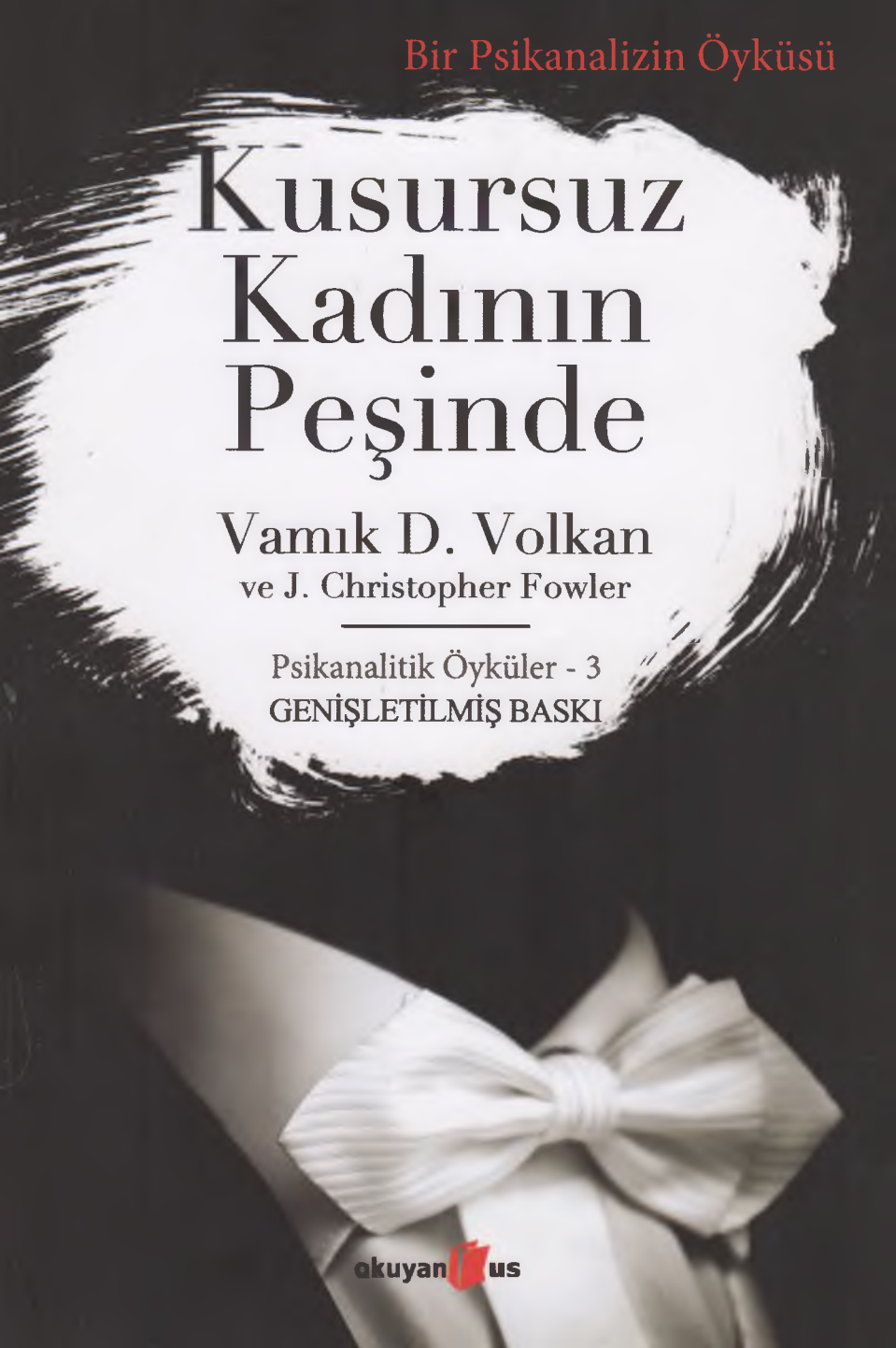
Bir Psikanalizin Öyküsü

Kusursuz Kadının Peşinde

Vamık D. Volkan
ve J. Christopher Fowler

Psikanalitik Öyküler - 3
GENİŞLETİLMİŞ BASKI

akuyan us

Vamık D. Volkan
ve
J. Christopher Fowler

KUSURSUZ KADININ PEŞİNDE

okuyanus

okuyanus

Psikoloji / Psikiyatri - 54

Kusursuz Kadının Peşinde (Genişletilmiş Baskı)
Psikanalitik Öyküler - 3

Vamık D. Volkan
J. Christopher Fowler

ISBN: 978-605-4054-96-1

Sertifika No. 13838

I. Baskı: İstanbul, Ocak 2013

Yayın Yönetmeni: Cem Mumcu
Yayın Koordinatörü: Kemal Kırar
İngilizceden Çeviren: Banu Büyükkal
Editör: Aslı Uluşahin

Dizi ve Kapak Tasarımı: Ebru Demetgül
Grafik Uygulama: Zeynep Erim

Baskı ve Cilt: Duplicate Matbaa Çözümleri San. ve Dış Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Sok. Fatih San. Sit. No. 12/102 Topkapı,
Zeytinburnu, İstanbul Tel.: (0212) 674 39 80, Faks: (0212) 565 00 61

Orijinal Adı: *Searching for the Perfect Woman: The Story of a Complete Psychoanalysis*
Copyright © 2009 by Jason Aronson

Kitabın düzeltisinde Dil Derneği Yazım Kılavuzu'nun 9. baskısı esas alınmıştır.
Eser, 60 gr. kâğıt üzerine 11 puntoluk Palatino fontuyla dizilmiştir.

Bu eserin yayın hakları Jason Aronson, INC. aracılığıyla satın alınmıştır. Yayın hakları Okuyan Us'a aittir. Her hakkı saklıdır. Tanıtım için yapılacak alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

© Okuyan Us Yayın Eğitim Danışmanlık Tıbbi Malzeme ve Reklam Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti
Fulya Mah. Mehmetçik Cad. Eser Apt. A Blok No. 30 D. 5-6
Fulya, Şişli, İstanbul Tel.: (0212) 272 20 85 - 86 Faks: (0212) 272 25 32

okuyanus@okuyanus.com.tr
www.okuyanus.com.tr

Vamık D. Volkan

ve

J. Christopher Fowler

KUSURSUZ KADININ PEŞİNDE

Bir Psikanalizin Öyküsü

Psikanalitik Öyküler - 3

İngilizceden Çeviren: Banu Büyükkal

okuyan us

Yazar hakkında:

Vamık D. Volkan, MD. Austen Riggs Merkezi Erik H. Erikson Eğitim ve Araştırma Enstitüsü'nde Kıdemli Erik Erikson Akademisyeni'dir. Charlottesville, Virginia'daki Virginia Üniversitesi'nde Emeritus Psikiyatri Profesörü, Washington Psikanaliz Enstitüsü'nde Emeritus Eğitim ve Süpervizyon Analisti ve Berkshire Psikanaliz Enstitüsü'nde konuk eğitmendir. Viyana Kenti ve Dünya Psikoterapi Konseyi tarafından verilen Sigmund Freud Ödülü'ne layık görmüştür. Viyana'da "Fulbright/ Sigmund Freud-Privatstiftung Konuk Psikanaliz Akademisyenliği" ve Viyana Üniversitesi Politik Bilimler Enstitüsü'nde konuk profesörlük yapmıştır. Finlandiya'daki Kuopio Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Onursal Doktoru olmayı sürdürmektedir. Otuzu aşkın kitap yazmıştır ve ondan fazla kitabın editörü veya eşeditörüdür. Çalışmaları birçok dile çevrilmiştir. Hem Uluslararası Politik Psikoloji Derneği (ISPP) hem de Virginia Psikanaliz Derneği'nin eski kurucusu başkanıdır. Amerikan Psikanalistler Koleji'nin başkanıdır.

J. Christopher Fowler, PhD. Austen Riggs Merkezi Erik H. Erikson Enstitüsü Araştırma Bölümü Yöneticisi'dir. Kişilik Değerlendirmesi Topluluğu üyesi, *Journal of Personality Assessment* dergisinin danışman editörüdür ve Psikoterapi Araştırmaları Topluluğu'nun üyesidir. Dr. Fowler, kişilik değerlendirmesi, intihar riski, ağır hastalar için uzun süreli psikanalitik yönelimli asistanlık eğitimi, psikoterapi sonlanım çalışmaları ve psikodinamik görüşme üstüne kırkı aşkın makale ve kitap bölümünün yazarlığını ya da eşyazarlığını yapmıştır.

Vamık D. Volkan'ın Okuyan Us Yayın tarafından yayımlanmış diğer kitapları; *Kozmik Kahkaha - Psikanalitik Öyküler -1, Atlarla Yaşayan Kadın - Psikanalitik Öyküleri -2, Körü Körüne İnanç / Kriz ve Terör Dönemlerinde Geniş Gruplar ve Liderleri.*

İçindekiler

Önsöz: Dışarıdaki Savaşların İçsel Mücadelelerle Ne Şekillerde İç İçe Geçtiğini Araştırırken / *Vamık D. Volkan* 9
Öykü Nasıl Okunmalı? / *J. Christopher Fowler* 19

Bölüm 1: Dr. Schreber'in Gölgesi 23
Bölüm 2: Posta Kutusundaki Oğlan 59
Bölüm 3: "Kara Pislikler" 87
Bölüm 4: Elmalı Alt-Üst Pasta 107
Bölüm 5: Meryem Ana ve Ölü Bebek 139
Bölüm 6: İşkence Odasının "Küçültülmesi" 167
Bölüm 7: Sıcak Bir Meme Bulmak ve O Memeden Ayrılabilmek 179
Bölüm 8: Neden Atatürk Türk Kadınlarını Peçeyi Atmaya Yüreklendirdi 189
Bölüm 9: Erkeklerin Dünyasına Giriş 199
Bölüm 10: Senin Kendi Aletlerin Var Benim de Kendi Aletlerim 221
Bölüm 11: Körfez Savaşı ve Amerikan İç Savaşı'nın Vitrin Mankenleri 233
Bölüm 12: Analizin Dökümü 251
Bölüm 13: Mavi Kurdeleli Aile 269
Bölüm 14: Yıllar Sonra 281

Teşekkür 283
Kaynaklar 285

ÖNSÖZ

Dışarıdaki Savaşların İçsel Mücadelelerle Ne Şekillerde İç İçe Geçtiğini Araştırırken

Massachusetts Stockbridge'de bulunan Austen Riggs Merkezi'nin Medikal Direktörü, Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Edward R. Shapiro ve Erik H. Erikson Enstitüsü Başkanı Ph. D. M. Gerard Fromm 2003 başında beni, merkeze, Erik H. Erikson Fahri Profesörü olmam için davet ettiler. Davetlerini kabul ettim ve yılın dört ayını Stockbridge'de geçirmeye başladım. En tanınmış Amerikan psikanalistlerinden biri olan müteveffa Erik H. Erikson, Austen Riggs Merkezi'nde çalışmıştı. Erikson'un, Norman Rockwell tarafından yapılmış olan portresi, yine aynı ressam tarafından yapılmış olan diğer önemli psikanalist ve psikiyatrların portreleriyle birlikte merkezin girişindeki duvarda asılıdır. 1970'lerin sonlarına doğru, yılda bir düzenlenen, bir hafta süren ve Erik ile Joan Erikson'un da yer aldığı; psikanalistler, politika bilimcileri, antropologlar ve felsefecilerle eşlerinden oluşan küçük bir grup tarafından gerçekleştirilen disiplinler arası tartışmalara ABD'li eski bir diplomat olan dostum Joseph Montville'in çabaları sayesinde eşim ve ben de katıldık. Bu toplantılar için California'daki sakin bir tatil yeri seçiliyordu ve o yıl da toplantı Big Sur'da düzenlenmişti. Bu program ancak 5 yıl sürebildi, çünkü Erik

Erikson'un yaşı ve sağlığı artık bizimle toplanıp çalışmasına elvermiyordu. Eylül 2003'ten Mart 2004'e dek Austen Riggs Merkezi'nde görev yapmak üzere çağrıldığımda, Erikson'ları ve grubun zengin disiplinlerarası tartışmalarını özlemle bir kez daha andım.

Erik Erikson psikanalizde anahtar bir isimdi ve bize yaşamın farklı aşamaları boyunca, iç ve dış dünyalarımıza nasıl uyum sağladığımıza, ayrıca içsel psikolojik süreçlerimizle dış dünyadaki olaylar arasındaki etkileşime dair çok şey öğretti (Erikson, 1950, 1964, 1985). Ben de meslek yaşamım boyunca dünyanın dört bir yanında dolaşıp insanlar üzerinde savaşların veya savaş benzeri durumların (hem bireylerde hem de büyük gruplarda) yarattığı gerilemelerin (regresyon) etkilerini araştırırken, Erik Erikson'un açtığı yoldan kendi tarzımca ilerledim (Volkan, 1988, 1997, 2004a, 2006a). Austen Riggs Merkezi'ne gitmeye hazırlanırken, oradaki görevlerimden birinin travmaya bireysel ve toplumsal yanıtların ve bu tür yanıtlar arasındaki ilişkinin araştırılması amacıyla diğer akademisyenlerle birlikte çalışmak olduğu söylendi. Buna şaşırmadım. 11 Eylül 2001'den beri özellikle ABD'de travma çalışmalarının ne kadar önemli ve gerekli olduğu anlaşılmış durumda.

Riggs'deki görevim sırasında benden beklenenleri duyunca aklıma analizanlarımdan biri geldi; bu, adına Hamilton diyeceğim adamdı. 1986 güzünün başlarında, haftada dört kez benim psikanaliz divanıma yatmaya başladığında 57 yaşındaydı. Analizini 1991 yazının ortalarında, dört yıl on ayda bitirdi. Kendilerinde bazı duygusal sorunlar fark eden ve yaşamlarının geri kalanını daha rahat geçirmelerini sağlayacağı ümidiyle psikanalitik tedavi arayışına giren danışanlar, genelde çok daha gençtirler. Bir psikiyatr olarak ileri yaştaki (hatta bazıları 80 ya da doksanlarında) bir-

çok kişiyi depresyon veya psikotik sendromlar nedeniyle tedavi etmişimdir. Bununla birlikte, Hamilton divanıma yatanların en yaşlısıydı. Erik Erikson'un ayrıntısıyla tanımladığı, psikanalize önemli katkılarından biri olan "yaşam döngüsünün" çoğu aşamasını zaten geride bırakmıştı. Bazen, çok daha erken bir yaşta psikanalize girmiş olsaydı nasıl bir yaşamı olurdu diye merak ederim.

Hamilton, altmış yıla yaklaşan kendi yaşamına ilişkin veriler sunmasının yanı sıra bir Amerikan ailesinin 1861'de başlayan Amerikan İç Savaşı'ndan 1991'deki İran Körfez Savaşı'nın sonuna dek geçen zamanda yaşamış altı kuşağından da bahsediyordu. Bu da yalnızca anne-babaların başına gelmiş kişisel örselenmelerin değil, aynı zamanda ataların uğradığı tarihsel örselenmelerin de günümüzdeki kuşaklarda nasıl yankılandığını çok açık biçimde ortaya koyar. Atalarımızın savaşlarda çektiği ıstıraplar onların ölümüyle ya da savaşların bitmesiyle ortadan kalkıvermez, etkilerini çocukları üzerinde sürdürürler. Yakın zamanlara dek, psikanaliz, analistin ofisinde yaşananlarla tarihsel arenada olup bitenler arasında bir bağlantı kurmakla pek ilgilenmemiştir. Elbette bunun da kendine göre nedenleri var.

1932 yılında Albert Einstein psikanalizin babası Sigmund Freud'a yazdığı mektupta yeni bir bilim olan psikanalizin insanlığı savaş tehdidinden kurtarabilecek içgörüler sunup sunamayacağını sormuştu. Freud (1932) Einstein'a verdiği yanıtta savaşın ve şiddetin sona ereceğine ve psikanalizin insan davranışını bireysel düzeyin ötesinde değiştirme işlevi görebileceğine dair pek az umut taşıdığını yazmıştı. Jacob Arlow (1973) gibi bazı analistler Freud'un yazdıklarında tedbirli bir iyimserlik görmüş olsalar da, Freud'un genel karamsarlığı ardıllarının çoğunda

yineleniyordu. Bence bu psikanalizin genelde uluslararası ilişkilere, bireysel durumlarda dışsal ve içsel savaşların ne şekillerde iç içe geçtiğinin araştırılmasına yaptığı katkıların kısıtlanmasında anahtar rol oynadı.

Bu tür psikanalitik katkıları kısıtlayan diğer bir etmenin de Yahudi Soykırımı'nın psikanaliz uygulaması üzerindeki etkileri olduğuna inanıyorum (Volkan, 2006b). Bunu açıklayayım: Freud, psikanalitik kuramları geliştirmek üzere gösterdiği çabaların başlarında çocuklarda psikopatoloji oluşması için dış dünyadan gelen cinsel baştan çıkarmanın birincil rol oynadığı fikrinden vazgeçmiş, çocuğun kendi arzuları ve düşlemlerinden gelen uyarılara odaklanmıştı. Zamanın psikanalistleri de bu geleneği izlemişti. Bu şekilde, çocuğun gelişmekte olan psişesi üstünde dış dünyadan gelen gerçek baştan çıkarmalara verilen önem giderek azalmış ve bu genelde dışsal olayların örseleyici rolüne verilen önemin de azalmasına doğru genelleşmişti. Dahası, uzun bir süre, soykırımın psikolojik açıdan araştırılması da tek tük analistler haricinde (Frankl, 1963) başa çıkılamayacak kadar sancılı bir konu olmuştu. Soykırımın bundan doğrudan etkilenenler ve insan psişesi üzerindeki psikolojik etkileri genellikle kaçınılan bir alandı.

Harold Blum (1985) ikinci bir analiz için kendisine gelen Yahudi bir hastayı betimlerken, hem analist hem de analizan tarihsel bir olay tarafından topluca örselenmiş aynı büyük gruba ait olduklarında karşılıklı dirençlerin analize hangi dereceye kadar egemen olabileceğini ortaya koyar. Blum'un hastasının yine Yahudi olan ilk analisti, analizanının getirdiği malzemede büyük gruplarının Nazilerin elinden yaşadıkları paylaşılmış travmayı "işitmeyi" başaramamıştı. Sonuç olarak, karşılıklı onaylanan sessizlik ve yadsıma analitik yaşantının tamamını ele geçirmiş, anali-

zanın belirtilerinde soykırımla bağlantılı meselelerin analiz edilmeden kalmasına yol açmıştı.

ABD ve başka ülkelerde 2. Dünya Savaşı sonrasında kaç analistin bu ilk analiste benzer davrandığını ve kaçının farkında olmaksızın ABD ve diğer yerlerde soykırımla bağlantılı dış gerçekliği görmezden gelmeye eğilimli bir psikanalitik tedavi uygulamış olduklarını merak ediyorum. Hatta, bunlar arasında analiz alanında çok nüfuzlu olan bazılarının analitik tedavi sırasında yalnızca analizanın içsel arzularına ve düşlemlerine odaklanan ve "klasik analiz" denen kuramsal konuma doğru abartılı bir yanlılık gösterdiklerini öne sürebilirim. Şimdi biliyoruz ki 2. Dünya Savaşı sonrası Almanyasında da hem Alman hem de Alman Yahudisi analistlerin bazılarının analizanlarının psişelerinde soykırımla bağlantılı meseleleri ve dışarıdaki savaşla içsel savaşların nasıl karıştığını araştırmaya direnç göstermişlerdi (Jokl,1997; Grubrich-Simitis, 1979; Eckstaedt, 1989; Streeck-Fischer, 1999; Kestenberg &Brenner, 1996; Volkan, Ast & Greer, 2002).

1950'lerin başlarından itibaren, hem ABD'de hem de başka ülkelerde tanınmış psikanalistler (A. Freud, 1954; Jacobson, 1954; Stone, 1954; Weigert, 1954) "psikanalizin genişleyen erimi" olarak bilinen konuyu araştırmaya ve makaleler yazmaya başladılar. Bu genişleyen erimin analistlerin Nazi döneminin korku dolu ortamını anımsamaya ve yeniden yaşantılamaya karşı dirençlerinden vazgeçmeleri yolundaki çabaları da içermesi için onlarca yıl geçmesi gerekti. 1970'lere gelindiğinde Üçüncü Krallığın (Third Reich) sağ kalanların (kurbanlar ve zulmedenler) psişeleri üzerindeki etkileriyle ilgili çalışmalar arttı. (Bu konudaki yazını gözden geçirmek için bkz. Kestenberg &Brenner, 1996; Kogan, 1998; Volkan, Ast & Greer, 2002)

"Klasik" yönelimli psikanalistler herhangi bir tarihsel olayın kendine özgü doğasının önemli olduğunu ve simgesel olarak preödipal veya ödipal çatışmalarımızın ve bunlara karşı savunmalarımızın bir aynası haline gelebildiğini kavramaya başladılar. 1986'da Sander Abend şunları yazmıştı: "İster içsel ister dışsal olsunlar, gündelik olayların etkisi psişik bütünlüğümüz üstünde rol oynar ve güya normal kişiliklerimizin parçası olan duygudurum, düşünce ve davranış dalgalanmalarını yaratır" (s.565). Yazar ayrıca analistin değişen içsel ve dışsal olaylardan sürekli etkilendiğini de ekler. Abend, analistin sırf değişmeyen ve saf bir "analiz etme gereci" olarak kalamayacağını da öne sürer.

Eski Yugoslavya'da, Afrika'da ve diğer ülkelerde 19-90'larda Sovyet İmparatorluğu'nun çöküşünü izleyen dünya olayları ve 11 Eylül 2001 sonrası dünyası, travma çalışmalarında, savaş ve savaş benzeri durumlar üzerine psikolojik araştırmalarda patlama yarattı. Bu tür çalışmalar psikanalistleri büyük oranda etkiledi (Varvin and Volkan, 2003). Bazı analistler klinik çalışmalarını önceki kuşakların travmalarının analizanın belirtilerinde nasıl ortaya çıktığını ve analizanın tedavide iyileşmeye gösterdiği dirençte ne rol oynadığını anlamaya odakladılar (Fromm, 2006; Kogan, 2004; Volkan, Ast & Greer, 2002).

Hamilton'un durumunda, toplumsal olaylar onun bireysel psikolojisini muazzam etkilemişti. O bana, ABD'de beyaz efendiler, siyah köleler, ırksal ilişkiler, önyargılar ve ayrılıklara ilişkin kendi içsel algılarıyla, savaş gibi kitlesel hareketlerin ve politik liderlerin sıradan insanlar tarafından içsel olarak nasıl algılandıklarını öğretti. Çocukluğunda Hamilton'un "birden çok annesi" olmuştu; biyolojik annesi, babaannesi Dolly ve siyah dadısı Abigail. Çocuklukta

"birden çok annesi" olmak, ille de erişkinlikte duygusal sorunlara yol açar diye bir kural yoktur. Ancak, "anneler" birbirlerinden nefret eder, dövüşür veya birbirlerini aşağılarlarsa çocuk onlarla olan yaşantılarını bir duygusal sürekliliğe oturtamaz. Diğer bir deyişle çocuk, anne deneyimlerini bütünleştiremez. Bu da tutarlı ve tek bir kimlik arayışında çocuğa zorluk yaratabilir. Amerika'nın güneyinde yaşayan Hamilton'un "beyaz" ve "siyah" anneleri vardı ve görünürde tezat bu annelik deneyimlerini bir türlü uzlaştıramıyordu.

Toplumsal olaylar ve bunların ruhsal yansımalarından söz ederek Hamilton'un kişisel psikolojisini şekillendirmiş olan kişisel travmalarını yok saymış olmuyorum. İçinde yaşadığı toplumda çekici, başarılı ve zengin bir işadamı olarak tanınmasına karşın Hamilton'un herkese gösterdiği yüzünün gerisinde "gizli" bir yaşamı daha vardı. Çocukken fiziksel tacize uğramıştı. Sık sık "işkence odası" adını taktığı yere yollanıyordu. Erişkin olduktan sonra, psikolojik yaralarının acılarını dindirmek üzere birbiri ardına "besleyici" kadınlarla birlikte olmaya başlamıştı. Hamilton'un elli yıl boyunca içindeki iblislerle kendi tarzında başa çıkmaktan ötürü duyduğu "gurur ve kararlılık" beni etkilemişti. Ne var ki, bütün "gurur ve kararlılığına" karşılık yüksek bir bedel ödemişti. Yüzü gülmekle birlikte, mutlu bir adam değildi, kusursuz bir kadın bulma "gereksinimi" ve bu kadını asla bulamıyor olması onu iyice bezdirmişti. Altmış yaşına yaklaştığında, artık özgüveni tükenmiş ve geçici olsa da bir çökkünlüğe kapılmıştı. İşte beni görmeye gelmesi de bu zamana rastlıyordu.

Riggs'teki travma çalışmalarına katkıda bulunmak üzere üstlendiğim Erik H. Erikson fahri profesörlüğü sırasında Hamilton'un öyküsünü yazmaya başladım. Çok

geçmeden, onun psikanaliz öyküsünün tamamını sunmak istememin altında yatan başka bir neden daha olduğunu kavradım. 1950'lerin sonlarında yeni mezun genç bir hekim olarak Türkiye'den ABD'ye ilk geldiğim sıralarda, psikanaliz genelde çok saygın, hatta neredeyse soylu bir meslek olarak görülüyordu. Ben de aynı düşüncelerle psikanalist oldum. O zamandan bu yana psikanaliz tıp mesleğindeki ve halkın gözündeki önemini çok yitirdi. Sanırım ABD'deki sağlık sisteminin "kuralları ve düzenlemeleri" ve tedavi giderlerinin karşılanmasında kullandıkları yöntemler (elbette daha birçok etmenin yanı sıra) (Pyles, 2003) bu olumsuz gelişmede rol oynadı. Bugünse psikanaliz bir tür "süper demokrasi" yaşıyor. Psikanaliz şemsiyesi altına sokulan birçok kuram ve teknik mevcut. Elbette, bu yeni "okulların" getirdiği bazı yeni görüşler psikanalizin genel gidişatını zenginleştirdi. Bununla birlikte, bence diğer bazı "okullar", psikanaliz uygulaması ve ne yazık ki genç meslektaşların eğitimi üzerinde yıkıcı etkiler gösterdi. Günümüzde uygulamacıların bazıları hastalarının düşlerini merak bile etmiyor, hatta psikodinamik bilinçdışını yadsıyacak kadar ileri gidebiliyorlar. Yine de kullandıkları tekniği psikanaliz olarak adlandırıyorlar.

Uzun süredir, "Psikanaliz işe yarıyor mu?" sorusuna verilebilecek tek yanıtın, psikanalistlerin psikanalitik tedavi süreçlerine ilişkin öykülerin bütününü ayrıntısıyla sunmaları olduğunu düşünüyorum. Bu öykülerle, analizanın içsel dünyasındaki genelde yavaş ama bazen çok çarpıcı olabilen değişiklikler belgelenebilir. Ben geçmişte bu konuda payıma düşeni yaptım ve çok sayıda psikanalitik olgu çalışmasını en başından en sonuna kadar sundum (Volkan, 1984, 1987, 1997). İşte Hamilton'un öyküsü de psikanalizin

işe yarayıp yaramadığına ilişkin soruya bu türden bir yanıttır.

Kırk yılı aşkın bir süre boyunca tıp fakültesinde öğretmenlik yaparken, kendi psikanalitik çalışmalarımı ayrıntısıyla incelemek ve bunu öğrencilerimle paylaşmak isteyip buna zaman ayırabildiğim için analizanlarımın çoğunda her seansın ayrıntılı yazılı kayıtlarını tuttum. Bu kitabın temeli bu tür kapsamlı verilerdir ve gerçek bir öyküdür. Hamilton'un öyküsünü yazarken onun veya kendimin her sözünü veya sözsüz iletişimini aktarmak yerine, terapötik öykülere odaklandım. Kitapta sözü geçen insanların kimliklerini "gizlemek" için gerçek ayrıntılar üzerinde bazı oynamalar yaptım. Bu tür değişiklikleri yaparken, gerçek terapötik verileri bozmamaları için çok özen gösterdim.

Hamilton'un belirtileri ve davranış örüntülerinin birçoğu uçlarda gezinse de sanırım bütün okurlar tıpkı benim gibi, Hamilton'da kendilerinden bir parça bulacaktır. Onun öyküsü evrensel bir öyküdür ve bize çocukluk yaşantılarının (özellikle de örseleyici olanların), yaşamın ilk yıllarında tacizkâr anne-babayla ya da ortamdaki diğer insanlarla kurulan özel ilişkilerin ve bunların yanında atalarımızın başından geçmiş tarihsel olayların kişiliklerimizi nasıl şekillendirdiğini öğretir. Bu bize, anne-babamızı ve hangi tarihsel olayların içine doğduğumuzu seçemeyeceğimizi bir kez daha anımsatır. Bununla birlikte, kendi çocuklarımıza karşı davranışlarımızın bütün sorumluluğunu üstlenebilir ve onların çocuk Hamilton'un sık sık gönderildiği "işkence odasını" tanımamalarını sağlayabiliriz. Umarım benim gibi okur da Hamilton'un iyileşmek için büyük cesaretle verdiği savaşıma hayran kalacak ve duygulanacaktır.

Bu kitap "insan yıllarca haftada dört beş kez psikanaliste giderse neler olur"u merak eden herkes için yazıldı. Ayrıca

psikanaliz eğitimi verenler ve öğrenenler için de bir "eğitim gereci" olarak kullanılabilir. Bir öğrenci cerrah olmak üzere eğitim aldığında, ameliyat tekniklerini okumanın yanı sıra kıdemli bir cerrahı ameliyat yaparken gözlemler ve sıklıkla deneyimli eğiticiye asistanlık yapar. Birini divanda nasıl analiz edeceğini öğrenmekte olan öğrencinin bu tür bir "lüksü" yoktur. Geleneksel olarak, öğrenci ilk vakaları için kıdemli bir meslektaştan süpervizyon alır. Ne var ki, "psikanaliz işlemi" yaptığı sırada deneyimli bir psikanalistle aynı odada bulunmak ya da psikanalitik süreç boyunca o analiste asistanlık yapmak olası değildir. Tek taraflı bir aynanın arkasından bir analizin nasıl yürütüldüğünü izlemek düşünülebilir. Ancak, başkaları süreci izlerken psikanaliz yapmak terapötik eylemi çeşitli biçimlerde karmaşıklaştırır ve psikanalitik bir çalışma için şart olan terapötik "yakınlığı" (teknik olarak aktarım-karşı aktarım eksenini) bozar. Hamilton'un analizinin bütününü yazdığımda, bir öğrenciyle düzenli olarak buluşup metin üzerinden birlikte geçme hayali kurmuştum. Benim kuramsal kavramlarım ve teknik yaklaşımlarım üzerine soracağı soruları yanıtlamamın etkili bir öğretim yolu olacağını düşünmüştüm.

Bu kitapta, deneyimli bir terapist, klinik araştırmacı ve eğitimci olan Dr. Christopher Fowler o öğrenci rolünü üstlendi. Kendi geçmişi ve deneyimleri belki daha zorlayıcı sorular sormasını sağladı. Bu kitapta, Dr. Fowler psikanaliz denen, yıllar süren süreç hakkında yanıtlar bulmak üzere benimle işbirliği yaptı.

Vamık D. Volkan

Öykü Nasıl Okunmalı?

Hamilton'un Dr. Volkan'la psikanalizinin öyküsü, bir erkeğin iç dünyasına hızlı bir bakış atmak ve psikanalizin bir yaşamı değiştirmeye nasıl yardımcı olabileceğine dair fikir edinmek üzere okunabilir. Bütün iyi öyküler gibi, *Kusursuz Kadının Peşinde*'yi okumak etkileyici bir deneyim: rahatsız edici, akıl karıştırıcı, allak bullak eden ve nihayetinde onarıcı bir deneyim. Düzyazı olarak, okur Hamilton'un yaşamının gerçek öyküsüne ve analizinin gidişine doğrudan dalmakta özgür bırakılıyor; onun nasıl sağ kaldığına ve sorunlu bir adama dönüştüğüne kafa yormaya. Okur aynı zamanda Dr. Volkan'ın teknikleriyle buluşmaya, kavga etmeye, bunları sorgulamaya ve Hamilton'un yaşamındaki değişikliklere neyin sebep olmuş olabileceğini merak etmeye davet ediliyor. Hamilton'un içsel yaşamı, düşlemleri, sevgi nesneleri ve savunmaları olduğu gibi bırakıldığı için bu gerçek bir öykü. Yalnızca isimler ve yaşamının dışsal ayrıntıları değiştirilmiş, gizlenmiş, maskelenmiş ve çarpıtılmış. Bu şekilde Dr. Volkan, Hamilton'un toplumsal kimliği için bir "koruyucu velayet" üstlenirken, onun iç dünyasının elzem ayrıntılarına sadık kalmış oluyor. Hastaları hakkında yazan bütün terapistler için bu gerekli bir önlemdir. Bu uygulama, bütün terapötik ilişkiler için ön koşul olan temel gizlilik ilkesinden kaynaklanır.

Psikanalitik teknik üzerine bir çalışma olarak bu kitap beş yıl süren tamamlanmış bir tedaviye erişim olanağı su-

nan az rastlanır bir fırsattır. Daha da ender olan, kıdemli bir analistin hastasını yavaş yavaş nasıl tanıdığını, önemli bilgileri nasıl edindiğini, Hamilton'un yaşamöyküsünde binlerce fikir ve izlenim arasından en elzem olanları nasıl seçtiğini ve hangi terapötik eylemi seçeceğine karar verirken kullandığı gerekçeleri inceleme fırsatıdır. Ciddi ve her şeyi sorgulayan öğrenciler adına ben Dr. Volkan'la bir araya gelerek onun Hamilton'un tedavisi üzerinden psikanalizin ilkelerini nasıl anladığını ve uyguladığını araştırdım. Okurun fikir yürütmesi, formülasyon yapması için ortaya sorular atacağım, sonra da Dr. Volkan'la bunları tartışacağız. Bu yaklaşım okurun öyküye psikanalitik tedavi üzerine bir kılavuz olarak yaklaşabilmesine izin vermenin yanı sıra, alan dışından okura da psikanalitik süreç sırasında analistin zihninden geçenlere dair fikir verecektir.

Kuşkusuz Hamilton'un tedavisi psikanalitik yaklaşımlardan yalnızca biri. Psikanaliz okulları tek monolitik bir standart olmaktan çıkıp dallı budaklı, bazen birbirleriyle kıyasıya rekabet eden kuramlara ve yaklaşımlara dönüşmüş durumda. Bu kitap bu okulların karşılaştırmalı bir analizini yapmaya kalkışmıyor: bu başka bir kitabın konusu. Bunun yerine, okur alternatifleri düşünmeye, yeni fikirler oluşturmaya ve psikanalize bu özgül yaklaşımın değerini gözden geçirmeye çağrılıyor. Pek çok farklılıkları olmakla birlikte, psikanalitik tedaviler arzuların, korkuların ve yaşamdaki çatışmaların gelişmesini destekleyen ve köstekleyen bilinçdışı dinamik bir zihinsel yaşamın var olduğu ilkesi üzerine kurulmuşlardır. Analistlerin çoğu hastaları olacak kişinin öyküsünü sistemli biçimde değerlendirmek isterler ve bunu yaparken özgül dışsal/tarihsel olaylar olduğu kadar içsel psikolojik süreçleri ve bu ikisinin etkileşimlerini de geniş bir yelpazede göz önünde bulundurur-

lar. Bütünlüklü bir öykü bazen ancak tedavi bitmekteyken ortaya çıkar. Başlangıçta analist analiz sırasında temel tarihsel gerçeklerle ve halihazırdaki işlevsellikle harmanlamak üzere psikanalitik içgörü kazanabilmek için yeterince iyi bir öykü almakla yetinmek zorundadır.

Her hasta içsel çatışmalarıyla ve bu çatışmaların yarattığı kaygıyla başa çıkmak üzere yollar bulmaya çabalar. Hastalar tam da bu yüzden bir yandan analize gelmek için para ödemeye ve bu uğurda enerji harcamaya gönüllü olurken, bir yandan da tedaviye karşı "direnç" gösterebilirler. Çoğu kez farkında olmaksızın, içsel sorunlarıyla başa çıkma yöntemlerinden vazgeçmek istemezler. Hasta, iç dünyasının etkileşimler yoluyla şekillenmekte olduğu gelişim yılları boyunca hayatında önemli olmuş insanların gerçekçi veya düşlemdeki imgelerini analiste aktarır. Bu, aktarım olarak bilinir. Verdiği seminerler sırasında Dr. Volkan'ın Sigmund Freud'un (Freud, 1912) aktarım nevrozu şeklinde söz ettiği kavramı tanımlarken Türkçe "pişmiş" sözcüğünü kullandığı dikkatimi çekti. Austen Riggs Merkezi'nde bugün genç terapistlerin çoğu bu sözcüğü kullanıyorlar. Günümüzde analistler artık sadece nevrotik olmayan hastaları da analiz ediyorlar. Teknik olarak "sınırda" veya "narsisistik" kişilik örgütlenmesine sahip oldukları söylenen bu tür hastaların kişiliklerinin oluşumunda sorunlar olmuş olabiliyor. Analitik tedavi sırasında bu hastaların aktarımları "sıcak" veya "olgun" hale geldiğinde, bu tür durumlara "aktarım nevrozu" deyip geçemeyiz. Bu hastaların analistleriyle aktarım ilişkilerinin yoğunluğu, tipik aktarım nevrozuna dönüşmezden önce başka türden aktarımlar sergiler. Hamilton'un tedavisinde, çeşitli tiplerde "pişmiş" aktarımlar göreceğiz. Bu tür gelişmeler aracılığıyla hasta değişik türlerde etkilenimleri ve bunlara

eşlik eden duyguları analistin ofisine getirir; yeni ve daha fazla uyuma yönelik sonuçlar elde edilene dek bunların yeni versiyonlarını yeniden yaşantılamaya ve "yeniden canlandırmaya" uğraşır.

Dr. Volkan bize ilk görüşme, tedavi çerçevesinin oluşturulması ve Hamilton'u hasta olarak kabul edişinden başlayarak Hamilton'un analiz süreci boyunca eşlik edecek. Tedavi ilerledikçe, Hamilton'un işlevselliğindeki içsel ve dışsal değişimlerin dayanak noktası olarak "terapötik öykülerin" yaratılışına tanık olacağız. Bu, aksamalarla, yararlı gerilemelerle ve terapötik meydan okumalarla giden, yavaş ve düzensiz bir süreç. Umuyorum ki, Dr. Volkan'la sürdürdüğüm diyaloglar psikanalitik süreci gizeminden arındırmaya, okura Hamilton'un değişmesine ve büyümesine neyin olanak tanıdığını düşündürmeye yardımcı olur.

J. Christopher Fowler
ABD

BÖLÜM 1
Dr. Schreber'in Gölgesi

Bazı insanlar sigaraya bağımlıdır, bazıları eroine... Elli yedi yaşında bir işadamı olan Hamilton, ilk karşılaşmamızda bana kendisinin kadın "bağımlısı" olduğunu söylemişti. Beni görmeye gelmesinden birkaç ay önce bir dergiye şu ilanı vermişti: "Profesyonel, aktif, genç büyükbaba; iyi yürekli, başarılı, sigara içmeyen, tiyatroya, tenise, aile toplantıları ve mesleki sohbetlere ilgi duyan bayan arıyor. Lütfen yanıt gönderin."

İlanda ayrıca bir posta kutusu adresi de vardı ve kutu çok geçmeden yüzlerce yanıt ve fotoğrafla dolup taşmaya başlamıştı. Yıllar önce, Hamilton özel bir adres defterine 100 kadının telefonunu kaydetmişti. Her Noel'de bu kadınların birçoğuna demet demet çiçek gönderiyordu. Kadınlardan herhangi biri onu reddederse hemen bir başkasını arayıp başka bir randevu ayarlıyordu. Aklınca, elinin altında 100 telefon numarası bulunması, bir kadın arkadaşa gereksinim duyduğunda yalnız kalmayacağının garantisiydi.

Hamilton'un kadınlara "bağımlılığı" genç yaşlarında başlamıştı. İlk karısıyla, henüz hukuk fakültesine gittiği sıralarda evlenmişti. Hamilton görüşme odamdayken kendisini karısına "adamış" olduğunu söylüyordu, ama bir yandan da başka kadınlarla cinsel ilişkiye girmekten geri

durmuyordu. Açıklaması, aynı zamanda birden çok kadınla ilişki içinde olma "ihtiyacında" olduğu şeklindeydi. Sekreterinden "ikinci karım" diye söz ediyordu. Ofisinden ayrılıp evine gitmeden önce, civarda yaşayan kız arkadaşlarına uğruyordu. Hamilton'un karısı, 14 yıllık evliliği geride bıraktıktan kısa süre sonra, otuzlu yaşlarının başında viral menenjitten ölmüştü. Anlattığına göre, kadın öldüğü sırada büyük oğlu ergen yaştaydı, kızı buluğ çağına yaklaşmıştı, en küçük oğlansa henüz altı yaşındaydı. Evdeki hizmetçilerin ve dostlarının yardımıyla, eşinin ölümünden sonra çocuklara Hamilton bakmıştı. Bana onlarla duygusal ilişki kuramadığını, ama "iyi bir baba" olduğunu anlattı. Çocuklarına bir fiske bile vurmamıştı, çünkü onlara asla ağır cezalar vermemeye yeminliydi.

Hamilton karısı öldükten sonra on beş yıl evlenmemişti. Bu zaman zarfında büyük oğlu evlenmiş ve Hamilton'a torunlar vermişti. Mimar olan kızı yine bir mimarla evlenip California'ya taşınmıştı. Çocukları olmamıştı, Hamilton "hippi" gibi yaşadıklarını söylüyordu. Küçük oğlan üniversiteye gitmek üzere evden ayrılmış ve sonraları yaşamını evden epey uzakta kurmuştu. Yalnızca büyük oğlu ve onun ailesi yakınlarda yaşamayı sürdürmüşlerdi. Kendisinin bekâr hayatı sürdüğü bu yıllarda kadın arkadaşlarının sayısı giderek artmıştı. Onunla ilk tanışmamızdan iki yıl önce, kendisinden bir hayli genç, kara gözlü bir esmer güzeli olan Mary ile karşılaşmıştı. Tanıştıktan birkaç ay sonra evlenmişler, ancak bir yıl içinde evlilikleri yavaş yavaş bozulmuştu. Mary, Hamilton'a "deli" olduğunu ve kafasını muayene ettirmesi gerektiğini söylüyordu. Birlikte gittikleri evlilik danışmanı, sürekli karısını kontrol etmeye çalıştığı için Hamilton'un bencil bir adam olduğunu söylemiş,

Hamilton ise evlilik sorunlarında danışmanın Mary'nin tarafını tuttuğunu düşünmüştü.

Evlilik danışmanlığı aldıkları sırada bile Hamilton'un, Mary'den ve psikiyatrdan gizlediği bir sır vardı. Sıradan görünümlü bir kutuda Della'nın, yani ilk karısının küllerini saklıyordu. İkinci evliliğini yaptıktan sonra kutuyu birinci katta bulunan çalışma odasındaki bir dolabın dibine kaldırmıştı. Geceleri Mary ile ikinci kattaki yatak odalarında uyuyordu. Bazı geceler aralarında tartışma çıkıyor ve birinci kata inip çalışma odasında ilk karısının külleriyle "yatıyordu". Yani, ikinci evliliği boyunca "gizlice" iki kadınla yatmıştı!

Benden yardım istemesinden birkaç ay önce, Hamilton Mary ile paylaştığı evden ayrılmıştı. Sanki karısı onu evden kovmuş gibi davranıyordu, oysa ki durum hiç de böyle değildi. Yeniden karısıyla bir araya gelmek için yoğun bir arzu duyuyordu, ama aynı zamanda onu ve olduğunu varsaydığı âşığını öldürme düşünceleri de onda saplantı haline gelmişti. Çökkünlük atakları geçiriyordu. Bu tür ataklara karşı "panzehiri", daha çok sayıda kadınla tanışıp onlarla yatmaktı. Gerçekten de kendisini "kadın bağımlısı" olarak tanımlıyordu. Mary'yi öldürme düşünceleri iyice sıklaşınca benim analizanım olmaya karar vermişti.

Birlikte çalışmaya başladığımız ilk sıralarda bile Hamilton kendi deyişiyle "kadın bağımlısı" olmasına katkıda bulunduğunu düşündüğü belli davranış örüntülerini tanımlayabilecek durumdaydı.

- Her gece bir kadınla birlikte olması gerekiyordu, aksi halde karanlıktan, ani gürültülerden ya da vurulmaktan korkuyordu. Bana, gece ne zaman yalnız kalsa son derece büyük kaygılara kapıldığını söyledi.
- İki gece üst üste aynı kadınla çıkamıyor ve/veya sevişemiyordu. İkinci gece farklı bir kadınla çıkması veya sevişmesi gerekiyordu ki üçüncü gece ilk kadına dönebilsin. Üst üste aynı kadınla olduğunda kaygıya kapılıyordu.
- Bir kadınla ilk çıktığında onu bir melek olarak görüyordu. Ne var ki zaman içinde kadın onun gözünde tam tersi oluyor, melek şeytana dönüşüyordu.
- Bir kadın onu reddettiğinde asla ondan vazgeçemiyordu. Onu ta yedi sekiz yıl önce reddetmiş olan eski kız arkadaşlarına bile çiçek vermeyi sürdürüyordu. Bunlardan biri çiçeklerini eline tutuşturup kapıyı yüzüne çarptığında bile ona yeniden çiçek götürme arzusuna karşı koyamıyordu.
- Aksine, bir kadın onun peşine düşüp ona âşık olduğunu söylediğinde Hamilton onu reddedebiliyordu.
- Ne yapıp ediyor, geceyi bir kadınla geçirmeyi beceriyordu. Bir dönem, kendisine ait bir binadaki daireye bir kadını yerleştirmişti. Çaresiz kalmadıkça, burada kira ödemeden yaşayan bu kadını aklına bile getirmiyordu. Başka hiçbir kadın bulamadığında onu ziyaret ediyor ve o gece onunla oluyordu.
- Yalnızca 30-40 yaşları arasındaki kadınlarla çıkıyordu.

- Siyah saçlı, yanık tenli ve ince kadınları çekici buluyordu. Bu, yemek yediği lokantada o gün ona servis yapan garson bile olsa, bu özellikleri taşıyan her kadının peşine düşüyordu.
- Hamilton kadınlarıyla yemek yerken, içki içerken, dans ederken, tiyatro izler veya tenis oynarken güler yüzlü bir beyefendiydi. Ne var ki, onların kendisini aldattığına dair en ufak bir kuşkuya kapıldığında, onları "cezalandırma" arzusu ortaya çıkıyordu. Bu tür durumlarda, alaycı birkaç söz söylemek dışında, centilmen görünümünü koruyordu. Bazen çok önemsiz bir şey ona kendisini aldatılmış hissettiriyordu. Sözgelimi, yeni bir kadını pahalı bir restorana götürdüğünde, kadın masa adabına uymazsa kendisini aldatılmış hissediyordu.
- Bazen, eski bir kız arkadaşı yeni biriyle çıkmaya başladığında, Hamilton öbür adamı öldürmekle ilgili saplantılı düşüncelere kapılıyordu. Bu tür düşünceleri olduğunda, geçici olarak paranoid bir hal de alıyordu, tıpkı yatağında bir kadın bulunmadığında olduğu gibi. Benzer şekilde, karanlıkta park yerindeki arabasına yalnız yürümekten de korkuyordu.

Zihninde kız arkadaşlarının birbirinin yerine geçebildiği açıktı. Hamilton'a göre kadınlarının hiçbirinin aslında kendi kimlikleri yoktu. Ona göre kadınlar "kuku hapları" veya "memişler"di. Bu türden "haplara" veya meme uçlarına bağımlıydı; onlarsız kaldığında fizyolojik bir reaksiyon yaşıyor, bedeni felce uğruyor, başı dönüyor ve darmadağın oluyordu. Kadınlarını, birbirlerinin yerine geçebilir

olarak algılaması, düşlerinden birinde açıkça kendisini göstermişti. Bu düşü, tedavisinin çok erken döneminde getirmişti. Gerçekte Hamilton, bir kıyafet balosuna gitmişti. Baloya kadınların çoğu rengârenk giysilerle gelmişlerdi. O gece Hamilton düşünde kendisini şakıyan, renkli ve güzel kuşlarla dolu büyük bir odada görmüştü. İlginç biçimde, hiçbir kuşu bir diğerinden ayırt edememişti.

Fowler: Hamilton'u kadın bağımlısı şeklinde tanımlıyorsunuz. Ayrıca bize onun kadınların her biriyle tuhaf bir ilişki kurduğundan söz ediyorsunuz. Onun öykülerini işittiğinizde aklınıza ne geliyor? Onun birçok belirtisini ve yakınmasını nasıl bir elekten geçirip Hamilton'un yaşadığı zorluklar içinde hangisinin merkezi önem taşıdığına nasıl karar veriyorsunuz?

Volkan: "Merak" kediyi öldürür derler. Ben, ofisimde sağlamaya çalıştığım güvenli ortamda analizi iyi bir analiz yapanın "merak" olduğunu düşünüyorum. Hastayı dinlerken belirtilerinin, yakınmalarının ve diğer öykülerinin anlamlarını merak ederim. Aklıma gelenlerin çoğu psikanaliz eğitimim ve çocuk gelişmesi ile insan zihninin evrimi üzerine bilgilerimle bağlantılıdır. Örneğin, Hamilton her gece bir kadına duyduğu tuhaf gereksinimden, yanında bir kadın olmadığında kaygılı, hatta "paranoid" hale geldiğinden söz ettiğinde, küçük bir çocukken annesiyle olan etkileşimlerinde çektiği zorluklar yüzünden iyi bir anne arayışına saplanıp kalmış mı acaba diye merak ederim. Aynı kadınla üst üste iki gece yatamadığını söylediğinde ya da evliliği sırasında Mary ile paylaştığı yataktan çıkıp Della'nın küllerinin yanındaki divana geçtiğini anlattığında, çocukluğundaki annesinin ya da onun bakımını üstlenen kişinin zihinsel imgesini bütünleştiremediği olasılığını aklıma getiririm. Bu soruların yanıtlarını merak ederim, ama Hamilton'a bunu söylemem. Analize daha yeni başladık. Aklıma gelen her şeyi hemen hastaya söylemem

gerekmiyor. Hastanın bilmesi gereken, onu etkin biçimde dinliyor olduğum. Bu yüzden zaman zaman "Hımm! Hımm!" gibi sesler çıkarırım. Popüler basında karikatüristler ve komedyenler bu tür ibarelerle dalga geçerler ama hastanın onu dikkatle dinliyor olduğumu bilmesi açısından bunlar önemli. Analitik süreçte bu zorlu işin büyük kısmı Hamilton'a düşecek. Bir yandan ben onun yaşamıyla ilgili bilgi toplamayı sürdürürken, bir yandan da onun divanda söylediklerinin anlamlarını merak etmesine yardımcı olacak yollar ararım.

Fowler: Hamilton'un zihninde "kız arkadaşları birbirinin yerine geçebiliyordu" derken, bu dinamik bir formülasyon mu, yoksa sadece onun davranışlarına dair bir gözlemden mi ibaret?

Volkan: Öncelikle, bu ilk görüşme sırasında (analizine başlamazdan önce onu yüz yüze gördüğüm ilk seansta) ve divandaki ilk seanslarında yaptığı tanımlamaları ve adres defterindeki bunca kadına dair öykülerini temel alarak yapmış olduğum bir gözlem. Sonra, birçok kadını birbirinin yerine konabilir gibi algılamasının daha derin anlamını bulmak üzere olası bir formülasyon yaptım: Aklıma gelen, çocukluğunda annesi ve onun vekilleriyle yaşadığı zorluklara saplanıp kalmış olmasıydı. Bu yüzden, yetişkin yaşamındaki kadınlar (tabii ki onların birbirinden farklı insanlar olduklarını biliyordu) henüz onlarla psikolojik hesapları kapatamadığı, çocukluğunun "iyi" ve "kötü" annelerini temsil ediyordu. Bu hesabı kapatmak istiyordu; ama ne yazık ki bu örüntüyü tekrarlamaya saplanıp kalmıştı. Kısa bir süre sonra, çok renkli kuşların olduğu maskeli balo düşünü getirdi: bu düş, içsel olarak kadınlar arasında ayrım yapmadığının bir "kanıtı" oldu. Hamilton düşünü anlatırken aklı karışmıştı. "Bütün kuşlar aynı, çok sayıdalar, ama hepsi birbirinin aynı." Gündelik yaşamında kadınlar gelip geçiyorlardı, sayıları o kadar çoktu ki bazen önceki gece kiminle yattığını bile anımsayamıyordu! İşte bu

noktada ben onun çok sayıda kadını birbirinin yerine kullanıyor olduğuna dair bir "kanıt" buldum. Uygulamada, ilk görüşmede ve ilk seanslarda yapılan gözlemlerin doğru olup olmadıklarını anlamak için daima beklemeniz gerekir. Beklersiniz ve ortaya çıkan verilere kulak verirsiniz (belki gözlemleriniz doğrulanacak ve önemli olacaklardır, belki de anlamsız oldukları anlaşılacaktır): hastalar, çatışmaları açısından elzem olan temalara tekrar tekrar dönerek size bunu söylerler.

Mary'den ayrıldıktan sonra, kaygısını yatıştırmak üzere etrafını "kuşlar" veya "memişlerle" çevrelemişti. Ne var ki, içinde yanan öfke ateşini de görmezden gelemiyordu. Girdiği bu duygusal durumdan çıkabilmek için profesyonel yardıma gereksinim duyduğunu anlamıştı. Mary ile birlikte gördüğü terapist onu düş kırıklığına uğratmıştı, çünkü daha önce de söylediğim gibi, bu adamın Mary'nin tarafını tuttuğunu, evlilik sorunlarından ötürü kendisini suçlu bulduğunu ve ona hiç eşduyum göstermediğini düşünüyordu.

Bir gün, şirketinde avukat olarak çalışan ve yıllardır ona çok yardımı dokunmuş ve sadakat göstermiş orta yaşlı bir kadın, Hamilton'un bürosunda olduğu sırada onun evlilik sorunlarından söz ettiğini işitmişti. Normalde Hamilton kişisel meselelerini büroda tartışmıyordu, ama o gün kadın onun ileri derecede çökkün olduğunu açıkça anlamıştı. Onun odasına girip arkasından kapıyı kapattıktan sonra, daha gençken kendisinin analizden geçmiş olduğunu ve bunun çok işe yaradığını söylemişti. Kendi üzerine vazife olmasa da onun içinde bulunduğu durumu fark etmiş olduğunu ve isterse, yakınlarda çalışan eski analistini bir konsültasyon istemek üzere arayabileceğini eklemişti. O çıktıktan sonra Hamilton, avukat hanımın eski analistini

telefonla aramış, ona yaşadığı ve çalıştığı Richmond (Virginia) kentindeki bir terapisti görmek istemediğini, çünkü psikiyatrik yardımı kendi işinden uzakta bir yerde almak istediğini belirtmişti. Beni meslektaş olarak tanıyan bu analist, Hamilton'a benim adımı vermişti. Ona benim "yabancı" olduğumu söylemiş ve psikanalist olarak iyi bir ünüm olduğunu, Hamilton'un aksanıma aldırmaması durumunda, benimle çalışabileceğine emin olduğunu eklemişti. Benim Charlottesville'deki ofisime haftada dört gün, bir saat gidiş, bir saat dönüş ve ayrıca benimle olan seans için vakit ayırmak, çoğu kişi için zor olurdu ama kendi işinin başında olduğu için bu Hamilton için sorun oluşturmamıştı. Böylece Hamilton benim analizanım oldu. Ofisime ilk gelişinden önce onunla şahsen tanışmamıştım, ama randevu almak üzere aradığında adını tanımıştım, çünkü o beni aramazdan kısa süre önce Washington DC gazetelerinden birinde onunla ve fabrikalarından birinde üretilen mobilyaların tarzıyla ilgili bir yazı okumuştum.

Yakışıklılığı, iyi giyimi, dimdik duruşuyla tipik bir İngiliz lordunu andırıyordu. Yüzü yuvarlakçaydı ve saçları ağarmaya başlamıştı. Belinde hafif bir kalınlaşma dışında, oldukça atletik görünüyordu. Gerçekten de yabana atılmayacak bir tenis oyuncusuydu. Bunlara karşın, dudaklarındaki sıcak gülümsemenin yüzüne yapıştırılmış gibi bir hali vardı, sanki daima hoş görünmesi gerekiyormuş gibi. Çok geçmeden aristokratlığının yalnızca görünüşte kalmadığını, aynı zamanda İngiltere Kraliçesi'nin uzak bir akrabası da olduğunu öğrendim. Amerikan Bağımsızlık Savaşı sırasında İngilizlere karşı savaşmış olmalarına rağmen, ataları İngiliz Kraliyet ailesiyle akrabaydı. Hamilton Virginia'nın Williamsburg kasabası yakınlarında doğmuştu, ki burası İngiliz ve Amerikan tarihinin iç içe geçtiği bir yerdir. Bu-

gün Williamsburg, her yıl milyonlarca turistin yanı sıra, "İngiliz" geçmişlerini ve yeni uluslarının doğduğu yerleri görmek üzere milyonlarca Amerikalının da ziyaret ettiği bir açık hava müzesi gibidir. Hamilton, "Virginia'lı ilk aileler" (First families of Virginia FFV) olarak bilinen özel bir gruba dahildi. Bununla çok gurur duymasına karşın, aile geleneği bu konuda böbürlenmekten onu men ediyordu.

Ataları ayrıca, Amerikan İç Savaşı'na (1861-1865) katılmış, Kuzeyli Yankilere karşı savaşmışlardı. Hem de güneyin ünlü generali Robert E. Lee ile de komşuydular. Herkesin de bildiği gibi, Güneyliler savaşı kaybettiler. Hamilton'un ataları da hatırı sayılır servetlerinin yanı sıra ait oldukları Virginia sosyetesindeki prestij ve nüfuzlarını da büyük ölçüde yitirmişlerdi.

Fowler: Kimi tedavi ediyorsunuz? Yani, Hamilton psikolojik olarak kim? Hangi kırılganlıklar, güçler ve yaşam deneyimleri onu bu şekilde yaşamaya itmiş? İlk görüşmede ve analizinin ilk haftalarında edindiğiniz bilgilere dayanarak, Hamilton'un sorunlarına dair işler bir modeli nasıl geliştirdiniz?

Volkan: Hepimiz sistemler dahilinde işleriz. Sigorta şirketleri, hastane kuralları ve yasal düzenlemeler var. "Sınırda" bir hastayı tedavi ettiğimizi söylediğimizde, kısa yoldan bir tanı koymak zorundayız (DSM IV'te yer almak kaydıyla) veya Hamilton için şu DSM IV tanısı var demek zorundayız. Ben kendime şu soruyu sorarım: Onu şimdi getiren nedir? İç dünyasının doğası nedir, zihninin ve kişilik örgütlenmesinin doğaları nelerdir? İçsel yapısının onda nasıl belirti ortaya çıkardığını ve yaşamına uyum sağlamaya nasıl ittiğini bilmek isterim. Bu tür soruları kendimize sormamız önemlidir (Hastaya bu tür sorular sormayız, ona böyle sorularla yük olmak istemeyiz; çünkü zaten yanıtı bilmiyor ki!); aksi halde tedaviye başlarken bir referans çerçevemiz olmaz.

Analist olarak, hastayla onun içsel yapılarını değiştirmek, onu daha sağlıklı biri haline getirmek amacıyla çok özgül ve yakın bir biçimde çalışıyor olacağım. Bir referans çerçevesi oluşturmak, hastanın içsel süreçlerine dair bir "formülasyon" yapmak anlamına gelir. Başlangıçta bir formülasyon yaparım, sonra, analiz ilerledikçe fikirlerime yenilerini ekleyebilir ve gerektikçe bazılarını değiştirebilirim. Örneğin, Hamilton'un "iyi" bir anne arayışına saplanıp kaldığını düşünmek, formülasyonun bir parçasıdır. Kuşkusuz, başlangıçta, onun psikodinamiklerini anlamak için çok daha fazla veri bulacağımı bilirim. Baştan itibaren, hastanın tekrarlayan davranış örüntülerini beş alanda gözlemlemeye çalışırım: 1) Hastanın gelişme yıllarına (çocukluktan ergenlik geçidine dek) dair öyküsünde; 2)Hastanın yetişkinlik öyküsünde (geçmiş, bugün ve gelecek); 3) Bilinçdışına daha doğrudan erişimi olan malzemede (örneğin düşler aracılığıyla); 4) Aktarımda ve 5) Hastanın eylemlerinde. Kendimden de bir alan ekliyorum: 6) Benim hastaya karşı duygusal ve zihinsel tepkilerim.

Bu beş alanın hepsinde ve kendimin hastalara tepkilerimde tekrarlayan, birbirine benzer malzemeler görürsem, kendimi "bilim adamı" gibi hissederim. Bilirim ki, hastanın içsel yapısının, kişilik özelliklerinin ve zihinsel bir çatışmaya yanıt olarak ortaya çıkan belirtilerinin nasıl geliştiğine dair elimde "kanıtlar" vardır. Bunu, insan gelişimine dair bilgilerim temelinde inşa ederim.

Şimdi, geri dönüp Hamilton'un annesiyle ilişkisinde çatışmaları olduğuna ve ona ait bütünlüklü bir imge oluşturamadığına dair "inşa ettiğim" fikre bakalım. Annesinin zihinsel temsilini "iyi" ve "kötü" sınıflarına bölünmüş halde korumuştu. Bu da onda, yaşamının geri kalanına egemen olan gerilimler yaratmış ve bu korkunç gerilimlerle kendi tarzında (uyumu bozucu bir tarz) baş etmek zorunda kalmıştı. Az sonra Hamilton'un gelişim yıllarının öyküsünü dinleyeceksiniz. Bu öykünün Hamilton'un

yetişkin yaşamında kadınlarla olan ilişkilerine yansıyan ve kuşlarla ilgili düşlerinde dışavurulan temalarda ortaya çıkan örüntülerle dolu olduğunu fark edeceksiniz. Sonra, analizi geliştikçe, aynı örüntülerin ikimiz arasında da ortaya çıktığını (aktarımsal dışavurumlarda) ve ikimizin etkileşimlerinin onun eylemlerinde ifade bulduğunu göreceksiniz. Ayrıca, benim Hamilton'a verdiğim, ikili ilişkilerde başlangıçtaki çatışmalarına dair inşa ettiğim fikri destekleyen duygusal ve zihinsel tepkileri öğreneceksiniz.

Bu altı alanın tümünde birden örüntüler hemen belirginleşmeyebilir. Analist bunları görmek üzere bekler. Bir şey daha, bir "bilim adamı" gibi olduğumu söylerken, bu ifade benim mesleğime duyduğum sevgiyi ve yöntembilimine duyduğum saygıyı da yansıtıyor. Divanın gerisinde oturan bilimsel bir makine haline gelmekten söz etmiyorum. Bu en yakın duygusal ilişkide, analiz seansları sırasında odada daima iki insan vardır.

Fowler: O halde, bu tedavi biçiminde analistin asıl derdi betimleyici bir psikiyatrik tanı koymak değil, Hamilton'un korkuları, travmaları, erken yaşamöyküsü ve kişiliğinin oluşumuna katkıda bulunmuş daha derindeki bilinçdışı yapıları ve işlevleri anlamak, öyle mi?

Volkan: Evet. Bir hastanın başlangıçtaki belirtileri veya kişilik özellikleri, tuhaf veya ağır görünseler bile genellikle bu hastanın analizinin zor olup olmayacağına dair bir öngörü sağlamazlar. Bu belirtilerin veya kişilik özelliklerinin arkasında hangi anlamlar yattığını anlamak daha önemlidir. İşte bu yüzden Hamilton'un ailesi ve erken yaşam öyküsü üstüne konuşmasını sağlamak önemliydi. Bu aynı zamanda onun neden kadınlara "bağımlı" olduğunu ve diğer belirtilerinin anlamlarını merak etmesine yardımcı olmuştu. Bazı hastalar ilk başta iyi bir öykü vermezler. Sakıncası yok. Kafalarına vurup onları bitimsiz sorulara boğmaya niyetim yok. Hastanın öyküsünü ona hiç soru

sormadan ya da çok gerekli birkaç soru ancak sorarak (Olinick, 1980) almak çok daha iyidir. Hamilton'un yaşamöyküsünü benimle paylaşmak konusunda hiç sıkıntısı olmamıştı.

Onu analizan olarak kabul ettikten sonra Hamilton, haftada dört kez divanımda yatmaya başladı. O sıralarda ben Charlottesville'deki Virginia Üniversitesi'ne bağlı Blue Ridge Hastanesi'nin başhekimiydim. Hastane, Thomas Jefferson'un evi Monticello'dan pek de uzak olmayan, güzel, ormanlık bir arazinin üzerine kurulmuştu. Blue Ridge'in vereme yakalanmış hastalar için bir tedavi merkezi olduğu zamanlarda, bu arazi üzerinde hekimler ve aileleri için çok sayıda ev yapılmıştı. Ben bu küçük evlerden birini psikanaliz ofisim haline getirmiştim ve analiz hastalarımı ana binadan ayrı, ağaçlarla çevrili bu evde görüyordum. Hamilton, şirketinin yönetim binalarının bulunduğu Richmond'un kuzey bölgesinden geliyor, sarı lüks spor arabasını evin önüne park ediyor ve içeri girip analizine başlıyordu. Benim diğer analizanlarımın çoğundan çok daha yaşlıydı ve Virginia'da ile başka yerlerde birkaç fabrika da dahil olmak üzere çeşitli holdinglerin sahibiydi. Bana "iyi" davranıyor, divanıma yatıp ona başta söylendiği gibi, aklına gelen her şeyi söylüyordu. Başlarda beni, haftada dört kez 50 dakika boyunca onu dinleyen bir elemanı gibi görüyordu. O kendi "analizini" yapıyordu. Bazen, bu "kibar" davranışlarıyla beni öldürdüğünü hissediyordum. O zamana kadarki en varlıklı analizanım olmasına karşın, ondan her zamanki ücretimi alıyordum. Onu diğer hastalarımdan ayırıp kafamda özel bir konuma oturtmak istemiyordum. Bu kararımı onun nasıl algılamış olduğunu ise ancak analizinin beşinci yılında öğrenebildim.

Fowler: Neden Hamilton'dan diğer analizanlarınızdan aldığınız ücreti almaya karar verdiniz? Ücretlerin anlamına eğilmekte ne tür bir terapötik yarar olabilir?

Volkan: Ücretler son derece önemlidir (Kubie, 1050). Para çeşitli içsel ve dışlar anlamlar için simge işlevi görür. Bir düzeyde ücretler analistin hastasıyla iç ilişkisinin gerçekliğini temsil eder. Ücretler, aktarım nevrozu veya diğer yoğun aktarımların ötesinde, analistin hastanın hakiki annesi veya babası olmadığına dair bir gerçeklik temeli oluşturur. Paranın her türlü anlamının aktarımda ele alınabilir olmasını istediğim için Hamilton'un doğrudan bana ödeme yapmasını istedim. Bir hasta, karısı, kocası veya başka bir yakını tarafından imzalanmış bir çek getirirse, bir sonraki seansına gelmeden hemen önce o çeki divandaki yastığın üzerine koyardım. Divana yatmadan önce çeki görür ve örneğin "Bu da ne? Neler oluyor?" diye sorardı. Ben de yanıt olarak şöyle bir şey söylerdim: Çalışmamız sadece sizinle benim aramızda. Bu çek üçüncü bir kişi tarafından imzalanmış. İzin verin de analizinizi ikimizin arasında tutabileyim." Hamilton örneğinde, onun yazdığı çeki aldıktan sonra, Virgina Üniversitesi Tıp Merkezi'nin idari ofisine gönderirdim. Üniversitenin psikiyatri bölümünde eğitmen kadrosunda olduğum için yasal olarak bunu yapmam gerekiyordu.

Ondan diğer analizanlarımdan aldığımdan daha yüksek bir ücret almamı haklı gösterecek herhangi bir durum olabilir miydi? Hayır, onu zihnimde özel biri haline getirmeyi istemezdim. Analiz sırasında, şu veya bu zamanda hasta için para bir şeyleri tutup vermemeyi, eli açık olmayı ya da bazı bedensel işlevleri (çoğunlukla anal) temsil eder hale gelir. Bir hastadan daha fazla para almak için fazladan çaba harcamak sanırım hasta için paranın ne anlamlara geldiğini anlamamı engellerdi. Analitik süreç boyunca birçok analizan parayla dışkının zihinsel temsili olarak

oynayıp dururlar. Sözgelimi, kabızlıklarının bir dışavurumu olarak size ödeme yapmayı "unuturlar".

Fowler: Onu özel hale getirmeyi istemediğinizden söz ettiniz. Sanki onun karakterinin özel olma ihtiyacındaki bazı yanlarına siz de duyarlıydınız. Belki para simgesel olarak onun kadınlara verdiği armağanları temsil ediyordu.

Volkan: Haklısınız. Sanırım hem sizin hem okurun ilgisini çekecektir: Tedavisi için ondan her zamanki ücretimi almış olmam Hamilton'un kendisini "özel" kılmasını sağlamıştı. Bunun onu nasıl özel kıldığını daha sonra birlikte göreceğiz.

Analizdeki ilk yılına ait bazı ayrıntıları bir sonraki bölümde anlatacağım, şimdilik yalnızca divandaki birinci yılında Hamilton'un esas olarak kadınlarla ilişkileri, cinsel meseleler ve işle ilgili konulardan bahsettiğini söylemek istiyorum. Başlarda, şu veya bu kadınla ya da işle ilgili aldığı kararlar konusunda dile getirdiği kaygılarını herhangi birine özel bir ilgi göstermeksizin dinliyordum. Kafasında kadınlar birbirinden farksız gibiydi. Bir süre "iyi" oluyorlar, sonra "kötü"leşiyorlardı ve bu örüntü her kadında kendisini tekrarlıyordu.

Ek olarak, Mary'yi ve sevgilisi olduğunu sandığı bir adamı saplantı haline getirmişti. Henüz boşanmamıştı ve kendisini Mary ile onun avukatından koruması için bir avukat tutması gerekiyordu. Onların, boşanma anlaşmasıyla kendisinden "muazzam miktarda para kopartmaya" çalıştıklarına inanıyordu. Ona hiçbir tavsiyede bulunmadım ve Hamilton'un kadınlarla veya boşanmayla olan sorunlarını çözmeye yeltenmedim.

Fowler: Birçok tedavi yönteminde hastaya önerilerde bulunmak terapötik sürecin bir parçası haline gelir. Psikanalizde bundan kaçınmak neden bu kadar önemli?

Volkan: Ben dış gerçekliklere körüm. Bir hasta bana iş hayatında risk almakta zorlandığını veya evlilik sorunları olduğunu söylerse, bu tür meselelere ben hiç karışmam. Benim odağım dışsal olayların içsel arzular, savunmalar ve uyumlarla ne şekillerde iç içe geçtiğini anlamaya yöneliktir. Analiz hastanın bu tür iç içe geçmişlikleri anlamasına yardımcı olabildiğinde, hastanın sıkıntı verici dışsal olaylarla daha gerçekçi biçimlerde başa çıkma şansı artacaktır. Psikanalist olmak üzere aldığım eğitimde, ne insanların günlük sorunlarına nasıl danışmanlık vereceğim ne de başkalarının iş veya evlilik sorunlarını nasıl halledileceğim öğretildi. Bunlar avukatların, mali danışmanların ve diğer uzmanların işi.

Analizine başladıktan sonraki bir yıl içinde Mary'den boşanması kesinleşti, ne var ki boşanma anlaşması sonuca bağlanamadı. Mary'ye vermesi istenen paranın miktarı, ancak analizinin beşinci yılında mahkeme kararıyla belirlenebildi.

Her şeye rağmen, Hamilton'un kadınlarla bu tuhaf ilişkisinin doğuşuna ilişkin bir "içgörüsü" vardı. Bu konudaki çıkarımları; iç savaşın, ataları ve hatta kendi anne-babası üzerindeki etkilerinin yanı sıra, büyüdüğü sıralarda kendisine uygulanan garip çocuk yetiştirme tekniklerinin etkilerini de içeriyordu. Öte yandan, sorunlarının çocukluğunda olup bitenlerle nasıl ilişkili olduğuna dair geliştirdiği anlayışa, bu tür olaylarda beklenecek duygulanımlar eşlik etmiyordu.

Fowler: Hamilton bazı içgörüler geliştirmişti, ama bunlara karşı duygusal tepkiler vermiyordu. Düşünsel bir içgörüyle duygusal değişim vaat eden içgörüler arasında nasıl ayrım yapıyorsunuz?

Volkan: Hamilton'un geçmişine dair aklıyla bildikleri, tekrarlayan davranışlarını değiştirmesine yol açamamıştı. Duygusal bir içgörü olmadığında gerçek bir terapötik değişim mümkün olmaz. Hamilton'un kendisiyle ilgili bazı "kuramları" vardı. Bazı görüşleri temelde sağlamdı, ancak bu kuramlar duygularından yalıtılmış haldeydi; bu yüzden yalnızca bunlar üstüne ahkâm kesip duruyordu. Bu düşünsel çabasında ben de ona katılsaydım, aslında değişime karşı gösterdiği dirence katılmış olurdum. Belki birlikte çok akıllı olurduk ama bunun ona bir yardımı olmazdı.

Fowler: Verdiğim süpervizyonlardan edindiğim deneyimlere göre bu tür düşünselleştirmelere ortak olmak sık yapılan bir hata.

Volkan: Hakiki içgörü ancak hasta öyküsünü anlatırken, özellikle de bu "sıcak" bir aktarımla birlikteyse, duyguları yaşayabildiğinde ortaya çıkar. Bundan da öte, hakiki içgörü, hastanın tekrarlayıcı davranış örüntülerine farklı bir sonlanım getirmek için duygusal bir mücadeleye girişmesiyle mümkündür. Hamilton, sorunlarının kaynağına ilişkin hakiki bir içgörü kazanmazdan önce değişik karakterlerle olsa da hep aynı şekilde sonlanan bir öykü yaratıyordu. Bakın, Hamilton bir oyun yazarı gibiydi; ancak bir tekrarlama zorlantısının ağır baskısı altındaydı. Birçok farklı karakterin (örneğin kadınları) olduğu çok sayıda oyun yazıyordu, ancak oyunları aynı sonla biten aynı öyküye odaklanıyordu. Hasta tekrarlama zorlantısından kurtulduğunda, esnekliği öğrenir ve öykülerini farklı biçimlerde bitirebilir hale gelir.

Şimdi, Hamilton'un çocukluk öyküsünü aktaracağım. Bu sırada, erken örseleyici yaşantılara dair çoğunlukla bastırılmamış anılarına ve bu tür yaşantıların nasıl olup da erişkin davranış ve duyuş örüntülerine egemen olduklarına dair duygudan yoksun "içgörü"süne de değineceğim.

Hamilton, yaşamlarını kuşaklar ötesinden gelen güneyli geleneklerine uygun sürdürmekte olan bir ailede büyümüştü. Daha önce de söylediğim gibi, ataları kuzeyli Yankilere karşı, konfederasyonun yanında savaşmışlar ve iç savaş, Robert E. Lee'nin kuzeylilere teslim olmasıyla sonlanınca ciddi servet, prestij ve nüfuz kaybına uğramışlardı. Tüm bunlara karşın, Hamilton'un anne ve babası Williamsburg yakınlarında, Hamilton'un doğduğu büyük çiftlik evini korumayı başarmışlardı. Çiftlikte, çiftlik işlerine bakan ve büyük evin gündelik işlerini yürüten siyah ve beyaz işçiler ile aileleri için çok daha küçük başka evler de vardı.

1950'lerin sonuna doğru ABD'ye ilk geldiğim sıralarda Kuzey Carolina Üniversitesi'ne girmiş ve bir devlet bursu almıştım. Bursun karşılığı olarak bu eyaletteki bir devlet hastanesinde iki yıl mecburi hizmet yapmam gerekiyordu. 1960'ların başlarında ihtisasımı bitirdikten sonra, Kuzey Carolina Goldsboro'da bulunan Cherry Hastanesi'ne tayin oldum. O zamanlar Cherry Hastanesi yalnızca akıl hastalığı olan Afrika kökenli Amerikalı hastaların yatırıldığı bir hastaneydi. Genç bir adam olarak, ben de klişelere uygun biçimde, Kıbrıs'tan Amerika'ya "altın" bulmaya gelmiştim. Benim için "altın" parasal bir kazanım elde etmek değildi. Zihnimi geliştirmek ve ABD'deki yüksek insan idealleriyle yoğrulmak istiyordum. Bunun yerine, Amerika'daki daha ilk işim beni insan onurunun kaybolduğu bir ortama sok-

muştu. "Irkçılık" denen şeyi ve buna maruz kalan insanlar üzerindeki etkilerini çok yakından görüyordum.

O sıralarda Cherry Hastanesi'nde ne tek bir Afrika kökenli Amerikalı doktor vardı ne de ABD'de doğmuş beyaz bir doktor. Siyah akıl hastalarının bakımı göçmen doktorlara veriliyordu. Cherry Hastanesi'ndeki doktorların birçoğu, Litvanya veya Macaristan gibi komünist ülkelerden kaçmış insanlardı. Bense ABD'ye gönüllü olarak gelmiştim. Cherry Hastanesi'ndeki göçmen ve travmaya uğramış hekimler aslında Afrika kökenli Amerikalılarla özdeşim kuruyorlardı ama "bakım veren" olarak kendileri daha "üstün"müş gibi davranıyorlardı; hatta kendi çaresiz hiddetlerini hastalarına yöneltenler bile vardı.

Ana hastane binalarından uzaktaki bir çiftlikte bulunan ve "Çiftlik Evi" denen yere atandığımda, Amerikan tarihinin kölelik döneminden kalma özelliklerin simgesel olarak "yeniden canlandırılmasını" gözleme fırsatı bulduğum bir "laboratuvar"la karşılaştım. "Çiftlik Evi"nin olduğu çiftlikte tavuk besleniyor, inekler sağılıyor, mısır ve sebze ekiliyordu. Nitekim Cherry Hastanesi'nin yemekleri mükemmeldi. Bu evde yaşayan hastalar çiftlikte çalışıyorlardı. Bir tür uğraşı tedavisine katılmalarının onlara faydalı olacağı düşünülüyordu. Cherry Hastanesi'ndeki ikinci yılımın başında "Çiftlik Evi"ndeki hastalara bakma görevi verilene dek burayı görmemiştim. Çiftlik Evi'ne girdiğimde, 50-60 hastanın hepsinin de yirmili otuzlu yaşlarda siyah erkekler olduğunu fark ettim. Hepsi de fiziksel olarak sağlıklı gözüküyorlardı. Binaya ziyaret saatleri sırasında, ilk girişimde, ziyarete gelmiş birçok kadın olduğunu gördüm. Anneler, eşler veya dostlar ve akrabalar. Ayrıca çok sayıda çocuk vardı. Burası sıradan bir akıl hastanesine benzemiyordu.

Sanki bir piknikte toplanmış aileler vardı gözümün önünde.

En sıra dışı olan da Amerikalı bir beyaz erkeğin varlığıydı. Ayağında çizme vardı ve elinde bir kamçı taşıyordu. Çiftlikteki bir hayvanı ehlileştirmek üzere orada olduğunu düşündüm. Onun çiftlikten sorumlu kahya olduğunu söylediler. Hastalara bakmaya gelen "doktor" olarak onunla tanıştırıldığımda bana pek ilgi göstermedi. Sanki ben "onun" çiftliğine gelen bir ziyaretçiydim!

Tek tek bütün hastalarla görüşmeye başladım. Hemen hepsinin ortak bir "sanrıyı" paylaştıklarını fark ettim. Her biri kendisini bir "Buck" (çn: çeşitli anlamlarından biri, erkek hayvan) olarak görüyordu. "Buck"ın ne olduğuna dair en ufak bir fikrim yoktu. Çok geçmeden öğrendim ki ABD'deki kölelik döneminde "Buck" tabir edilen genç ve yapılı siyah köleler köle nüfusunu artırmak amacıyla genç siyah köle kadınları gebe bırakmakla görevlendirilirmiş. Ancak o zaman çiftlikteki akıl hastalarının savunmacı bir uyumu paylaştıklarını anladım. Sanki hâlâ Amerikan tarihinin kölelik döneminde yaşıyorlardı ve çizmeli, kamçılı beyaz adamın idaresindeki bir çiftlikte çalışıyorlardı. Çaresizliklerini ve aşağılanmışlıklarını, cinsel üstünlükleri ve dölleme yetileri yüzünden seçilmiş olduklarına "inanmak" yoluyla örtmeye çalışıyorlardı. Onları aileleri ve dostlarıyla birlikte gördüğümde, gerçekten de "Buck" gibi davranıyorlardı. (Bu konuda daha yakın tarihli çalışmalar için bkz. Fogel ve Engerman, 1995; Andrews ve Fenton, 2001; Follett, 2003 ve Gutman, 2003.) Cherry Hastanesi'ndeki deneyimlerim beni ABD'de uzun süren kölelik ve ırkçılığın tarihini araştırmaya yöneltti. Hamilton, aile çiftliğinden söz ettiğinde, onun atalarının kültürüne dair pek çok biliyordum.

Hamilton ailenin üçüncü çocuğuydu. Kendisinden altı yaş büyük bir ağabeyi ve dört yaş büyük bir ablası vardı. Ne yazık ki, yalnızca on sekiz ay boyunca ailenin bebeği olarak kalabilmişti. Annesi önce ona bir kız kardeş getirmiş, ondan on sekiz ay sonra da ikinci bir kız kardeş daha vermişti. Hamilton, daha üç yaşındayken, annesinin iki gebeliğiyle ve iki doğumuyla uğraşması gerekmişti. Bana, kendisini annesi tarafından reddedilmiş hissettiğini söyledi.

Hamilton'a bakmak üzere, Afrika kökenli Amerikalı bir kadın olan Abigail görevlendirilmişti. O sıralarda olsa olsa on sekiz, on dokuz yaşında olan Abigail küçük oğlana hayrandı ve hizmetçilerin yaşadığı evde onu besleyip altını değiştirirken Hamilton'a "küçük bir kral" gibi davranıyordu. Hamilton Abigail ile tarlalarda yürüyüşlere çıkıp gökkuşakları gördüklerini anımsıyordu. Kız ona, günün birinde gökkuşağının ucunda bir küp altın bulacaklarını söylemişti. Hamilton, Abigail tarafından koşulsuz olarak sevilip bakıldığı süre boyunca annesini küçük kız kardeşlerine kaptırıp onu "kaybetmeye" tahammül edebilmişti. Ne var ki, Abigail bir cuma akşamı izne çıkmış, bir daha da dönmemişti. Çok sonraları öğrendiğine göre, anne ve babası Abigail'in gebe olduğunu keşfetmişlerdi. Onlara göre evlilik bağı olmadan gebe kalmış bir hizmetkârı evde tutmak kabul edilemez olduğundan, kızı derhal kovmuşlardı.

Abigail ortadan kaybolduğunda Hamilton dört yaşındaydı. Kimse ona Abigail'in yok oluşunu açıklamamıştı, öyle görünüyor ki sevgili siyah dadısını kaybetmenin onun için ne anlama geldiğini fark eden bile olmamıştı. O Hamilton'un ilk sevgi yoldaşıydı. O ortadan kaybolduğunda, gökkuşakları ve yaşamının parlak renkleri de onunla bir-

likte kaybolmuştu. Hamilton bir daha asla Abigail'i görmemiş ve artık "sevilmiş ve terk edilmiş" biri haline gelmişti. Yaşamının geri kalanında sevilmiş ve terk edilmiş olma psikolojisini korumuş ve simgesel olarak bu örüntüyü tekrarlayıp durmuştu.

Örneğin, Mary'den ayrıldıktan sonra, bir gece bir kadınla sevişince, ertesi gece sevişmiyor, yani onun tarafından terk edilmiş oluyordu. Bu şekilde, "terk edilmeler" kendi denetimi altında gerçekleşiyordu. Bütün "içgörüleri" ve içgörüsüyle bağlantılı bütün eylemleri, esas olarak çocukluğundaki örseleyici ayrılıklarla ilgili duygularını denetlemenin hizmetindeydi. Bir yandan da yaşamı boyunca Abigail'i arayıp durmuştu aslında. Hâlâ da günlük yaşamında caddede yürürken veya lokantada yemek yerken, gözleri daima esmer ve koyu tenli kadınları arıyordu. İlginçtir, erişkin olduktan sonra gerçek Abigail'in başına neler gelmiş olduğunu bulmak üzere hiçbir girişimde bulunmamıştı. Onun özlediği, siyah dadının kendisini ona mutlak biçimde adamışlığıydı. Elbette dadının zihinsel imgesi aynı zamanda reddeden bir kadını da içeriyordu. Zamanla Hamilton'un zihninde Mary'nin de Abigail'in yerine gelmiş olduğunu öğrenecektim. Mary'nin önce kendisine âşık olmasını sonra da terk etmesini sağlamak için elinden geleni yapmıştı. Gündelik yaşamında erişkin Hamilton, Abigail'in zihinsel temsilini mutlak denetimi altına almakla uğraşıp duruyordu, bu şekilde gereksinim duyduğu "sevgi"yi alabilecek, aynı zamanda kaçınılmaz terk edişlerin onu incitmesine engel olabilecekti.

Abigail'in çiftlikten kovulmasının üzerinden çok geçmeden, herhalde en fazla bir iki ay sonra Hamilton'un ailesi Williamsburg'dan Virginia'daki Stratford yakınlarında yeni ama daha küçük bir çiftliğe taşınmış, küçük Hamil-

ton tanımadığı bir çevreye girmişti. Bu yeni çiftlik esasında General Lee'nin komşusu olan, Hamilton'un dedesine aitti. Bu ikinci "kaybın" zaten Abigail tarafından "terk edilmiş" olan küçük çocuğun aklını iyice karıştırdığını düşündüm. O sıralarda ABD'de ekonomik bir çöküş yaşanıyordu. Büyük Buhran zamanlarıydı ve bu, Hamilton'un ailesinde Amerikan İç Savaşı'ndan sonra büyük ıstıraplar çeken atalarının "anılarını" yeniden canlandırmıştı. Hamilton küçük bir çocukken evde sürekli savaş öyküleri anlatılıyordu. Bu yeni çiftlik evinin bütün duvarlarında ailenin atalarına ait birçok fotoğraf, iç savaş öncesi Virginia'yı gösteren resimler ve bunların yanında iç savaş sahneleri asılıydı.

Büyük Buhran sırasında Hamilton'un babası da haliyle çok büyük bir bunalım içindeydi. Çiftliğine birçok göçmen geliyor, sonra çekip gidiyorlardı. Bir keşmekeş hüküm sürüyordu. Büyük çiftliği satıp daha küçük bir yere taşınmalarının önde gelen nedenlerinden biri de parayla ilgili kaygılardı. Büyük Buhran sırasında Hamilton'un annesi de çökkünlüğe kapılmıştı. Analizinin başlarında Hamilton annesinin durumundan söz ederken "depresyon" sözcüğünü ağzına almıyordu, ancak çok sonraları annesinin her iki kız kardeşinin doğumundan sonra girdiği doğum sonrası depresyonları yeniden kurgulayabildik. Bununla birlikte Hamilton, analizinin erken bir döneminde; doğduğu çiftlikte büyük evin penceresinden, don tutmuş soğuk araziye bakıp kendisini yapayalnız hissettiği birçok anı hatırlamıştı. Bunların yaşamına ait ilk anılar olduğunu söylemişti.

Renkli gökkuşaklarının besleyen memeleri temsil ettiğini, öte yandan donmuş ve soğuk arazinin Hamilton'un annesinin ulaşılamazlığını ve çökkünlüğünü; küçük oğlanda buna karşılık gelen çökkünlüğü temsil ettiğini düşün-

düm. Hamilton'un ikinci anısı ise çökkünlüğe gösterdiği "uyum"u yansıtıyor. Bu ikinci anısına bir de isim takmıştı: "Görüntü." Bu anı, yeni çiftlik evinde anne-babasının ikinci kattaki yatak odalarına gitmesi ve annesini banyo yaparken görmesinden oluşuyordu. "Görüntü" özgül olarak annesinin memelerini görmekle ilişkiliydi. Anlattığına göre, küçükken onlara "memiş" veya "memecik" dermiş. Çok güzellermiş. Hamilton 57 yaşında, analizine başladıktan kısa süre sonra bile bu "görüntüyü" her anımsadığında hâlâ haz verici, kösnül duygulara kapıldığını söylüyordu. Ancak divanda hiçbir duygu sergilemiyordu.

Hamilton doğduğunda annesi 32 yaşındaymış. Demek ki, küçük oğlan banyo yaparken annesinin memelerini gördüğü veya en azından zihninde gördüğüne inandığı sıralarda kadın otuzlarında olmalıydı. Ben, Hamilton'un haset duyduğu iki küçük kız kardeşini emzirdiği sırada da annesinin memelerini görmüş olduğuna inanıyordum. Hamilton kendisinin annesini emip emmediğini bilmiyordu. Onun memeden erken kesildiğini ve beslenmesinin sorumluluğunun başkalarına, belki de o zamanlar henüz bir ergen olan Abigail'e yüklenmiş olduğunu düşünmüştüm. Annesinin memelerini görme "anısı" bence erişkin olarak otuzlu ve kırklı yaşlardaki kadınlara yönelik arayışında rol oynuyor olabilirdi. Erişkin Hamilton'un esmer, kara gözlü ve/veya koyu tenli kadınları çekici bulmasına, hatta siyah naylon çoraplı kadınların bile ona cazip gelmesine bakılırsa, meme "görüntü"sünü Abigail'in zihinsel temsiliyle karıştırıp idealize edilmiş bir sevgi yoldaşına harmanlamış gibi duruyordu. Bu sevgi yoldaşlarını denetlemek zorundaydı, çünkü onları aynı zamanda günün birinde kendisini terk edebilecek kişiler olarak algılıyordu.

Fowler: Hamilton'un çiftlik evi ve "Görüntü" öykülerinin çağrıştırdığı temaları genişletebilir misiniz? Bunlar onun kadınlarla ilişki kurma tarzına dair belirginleşen simgesel öyküde anahtar gibi duruyor.

Volkan: Bu öyküler onun geçmişle ilgili düşünsel "kuramlarının" parçası değillerdi. Bunlar simgesel dışavurumlardı ve kendisi bunların anlamlarının farkında değildi. Bu öyküler düş gibiydiler. Sözgelimi, soğuk kardan bahsetmekle aslında bana annesinin ne kadar soğuk olduğunu anlatıyordu. "Gökkuşağı"na yaptırdığı göndermenin de simgesel olarak Abigail'in ne kadar harika olduğunu anlattığını düşünmüştüm. Onun getirdiği simgeleri nasıl anladığımı hemen onunla paylaşmadım, çünkü analitik sürecin o bu tür simgelerin anlamlarını gerçekten, duygusal olarak özümsemeye hazır olana dek ilerlemesini beklemek istiyordum. Çalışmamızın bu noktasında, ona "annen soğuk biriydi" demiş olsaydım, belki bana "evet" diye yanıt verirdi ve bundan öteye geçemezdik.

Fowler: Bunun altını çizmek istiyorum, çünkü bu öyküler size çok şey ifade etmiş, ama onun için sadece tarihsel gerçekliklerden ibaret kalmış gibi duruyorlar.

Volkan: Daha önce de belirttiğim gibi, bu öyküler ya da "anılar" bir düş gibiydi. Ben doğrudan onun bilinçdışından bir şeyler işitiyordum ve ona neyin sıkıntı verdiğine dair yaptığım "formülasyon" için veri topluyordum.

Hamilton, dört yaşındayken taşındıkları çiftlik evinde anne-babasının yatak odasında asılı duran bir fotoğraf anımsıyordu. Bu resimde annesi onu kucağında tutuyordu. Hem çocukken hem de sonraları bu fotoğraf ona Meryem Ana ve Bebek İsa'yı anımsatmıştı. Bu resim, duvara asılmış resimler içinde çocuklardan herhangi birinin bulunduğu tek resimdi, diğer kardeşlerinin resimleri bir masanın

üzerinde duruyordu. Hamilton tek "prens"ti! Çocukken, annesinin kucağında olduğu resmin masada durmak yerine duvarda asılı olmasının, annesinin gözünde kendisinin özel bir yeri ve önemi olduğunu gösterdiğine inanıyordu. Ben bunun ayrıca ona "sevilmiş ve terk edilmiş" biri olduğunu anımsattığını da düşünüyordum.

Küçük Hamilton'un erken sevgi yoldaşlarından "ayrılmak" yüzünden çektiği zorlukların yanı sıra babaannesi Dolly'nin evdeki varlığı da gelişme çağını cidden gergin ve karmaşık bir dönem haline getirmişti. Dolly aslında yakınlarda bir evde oturuyor ve Hamiltonların evine (hem eski hem de yeni çiftlik evine) çok sık geliyordu. Özellikle pazar günleri mutlaka orada oluyordu. Erişkin Hamilton, Dolly'nin çocuk yetiştirme konusunda kendine özgü fikirleri olduğu gerçeğinin farkındaydı. Dolly, Hamilton'un Alman bir doktorun öğütlerine uygun yetiştirilmesinde diretmişti. Başlarda Hamilton, bu Alman doktorun adını anımsamıyordu, analizinin ikinci yılında bir kitabın kaynaklar bölümünde, 1800'lerin başları ve ortalarında Leipzig'deki bir tıp fakültesinde hekim ve eğitmen olan Dr. Daniel Gottlieb Moritz Schreber'in (1808-1861) adına rastladı. Görür görmez Dolly'nin akıl hocasının Dr. Schreber olduğunu anlamıştı.

Şimdi konuyu Hamilton'un kişisel öyküsünden biraz uzaklaştırıp Amerikan İç Savaşı'nın başladığı yıl ölmüş olan Dr. Schreber'le ilgili bazı gerçekleri özetlemek istiyorum. Almanya'yı ziyaret eden herkes bu adamın bahçe düzenlemesi üzerindeki etkilerine tanık olabilir. Sözgelimi trenle Almanya'nın kırsal kesiminden geçen bir turist, belli arazilerin küçük bahçeler şeklinde parsellenmiş olduğunu ve buraların kiralamış veya satın almış bahçe meraklıları tarafından işlendiğini görebilir. *Schrebergärten* (çn: Schre-

ber bahçeleri) olarak bilinen bu uygulama yaygındır. İnsanların bahçıvanlığa duyduğu ilgiyi körüklemiş olan bu adam, aynı zamanda "Schreber hareketi" olarak bilinen, çocuk yetiştirme üzerine çeşitli önerileri de içeren bir sağlıklı yaşam programının yaratıcısıdır. Dr. Schreber kendi çağında bir Benjamin Spock'tu belki (çn: Benjamin Spock, *Bebek Bakımı ve Çocuk Eğitimi* adlı kitabı tüm zamanların en çok satan kitapları arasına girmiş Amerikalı pediyatrist. Çocukların ihtiyaçları ve aile devinimlerini incelemek için psikanaliz yöntemini ilk defa kullanan pediyatristtir) ama onun yöntemleri çok daha haşindi.

Dr. Schreber'in oğlu Daniel Paul Schreber (1842-1911) psikoza yakalanmıştı. Yazdığı otobiyografi, varsanıları ve diğer ruhsal durumlarını ayrıntısıyla anlatmaktadır (Schreber, 1903). Sigmund Freud bu psikobiyografiyi okumuş ve Daniel Paul'un varsanılarına ilişkin kendi yorumlarını yazmıştır (Freud, 1925). Bu, Daniel Paul'ün öyküsünü tarihte en tanınmış psikiyatrik olgu öyküsü haline getirmiştir. Ben psikanalist olmak üzere eğitim alırken Daniel Paul Schreber üzerine bu makaleyi okumuştum, bu sayede, Freud'un Dr. Schreber'in oğlunun psikozu üzerindeki rolüne ilişkin açıklamasını biliyordum.

1980'lerde Han Israëls isimli bir akademisyen, Schreber ailesinin kayıtlarını incelemiş ve aslında Dr. Schreber'in hiç de zorba biri olmadığı sonucuna varmıştı (Israëls, 1989). Bu bazı çevrelerde Freud'un Paul üzerine gözlemlerinin geçerli mi yoksa tümden uydurma mı olduğu yolunda bir tartışma başlattı. Bazı psikanaliz eleştirmenleri Paul'ün psikotik ataklarının (ve erkek kardeşinin intiharının) şizofrenik bozukluklarda saptanan genetik veya fizyolojik bulgularla açıklanması gerektiğini öne sürdüler. Freud'un yazıları üzerine koparılan bu gürültüye odaklanmak benim

şu anki niyetimi aşıyor. Açık olan şu ki, Dr. Schreber "iyi" bir baba olsun olmasın, çocuk yetiştirme üzerine fikirleri epey yayılmıştı ve Dolly de bunları benimsemişti.

Uzmanlığı ortopedi dalında olan Dr. Schreber, annebabalara ve öğretmenlere çocuğun ilk yaşlarında uygulamaları için bir eğitim yöntemi salık veriyordu. Kitaplarının bazıları çocuğu dik oturmaya, doğru duruşu korumaya vs zorlamak üzere geliştirilmiş mekanik aygıtların resimleriyle doluydu. Ayrıca yaşamın "yumuşaklığına" karşı, aşırı baskı ve kandırmacanın kullanılmasından yanaydı. Çeşitli cezalar öneriyordu, bunların içinde çocuğun yanlış telaffuz ettiği sözcükler için veya sesli soluk alması durumunda verilecek cezalar da yer alıyordu.

Das Buch den Gesundheit (Sağlık Kitabı) başlıklı kitabında Dr. Schreber (1893) küçük çocuğun "feragat sanatı" üzerine eğitilmesi gerektiğini öne sürüyordu. Sözgelimi, çocuk dadısının kucağında otururken, kadın canının çektiğini yiyebilirdi ancak feragat sanatını öğretebilmek için yalvaran çocuğa bir lokma bile vermemeliydi.

Hamilton'un anımsadığına göre Abigail, Schreber yöntemini uygulamamış ve ona feragat sanatını öğretmemişti. Aklında kaldığı kadarıyla, Abigail tam ters biçimde davranmıştı; ne isterse vermiş ve oral gereksinimlerini doyurmuştu. Dolly'nin de katıldığı geleneksel pazar yemekleri ise anılarında korkunç bir rahatsızlık olarak yer etmişti.

Pazar günleri, öğle yemeği için masada toplanmadan önce, bütün aile kiliseye gidiyordu. Dolly bütün çocukların uslu olmalarını ve kilise sıralarında dik oturmalarını şart koşuyordu. Kilisede konuşmaması için de Hamilton'un ağzına bir şeker veriyordu. Erişkin olduktan sonra da dine bağlı biri olmamasına karşın Hamilton çoğu pazar kiliseye gitmeyi sürdürmüştü.

Pazar ayininden sonra aile eve dönüyordu. Bu sırada zenci hizmetkârlar masayı hazırlamış oluyorlardı. Hamilton ve diğer çocuklar, erişkinlerinkinden daha küçük ve alçak olan bir masaya oturuyorlardı. Daima bol miktarda yiyecek oluyordu. Dolly sohbete hâkim oluyor ve herkese aç çocuklarla ilgili öykülerini dinlettiriyordu. Analizinin epey ileri bir noktasında Hamilton ve ben, Dolly'nin öykülerindeki "aç çocukların", çocukluğu Virginia'da iç savaş sonrası dönemde geçmiş olan Dolly'yi temsil ettiğini anlayabildik. Dolly'nin Çin ve Afrika'daki çocuklarla ilgili konuşmaları Hamilton'un iştahını kaçırıyordu, yani her pazar bir tür feragat alıştırması yapmış oluyordu.

Pazar yemeğinden sonra Dolly oğlu ve gelinine "Alman doktor"un önerdiği doğru çocuk yetiştirme yöntemleri üzerine konferanslar veriyordu. Küçük Hamilton bu "konferanslar"ın başladığını işittiğinde, bu kez daha ağır olmak üzere yeni bir "feragat" alıştırması vaktinin geldiğini anlıyordu. Annesi yemek salonundan çıkıp bahçedeki leylak ağacından uygun dallar kesiyor ve küçük Hamilton ağlamaktan "feragat edene" dek onu bu dalla kamçılıyordu. Leylak ağacı annesinin bahçesindeydi ve altı yaşındaki erkek kardeşine ve kuzenlerine top oynamaları için izin verildiği sırada Hamilton bu bahçede annesine *Schrebern* (bazı Almanlar hâlâ bu terimi "bahçıvanlık" yerine kullanırlar) yapması için yardım etmek zorundaydı. Kendisini "ana kuzusu" gibi hissediyordu. Annesinin onu kamçılaması ise karakterini güçlendirmek amacı taşıyordu.

Annesinin Hamilton'u her pazar törensel biçimde kamçılaması yetmezmiş gibi, Hamilton'un babası da Dolly'nin, Dr. Schreber'in küçük oğlanların karakterini güçlendirmek üzere öğütlediğini düşündüğü yöntemleri uyguluyordu. Baba yeni çiftlik evinin ("Görüntü"sünün olduğu eski ev

değil) ikinci katındaki büyük banyoyu "işkence odası" haline getirmişti. Bu terimi Hamilton'un kendisi uydurmuştu.

Küçük Hamilton birinci katta son derece sade döşenmiş bir odada ağabeyi ile aynı yatakta yatıyordu. Bu yatma düzeni de Dolly'ye aitti. Hamilton'un ağabeyiyle uyuması, yine onun karakterini güçlendirme amacı taşıyordu. Güya Hamilton, babasının gözdesi olan ağabeyinden bir şeyler öğrenecekti. Ağabeyinden nasıl yetişkin olunacağını öğreneceği yerde, küçük Hamilton erkeklerin dünyasında kendisinin hoş karşılanmadığını hissetmişti. İki kardeş arasında cinsel oyunlar gerçekleşmemişti ama kendi penisinin boyunu ağabeyininkiyle karşılaştırdığını anımsıyordu. Kendi penisinin olağandışı küçük olduğunu düşünmüştü ve bu kaygı yaşamı boyunca yakasını bırakmamıştı. On dört yaşına dek ağabeyiyle uyumaya zorlanmıştı. Sonra ağabeyi üniversiteye gitmek üzere evden ayrılmıştı. Hem kendisi hem de ağabeyi "işkence odası"nın düzenli ziyaretçileriydi.

Daha önce de aktardığım gibi Hamilton'un büyükbabasına ait olan bu çiftlik evinde, eskiden ikinci katta bir kitaplık vardı, Hamilton'un anne-babası çocuklarıyla beraber bu eve taşındıklarında, bu kitaplığı muazzam büyüklükteki bir banyoya dönüştürmüşlerdi. Hamilton'un babası oğullarını işte bu odada dövüyordu. Ama o, bu iş için leylak dalları yerine usturasının kayışını kullanıyordu.

Rutin olarak, vakit geldiğinde ilk önce ağabeyi "işkence odasına" giriyordu. Babası ağabeyini dövdüğü sırada kapı kapalı tutuluyordu. Hamilton cezalandırılma sırasının kendisine gelmesini, kapının dışında beklemek zorundaydı. Elbette büyük bir kaygı içinde bekliyordu. Sırası gelince, babası Hamilton'un başını tutup bacaklarının arasında

sıkıştırıyordu. Sonra Hamilton'un pantolonunu çıkarıyor ve kayışla kaba etlerine vururken bir yandan da "Bu senden çok benim canımı acıtıyor!" diyordu. Hamilton kaç kez dövüldüğünü anımsamıyordu ama birçok kez olduğuna kuşku yoktu. Bunlar, yüksek ahlaki standartlara sahip olmaları ve insanları sevmeleri gerektiği söylenen çocuklardı!

Ergenlik geçidinde, gençler kendi erişkinliklerine doğru bir adım olarak, çocukluklarında önemli olmuş insanlarla ilişkilerini bilinçdışında bir kez daha gözden geçirirler (Blos, 1979). Hamilton bu ergenlik geçidinde olduğu sıralarda, futbol oynarken dizini sakatlamıştı. Sakatlığı hastaneye yatırılmasını gerektirecek kadar ağırdı. Kemikleri iyileşene dek yataktan kalkıp yürüyemeyecek durumda olan genç oğlana bakmak üzere, henüz evlenmemiş bir teyze hastanede onunla birlikte kalmıştı. Erişkin Hamilton, teyzesinin neredeyse tümden çıplak göğüslerini ve onların "sıcaklığını" anımsıyordu. Ne var ki teyze yeğenini çok korkutacak bir şey yapmıştı. Bir gün onu tekerlekli sandalyeye oturtmuş ve hastane morguna götürüp orada kavanozlarda saklanan ceninleri göstermişti. Bu ceninlerin "kara gözleri", Hamilton'un zihninde yıllarca ensestiyöz arzularına karşı bir ceza simgesi olarak kalmıştı. Bence bunlar aynı zamanda Abigail'in "kara gözlerini" de simgeliyordu. Bu arada bir sürü iğne yiyordu. Ayrıca doktorlar, hazır hastanede yatarken bademciklerini de almaya karar vermişlerdi. Erişkin olduktan sonra, "kara gözleri" olan kadınları çekici bulduğunda, bu çekimi iki tarafı keskin bıçak gibi hissediyordu. Bu bir yanda onun ensestiyöz arzularını, öte yanda da bu tür arzular yüzünden alabileceği cezayı yansıtıyordu. Fiziksel

olarak iyileştikten sonra evine dönmüş ve yeniden ağabeyiyle yatmaya başlamıştı.

Fowler: Anneyle ve Abigail'le erken çocuklukta yaşanan sevme ve terk edilmenin ilginç bir tekrarı, bu kez teyzeyle. Sanki bu son tekrar ensestiyöz arzulara karşı yasağı pekiştirmiş ve bu, kalıcı olarak yerini baba tarafından iğdiş edilme korkusuna bırakmış. Bu bir dizi anının işlenmesinde ne gibi zihinsel süreçler devredeydi?

Volkan: Bu anıda çocukluğunu "yinelediğini" söyleyebiliriz. Hamilton, gelişimin ergenlik aşamasına Abigail ve biyolojik annesi tarafından sevilmiş ve terk edilmiş olma sorunuyla giriyor. Çeşitli biçimlerde buna çare arar gibi, örneğin annesinin sıcak memesine ilişkin bir "Görüntü"yü koruyarak; ama öte yandan annesi çok soğuk, böyle olunca bu tezat duyguları ve imgeleri bütünleştirmesinin imkânı yok. Hastanede bir tür simgesel iğdiş edilme yaşıyor: Anılarında büyük memeli bir teyze/anne buluyor, ve sonra kadın hastanede ona kavanozlardaki ölü ceninleri gösterdiğinde, simgesel olarak "iğdiş ediliyor". Bunun yarattığı korku, işkence odasının uyandırdığı duygulara benzer olsa gerek. Hamilton'un babasının verdiği cezaları kendisinin anneye/Abigail'e karşı ensestiyöz arzularına karşı bir misilleme olarak yorumlamış olduğunu varsayabiliriz. Bu ergenlik anısında, ideal, sıcak bir annenin en son temsili ona geliyor, ama sonuçta bir çözüme ulaşılamıyor, üstelik daha fazla korku ve suçluluk ortaya çıkıyor. Analizin bu noktasında Hamilton'un babasının hastaneye gelip yanında oturduğunu veya annesinin ona baktığını hiç işitmiyoruz. Hamilton, bu ergenlik geçidinden gelişerek geçememiş; ortamı onun daha erken travmaları yeniden ele almasına izin vermemiş. Daha önceki yaşlardan gelen içsel rahatsızlıkları onarmak yerine, hastaneye yatmasıyla ilintili olaylar onun eski reddedilme ve iğdiş edilme korkularını pekiştirmiş ve katılaştır-

mış. Sürekli gerginlik ve kaygı olmadan yaşama "uyum sağlayabilmek" uğruna Hamilton iyi anne ile kötü/reddeden anneyi bölmek zorunda kalmış. Sonra da zihninde onları sürekli birbirinden ayrı tutması gerekmiş.

Büyük oğlan bundan bir yıl kadar sonra evden ayrılmış ve Hamilton ilk kez olarak odasında yalnız yatma şansı bulmuştu. Ne var ki bu duruma uyum sağlamakta güçlük çekmiş ve kendince bir tören uydurmuştu. Her gece, yan odada yatan ve kendisinden küçük olan kız kardeşi Dorothy'yi ziyaret ediyordu. Kız uyurken, o, penisini kardeşinin bacaklarına sürtüyor ve boşalıyordu. Kız kardeşi bazen uyanık oluyordu. Dorothy bu gece ziyaretleri hiç kimseye asla şikâyet etmemişti, ama bu tören Hamilton'un kendisinde öyle büyük bir dehşet yaratıyordu ki, yaklaşık bir yıl sonra tümden vazgeçmişti.

Daha sonra, Maryland'de atalarının gittiği askeri okula gönderilmişti. Bu okulda iki yıl geçirdikten sonra buradaki aşırı disipline katlanamayacağını anlamıştı. Diğer öğrencilerle yarışamayacağına inanıyor ve bundan dolayı kendisini aşağılanmış hissediyordu. Askeri okuldan ayrılmıştı, ancak bunun babasının duygularını incittiğini düşünüyordu. Bir süre sonra Washington DC'deki bir üniversitede derslere katılmaya başlamış ve sonra da hukuk fakültesine yazılmıştı. Çok iyi bir öğrenci değildi ama mezun olmayı başarmıştı. İlk karısı Della ile üniversite öğrencisi olduğu sırada evlenmişti. Mezun olduktan sonra birkaç yıl hukukla uğraşmış, ama sonra onların da izniyle, ailesine ait olan paranın yüklü bir miktarını kullanarak emlakçılık işine girmişti. Bu işte çok başarı kazanmış ve çok zengin olmuştu. Aynı zamanda, kadınlara bağımlılık geliştirmişti.

Ta en başlarda, çocukluktaki örseleyici yaşantılarının doğasını ona anlatıp bu yaşantılarla şimdiki duyuş ve davranış örüntüleri arasındaki bağlantıları yorumlamamın ona yardımı olmayacağını anlamıştım. En azından düşünsel düzeyde bu tür bağlantıların zaten farkındaydı. Aslında, duygularını denetim altında tutmak üzere kullandığı ana savunmalardan biri de düşünselleştirmeydi (entelektüalizasyon). Uzun vadede Hamilton'a yapılacak en büyük yardımın, önce benimle üzerinde çalışılabilir ama yoğun bir aktarım ilişkisi kurmasını sağlamak ve sonra bu aktarım ilişkisini çözümlemek olduğunu biliyordum. Psikanalizde "aktarım" terimi, analizanın analistini çocukluğundaki önemli figürlerin bir temsili olarak algılaması için kullanılır. Başka bir deyişle, bana anlattığı duygu yüklü öyküler aracılığıyla çocukluk arzularını, korkularını, bu tür arzu ve korkuların dışavurumuna karşı savunmalarını "yeniden yaşamaya" gereksinimi vardı, bu sayede bunları çözümleyebilecekti. Biliyordum ki Hamilton'la klasik psikanalitik konumda kalmam ve benimle üzerinde çalışılabilir ama yoğun bir aktarım ilişkisi geliştirmesini beklemem gerekiyordu.

Fowler: Hamilton'un tedavisi düşünsel bir içgörüden ziyade yoğun duygusal yaşantılar üzerine kurulacak. Hangi yoğun aktarımları göz önüne aldığınızı söyler misiniz? Abigail mi? Baba mı? Anne mi? Dolly mi?

Volkan: Yanıt hepsi. Hamilton'un bana yoğun aktarım geliştirdiğini göreceğiz. Bunlar seanslarda belirginleşecek ve farklı eylemlerle ortaya çıkacaklar. Analistin sabırlı olması çok önemli! Ben psikanalist olarak gördüğüm her şeyi yorumlamam. Psikanaliz sürecinin gelişmesine izin veririm. Hamilton'un duygularını ve düşlemlerini yaşamakta özgür olduğu ve beni kötü anne, teh-

likeli baba rolüne sokabileceği bir analitik alan yaratmak analitik tedavi açısından elzemdir. Daha sonra bu kavramı daha ayrıntılı ele alacağız. Şimdilik, meraklı, ilgili ve kabullenici konumda kalıp Hamilton'u çeşitli aktarımları yaşantılamaya "davet etmekle" yetinebiliriz.

BÖLÜM 2

Posta Kutusundaki Oğlan

Daha çalışmaya başlar başlamaz, Hamilton'daki bir şeylerin ondan hoşlanmama yol açtığını fark etmiştim. Önceleri bu "bir şeylerin" ne olduğunu bilmiyordum. Ama çok geçmeden onda hoşuma giden şeyin, tam divanıma yatmadan önce yüzünde beliren gülümseme olduğunu anladım. Biyolojik yaşına karşın, ki o sıralarda benden birkaç yaş büyüktü, Hamilton'un yüzünde korkmuş bir çocuğun yardım çağrısını görüyordum. Bu, bazı çökkün kişilerin sergilediği o yoğun "çaresiz yakarış"tı. Bende kurtarma düşlemleri uyandırdığını kavramıştım. Onu, yaşamı boyunca yakasını bırakmamış olan duygusal sorunlarından kurtarmak istiyordum. Neyse ki, seçkin bir psikanalitik eğitim kurumunda (Washington, DC Psikanaliz Enstitüsü) psikanalist olarak aldığım eğitim ve çok sayıda ağır hasta bireyle çalışmalarım sonucunda edindiğim deneyimler sayesinde, bu kurtarma düşlemlerimi terapötik biçimde ele alabileceğimden de emindim. Benim ofisimde analizine başladığında, depresif ve paranoid ataklar geçirmekte olduğunu söylüyordu, ancak bu itirafına karşın üzgün, içine kapanmış veya benden kuşkulanır bir hali yoktu. Hep dik duruyordu. Ama daha önce de söylediğim gibi, çökkünlüğünü sezebiliyordum.

Hamilton'un sorması üzerine, elimde onun sorunlarına "anında deva olacak bir iksir" bulunmadığını söyledim. Bu yanıt yeterli gelmiş olmalıydı ki, iki tanı görüşmesinin ardından, daha fazla düşünmeden divana yattı. Seanslarına hiç kaçırmadan ve zamanında gelmeye başladı ve beş yıla yaklaşan analizi boyunca bunu hiç aksatmadı. Arada birkaç seans "unuttuğu" oldu, ama bunların psikolojik nedenleri vardı ve analiz edildiler. En başından itibaren Hamilton benim yönergelerimi izledi ve kendince "serbest" çağrışımlarını getirmeye başladı. İlk başlarda aklına gelenler Mary ile ilgili birbirine zıt algılardı. O hem bir "melek" hem de bir "şeytan"dı. Mary üzerine saplantılı tekrarlarını kesmeye kalkışmadım, psikanalitik süreci kendi yolunu izleyerek doğal biçimde evrilmeye bıraktım.

Hamilton, seansları birbiriyle ilişkilendiremiyor gibiydi, bana anlattığı öyküler de süreklilik taşımıyordu. Bir seansta bir olaydan söz ediyor, bana birini tanıtıyordu. Ertesi gün veya ertesi hafta aynı olayı bir daha anlatıyor ve aynı kişiyi sanki adını hiç duymamışım gibi yeniden tanıtıyordu. İçimden ona kızdığımı hissediyordum ve ona şunu demek istiyordum: "Neden aynı şeyi sanki dün anlatmamışsın gibi yeniden anlatmak istiyorsun ki? Neden Betsy ve Smith'in adlarını bile duymamışım gibi bir kez daha ayrıntısıyla tanımlıyorsun? Benim aptal olduğumu mu düşünüyorsun?" Elbette bu soruların hiçbirini sormadım ve Hamilton'un davranış örüntüsünü içimden merak etmeyi sürdürdüm.

Fowler: Hamilton'un monoloğunun tekrarlaması sinirinize dokunmuş, ama bu konuda tek laf etmemişsiniz. Neden sessiz kalmayı yeğlediniz?

Volkan: Her analist hastanın seanslara getirdiği şeylerle ilgili ya da hastanın analistin ofisinde ve dışarıda yaptıklarıyla ilgili bir şeyler hisseder. Ben hastalarımın onlara rahatsızlık veren belirtilerinden ve kişilik özelliklerinden kurtulmalarına yardımcı olmak isterim. Birincil amaç, benim o odada hastayla birlikte olmamın asıl nedeni, analizanın iç dünyasının şekillendirilmesine katkıda bulunmaktır. Kendi iç dünyamda bu şekillendirmeyi aksatacak bir şeylerin farkına varırsam, bunu analizana fazladan yük etmem. Kendi iç dünyamla ilgili bir şeyler yapmak benim sorumluluğum. Analizanım benim analistim değildir. Günümüzde bu biraz değişti. Bazı psikanaliz kuramları daha fazla diyalogdan ve analistin kendini daha fazla açmasından yana. Ben bu tür bir yaklaşımın gerekli veya faydalı olduğundan kuşkuluyum; öğrencilerime de bunu öğretmiyorum. Analistin kendi içsel tepkilerini söze dökmesinin (daima merak uyandırmak amacıyla) yalnızca bu tepki gözlemlenen terapötik öykünün bir parçası olduğunda ve hastanın yaşantıladığı ve öğrendiği şeyin gerçek olduğunu doğrulamasına yardımcı olacaksa gerekli olduğunu öğretiyorum. Hastama sıkıldığımı veya kızdığımı söylersem, bana göre bu ne terapötik olur ne de psikanalitik.

Analitik seansların Hamilton için duygusal sürekliliği olmamasının nedeninin, onun kendilik duygusunda günden güne bir süreklilik olmayışına bağlı olduğu fark etmeye başladım. Üstelik bir düzeyde, ben de her gelişinde onun için aynı insan olmuyordum. Bir olayı ve bir kişiyi bana tekrar tekrar anlatıyordu, çünkü kendisini farklı günlerde farklı analistlerle konuşuyormuş gibi hissediyordu.

Aylarca bu örüntünün sürmesine izin verdim, bu süre içinde ben de onun benimle olan analitik seanslarında yaptıklarını çocukluğunda "çoklu" anneleriyle ve erişkinliğinde kadınlarıyla yaptıklarıyla karşılaştırmakla meşguldüm.

Tahmin edileceği gibi, hepsinde de aynı şeyi yapıyordu. Bir anlamda, kendisi de dahil olmak üzere, herkesi parça parça doğramıştı. Bütün parçaları tek bir insanda veya olayda bir araya getiremiyordu. Onda, "sınırda kişilik" olarak bilinen bir kişilik bozukluğu olduğunu düşündüm. Teknik olarak bu terim bütünlüklü bir kendilik duygusu olmayan ve başkalarıyla ilgili algı, düşünce ve duygularını ayrı kamplara bölen kişileri anlatır. Bunu kavradığımda, başarılı bir işadamı olabilmeyi nasıl başardığına da hayret etmekten kendimi alamadım. Genellikle bu tür bir kişilik örgütlenmesi olan kişiler iş hayatının gündelik gereklerini etkili biçimde yerine getiremezler. Hamilton'un, yaşamını kişiliğiyle ilgili zorluklara uydurmasını sağlayan ego gücüne hayran kalmıştım. Yaşamının törenlerle dolu olduğunu fark ediyordum, hem de saplantı boyutta... Bu törensel etkinlikler aracılığıyla çocukluktaki ortamını anımsıyor, bunu kendi "denetimi" altına alıyor ve tekrarladıklarını sürekli değiştirerek kaygısına karşı "çözümler" buluyordu. Bu şekilde kişilik bozukluğunu denetleyebiliyor ve diğer insanlardan gizleyebiliyordu. Bir tören gerçekleştirdikten sonra, kaygısını en azından o zaman için denetleyebiliyordu. İş ilişkilerinin çoğunda "normal" olabiliyordu, elbette bu ilişkiler çocukluk arzuları ve korkularıyla duygusal veya simgesel olarak herhangi bir bağlantı içermediği sürece... Yalnızca yakın ilişkiye girdiği insanlar onun bu "mahrem dünyasını" tanıyabiliyorlar, kendini ve başkalarını farklı kamplara ayırdığını, bir insanı sevdiğinde veya ondan nefret ettiğinde o insan farklı biri oluyormuş gibi hissettiğini görebiliyorlardı. Belli ki Mary de bunlardan biriydi; o Hamilton'a "deli" diyordu. Şimdi ben de bu dünyaya girmiştim, ama ben ona "analizanım" diyordum.

Fowler: Dr. Volkan, Hamilton'u "analizanı" şeklinde adlandırmakla ona saygı gösteriyor ve başarıyla tedavi edeceğine güvendiği bir insan olarak sahip çıkmış oluyor. Bir yanda Mary, Hamilton'u deli ya da Borderline (çn: Sınırda. Bu terim ruh sağlığı alanında çalışan, içsel olarak terapistin imgesini iyi ve kötü parçalara ayıran hastalardan rahatsız olan birçok kişi tarafından aşağılayıcı bir tınıda kullanılır) olarak görürken, Dr. Volkan onu sıkıntı verici iç dünyasını analize getirmeye davet ediyor. Hastanın psikolojisinin bütününü analizin içine almak ve buna sahip çıkmak başarılı bir tedavi için elzemdir. Hamilton'un iç dünyasının bazı yanlarını reddetmek veya yadsımak onun yaptığı bölmeyi (splitting) pekiştirir ve Hamilton'u bölünmüş halde tutardı.

Analize başlamaya karar vermesinin nedeni bu törensel etkinliklerin artık başa çıkılamaz bir hale gelmesiydi. Her gün bir kadında Abigail'i bulmaya, onunla yatmaya gereksinim duyuyordu, ertesi günse kendi rızasıyla bu kadını/Abigail'i kaybediyordu. Onunla üst üste iki gün yatamıyordu, idealize edilmiş çocukluk yoldaşını aynı kadında bir kez daha bulabilmesi için aradan en az bir gece geçmeliydi. Törensel olarak kendisini, sevgililerini ve 'ben'i parçalara bölüyor, ama aynı zamanda bu tür davranışları üzerinde "denetimi" koruyordu. Şaşırtıcı biçimde, ben de onun bu "içgörüsünün" öyküsünü, birinci bölümde anlattığım gibi, işitebilmiş ve parçaları bir araya getirebilmiştim.

Törensel etkinliklerinin dışında, kaygı, çökkünlük veya rahatsız edici herhangi bir duyguya karşı başka birincil zihinsel savunmalar da kullanıyordu ki, bunların en önemlileri, sorunlarının anlamını düşünselleştirmesi ("içgörüsü") ve hiç kimsenin yardımına gereksinimi olmadığı yanılsamasıydı. Ona göre birine "gereksinim duymak" törenleri

üzerindeki denetiminden vazgeçmek anlamına geliyordu. Bu yüzden, analizi başladığında kendisi divanımda devekuşu gibi saklanırken, beni de seyirci konumuna sokmuştu. Çok geçmeden, haftada dört kez seanslarma gelmeden önce özel bir tören gerçekleştirmekte olduğunu öğrendim. Aslında tören Mary'den ayrıldıktan sonra başlamış, beni görmeye başladıktan sonra da billurlaşmıştı.

Her sabah, Mary ile paylaştığı büyük evden ayrıldıktan sonra taşındığı çok daha küçük evden onu bir "arkadaşı" (beyaz bir adam) alıyordu. Hamilton kendisini Richmond'daki salaş bir lokantada kahvaltı etmeye götürmesi için bu adamı şoför olarak kullanıyordu. Bu salaş yere gelmek üzere evden ayrıldığında o geceki kız arkadaşı hâlâ evde olsa bile Hamilton onunla kahvaltı etmiyordu. Lokantanın sahipleri birbirleriyle evli olmayan siyah bir kadın ve siyah bir adamdı. Hamilton'un devamlı müşterileri olmasından çok memnun olduklarını öğrenmiştim. Ne de olsa toplumda tanınmış, varlıklı bir adamın kendi fakirhanelerine gelmesi onlar için büyük bir reklamdı, oranın prestijini artırıyordu. Hamilton, kahvaltısı için herkesten daha fazla para ödemiyordu ama lokantanın sahipleri onu memnun etmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Adam ona her seferinde bir iki fıkra anlatıyor, kadın küçük bir şarkı söylüyordu. Hamilton düşünsel olarak zihninde siyah kadının Abigail'i temsil ettiğini ve siyah adamı da Abigail'in ağabeyi Morris'in yerine koyduğunu biliyordu. Bu durumda Hamilton da Abigail'in çiftlikten kovulmasından önceki küçük oğlan oluyordu.

Kahvaltıdan sonra "şoförü", Hamilton'u dairesine geri getiriyordu. Evde soyunup ılık su dolu küvette bir süre oturduktan sonra bir süre yatağında kestiriyordu. Bununla töreni tamamlanıyordu. Bir İngiliz soylusu gibi giyiniyor,

bürosuna gidip bir işadamı oluyordu; ayrıca haftada dört kez bir saat araba kullanarak benim Monticello yakınlarındaki ofisime geliyor ve bir analizan oluyordu. Lokantaya yaptığı günlük ziyaretlerde, çocukluğunda Abigail'i kaybetmesinin yarattığı örselenmeyi yeniden canlandırdığını düşünüyordum. Bu her tekrarlandığında sonuç yeniden gözden geçiriliyordu. Abigail, hâlâ ortalarda ve onun denetimi altında oluyordu. Bu tekrarda Abigail'den ve kardeşi Morris'ten ayrılma deneyimini yaşamıyordu. Yaptığının farkında olduğundan, benim bu törenin anlamını ona "yorumlamama" gerek yoktu. Bana çarpıcı gelen, Hamilton'un gerçekte siyah kadının Abigail ve siyah adamın da Morris olmadığını kesinlikle bilmesi ama aynı zamanda bu salaş yerin sahiplerinin onun çocukluğundaki sevgi nesnelerinin yerine koyduğu basit simgelerden ibaret olmamalarıydı. Onlar Werner ve Kaplan'ın (1963) deyişiyle, "proto simgeler"di. Hamilton, en azından kişisel törenini gerçekleştirdiği sırada, çocukluğundaki özgün sevgi yoldaşlarını lokantanın sahiplerinden tam olarak ayırt edemiyordu.

Bu tören kendisini analize bırakmaya ve idealize ettiği Abigail onu terk ettiğinde yaşadığı huzursuz edici çocukluk duygularıyla yüzleşmeye karşı direnmesinin gözle görünür biçimlerinden biriydi. Elbette analizine karşı direnç sergilemeyen analizan yoktur. Bu, Sigmund Freud'un "konuşma tedavisi"ni keşfetmesinden bu yana bilinmektedir. Bütün hastalar, psikanalizin ruhsal çatışmalarıyla ve kaygıyla başa çıkmak üzere geliştirmiş oldukları savunmaları ellerinden alacağını, onları bu çatışmalarla yüzleşmeye ve bunlarla bağlantılı kötü duygular yaşamaya zorlayacağını sanırlar. İşte bu yüzden analistin, kendi iç dünyalarında olup bitenlere ilişkili yorumlarını "işitmeye" karşı direnç gösterirler. Hamilton gibi, yardım istemeye ve analistin

ücretini ödemeye devam ettikleri halde, mutsuz edici duyguları bastırmak üzere kendi bildikleri yoldan şaşmazlar. Demek ki özellikle tedavinin başlarında, analistin hastalarının dirençlerine ayrıca dikkat etmesi ve hazır olduğunda analizanın bu dirençlerden vazgeçmesine yardımcı olması gerekir.

Hamilton gerçekleştirdiği sabah töreni sayesinde Abigail'i yeniden bulduktan sonra seanslarına geliyordu. Bir şekerleme (küvette uyukluyordu) yapmadan önce, o ve ağabeyi tarafından beslenip eğlendiriliyordu. Bu sayede Hamilton, Abigail'den ve bunun bir uzantısı olarak da küçük kız kardeşlerinin doğumundan sonra annesinden hiç ayrılmamış, bu ayrılıkla hiç örselenmemiş olduğu yanılsamasını yaratıyordu. Bu sabah töreni sayesinde benimle olan seanslarında Hamilton'un ayrılık anksiyetesini ve beraberindeki bütün kötü duyguları incelemesine gerek kalmamış oluyordu. Divanımda yatıyor ve doymuş küçük bir oğlan gibi sürekli gülücükler saçıyordu. Gerçekte beni de bir izleyici konumuna sokuyordu. Benim psikanalist olarak kimliğimi "siliyordu". Bu, onun saldırganlığını dolaylı olarak dışavurmasına yardımcı oluyordu. Ama Hamilton'a göre, uysal küçük bir oğlan çocuğu gibi davrandığı ve bana yaşamöyküsünü ve "içgörüsünü" anlatıp "serbest çağrışımlar" getirdiği için ben onu cezalandıramıyordum.

Benimle çalışmaya başladıktan birkaç ay sonra, onu suçlamaksızın, sabah etkinliklerinin ve seanslardaki "serbest çağrışımlarının" analitik çalışmaya karşı direncine nasıl katkıda bulunduğunu ona anlattım. Ona bunu açıkladığım sırada bile söylediklerimi yalnızca düşünsel bir düzeyde anlayacağını biliyordum. Beni "işitmişti" ama hiçbir duygusal yanıt vermediği gibi, sabah törenini ve "serbest çağrışım" tarzını olduğu gibi sürdürmüş; seanslarında

kendisini, kadınlarını ve beni "doğramaya" ara vermemişti. Sonra, yüksek sesle ona her sabah Abigail'i ve Morris'i ziyaret etmesinin basit bir "arzudan" ibaret olmadığını, bunun içsel bir "ihtiyacına" bir yanıtmış gibi durduğunu tekrarladım. Ona her sabah Abigail'i yeniden bulmasının, soluyacak temiz hava bulmaya benzediğini; aksi halde yanan bir binada dumandan boğuluyormuş gibi hissedeceğini açıkladım. Ondan, söylediklerim üzerine düşünmesini ve bu sabah eylemlerinin bir "ihtiyaç" olarak kalmaktansa bir "arzuya" dönüşmesi için gereken güdülenimi ne zaman bulabileceğini kendine sormasını istedim. "İhtiyacı" bir "arzuya" dönüştüğünde, artık bir "seçim" yapmaya hazır olabileceğini ve çocukluktaki sevgi nesnelerini temsil eden kişilerle bu günlük buluşmaları daha uygun bir şekle sokup ve/veya bunlardan vazgeçebileceğini ileri sürdüm. Bu onun gevşemesine ve kendisini benimle daha rahat hissetmesine yol açtı. Onu zorlamıyordum. Eşduyumla onu anlıyor ve ona seçimler sunuyordum.

Fowler: Bu bir ihtiyacın farkına varmaya karşı direnci yorumlamak için ilginç bir yöntem. Ses tonunun suçlayıcı olmamasını ve iç dünyasıyla başa çıkabilmesi için olası seçenekler sunulmasını özellikle vurguluyorsunuz.

Volkan: Direnç, analistle hasta arasındaki herhangi bir etkileşime tepki olarak ortaya çıkmaz. Hasta analiste karşı direnmiyordur aslında. Bazı deneyimsiz terapistler bunu sanki bir güç mücadelesiymiş gibi kişisel alabilirler. Hastanın analitik sürece ve içgörüye karşı direnmesinin nedeni, kaygıdan ve utanç gibi başka rahatsız edici duygulardan kaçınma çabasıdır. Analist hastaya direnç göstermemesi için "komut" veremez. Sanırım burada onu gereğinden erken kaygılandırmadan, Hamilton'un direncini "öğrenmesine" yardımcı olabildim. Vaktinden önce onu kaygı-

landırmış olsaydım, direnci artabilirdi. Ayrıca ona yaklaşım biçimim aramızdaki terapötik işbirliğini desteklemişti.

Aramızda, onun içsel dünyasını birlikte merak etmemize izin verecek bir terapötik işbirliği olasılığı doğmuştu. Genelde beni bir izleyici konumunda tutmayı sürdürse de çiftlikte geçen çocukluğunun ayrıntılarını bana daha özgürce anlatır olmuştu.

Şoförün kullandığı arabayla kahvaltıya gitmesinin, Abigail ve diğer siyah işçilerin bulunduğu mutfağa bebek arabasıyla götürülmesine benzediğini kavradı. Mutfakta ona özel bir varlık gibi davranılıyordu. Bu sırada büyük olasılıkla onlar tarafından bedensel olarak uyarılmakta olduğunu da düşünüyordu: Abigail ve diğerleri sürekli onu mıncıklıyor kucaklıyorlardı. Kaka yaptıktan sonra poposunu temizleme görevinin Morris'e ait olduğunu anımsadı. Morris kız kardeşinden birkaç yaş büyüktü ve o kovulduktan sonra çiftlikte kalmayı sürdürmüştü. Erişkin Hamilton, Morris'in de nerelerde olduğunu bilmiyordu. Hamilton'un sabah töreninden vazgeçmesi ve temizlenmesi için "kakasını" bana getirebilmesi iki buçuk yıl aldı. Bunu daha sonra anlatacağım.

Şimdi, Hamilton'un bana gelmeye başladıktan sonra repertuvarına kattığı diğer bir törene geçeceğim. Lokantaya gitmesi benim ofisimin sınırları dışında gerçekleşirken, ikinci tören benim gözlerimin önünde olup bitiyordu. İlk kez onu divanıma yatmaya davet ettiğimde, ilk önce divanın üzerine oturmuş, sonra yavaş yavaş bağlarını çözüp ayakkabılarını ayağından çıkarmış ve sonra uzanmıştı. Bu töreni her seansta tekrarlıyordu. İlk önce bu ayakkabı törenı üzerine tek laf etmedim. Analizi birkaç aylık olmuşken bir gün divanda oturup bana gülümserken ayakkabılarını

çıkarması her zamankinden uzun sürdü. O yatıp yerleşene dek bekledikten sonra, yüksek sesle düşünerek ayakkabılarını çıkarmasının bir anlamı olup olmadığını merak ettim. Hemen, yanlış bir şey mi yapmakta olduğunu, yoksa bana itaatsizlik mi etmiş olduğunu sordu. İstediğim tek şeyin, onun bu davranışı üzerine ikimizin de kafa yorması olduğu yanıtını verdim.

O gece, bir masa üstüne benzer, yekpare cilalı bir tahtayla ilgili bir düş gördü. Ancak bu tahta dikey duruyordu. Hamilton ayağında ayakkabıları olmadan buna tırmanmaya çabalıyordu. Bu, analize başladığından beri getirdiği ikinci düştü. Analizinin birinci haftasında anlattığı ilk düşte, ipte sallanan ölü bir zenci adam imgesi vardı. İlk düşe kendiliğinden serbest çağrışım getirmeye yeltenmeyince ben de bunun peşine düşmemiştim, çünkü o sıralarda seanslarını doğramakla meşguldü ve benim bu ilk düşe odaklanmamın onun düşünselleştirmelerini artıracağını düşünmüştüm.

Volkan: Düş yorumlaması psikanalitik tedavinin başlıca dayanaklarından biridir. Hastanın düşlerinin incelikle araştırılmasına odaklanmayan bir tedaviye psikanalitik denemeyeceğine inanıyorum. Düşlerin birden çok anlamları vardır. Analist düşü getirdiği sırada analizanın genel iletişiminde neyin "sıcak" olduğunu düşünür ve sonra düşün yorumunu zaten sürmekte olan "sıcak" meselelerin, özellikle de "aktarım meselelerinin" araştırılmasıyla harmanlar. Analizdeki ilk düş birçok psikanalistin ilgisini çekmiştir. (Örn. bkz. Saul& Sheppard, 1956; Rapaport, 1959; Alptekin, 2006). İlk düş genellikle hastanın merkezi çatışmasının ve/veya bu tür bir çatışmayla başa çıkmak üzere kullandığı ana savunma düzeneklerinin bir özeti olarak algılanır. Kuramsal anlamda, böyle bir düşün tam bir analizi hastanın tam

analizi demek olacaktır. Bu yüzden, genel kılavuz ilke analistin ilk düşe dikkatini vermesi ve düşü merak etmesiydi. Ancak analist bunu hemen analiz etmeye kalkışmamalıdır. Analist hastanın ilk düşünde kılık değiştirmeden belirirse, bunun hastanın simge oluşturmada zorluğu olduğuna ve düşünde kılık değiştirmeden beliren analistle üzerinde çalışılabilir bir aktarım ilişkisi geliştiremeyeceğine işaret ettiği düşünülüyordu. Geçmişte, analistin kendisi olarak ilk düşte ortaya çıktığı bir hastayı analize almamak gibi bir eğilim vardı. Bu tür hastalar başka bir analiste yönlendirilirdi. Ancak günümüzde sınırda ve narsisistik hastalar da artık divana yatırıldığı için genelde bu uygulamaya rastlanmıyor. Hamilton'un ilk düşü benim doğrudan zihinsel temsilimi içermiyordu. Üçüncü bölümde onun ilk düşüne geri dönüp anlamlarını anlamaya çalışacağız.

İkinci düşte ise benim deşmeme fırsat bırakmadan, cilalı tahtayla ilgili aklına gelenleri söyledi. Aslında bu simgeyle, yani düşteki cilalı tahtayla ilgili fazla bir bastırma veya yer değiştirme kullanmamıştı. Bu anne-babasının yatağının ayakucuydu. Bazen, küçük Hamilton hastalandığında, anne-babasının yatak odasında, beşiği andıran bir yatakta uyumasına izin veriliyordu. Onların yatağından daha kısa olan bu küçük yatak, büyük yatağın ayak ucuna dayandırılıyordu. Küçük yatağında çocuk Hamilton'un görebildiği tek şey anne-babasının yatağının masif tahtasıydı. Tıpkı cilalı bir masa üstünü andırıyordu. Ateşi çıktığında veya öksürdüğünde annesi ona portakal suyu getiriyor ve geçici olarak anne-babasının odasında kaldığı sürece onu hoş tutuyordu: şefkatli bir anneyle ilgili nadir anılardan biri. Benim divanıma yatmadan önce ayakkabılarını çıkarmasının, benim şefkatli bir anne olmam için duyduğu arzuyu temsil ettiğini anlamıştım. Ama bu, aynı zamanda onu an-

neden ayıran bir bariyeri de (anne-babasının tahta yatak ucu) simgeliyordu. Analizinin bu noktasında Hamilton bunu olası ensestiyöz arzularma karşı bir bariyer olarak yorumlamadı, ben de bu tür bir olasılığı dile getirmedim. Onun ve dolayısıyla benim odaklandığımız alan, besleyici bir anne imgesiyle yeniden birleşmek veya ondan ayrılmaktı.

Fowler: Dediğiniz gibi, düşlerin çoklu anlamları vardır. Siz bu noktada öncelikle bir yönüne odaklanıyorsunuz. Bunu hangi gerekçeyle yaptığınızı daha ayrıntılı anlatır mısınız?

Volkan: Düşün aktarım anlamına dikkatimi veriyorum. Anımsarsanız, bu düşü ben onun ayakkabılarını çıkardığı seanstaki törenini merak ettikten sonra getirmişti! Bu merakıma yanıt olarak Hamilton iyi bir anne ve bir bariyerin ardındaki "kötü bir anne" üzerine bir düş görür. Düşte bana annesinin birbirine tezat imgelerinin bütünleşmemiş olduğunu söylüyor. Düşte hasta olduğu için annesinin nasıl onu ebeveyn odasına götürüp ona portakal yedirdiğini görüyoruz. Bu sırada annesi "iyi" bir anne. Ancak annesine ait diğer imge bir bariyerin ardında, ulaşılmaz ve reddedici. Düş bize Hamilton'un neden kadınların imgelerini olduğu kadar benim imgemi de böldüğüne dair ipuçları veriyor.

Fowler: Düşün içsel izleğinin anneye ait iyi ve kötü imgeleri bir araya getirmek ve bölmek olduğuna dikkat etmişsiniz. Ayrıca, okura tahta yatak ucu imgesinin anneye yönelik ensestiyöz arzulara karşı bir bariyer işlevi gördüğünü açıklıyorsunuz, ama bunu ona yorumlamamışsınız. Burada Hamilton için "sıcak" olanı mı izlediniz? Korkarım birçok terapist, özellikle de daha deneyimsiz olanlar düşü esas olarak anneyi şiddetle arzu etmek şeklindeki ödipal arzuyla bağlantılı yorumlardı.

Volkan: Bir hastanın kendilik temsili ve içselleştirilmiş nesnelerine ait temsiller bütünleşmeden önce hasta ödipal meseleler

üzerinde gerçek anlamda çalışamaz. Bu aşamada Hamilton erken annelikteki yetersizliklerin yarattığı gerilimlerle boğuşmakta. Getirdiği malzemede ödipal meseleler olduğunu işitsem de onun annesini cinsel olarak arzulaması ve bundan duyduğu korkuyu henüz ele almıyorum. Analizinin bu safhasında bunu yapmak boşa kürek çekmek olurdu, çünkü Hamilton temelde beslenme arzularının pençesinde.

Hamilton analize başladıktan kısa süre sonra ben de aramızda benzeri bir "bariyerin" varlığını sezmiştim. Elbette, divanımda yattığı sırada ben onu, özellikle de yüzüne yapıştırdığı gülümsemeyi açıkça görebiliyordum, ama o "camdan bir balonun" altına gizleniyormuş gibi benimle arasına mesafe koyuyordu. Analizinin ilk aylarında bana sözünü ettiği "Görüntü"yü yeniden yakalamak istiyor ama reddedilmekten korkuyordu. Bu yüzden de ikimiz arasındaki mesafeyi kendi denetiminde tutuyordu.

Volkan: "Cam balon" benim bazı bireylerin tipik ve genellikle de bilinçli bir düşlemi için kullandığım bir terim. Burada kişi savunma amacıyla koruyucu bir şemsiye altında tek başına yaşıyormuş, hiç kimseye gereksinimi yokmuş yanılsaması yaratır. Bağımlılık gereksinimini yadsır. (Bu bilinçdışı düşlemin başka anlamları için bkz. Modell, 1975; Volkan, 1979; Volkan & Ast, 1994.)

Analizinin yedinci ayının ortalarında bir çarşamba sabahı, bir toplantıya katılmam gerekmişti. Bundan bir önceki seansta, pazartesi sabahı, ona çarşamba günü sabah her zamanki saati yerine, öğleden sonra gelip gelemeyeceğini sordum. Kibarca bana "evet" demeyi istediğini ama çarşamba öğleden sonraları Richmond'da diğer psikoterapis-

tiyle randevusu olduğunu söyledi. İlginç olan şu ki, başka bir terapisti daha olduğunu işittiğimde hiç şaşırmamıştım. Seanslarım ve beni simgesel biçimde doğruyordu. Şimdi de beni somut bir tarzda iki parçaya ayırmakta olduğunu söylüyordu. İkinci terapistinin de beni temsil ettiğini sezmiştim. Tıpkı "birden çok annesi" (biyolojik annesi ve Abigail) ve çok sayıda kız arkadaşı olması gibi, aslında tek bir bakım-verenin "iyi" ve "kötü" yanlarını temsil etmek üzere birden çok terapisti olması da doğaldı. İkinci "terapistinin" kim olduğunu bugün bile bilmiyorum. Gerçek dünyada bir kişi olarak ona hiç ilgi duymamıştım. Beni asıl ilgilendiren, Hamilton'un iç dünyası ve yakınlarıyla ilişkisinde "bölmeye" (splitting) başvuruyor olmasıydı. Ayrıca içgüdüsel olarak benim zihinsel temsilimi simgesel olarak bölmesiyle, beni somut olarak bölmesinin aynı şey olmadığını biliyordum.

Kahvaltı veya ayakkabı törenlerini ve simgesel bölmelerini ne şekilde ele alacağını oturup bekleyebilirdim, ama seanslarında somut olarak yarım bir insan konumunda kalırsam, analist olarak iş göremezdim. Benimle yaptığı şeyin, kadınlarına karşı davranışlarına benzediğini söyledim, elbette bu konuyu merak etmeyi sürdürecektik. Ama benimle olan seanslarında benim onu analiz edebilmem için "tam bir insan" olarak kalmam gerekiyordu. Ona iki seçeneği olduğunu söyledim: (1) Diğer terapisti bırakmak ve tek analisti olarak benimle tedaviye devam etmek ya da (2) ilk seçeneği kabul etmemek ve birlikte çalışmamıza son vermek. Bir şekilde, benimle kalacağını biliyordum. Sonradan, ona seçenek sunduğum seanstan hemen sonra diğer terapistini görmeye gidip ona "veda ettiğini" öğrendim. Bu şekilde, birlikte çalışmayı sürdürdük. Ama bu deneyimi sayesinde, benim artık "tam" bir insan olduğumu ve beni

ancak simgesel olarak parçalara ayırabileceğini biliyordu. Bu, analizindeki en önemli dönüm noktalarından biriydi. Aslında, Hamilton'un analizi benim onun için gerçeklikte "tam" bir insan haline geldiğim gün, yani ilk seansından yedi ay sonra başlamıştı.

Birkaç yıl sonra Hamilton'u, psikanalistlerin katıldığı bilimsel bir toplantıda olgu olarak sundum. Meslektaşlarımdan bazıları, benim yaptığımı kendilerinin asla yapmayacaklarını söylediler. Somut anlamda "yarım analist" olmayı sürdüreceklerini, aynı zamanda hastanın yakınlarını bu şekilde bölmesini analiz etmeye çalışacaklarını belirttiler. "Yarım bir analist" kimsenin işine yaramaz; ben onların görüşlerine katılmıyorum. Bazı meslektaşlarım, zaten şiddetli ayrılık anksiyetesi çekmekte olan Hamilton'u, bir de benim terk etmekle tehdit etmemiş olmam gerektiğini ileri sürdüler. Bu görüşe de katılmıyorum. Hamilton, ayrılık anksiyetesiyle başa çıkmak üzere kendi "çözümlerini" geliştirmişti, ayrıca kendini gizlice benim bir "yarımdan" ayırmakta olduğunu biliyordu. Ona bir seçim sunmakla, karşısında ulaşabileceği "tam bir nesne" olarak var olmayı ve kendimi ona tamamen vermeyi vaat etmiş oluyordum. Benimle kalınca, beni çocukluğunda yakın olduğu kişilerin imgelerinden farklı, analistlerin "yeni nesne" dedikleri biçimde algılamaya başladı. Hastanın, analisti "yeni nesne" olarak algılaması, terapinin ilerlemesi açısından gereklidir.

Volkan: Analizan, analisti çocukluğundaki önemli kişilerin zihinsel imgelerini temsil eden biri olarak algıladığı sürece, yeni hiçbir şey "almaz". Analitik süreçte analist kendini analizanın kendilik ve nesne (öteki) imgelerinden terapötik olarak farklılaştırır ve böylece "yeni bir nesne" haline gelir. Analizan "yeni

nesneyi" ötekilerden gerçek anlamda ayırıncaya ve yeni ego işlevleri "öğrenmek" ve bunları özümsemek üzere onunla özdeşim kuruncaya dek, analistin farklılaşmış zihinsel imgesi analizanın arkaik imgeleriyle yarışır. (Bkz. Abse and Ewing, 1960; Leowald, 1960; Giovacchini, 1979; Kernberg, 1976; Volkan, 1976).

"Tam bir analist" haline geldikten sonra Hamilton, hemen her seans çıkışında odanın kapısında durup "İyi seanstı!" ya da "Ne iyi analist!" deme huyu edinmişti. Elbette bu da başka bir törendi. Ne yaptığını anlayana dek, bir süre hiç müdahale etmeden bu davranışın sürmesine izin verdim. Bir düzeyde bana iltifat ediyor ve beni idealize edilmiş bir yoldaş yapıyor ama diğer bir düzeyde beni aşağılıyordu. "İyi seanstı" veya "ne iyi analist" kulağa "aferin oğlum" gibi geliyordu. Geçmişte beyaz Amerikalılar, Afrika kökenli Amerikalı erkeklerden "oğlan, oğlum" şeklinde söz ederlermiş. Hamilton artık bunu simgesel olarak yapsa da yeniden beni iki insana ayırmaya geri dönmüştü. O ayakkabılarını çıkarıp divana uzandığında ben "beyaz" anne oluyordum ama ofisimden çıkarken beni "siyah" biri haline getiriyordu. Bu yeni törene onun dikkatini çektiğimde, on iki on üç yaşlarındayken siyah bir köpeği olduğunu ve hayvana "aferin oğlum" deme alışkanlığında olduğunu anımsadı. Ofis kapısındaki bu törenden vazgeçti ama daha sonra anlatacağım gibi, analizinin beşinci yılında buna geri döndü ve bu alışkanlığın başka anlamları da olduğunu ancak o zaman anlayabildik.

Bu arada Hamilton, bana bir süredir annesinin memeleriyle ilgili "Görüntü"süne gerçeklik kazandırmayı düşünmekte olduğunu söylüyordu. Bir "İkinci Görüntü" olmalıydı: Bunun için Charlottesville eteklerinde, şekli memeye benzeyen bir tepe satın aldı. Burası Virginia'nın bu kıs-

mındaki en güzel ağaçlıklı tepelerden biriydi. Adamlarını gönderip bütün ağaçları söktürdü ve tüm araziye çimen ektirdi. Hamilton, adamlar onun emirlerini yerine getirdiklerinde tepenin gerçekten de bir memeye benzediğini söylüyordu. Dev ve güzel bir meme yaratmakta olduğunun pekala farkındaydı. Dahası, bu dev tepenin üzerinde, "meme başının" olması gereken yerde bir sanatçı kolonisi oluşturmak istiyordu. Sanat kolonisi, özgün "Görüntü"sünün gerçekleştirilmesi olacaktı ve buna "İkinci Görüntüm" adını veriyordu. Ressamlar, seramikçiler ve diğer sanatçıların yaratıları, anne memesinden bol bol akan süt gibi olacaktı. Zengin olduğuna göre, kendi parasıyla bir sanatçı kolonisi kurup bunu topluma bir armağan olarak sunma düşlemleri geliştirmişti. Annesine bağımlılığı ve onun tarafından reddedilmesiyle ilgili çatışmalarım herkesin takdir edeceği güzel bir şey yaratarak yüceleştirmeye çabalıyordu.

Divanda sürekli "İkinci Görüntü"süyle ilgili tasarılar yapıyordu. Yine, bastırması çok az olduğu için, bu meşgalesinin anlamını ona "yorumlamam" gerekmiyordu. Sonra, analizinin onuncu ayında aramızda bir ayrılık oldu. Mesleki bir konferansa katılmak üzere birkaç seansımızı iptal ettim. Döndüğümde, benim yokluğumda başka bir eyalette, epey uzak bir kentte yaşayan bir Türk kadından söz edildiğini işittiğini söyledi (elbette Hamilton benim aksanımın farkındaydı ve benim Türk kökenli bir Amerikalı olduğumu biliyordu). Onu bulmak için, doğru düzgün bir araştırma bile yapmadan, bu kadınla buluşmak üzere bu kente uçmuştu. Bir kez daha gerçeği değerlendirmesi bulanmıştı. Bu yabancı şehirde, bu Türk kadını aramış ama onu bulamamıştı. Charlottesville'ye dönmüş ve adamlarına tepenin uç noktasına (meme ucu) çıkıp orayı buldozer-

le yamyassı etmelerini emretmişti. Ben dönüp çalışmamızı kaldığımız yerden ele alınca, bana sanatçı kolonisinin inşa edileceği yerin dozerlenmiş olduğunu söyledi; tepe eskisine göre 7 metre alçalmıştı! Analist/Türk kadın/Abigail/anne tarafından reddedilmiş olmaya duyduğu hiddet, onu, "İkinci Görüntü"sünü yaratacağı meme ucunu "iğdiş etmeye" yöneltmişti.

Bana, çocuklukta onu reddetmiş olan sevgi yoldaşını temsil eden bir aktarım figürüymüşüm gibi davranıyordu. Hiddetinin derecesini ilk kez tam olarak kavrayabilmiştim. Yine de, bu aktarım belirtisi ne kadar çarpıcı olursa olsun, analizinin bu evresinde üzerinde çalışılabilir bir aktarım öyküsüne dönüşemiyordu. Çok geçmeden aramızda hiçbir şey geçmemiş gibi davranmaya başladı. Bir kez daha ben ücretli bir izleyiciydim. Bugün, bazı dostlarımı ziyarete giderken, Hamilton'un tepesinin oradan geçmem gerekiyor. Şimdi o tepedeki düzlükte sigorta şirketlerinden tutun, hamburger restoranlarına kadar değişik işletmeler yer alıyor. Hamilton'un analizinin bitmesinin üzerinden yaklaşık on yıl geçmiş olmasına karşın, itiraf etmeliyim ki içimde hafif bir "suçluluk" duyarak kendime şunu söylüyorum, "Bak, sen tam o zaman o konferansa gitmemiş olsaydın şimdi neon ışıkları ve bildik tabelalarıyla alelade bir Amerikan tepesine bakmak yerine, güzel bir sanatçı kolonisine bakıyor olacaktın!"

Ben, yoğun ve dışsallıştırılmış öfkesine terapötik bir tepki vermiş ve benden beklediği gibi onu "cezalandırmak" yerine, "meme ucunu" düzletmesinin anlamına ilişkin onda merak uyandırmaya çalışmıştım. Bunun karşılığında Hamilton da kendisini bırakabildi ve bana yaşamındaki daha utanç verici olaylardan söz etti. Bu kez anılarına bazı duygular eşlik ediyordu. Yeni anlattığı öyküleri din-

leyip yine de onu suçlu bulmadığımı görünce bana daha da fazla güvenmeye başladı. İlk karısıyla evlendiğinde erken boşalma sorunu olduğunu öğrendim. Bu beni şaşırtmadı, çünkü kadınları arzularken aynı zamanda onlara karşı öfke de duyuyordu. Kendisinden yaşlı bir kadın para karşılığında, ona sertliğini nasıl koruyacağını, nasıl iyi bir âşık olacağını öğretmişti. Bundan sonra ilk karısıyla erken boşalma korkusu olmaksızın rahatça sevişebilir olmuştu. Psikolojik açıdan bakıldığında, onu cinsel olarak reddetmeyecek bir anne bulmuştu. Gerçekte, bulduğu bu çözüm işe yaramış ama cinsel olarak aktif kalabilmesi için sürekli simgesel anneler -şu veya bu yanıyla Abigail'e benzeyen kadınlar- bulması gerekmişti.

Çocukluğundan itibaren hep bazı ensestiyöz etkinliklerde bulunmuştu. Ağabeyi üniversiteye gitmek üzere evden ayrıldığında, kız kardeşlerinden birinin odasına yaptığı gece ziyaretlerinden söz etmiştim. Bir düzeyde, yalnız olmaktan korkuyordu ve kız kardeşinde "ihtiyaç duyulan" ötekini yaratmıştı. Diğer bir düzeyde, cinsel etkinliği, onu terk etmiş olanlara karşı duyduğu saldırganlığın bir dışavurumuydu. Kız kardeşinin bacaklarına ve karnına boşaldığı bir düş getirmişti. Düşte, penisinden sperm yerine kurşun fışkırıyordu. Erişkin olduktan sonra bazı yakınlarıyla cinsel ilişkiye girmişti. İlk karısının ölümünden sonra çocuklara bakmak üzere baldızı onların evine gelmişti. Onu baştan çıkarıp karısının kız kardeşiyle seks yapmıştı. Bundan kısa süre sonra üvey kayınvalidesini baştan çıkarmıştı. O sıralarda kayınpederi çok daha genç bir kadınla evliydi. Bana baldızı ve üvey kayınvalidesi ile seks yapmış olduğunu söylemek Hamilton'a çok zor gelmişti. Ama yine, konuyu çabucak değiştirip, mecazi bir cam balonun altına saklanıyor ve beni izleyici konumuna sokuyordu.

Ne olursa olsun, cinselliğini onunla birlikte incelemek için uygun zaman henüz gelmemişti. Ona yalnızca baldızı ve kayınvalidesiyle olan ilişkilerinin iyi bir kadın bulma arayışıyla ilişkili olduğunu ve uzun vadede onların kendisini reddedecekleri veya cezalandıracakları beklentisi yüzünden de onlara kızdığını söylemekle yetindim. Elbette o da bunları zaten biliyordu.

Hamilton'un anne-babası doksanlı yaşların ortalarına dek yaşamışlardı. Hamilton'un ilk karısı öldüğünde her ikisi de hayattaydı. Hamilton'a göre kendi kızı annesine (Hamilton'un ilk karısına) benziyordu, gelinlerinden biriyse ona Abigail'i anımsatıyordu. Çocukluğundaki "mahrem yaşamını" çocuklarının yaşamına bulaştırmaktan kendini "alıkoymak" için onları belli bir uzaklıkta tutuyordu. Analizinin ilk yılında onlardan nadiren söz etmişti. Tıpkı ölümlerinden önce yaşlanmakta olan anne-babasına yaptığı ziyaretler gibi, belli zamanlarda iki büyük oğlunun Charlottesville'deki evlerini törensel olarak ziyaret ediyordu ama bu ziyaretlerde yalnızca torunlarıyla birlikte olmayı seçiyordu. Evli olmayan kızı genellikle başka kentlerde yaşıyor ve babasıyla yalnızca telefonda konuşuyordu. Uzak bir kentte üniversiteye giden en küçük oğluysa babasını nadiren arıyordu.

Aynı sıralarda, bazen iş meselelerini de kadınlarla olan meselelerine benzer tarzda ele aldığını öğrendim. Kendisi bunun farkında olmadığından ona gözlemlerimi anlattım. İş dünyasında bütünde başarılı olmasına karşın, düşüncesizce alımlar yapan bir yanı da vardı. Satışa sunulan bir mülkü Abigail veya başka bir "melek"le ilişkilendirdiğinde, "hayır" diyemiyor ve itkisel biçimde orayı alıyordu. Daha sonra aldığı mülkü güzelleştirmek için bir sürü para harcıyordu. Neyse ki, oralarda tadilat yapılmış bir mülkü

başka birine daha yüksek fiyatlara satmak (bir "sevgi nesnesi"ni terk etmek) genellikle mümkündü ve o da bu süreçte bir dolar milyoneri olmuştu. Yine de çok derinlerde, onun deyişiyle bir "kumarbazdı". Yeni bir mülk aldıktan sonra ideal bir sonuç düşlüyordu (daha fazla süt ve para!). Ama bazen tıpkı başka bir adamın kadınını çalmış gibi "paranoid"leşiyor ve cezalandırılmayı bekliyordu. Yani mülk almak onun için anksiyete uyandıran ödipal bir zaferdi. Gerçekte Hamilton'un üçgensel ödipal meselelere açık göndermeleri, baldızı ve üvey kayınvalidesiyle cinsel ilişkiye girmek gibi davranışları, pre-ödipal, ayrılma-bireyleşme sorunlarına "çözümler" bulmak üzere ödipal meselelere Bryce Boyer'ın (1983) deyişiyle "uzanmasını" sağlıyordu.

Rakipleri tarafından "kamçılanabileceğini" (kendi sözleri) düşündüğünden bir sürü avukat tutmuştu ve sık sık da mahkemeye çıkması gerekiyordu. Ona, mahkemenin çocukken başına gelen haksızlıkların hepsini dışavurabileceği ve anne-babası tarafından haksız yere cezalandırılmış olduğunu doğrulayacak tanıklar bulabileceği bir yer olduğunu söyledim. Ama elbette bunu sağlamak için avukatlara para ödemesi gerekiyordu. Ona ayrıca, bana da çocukken maruz kaldığı şeyleri, nasıl "kamçılandığını" dinlemem ve tanık olmam için para vermekte olduğunu belirttim. Kendisini hazır hissettiğinde beni bir "tanık"tan daha fazlası olarak algılayabileceğini ve onunla birlikte, onun mahrem dünyasına bir yolculuğa çıkmama izin verebileceğini söyledim. Bana izin verirse, bu dünyayı onun hızında birlikte gezip keşfedebileceğimizi ekledim. Hızlı gidersem beni her an uyarabileceğini de belirttim.

Böylece, analizinin birinci yılının sonunda Hamilton bana "posta kutusu öyküsü" adını vermiş olduğu öyküsü-

nü anlatabildi: Çocukluğunun geçtiği ikinci çiftlik evi, ana yoldan yaklaşık bir buçuk kilometre uzaklıktaydı. Onların evine gelen yolun başlangıcında dev bir posta kutusu duruyordu. Hamilton beş ve/veya altı yaşlarındayken, okula gitmek üzere her sabah ağabeyi ve ablasıyla bu yolu yürüyüp ana yola çıkıyorlardı. O günlerde okul otobüsü olmadığından bir at arabası gelip çevre çiftliklerden topladığı çocuklarla birlikte onun kardeşlerini de alıp okula götürüyordu. Elbette beş veya altı yaşında Hamilton henüz okula gidecek kadar büyümemişti, ama kardeşleriyle birlikte onların at arabasını bekledikleri yere kadar yürümeyi bir tören haline getirmişti.

Açık ki, içsel çatışmaları ve bunlara eşlik eden kaygıyla başa çıkmak üzere törensel davranış örüntüleri geliştirmesi çok erken bir yaşta başlamıştı. Bu sabah törenini tuhaflaştıran şey, Hamilton'un kardeşleriyle aynı yerden okul arabasına binen anaç okul öğretmeniyle kurduğu ilişkiydi. Fazla bir bastırma kullanmayan Hamilton, okul öğretmeninin bacaklarını örten uzun eteğini rahatça anımsayabiliyordu. Arabayı beklediği sırada kadın posta kutusunun üzerine oturuyor ve eteğini kutunun üzerine yayıyordu. Simgesel anlamda, öğretmenin eteğiyle örtülmüş olan posta kutusu kadının karnına girmiş oluyordu. Posta kutusunun, bu kadının rahmini temsil ettiğini düşündüm. Küçük Hamilton kendi bedeninin boş posta kutusuna sığdığını keşfetmişti. O ve kardeşleri henüz öğretmen gelmeden posta kutusunun yanına geliyorlar, Hamilton posta kutusuna girip kapağı kapatıyor ve hiç ses çıkarmadan orada saklanıyordu. Öğretmen geldiğinde, küçük Hamilton'un posta kutusunun içinde olduğunu bilmiyordu. Kardeşleri de ona her zaman üzerine oturduğu posta kutusunun içinde canlı biri olduğunu söylemiyorlardı. Hamilton di-

vanımda, kutunun içinde karanlıkta dururken en azından birkaç dakikalığına kendini bu kadının karnındaymış gibi duyumsadığını anımsadı. Herkes gittikten sonra posta kutusundan çıkıp eve dönüyordu. Kendi yarattığı bu deneyim, yani bir kadının (annenin/Abigail'in) tek çocuğu olma duygusu, daha önce sevgi nesneleri tarafından reddedilmiş olmaya "tahammül" edebilmesini sağlıyordu. Elbette gerçekte küçük Hamilton'un posta kutusuna kaç kere gizlendiğini bilmiyorum.

Bu öykünün anlamını incelediğimizde en önemli bilinçdışı düşlemlerinden birinin öyküsüne dair ipuçlarını yakaladık.

Fowler: Bu tür bir bilinçdışı "öykü"nün önemi üzerine birkaç söz daha eder misiniz?

Volkan: Hamilton'un bir "cam balon" içinde olması, annesinin karnındaki tek çocuk olmak şeklindeki bilinçdışı düşlemini yansıtıyor. Posta kutusu öyküsü de tıpkı bunun gibi bir düşlem, daha yoğunlaştırılmış ve biraz çarpıtılmış. Sigmund Freud (1908) iki türde bilinçdışı düşlemden söz eder: Başından beri bilinçdışı kalmış olanlar ve ilk önce bilinçli gündüz düşleri olup sonradan bastırılmış olanlar. Ben burada bir çocuğun ikinci türden bir bilinçdışı düşleme yol açan bir çocukluk travmasını algılamasından ve "yorumlamasından" söz ediyorum. Beres (1962) hastalar aktarım temalarını içeren serbest çağrışımlar, düşler ve öyküler getirdiklerinde analistlerin klinik çalışmada bilinçdışı düşlemlerin varlığını saptadıklarını öne sürmüştü. Bu tür düşlemler bugünkü zihinsel çatışmalarda ortaya çıktıklarında genellikle yoğun kaygı yaratırlar. Düşlemlerini bilindışında tutmak (yani bastırmak) için belli karakter özellikleri, ketlenmeler veya belirtiler geliştirmiş hastalara devamlı rastlarız (Arlow, 1969; Inderbitzin and Levy, 1990; Volkan and Ast, 1997). Sözgelimi,

çocukluğunda doğmamış kardeşini öldürmek şeklinde bilinçdışı bir düşlem geliştirmiş genç bir adam yetişkinliğinde bir kaşife dönüşmüştü. Sürekli doğa gezileri yapıyor ve takıntılı biçimde keşfedilecek mağaralar arıyordu. Ne ki, ne zaman bir mağaraya rasgelse, bir ketlenme ya da onu mağaraya girmekten alıkoyan bir belirti yaşıyordu; ya ansızın önünde duran mağaraya girmeye isteksizleşiyor ya da şiddetli bacak krampları yaşıyordu. Mağaralar gebe annesinin karnını simgelediği için ketlenmesi ve belirtisi düşlemini bastırılmış halde tutmasını mümkün kılıyordu. Yani, her simgesel rahmin içinde bulabileceği kardeşi öldürme arzusunu "bilmiyordu". Diğer yandan, bilinçdışı bir düşlemin bireyler üzerindeki etkisi değişik olabilir; kaygı ve belirtiler yaratmak yerine, uyuma yönelik, özgeci çabalara dönüşebilir. Sözgelimi, kardeşiyle ilgili saldırgan bilinçdışı düşlemi olan diğer bir birey, küçük çocuklara iyi bir öğretmen olabilir. Hamilton'a dönersek, onun posta kutusu öyküsündeki bilinçdışı düşlemi görebiliyoruz. Çok kaygılı olduğunda benimle ilişki kurma tarzını da fark ediyoruz. Bu gibi anlarda beni bir yandaş olarak yaşantılamıyor; ofisim ve divan onun için rahim simgesi olduğu sürece beni uzak bir mesafede tutması gerekiyor.

Burada sözünü ettiğim "bilinçdışı düşlem" bir çocuğun o sırada sahip olduğu bütün zihinsel yetileri kullanarak başına gelen travmatik yaşantılara getirdiği anlayışın bir "özeti"ni yansıtmaktadır. Bu özet birincil süreç düşünmenin etkisindedir. Çocuğun arzuları, korkuları, duyguları ve simgeleştirme işlevleri olaylar tarafından uyarılmıştır ve çocuk bunları mantıksız "bilinçdışı düşlemde" bir araya getirir. Analitik, süreç sırasında analist çocuğun olaya ilişkin, önceleri bilinçdışı olan özetini öyküleştirmeye ve bunu bilinçli hale getirmeye başlar. Zamanı geldiğinde analist öyküyü analizanıyla paylaşır. Analitik süreç boyunca analist ve ana-

lizan, önceleri bilinçdışı olan düşlemin öyküsünü inceler ve gerektiğinde buna eklemeler veya üzerinde düzeltmeler yaparlar. Gerçek bir psikanalitik tedavi sürecinde, bilinçdışı bir düşlemin etkisinin analiz edilmesi şarttır.

Benim, Hamilton'un bilinçdışı düşlemine dair kurguladığım öykü şöyleydi: Küçük kardeşlerinin hiç dünyaya gelmemiş olmasını sağlamak ve annenin sevgisini yitirmekten kaçınabilmek için annesinin karnına girmek ve oradaki tek çocuk olmak istiyordu. Bu elbette küçük kardeşlerini "öldüreceği" anlamına geliyordu. Bu "öldürme"yi farklı biçimlerde ifade ettiği dikkatimi çekmişti. Sözgelimi, kendisinden sonra doğan kız kardeşini meni/kurşunlarla "öldürmeye" yeltenmişti ya da annesinin biricik sevgili çocuğu olduğu şeklindeki anısına odaklanarak bütün kardeşlerini "öldürmeye" çalışmıştı. Annesiyle beraber olduğu ve bebek İsa'yı tutan Meryem tasvirine benzeyen resim anne-babasının yatak odasında duvarda asılı dururken, diğer bütün kardeşlerinin resimleri masanın üzerine konmuştu; bütün kardeşler ikincil bir konumda, yani bir anlamda "öldürülmüştü", o ise duvarda "canlı" duruyordu.

"Posta kutusu" öyküsünü incelememiz sayesinde analizinin ilk yılı boyunca benimle kurduğu aktarım ilişkisinin bir anlamı daha olduğunu anlayabildik. Onu "cam bir balon"un içindeymiş gibi algıladığımı ve beni dışarıdan biri, bir izleyici konumuna getirdiğini daha önce anlatmıştım. "Posta kutusu öyküsü" bize seanslar sırasında bu bilinçdışı düşlemini yeniden harekete geçirmiş olduğunu haber vermişti. Beni dışarıda bırakıp, onun tek başına ama tüm-güçlü biçimde özel olduğu yere giremeyecek bir izleyici haline getirirken kendisi de annesinin karnında (divanımda) "gizleniyordu". Ofisimde o, annesinin tek çocuğuydu (tıpkı daha önce bir keresinde İsa'yı tutan Meryem Ana'ya benzeyen

resmin simgelediği gibi), bense dışarıda tutulan rakiptim (kardeşler, baba), ama yine de onu cezalandırabilir ve annesiyle kurduğu özel birliktelikten onu ayırabilirdim.

Psikanalist, gerçeğin peşindeki bir detektif değildir. Benim aradığım "psişik gerçeklik"tir. Hamilton'un "posta kutusu" öyküsünü anımsaması, onun bilinçdışı düşlemini, içsel psikolojik dünyasını örgütlemiş olan "psişik gerçekliğini" yansıtıyordu. Analizinin ilk yılı boyunca, benim ofisimi çocukluğundaki posta kutusu haline getirmişti. Bu onun başlıca aktarım öyküsüydü ve bunu tam olarak keşfetmek ve üzerinde konuşmak bir yılımızı aldı. Bundan sonra içsel dünyasına yaptığımız keşif yolculuğunda ona eşlik etmeme izin verebildi.

BÖLÜM 3
"Kara Pislikler"

Hamilton, çocukluğunda posta kutusuna gizlenme törenini anımsayıp benim divanımda da nasıl "gizlenmekte" olduğunu anladıktan sonra, benimle ilişki kurma tarzında köklü değişiklikler olmaya başladı. Benimle gerçek bir terapötik işbirliği geliştirmek ve onun iç dünyasına duyduğum meraka katılmak üzere gösterdiği çabaları gözlemleyebiliyordum.

Fowler: Birçok kez terapötik işbirliğine göndermede bulundunuz. Bu özellikle ilgimi çekti, çünkü terapötik bağ dendiğinde popüler anlayış olan terapiste karşı olumlu bir bakıştan farklı bir şey. Hamilton'un temel aktarım öyküsünü bir yıl "sakladıktan" sonra paylaşmaya başladığı ortak hedefi dile getiriyorsunuz.

Volkan: Bir terapist seansın bitiminde hastanın gülümsüyor ve seansla ilgili iyi hissediyor olması gerektiğini düşünüyorsa, o terapi en önemli olana odaklanmıyor demektir: Onunla birlikte hastanın psişesini keşfetme yolculuğu. Birçok terapist, "iyi annelik" modeli sunabilmek üzere iyi, sevecen ve tatlı bir terapist olma arzusuna kendisini kaptırır gider. Bu tür terapistler, hastanın dirençlerinden ve saldırgan duygularından kaçınmaya eğilimlidirler. Oysa, tam da böyle duygular ve bunların nedenleri analizin konusudur. Başından itibaren analist terapötik işbirliği

yaratılmasına dikkat eder: Hastayla analist arasında ister olumlu ister olumsuz neler geliştiği üzerine birlikte merak etmek. Hastaya terapötik işbirliği kurması komutunu veremezsiniz. Bunun tam olarak gelişmesi bir süreç işidir. Bazen sağlam bir terapötik işbirliği gelişmesi uzun zaman alır.

Fowler: Ne kastettiğinizi anlıyorum. Hamilton kibar ve özenliydi, seanslarına düzgün geliyor ve güç mücadelelerine girişmiyordu; bununla birlikte, kendisini cam balonda koruduğu için sizi henüz kullanamıyordu. Hamilton'un kendisini merak etmek üzere sizinle işbirliğine girmesinden ilk kez söz ediyorsunuz. Böylelikle, terapötik işbirliğini onun psikişik gerçekliği üzerine aktif bir merak olarak tanımlamış oluyorsunuz.

Volkan: Evet, birlikte bir yolculuğa çıkacağız. Bu karşılıklı çalışma sırasında ben onun o anki hallerine ve düşlemlerine odaklanmaya çalışacağım. Yolculuk mecazını genişletirsek, Hamilton'un önünde yürümeyeceğim, onun arkasında da kalmayacağım. Bu yolculuğun onun hayatındaki en önemli şey olduğunu ben biliyorum ve o da bunu kavramaya başladı.

Yine de analizinin ikinci yılının başında, küçük kız kardeşlerinin doğumu, idealize edilmiş anneyi bulması ve kaçınılmaz olarak onun tarafından reddedilmesiyle ilgili çocukluk arzuları, korkuları ve düşlemlerini eylemde bir kez daha tekrarlaması gerekti. İlk önceleri bu tekrarlamayı benden gizledi. Giriştiği delice etkinlikler durulup bunlar üzerinde düşünmeye fırsat bulduğunda, uygun duyguları yakalayıp yaptıklarına ilişkin gözlemlerini benimle paylaşabildi. Anne/Abigail'den ayrılmasıyla ilişkili çatışmalarına egemen olmaya başladığını seziyordum.

İlk başta benden gizlediği bu etkinlikler, aile bireyleri ve bazı dostlarının katılacağı özel bir doğum günü kutlaması planlamasıyla başlamıştı. Büyük oğullarından biri,

torunlarından biri ve gelinlerinden birinin doğum günleri birbirine çok yakındı. Hamilton, bu yıl üç doğum gününün bir pazar öğleden sonra hep birlikte kutlanması gerektiğine karar vermişti. Bütün harcamaları o karşılayacaktı. Benden -ve büyük ölçüde kendinden- gizlediği gerçek, bu "üç doğum gününü bir arada kutlama" girişiminin, kardeşlerinin doğumunun onun üzerinde yaratmış olduğu örselenmenin etkileriyle cesur bir yüzleşme çabası olduğuydu.

Doğum günü tarihi yaklaştıkça nedenini bilmeksizin huzursuzlanmaya başlamıştı. Divanımda doğum günü partisinden söz etmiyordu, çünkü bu aklına gelmiyordu. Ama ulusal bir dergiye, birlikte olacağı bir kadın aradığını bildiren yeni bir ilan verdiğini ve şimdiden bir sürü yanıt almış olduğunu biliyordum. Aktif bir büyükbabaya yoldaş olacak otuz yaşlarında bir kadın aradığını söyleyen ilanlara birkaç aydır ara vermişti. İdealize edilmiş anne/Abigail'i bulmak üzere bulduğu bu "çözüme" geri dönmesinin nedenini ben bilmiyordum. Bu yüzden, neler gelişeceğini ve bu belirtiye geri dönmesinin olası nedenini ne şekilde dile getireceğini beklemeye başladım.

Bir cuma seansından sonra, tanınmış bir pembe dizi oyuncusuyla buluşmak üzere uzak bir kente uçma arzusuna kapıldı. Bu kadın en son ilanına yanıt verenlerden biriydi. Ayrıca Hamilton'un annesinin otuzlu yaşlardaki halini anımsatan bir de resmini göndermişti. Doğum günü toplantısı bir pazar öğleden sonra yapılacaktı ve Hamilton o gün gelmeden televizyon oyuncusunu görmek zorunda olduğunu hissediyordu. "İçgörü"sünü kaybetmişti, oyuncuyla birlikte olmaktan beklentisinin, kardeşlerinin doğumuyla (doğum günü partisi) yüzleşebilmek için önce simgesel olarak annesinin tek sevgilisi olmak olduğunu fark edemiyordu. Uzun bir uçak yolculuğundan sonra, o kente

varıp oyuncuyla tanıştığı anda kendini aldatılmış hissetmişti. Gerçekte oyuncu ellilerindeydi ve onun hayalindeki genç anneye hiç benzemiyordu. Hamilton son derece büyük bir düş kırıklığına ve çökkünlüğe kapılmıştı. Ne de olsa, otuzlarındaki annesini bir kez daha kaybetmişti!

Bir "beyefendi" olduğu ve oyuncuya onu eğlendirme sözü vermiş bulunduğu için kadını pahalı bir restorana götürmüş, sahte gülümsemesini yüzünden eksik etmemiş ve kibarlığını hiç bozmamıştı. Bu kadınla sevişmesi gerekmediğini hissetmiş ve otel odasına yalnız dönmüştü. Burada iyice huzursuzlanmış ve çökkünlüğe kapılmıştı. Bu huzursuz duygudurumdan çıkmasının tek yolu çabucak buna bir çözüm bulmaktı. Aynı şehirde başka bir kadının daha ilanma yanıt göndermiş olduğunu anımsamış ve telefonunu bularak gece geç vakit kadını aramış, ertesi sabah kahvaltıda buluşma sözü almıştı. Ancak bundan sonra uykuya dalabilmişti.

Ertesi sabah yeni flörtünün gerçekten de otuzlarında olduğunu görmek onu sevindirmişti. Kadını çabucak idealize etmiş ve vakitlerini yatakta geçirmeye başlamışlardı. Bu kadın kısa süre önce AIDS açısından yüksek risk sınıfına giren bir adamla birlikte olduğu yolunda Hamilton'u uyarmıştı. Ama Hamilton için acil psikolojik gereksinim, bu kadına sahip olmaktı. AIDS'e yakalanmak gibi gerçek fiziksel tehlike ancak ikincildi. Gerçekliği değerlendirme işlevi bir kez daha bu şekilde bulanan Hamilton, prezervatif kullanmadan bu kadınla sevişmişti.

Psikolojik açıdan bakıldığında bu kadın tarafından "sevilmek" ve Richmond'da yapılacak olan "doğum günü olayına" (bunlar onun kendi sözleriydi) katılmamak onun için elzemdi. Anladım ki, "doğum günü olayı" geçekleşmezse, bilinçdışı düşleminde kardeşlerini "öldürmesi"

gerçek olacaktı! Nitekim, partiye zamanında yetişmesi için binmesi gereken uçağı az daha kaçırıyordu. Yine de geri dönüp "doğum günü olayında" hazır bulunmayı başarmıştı. Geri dönerken, uçakta birkaç saat önce sevişmekte olduğu kadının adını anımsayamamış ve çok şaşırmıştı. Hemen aklına gelen düşünce şuydu: "Tamam, onun adı 'kuku hapı' olsun." Yaptığı şey onu eğlendirmiş ve hayrete düşürmüştü. Sonra bana "doğum günü olayından" söz etmediğini fark etmişti; idealize edilmiş bir kadın bulmak üzere apar topar uzak bir kente uçtuğundan da haberim yoktu. İlginç biçimde, bu davranış tekrarının artık bana aktarılabileceğini ve ikimizin birlikte bunun üzerinde çalışabileceğimizi hissediyordu.

Pazartesi, yukarıda anlattığım olaylardan ve doğum günü partisinden sonraki ilk seansımızda Hamilton düşünceliydi. Analitik bir yaklaşım içindeydi ve kendi kendine bir daha bu tür davranışları tekrarlamayacağını söylüyordu. Geçen İşçi Bayramı (Labor Day) tatilinde benden ayrılmasının ona ne kadar zor geldiğini anımsadı, çünkü İngilizcede bu bayrama adını veren "labor (iş, emek)" aynı zamanda bebek doğurmak için de kullanılır.

Çok geçmeden Hamilton gerçek Abigail'e ve ağabeyi Morris'e ne olduğunu bulmak üzere bazı girişimlerde bulundu. Bu çabaların onun için iyi olduğunu düşünüyordum. İçsel çatışmalarına "çözümler" bulmak üzere başkalarında onların zihinsel temsillerini arayıp durmak yerine gerçekliği sınayacak, insanların gerçekte nasıl olduklarını öğrenecekti. Abigail'in yaşamını ve nerede bulunduğunu bilebilecek insanları aradı. Pek fazla bir bilgi edinememişti. Sonra, birkaç yıl önce ölmüş olan Abigail'in hayatı boyunca Williamsburg'da, Hamilton'un eski çiftlik evinin yakınlarında yaşamış olduğunu öğrendi. Hamilton onun

evlenip evlenmediğini öğrenememişti. Ayrıca çocukları olup olmadığını, olduysa kaç tane olduğunu da bulamamıştı. Abigail'in gebe olduğu için evden kovulduktan sonra bebeği doğurup doğurmadığını merak ediyordu. Hamilton, Abigail gittikten sonraki dönemde Morris'e ait bir şey anımsamıyordu. Ama kız kardeşi kovulduktan sonra Morris'in yıllarca kendi ailesi için çalışmayı sürdürdüğünü öğrenmişti.

Hamilton, dinsel bir törenden sonra ilk karısı Della'nın küllerinden ayrılmayı da başarmıştı. Küller bir kilisenin avlusuna gömülmüştü. Bu külleri 18 yıl saklamıştı. Nasıl yas tutulacağını, "ihtiyaç duyulan" nesnenin gitmesine nasıl izin verileceğini bilmediğini kavramaya başlıyordu. Bunları öğrenmek için çaba harcıyordu. Bana daha önce anlatmış olduğu bir çocukluk anısını yine getirdi. Anısında o, dondurmacının önünde annesiyle birlikte duran küçük bir oğlandı. Bir külah dondurma istemiş ama annesi almayı reddetmişti. Küçük oğlan oracıkta bir öfke krizine kapılmıştı. Hep bu anının onun annesinin memesini (dondurma külahı) küçük kardeşlerine kaptırıp "kaybettiğinde" yaşadığı hiddeti özetlediğini düşünmüşümdür. Bu anıya bakılırsa, o yaşta hiddetini hâlâ açık açık dışavurabiliyordu. Daha sonraları "uysal" bir oğlan, bir "ana kuzusu" haline gelmiş ve artık öfkesini açıkça dışavuramaz olmuştu, böylece yitirdiği şeylerin gitmesine nasıl izin vereceğini de bir türlü öğrenememişti.

Bana, annesi ve/veya Dolly'nin, çocukların yaramazlıklarını, akşamları çiftlikte çalışmaktan dönen babalarına yetiştirdiklerini anlattı. Böyle şikâyetler olduğunda baba, oğullarını "işkence odasına" götürüyordu. Hamilton'un pantalonunu indiriyor ve oğlanın kaba etlerine ustura kayışıyla vuruyordu. Çocuk Hamilton'un "işkence odasın-

da" (gerçekte bu içinde bir tuvalet olan büyük bir banyoydu) yaşadıkları, erişkin Hamilton'un psikanalistlerin "analite" dedikleri, az sonra analizine getireceği aşırı uğraşısını büyük oranda açıklıyordu.

Sigmund Freud'dan bu yana psikanalistler çocukluktaki gelişim aşamalarını kendine özgü ödevleri ve özellikleri açısından gözlemlemiştir.

Volkan: Freud bireyin iç dünyasına odaklanıyordu. Onun çocukluktaki gelişim aşamaları üzerine kavramsallaştırması çocuğun iç dünyasından gelen ögeleri yansıtır; özellikle de farklı çocukluk çağlarındaki (oral, anal, fallik ve genital [Ödipal] evreler) bedensel duyumlar ve bunlarla bağlantılı zihinsel etkinliklerin önemine paralel gelişen ögeleri. Analistler çocuğun zihninin gelişmesinde çevresiyle (ilk yaşlarda ikili anne-çocuk ilişkileri) etkileşiminin rolünü daha fazla fark ettikçe bu ilişkilere dair yeni gelişim evreleri formüle edildi. Örneğin Mahler (1968) otistik, simbiyotik ve ödipal evreler ve bunların alt bölmelerini tanımladı. Daha sonraları odak çocuğun bir kendilik temsili geliştirmesine, nesne temsillerini içselleştirmesine ve çeşitli kendilik, nesne imgeleri arasındaki etkileşime yöneldiğinde gelişim merdiveni nesne ilişkileri denen, bambaşka bir açıdan incelenmeye başladı (Jacobson, 1964; Kernberg, 1976, 1980; Volkan, 1976). Çocuk gelişimine yeni bir açıdan bakmak Freud'un bulgularının uzun zamandır sınanan değerini azaltmaz ya da azaltmamalıdır. Psikanalizin ana akımı insan doğasına ilişkin yeni bulguları "içine alır" ama önceden sınanmış ve hâlâ değerli ögeleri bir kenara atmaz. Ben burada Hamilton'un zorluklarını tanımlarken onun "analite"sine odaklanıyorum. Açık ki aynı zamanda onun çocukluktaki kişilerarası ilişkilerinin ve daha da önemlisi bu ilişkilerin içselleştirilmiş yorumlarının rolünü de ortaya koyuyorum. Mesleğimize yeni katılanların çağdaş psikanaliz kuramları uğruna

Freudcu öncülleri kenara atmayacaklarını umuyorum. Bu, kaş yapayım derken göz çıkarmak olur.

Erişkin yaşamlarımızda belli durumlarda hepimiz gelişimsel aşamalarımızı yeniden ziyaret eder ve bunlarla ilintili zihinsel düzenekleri kullanırız. Sözgelimi stres yaratan bir yaşam olayıyla karşılaştığında kişi oral düzenekleri kullanabilir ve kendisini rahatlatması için besleyici bir insan aramaya başlar ya da sevimsiz duyguları ve düşünceleri "tükürür", bu tür duyguların veya düşüncelerin bir başkasına ait olduğu şeklinde bir yanılsama geliştirir. Bir atletizm yarışmasını izlerken kol veya bacak kaslarımızın atletlerin kasları kadar güçlü olması yolundaki arzularımızı anımsarız. Ayrıca, karşı cinsten çekici bulduğumuz insanların dikkatini çekmek için başkalarıyla çeşitli (umalım ki çoğu zararsız) yollardan "yarışırız". Ne var ki, Hamilton gibi bazı insanlar belli bir gelişim aşamasıyla bağlantılı savunma düzeneklerine takılıp kalırlar (fiksasyon). Hamilton anal kontrol düzeneklerini aşırı derecede kullanıyordu, sanki zihnindeki bir banyo-tuvalete hapsolmuştu, başkalarıyla olan ilişkilerini ve kendi bireyselliğini koruyabilmek için zihinsel sfinkterini sürekli denetlemek zorundaydı.

Çökkün annesi, küçük Hamilton'u düş kırıklığına uğratmıştı. Onun küçük bir çocukken, annenin memesini kaybetmenin içinde yarattığı öfkeden kaçabilmek için, bir üst düzey olan anal düzeye uzanmış olduğunu düşündüm. Küçük Hamilton biraz büyüyüp ödipal düzeydeki bir çocuk olduğunda, gerçekte bir cezalandırıcı ve simgeselin ötesinde "iğdiş edici" olan bir babayla karşılaşmıştı. Bu kez de bir önceki düzey olan anal düzeye geri kaçmıştı, çünkü fallik düzeyde kalmak ve ürkütücü babasıyla me-

cazi bir kılıç dövüşüne girişmek çok dehşet vericiydi. Bu şekilde küçük Hamilton kendisine anal düzeyde bir "zihinsel" hapishane yaratmış ve esas olarak yaşamın anal döneminde öne çıkan savunma düzeneklerini kullanma konusunda ustalaşmıştı. Sözgelimi; düşünselleştirme (olayların yaşamındaki etkisini içinde hissetmeksizin bunlara açıklamalar getirmesi), karşıt tepki oluşturma (kızgın olduğunda gülümsemesi), yalıtma ("işkence odası"nın dehşeti aklına geldiğinde herhangi bir duygu hissetmemesi) ve törenselleştirme (Hamilton'un törenlerinden birçoğunu tanımlamıştım)... Kısaca Hamilton'un anal denebilecek savunma düzeneklerinde ustalaşması, başka insanların imgeleri olduğu kadar kendi imgeleriyle olan ilişkisini de denetlemesine izin veriyordu. Paradoks biçimde, bu ustalığın onun yaşamı boyunca sınırda kişilik örgütlenmesine bir tür "uyum" sağlamasına yol açtığını düşünüyordum. Kendisine ait "iyi" ve "kötü" imgeleri ve başka insanlara ait benzeri imgeleri denetleyebiliyor ve içindeki ağır kişilik sorunlarını yalnızca onun herkese gösterdiği yüzünü bilen kişilerden gizleyebiliyordu.

Ayrılıkların gerçek olduğunu (örneğin ölmüş olan karısının küllerinin onu yeniden hayata döndüremeyeceğini) duyumsama iznini kendine tanıdıktan sonra Hamilton, seanslara anal öykülerini getirmeye başladı. Zamanla, kadın öğretmenin eteğiyle örtülen posta kutusunun yalnızca annesinin rahmini değil, içi kaka dolu bir karnı da simgelediğini öğrendim. Düşleminde bu kadının "karnına" saklanan küçük oğlan kadının canını yakabilir, en azından korkutabilirdi. Bu yüzden, küçük oğlan sanki kakaymış gibi kendini tutuyor ve "hareket" etmiyordu. Hiddetini denetim altında tutuyordu. Ayrıca, benimle aktarım ilişkisinde divanımın da bir tuvalet haline geldiğini öğrenmiştim. Ha-

milton küçük bir çocukken Dolly'nin ona "sıkı, şekilli ama yumuşak" kaka yapması için talimat verdiğini anımsıyordu. Erişkin olarak Dolly'nin buyruklarının biyolojiye karşı olduklarını biliyordu ama o zamanlar bağırsak hareketleri Dolly'nin talimatlarına uymadığında, söz dinlemez bir çocuk olduğunu düşünmesi sağlanıyordu. Erişkinler tarafından reddedilmesinin nedeninin dışkı materyalini tutması (kabızlık) veya aşırı yumuşak kakalar yapması olduğunu sanıyordu.

Abigail'in mutfağında Morris tarafından altı temizlediğinde ise kimse onun bağırsak hareketlerinin niteliği veya niceliğine aldırmıyordu. Aslında mutfağın ve siyah hizmetlilerin yaşadığı evlerin çevresinde dolaşan çok sayıda tavuk vardı. Yumuşak dışkılayan tavuklar, arkalarında "kara pislikler" bırakıyordu. Kendi zihninde küçük Hamilton "kara pislikleri", "sıkı, şekilli ama yumuşak" kakalarla bağdaştıramıyordu. Tıpkı Abigail'den ve diğer siyah hizmetlilerden gördüğü annelik işlevlerini, büyük evde maruz kaldığı davranışlarla bağlaştıramaması gibi. Çocukken tavuk pisliklerine basma fobisi vardı. Erişkin Hamilton, yanında herhangi birinin "pis" bir laf kullanmasına çok sinirleniyordu. Öte yandan, salaş lokantaya gidip çocukluğunda siyah hizmetlilerin mutfağındaki sobanın çevresine toplanmış siyah kadınların ve adamların kullandıkları "pis" lafları ve cinsel içerikli konuşmaları anımsamak ona büyük keyif veriyordu. Gerçekte "kara şeylerden" bir türlü kaçamıyordu. Sonra, yalnızca sosyal yaşamında değil aynı zamanda iş yaşamında da "kara" pislikler yaratmakta olduğunu kavradı. Sık sık mahkemelere gitmesinin nedenlerinden biri de bu tür pislikleri temizleme amacı güdüyordu. Bütün bu düşündüklerimi Hamilton'la da paylaştım.

Analizinin ikinci yılının üçüncü ayına girmişti ve Noel yaklaşıyordu. Adres defterindeki yüz kadının yer aldığı bir armağan listesiyle uğraşmaya başladı. Kimlere armağan göndermesi gerektiğini sorgulayıp duruyordu. Yoğun düşünselleştirmeler yaparak, şu kadının neden bu Noel armağanı hak ettiğini, öbürünün neden armağandan yoksun bırakılması gerektiğini belirliyordu. "Armağanlar" aracılığıyla "kuku hapları" satın almakta olduğunu kavrıyor ve gerçekte satın aldığının "sahte sevgi" olduğunu kendisi de kabul ediyordu. Ne ki, analizinin bu aşamasında armağanlar ya da paranın kendi dışkısı yerine geçtiğinin daha az farkındaydı. Başkalarına (Dolly ve anne-babasını temsil eden kişilere) dışkısını verecek ve anal ürünlerinin kimler tarafından takdir edildiğini ortaya çıkaracaktı.

Armağanları "sıkı, şekilli ve yumuşak" ise sevilecekti. Değilse reddedilecekti. Bir kadına çok pahalı bir çiçek buketi götürdüğü anısını yeniden getirdi. Kadın evinin kapısında çiçekleri öfkeyle onun suratına çarpmış, giydiği kaliteli takımı lekelemişti. Salaş lokantayı işleten kadınla adama Noel için bir piyango bileti armağan etmişti. "Büyük bir sürpriz" yaşayacaklarını ve çok paraya kavuşacaklarını umuyordu (etraflarında bir sürü "kara pislik" olmasını istiyordu). Bu arada, bu "cömertliğini" psikolojik olarak dengeleyebilmek için benim ücretimin miktarını "unuttu". Benden ona, seans başına aldığım ücreti yeniden söylememi istedi. Hiç yanıt vermedim, öykünün evrilip olgunlaşmasını bekliyordum. Zaten banka hesabma bakarak ücretimin miktarını kolayca "anımsayabilirdi". Ama bunu yapmadı, ertesi seans gelip bir kez daha seans ücretinin miktarını sordu.

Volkan: Ücreti unutuyor sonra da bunu ona benim söylememi istiyor: iki yıllık analizin üstüne! Yanıt vermiyorum, çünkü bu onun odada benimle ortaya çıkan bilinçdışı düşmancıllığı. Benim sinirimi bozuyor ama bunu ona söylemiyorum. Aktarımda, kendisiyle ondan "kusursuz" dışkılar talep eden çocukluk nesneleri arasında olup bitenleri tekrarlayacağını sezdiğimde sinir bozukluğum yok oluyor. Konuşursam, tırmanmakta olan aktarım beklentilerini ve bunlarla bağlantılı duyguları sekteye uğratabilirim. Ona ücreti söylemiyorum. Genellikle, derin bir yorum yapmak kadar hiçbir şey söylememek de aktarımın gelişmesinde önem taşır.

Fowler: Bu noktada size ücreti soruyor ve siz söylemiyorsunuz. Ertesi gün daha yüksek sesle ona ücreti söylemeniz için ısrar ediyor. Hâlâ hiçbir şey söylemiyorsunuz. Neden?

Volkan: Ertesi günkü seansında talebi daha yüksek sesli ve kaygılıydı. Ona ücretimi söylemek yerine beni Dolly yerine koyduğunu belirttim, ondan ne tür kaka üretmesini istediğimi bilmesi gerekiyordu (burada kasten "yasak" sözcüğü kullandım: "Bok"). Güldü, demek ki ona söylediklerimi anlamıştı.

Daha iyi bir soru şu olurdu: "Neden Hamilton benim sessiz reddime tahammül ediyor?" Çünkü her ikimiz için de faydalı olacağı zaman konuşacağımı biliyor. Suskunluğumun analitik süreci korumak ve onun yeni bir şey yaşantılamasına yardımcı olmak amacı taşıdığını, yani ona saygımdan kaynaklandığını biliyor. Terapötik işbirliği onun benim suskunluğuma tahammül etmesini olanaklı kılar.

Fowler: O halde, konuşmadığınızda, aslında onun kişiliğinin bu öfkeli, gizli kalmış parçasını analize davet etmiş oluyorsunuz, öyle mi?

Volkan: Psikanalizde asıl terapötik eylem Hamilton'un iç dünyasını, duygulanımlarını, savunmalarını ve uyumlarını ikimizin arasına getirmesini amaçlar. Böylece bunlara "dokuna-

biliriz". Bir kez bu gerçekleştikten sonra çatışmalarını yeni bir biçimde derinlemesine çalışmaya ve bunları çözmeye girişecektir. Ben ona mantıklı bir yanıt verirsem, psikanalitik çerçeveyi bozmuş olurum ve anahtar kurallarımdan biri yıkılır. Bu kural, onun dışarıdaki hayatını benim yönetmediğimdir.

Fowler: Bazı psikanalistler bunun Hamilton'a insanca bir yanıt sunmamak olduğunu söyleyeceklerdir. Analistin, onun sorusunu yanıtlamak şeklinde "eşduyumlu" bir tepki vermesi gerektiğini öne süreceklerdir. Bu eleştiriye karşı neler söylerdiniz?

Volkan: Kuskusuz, kendiliğinden, mantıklı yanıtlar verdiğiniz durumlar da vardır. Hamilton'un durumunda ben onun anal çatışmasını ikimizin arasına getirme mücadelesine eşduyum gösteriyorum. Tam da onunla kurduğum eşduyum yüzünden onun sorusunu yanıtlamıyorum. Onun zorlu aktarım çalışmasını heba etmiyorum. Bu "klasik analistlerin" eşduyumdan yoksun oldukları anlamına gelmez. Analistin eşduyum hissetmediği bir durumda psikanalitik bir süreç gerçekleşemez. Ayrıca birinin eşduyumlu bir yanıt sandığı şey hasta tarafından eşduyumlu bir tepki gibi algılanmayabilir. Süpervizyon verdiğim bir vakadan buna örnek vereyim. Bir erkek hasta seansına gelir ve analistine kızının az önce korkunç bir trafik kazası geçirdiğini ve yaralandığını söyler. Siz bana bir meslektaş olarak gelmiş olsaydınız ve aynı haberi verseydiniz, yüreğim sizin için sızlar ve şunu söylerdim: "Dr. Fowler, buna çok üzüldüm!" Süpervizyon verdiğim analist de hastaya benzerini söylemiş: "Kızınızla ilgili duyduklarıma üzüldüm." Hasta bunun üstüne derhal büyük bir hiddete kapılmış. Bağırmaya başlamış: "Analizi bırakıyorum. Benim neler hissettiğimi hiç anlamıyorsunuz! Siz nasıl bir insansınız?" Görünürde analist eşduyumlu bir tepki vermişti ama bu hastanın hiddete kapılmasıyla sonuçlanmıştı! Analist bana gelip olanları anlattı. Hastanın narsisistik bir adam olduğunu

biliyordum. Tam o sırada ABD hükümeti için mültimilyon dolarlık ölümcül bir silah geliştirmek üzere anlaşma imzalamıştı. Hiddetlenmişti, çünkü kızının kazası onun büyük gününü mahvetmişti. Analisti hangi cüretle onun muhteşem başarısının rezil olduğunu anlamazdı! Peki, bu hastanın iç dünyasına ulaşabilecek, duruma uygun, eşduyumlu bir tepki nasıl olabilirdi? Analist, "Kızınızın kazasının yaşamınızdaki bu muhteşem anı berbat etmesi ne fena!" gibi bir şey söyleyebilirdi. Bu son derece bencilce bir duygu, ancak hasta henüz uç boyuttaki narsisizmi üzerine derinlemesine çalışabilmiş değil. Analizde iki üç yıl daha geçirdikten sonra, kızının kazasına toplumsal olarak kabul edilebilir bir tepki gösterir hale gelebilecekti ama o sıralarda bu mümkün değildi.

O gece Hamilton bir düş gördü ve düşünü ertesi seansa getirdi.

> Bir banyoya girdim ve sizin (analistin) ten rengine sahip şişman bir adamın klozette oturduğunu gördüm. Klozetin çevresinde duvar veya paravan gibi bir şey yoktu. Bu bana büyük oturma odasının ortasında lazımlıkta oturan bir çocuğu anımsattı. Odadaki herkes oğlanın lazımlıkta oturduğunu görebiliyordu. Şişman adam aslında balona benziyordu; şişmiş, patlamak üzere gibiydi. Düşte bu adamı izlerken büyük bir kaygıya kapıldım ve uyandım.

Benden çok az yardım alarak, düşteki şişman adamın kendisinin dışkıyla dolu karnını temsil ettiğini kavradı. Düşte kabız ve patlamaya hazır kendiliğini analiste yansıtmıştı. Kakasını tutuyordu çünkü Dolly/analistin dışkısının görünümünü beğenip beğenmeyeceğini bilemiyordu.

(Ücretimi unutup durmadan benden miktarı söylememi istemesi de bu yüzdendi; ondan vermesini istediğim dışkı türünü tanımlamalıydım.) Dışkısını tutarak aynı zamanda Dolly/analisti kendi ürününden yoksun bırakıyor, bu şekilde öfkesini kabızlık aracılığıyla dışavuruyordu. Ama karnında biriken dışkı patlayabilirdi. Bu yüzden patlamaya hazır dışkı-dolu karnı analistin imgesine yansıtmıştı. Gerçekte Hamilton'un ten rengi benimkinden çok daha açıktı. Bazen onun zihninde ben de çocukluğundaki Afrika kökenli Amerikalıların yerine geçiyordum sanırım.

Düşteki şişman adamla ilgili çağrışım getirirken Hamilton birdenbire analize getirdiği ilk düşü anımsadı, ipte sallanan siyah bir adam. Şimdi ona boynuna sımsıkı ilmek geçmiş siyah adamın anlamını yorumlayabilirdim. İp onun anal sfinkterini temsil ediyordu ve düş onun "sfinkter denetim"ini yansıtıyordu. Dışkısını çıkarmak veya çıkarmamak onun denetimindeydi. Demek ki analizindeki ilk düşü analize karşı direncinin simgesel bir dışavurumuydu. Diğer bütün kişisel ilişkilerini "denetlediği" gibi analistini de "denetlemek" istiyordu.

Hamilton, bu seansta, bana yolda gelirken ondan aldığım ücreti ansızın anımsamış olduğunu söyledi, ayrıca artık her ay Mary'ye para vermek istemiyordu. Ama bu konu henüz mahkemede bir karara bağlanmamıştı. Bu yüzden, Mary için "dışkı" üretmeye devam etmek zorundaydı.

Hamilton şişman adam düşüne daha sonra geri döndü ve başka çağrışımlar da getirdi. O sırada Alfred Nobel'in yaşamıyla ilgili bir kitap okuyordu. Konuşurken dili sürçtü ve "Nobel" yerine "Noble (çn: İngilizcede soylu anlamında)" sözcüğünü kullandı. Nobel'in dinamitin "mucidi" ve üreticisi olduğunu düşünerek, Hamilton'un genellikle bir patlama şeklinde simgeleştirilen anal sadizmini duyumsa-

maya, bu konuda konuşmaya hazır olduğu sonucuna vardım. "Noble (soylu)" onun FFV atalarını temsil ediyordu. Atalarını, patlamalar yaratabilen bir adamın imgesiyle yoğunlaştırıyordu. Hamilton'un kendisi de başkalarını patlatıp paramparça edebilecek "soylu" biriydi.

Hamilton bana Alfred Nobel'in genç bir kadınla yaşadığını, bu kadının başkasından gebe kalıp o adamla evlenmiş olduğunu aktardı. Nobel yine de onu desteklemeyi sürdürmüştü. Bu öyküde Abigail'in gebeliği ve sonra onu terk etmesinin bir yankısını yakaladım. Kendi "soylu" anne-babasının, sevgili dadısını kovmamış olmalarını diliyordu.

Seansın geri kalanında, nasıl dinamit yapılacağı ve nasıl patlatılacağı üzerine ayrıntılara girdi. Konuşurken çok canlı bir ifadesi vardı ve kollarını bacaklarını oynatıyordu. Sessizce onu dinledim ve sonra ona şunu söyledim: "Klozetteki şişman adamın patladığını görmeye mi hazırlanıyoruz?" Yanıtı şu oldu: "Oh! Evet! Bu sabah düşten uyandığımda kabızdım." Uyandıktan sonra her zamanki gibi tuvalete koşmuş ve dışkısını yapmak için ıkınmıştı. Bana bunu anlatırken, çıkan dışkı parçasının çok "sert" olduğunu ancak işitilir bir fısıltıyla söyleyebildi. Ona, tıpkı Dolly gibi benim de "sert" bir kakayı kabul etmeyeceğimden, kendisinin sevilmeyeceğinden, "sert boku" yüzünden ona karşı misillemede bulunup canını yakabileceğimden korkuyor olabileceğini söyledim. Bir mazereti olduğunu söyleyip ekledi: "Dünkü seansımızda gergindim. Gerginlik dışkıyı sertleştiriyor."

Bu sırada divanımda iyice gerilemiş (regrese olmuş) ve sanki transa geçecekmiş gibi bir hal almıştı. Ben hiç karışmadım. Beş dakika kadar geçtikten sonra bu halden çıktı ve annesinin ona poposunu kakaya dokunmadan silebilmesi

için tuvalet kâğıdını katlamayı öğretmesini anımsadığını söyledi. Annesi yalnızca yumuşak tuvalet kâğıdı kullandırıyordu. "İnsanın poposunda hoş bir his bırakır" diyordu. Bunun onun için nasıl akıl karıştıcı olabileceğini açıkladım. Onu babasına şikâyet ederek oğlunun poposunun sert bir ustura kayışıyla dövülmesine yol açan da o değil miydi? Bir an şefkatle poposunu acıtmadan silmesine özen gösterirken hemen ardından ona ağır cezalar verdiren biri olunca, annesinin tek ve aynı kişi olduğunu kavramasının çok zor olduğunu anladığımı söyledim. Ona ayrıca çocukluk yıllarında hem "kara pisliklerle" (sevecen siyah insanlar) hem de "kara pisliklerden" nefret eden beyaz insanlarla birlikte yaşamasının da çok zor olduğunu anlattım.

Ertesi gün bana, Dolly'nin çocuk yetiştirme teknikleri arasında, çocuklara lavman yapılmasının da yer aldığını anlattı. Ansızın babasının ve annesinin de ona lavman yaptıklarını anımsadı. İkinci çiftlik evinde büyük banyodaki rafta farklı boyutlarda lavman tüpleri olduğuna emindi. Bu odanın eskiden kitaplık olduğunu anımsayın.

Kitaplar gitmiş, yerlerini lavman tüpleri, müshil kavanozları ve mineral yağları almıştı. Çocukken her gün bir kaşık mineral yağı içmek zorundaydı. Zaman zaman müshil olarak bir meyve çekirdeği yutması gerekiyordu (adını anımsayamadı). Ailenin rutin uygulamalarından birinin de "derin kolon yıkaması" olduğunu biliyordu. Bu arada bir türlü "bok" sözcüğünü ağzına alamıyordu. Yalnızca siyah insanlar bu şekilde konuşabilirdi ve onların da etrafı "kara pisliklerle" çevrili olurdu. Onlar ve küçük Hamilton gibi, siyah insanları açıkça veya gizliden gizliye sevenlerse "soylu" beyaz aile bireyleri tarafından hor görülürdü.

Fowler: Bu gidiş çok merak uyandırıcı. Hamilton seanslarda ve düşteki temsilde sizi anne-babasının bölünmüş bir temsili olarak yaşantılıyor: soylu, şefkatli ve sonra bu yaşantıdan kopuk, tehlikeli ve haşin. Siz aktarımı derinleşmeye "davet ettikçe" kabızlık düşü ve simgesel patlayıcı öfkesi sanki seanslarda pekişip birleşiyor. Sonra, anne-babasını böyle tezat biçimlerde kavramaya çalışırken yaşamış olduğunu bildiğiniz zorluğu yorumluyorsunuz. Hamilton'un bu zıt imgeleri onarmasına nasıl yardımcı oluyorsunuz?

Volkan: Etkin biçimde, her iki tarafı da seziyor... Henüz bütünleşmiş değil, ama bunları seziyor. İlk iki yıl boyunca, öyküsünü sanki bana gazete okur gibi anlatmıştı. Bu düş ve buna getirdiği çağrışımlar duygu ve imgelem yüklü. Gerçek kabızlıkla düşünü bağlıyor ve sonra da bunları Alfred Nobel ve patlamalarla ilişkilendiriyor. Simgeler arasında bağlantı kuruyor, sonra da kendi gerginliğini ve dışkılamasını anımsıyor. Bu seans onun gazete okuyuşunu dinlemeye benzemiyor. Kendi bedeni bunu biliyor. Kendisinde simgesellik görüyor, bunlar düşlerinde ortaya çıkıyor, demek bir şeyler değişiyor. Her çocuk kendilik ve nesne imgelerini bütünleştiremediği rutin, "normal" bir evreden geçer. Normal gelişimde "gelişimsel bölme" denebilecek bir şey vardır (Jacobson, 1964; Kernberg, 1976, 1980; Volkan, 1976, 1981). Zihinsel karışıklıklar olmadan her şey yolunda giderse, gelişimsel anlamda çocuk bölünmüş kendilik ve nesne imgelerini onarır. Karışıklıklar olursa, küçük Hamilton'da olduğu gibi normal "gelişimsel bölme" varlığını sürdürür ve "savunma amaçlı bölme"ye dönüşür. Çocuk bu savunmayı, Hamilton'un yaptığı gibi "iyi" ve "kötü" imgeleri bir araya getirmenin yaratacağı gerilim ve çatışmadan uzak durmak için kullanır. Bir kez analize girdikten sonra, bölme (elbette savunma amaçlı olan) hastanın öyküsünde, gündelik yaşamında, düşlerinde ve aktarımda kendini gösterir. Hasta bu tür savunmacı bir bölmeyi neden ve nasıl

kullandığını sezecek kadar deneyim kazandığında, terapötik bir gerileme halinde "gelişimsel bölme" yeniden ortaya çıkar ve hasta kendilik-nesne imgelerini onarmak üzere "gelişimsel bir itim"in etkisi altına girer (tıpkı normal bir çocuğun yapacağı gibi). İzleyen bölümlerde Hamilton'a "gelişimsel itim"le kendilik ve nesne imgelerini onarması için nasıl yardım ettiğimi göreceğiz.

BÖLÜM 4
Elmalı Alt-Üst Pasta

Hamilton klozette oturan şişman adam düşünü getirdiğinde Noel yaklaşıyordu ve tatil için ayrılmadan önce önümüzde bir hafta vardı. Bu bölümde, bu bir haftayı ve tatilden sonra yeniden çalışmaya başladığımızda olanları aktaracağım. Bu olaylar terapötik gerileme içindeki bir analizanın kendi terapötik öyküsünü nasıl yarattığını ve içsel çatışmaları üzerinde derinlemesine nasıl çalıştığını açıkça ortaya koyacaktır. "Terapötik öykü" derken, analizanın bir öykünün eşliğinde bir çocukluk çatışmasını anımsamak ve buna egemen olmak üzere giriştiği birkaç gün ya da birkaç hafta sürebilen eylemden söz ediyorum. Öykünün kahramanı analizanın çocukluk imgesidir. Ayrıca analistin bir aktarım figürü olarak (sözgelimi analizanın çatışmasında rol oynamış bir ebeveyni temsil eden bir figür) buna karşılık gelen imgesi, daha sonra da "yeni bir nesne" olarak (aynı ebeveyn figürüne ait, ama bu kez analizanın çatışmasını uyumunu artırıcı biçimde çözmesine yardımcı yeni bir imgeyi temsil eden bir figür) imgesi de bu öyküde yer alır. Bu eylem ve eşlik eden öykü sona erdiğinde, analizan "ötekilerden" çatışmasına farklı bir yanıt beklemeyi ve karşılığında içsel baskılarına daha uyumcu bir tepki vermeyi yaşantılayarak "öğrenmiştir". Terapötik öyküdeki eylem analize karşı bir direnç değil-

dir. Tersine bu, hastanın çatışması üzerinde analitik olarak derinlemesine çalışabilmesinin temel unsurlarmdan biridir. Elbette analizan, gelecekteki analitik seanslarında da aynı çatışmayı ikinci, üçüncü veya dördüncü kez yeniden yaratabilir ve buna yeniden bakabilir. Ama bir çatışmanın hastayı ve analisti içeren bir terapötik öykü yoluyla çarpıcı biçimde incelenmesinin terapötik süreçte kendine özgü bir yeri vardır. Bu noktada analizan nihayet heykelini bitirebilmiş bir heykeltıraş gibidir, bir eser ortaya koymanın hazzını yaşar. Heykel üzerine sonraki çalışmaları ancak pürüzleri gidermeye ve heykeli cilalamaya yarar, ki elbette bu da zaman alır ve nihai ürün açısından vazgeçilmezdir.

Fowler: Terapötik oyunun öneminden söz ediyoruz. Bu kavramı genişletmenizi ve psikanalitik tedavideki yerinden söz etmenizi rica ediyorum.

Volkan: Başka bir yazımda (Volkan, 1984) terapötik oyunu aktarım nevrozunun özel bir yönü olarak tanımlamıştım. Simgeleri kullanma kapasitesi olan ve gerçekliği değerlendirmekte özel zorluk çekmeyen nevrotik bir birey (ya da tedavinin gidişinde artık nevrotik bir insan olarak işlev görmeye başlayan sınırda veya narsisistik bir birey) aktarım nevrozunun özel bir yönü çözümlenmeye başladıktan sonra terapötik bir oyun yaratmaya başlar. Aslında bu büyük oranda çözümlenme gerçekleştikten sonra ortaya çıkar ve bunun gelişmesine karşı daha az bilinçdışı direnç olur. Aktarım nevrozunun elzem bir yanını yeniden yakalamanın bir yolu olarak eylemlerin eşlik ettiği bu oyun, haftalar, bazen aylar boyunca bir seanstan ötekine gelişir. Hasta genelde bu elzem yanın bilinçli olarak farkındadır ve bunu büyük ölçüde çözmüştür. Örneğin küçük bir çocukken babasını kaybetmiş olan ve sonraları onun "katilinin" kendisini olduğuna dair bilinçdışı

bir düşlem geliştirmiş olan nevrotik bir adam düşünün. Analizinin üç buçuk yılı geride kalıp bilinçdışı düşlemine dair aktarım nevrozu yorumlandıktan ve büyük oranda derinlemesine çalışıldıktan sonra, bu yetişkin hasta analistinin yaşamına potansiyel bir tehdidin olduğu sahneler kurgulamaya başlar. Ofisinin önüne park etmiş olan arabasının lastiklerini sürekli kontrol eder, lastiklerin erimiş olduklarını öne sürer ve analisti ölümcül bir kaza geçirebileceği konusunda uyarır. Bu noktada analisti "öldürmek" artık çok tanıdık bir öykü olduğu için ve hem analist hem de hasta bunun anlamını biliyor olduklarından, analist bu meseleyi daha fazla deşmez. Sonraki seans, hasta analistin binasındaki elektrik kablolarını kontrol eder ve aynı fikri ortaya atar: Analist ölümcül bir kazaya uğrayabilir, bu defa yangın yüzünden. Analist yine suskun kalır. İzleyen seanslarda, analizan analistin nasıl öleceğine dair tam bir "öykü" kurar: Başka hiçbir şeyden söz etmez ve birkaç hafta sonra "öykü" hastanın analisti ciddi bir hastalığa yakalanmış ve ölümün eşiğinde algıladığı bir noktaya gelir. Bu arada hasta analistini "öldürmekle" ilgili değişken duygular yaşamaktadır. Nihayet, seanslardan birinde analizan ansızın rahatlamış halde gülmeye başlar: "Biliyorsunuz" der, "durmadan sizi öldürmeye çalışıyordum. Bütün bu zaman boyunca bunu yaptığımın farkındaydım. Ama hâlâ hayattasınız! Artık eminim ki babamı ben öldürmedim. Artık suçluluk duygusundan kurtulduğumu hissediyorum." Analistin yorumlayacağı hiçbir şey yoktur: Onu olumlayan "Hıhı! Hıhıı!" nidalarından başka. Çok geçmeden hasta analizinin bitiş evresine girer.

Bu örnekte olduğu gibi, terapötik oyun tipik olarak hem hasta hem de analist için belirgin imgelerin olduğu eylemler içerir. Bu hastanın lastikleri kontrol etmesi gibi eylemler sonunda hastanın aktarım nevrozunun çözümüne hâkim

olmasına yardımcı olur, bu yüzden de bastırmayı korumayı amaçlayan "eyleme dökme" (Freud, 1914) kategorisine girmezler. Bunlar daha ziyade hastanın temel zihinsel çatışmalarının derinlemesine çalışmasını billurlaştırmasına yardım eder ve bu nedenle eşlik eden bilinçdışı düşlemlerin patojenik etkilerini zararsız hale getirirler (ayrıca bkz. Blum, 1976; Boesky, 1982). Bu eylemlerden bazıları analistin ofisinin dışında ve seans zamanından farklı zamanlarda gerçekleşir, ancak çoğunlukla analistin ofisiyle sınırlı kalırlar; oyun kendiliğinden sonlanıp nihayet sözelleştirilebildiğinde hastanın eylemleri kesilir.

Şimdi, Noel tatili öncesindeki hafta ofisimin içinde ve dışında olup bitenlerden ve tatilden sonra yeniden buluştuğumuzda olanlardan söz edeceğim. Terapötik öykünün doğasını, analistin buna yanıtını ve hastanın çatışmasını ne şekilde çözdüğünü gösterebilmek için bu süre içinde Hamilton'la olan etkileşimlerimi en ince ayrıntısıyla anlatacağım.

Hamilton, pazartesi günü, seansı için ofisime doğru araba kullanırken portakal suyunu şişeden içmeye kalkışmış ve meyve suyunu "kazara" pantolonuna dökmüştü. Blue Ridge Hastanesi'nde analiz hastalarımı gördüğüm kırmızı tuğla evin önüne park ettikten sonra, portakal suyu lekelerini temizlemek üzere hemen tuvalete koşmuştu. Ama yine "kazara" üzerini daha da "pisletmiş", pantolonundaki ıslaklık iyice büyümüştü. Benim odama geldiğinde pardösüsü üzerindeydi. Bunu çıkarıp divanıma uzanmak konusunda çok isteksizdi. Hiç ses çıkarmadan sabırla bekledim. Pantolonunun ıslak olduğunu söyledi. Benim önümde pantolonundaki ıslaklığı açmaktan çok utanç duyacağını ekledi. Merakım uyanmıştı ama hiçbir şey söylemedim. Pardösüsünü çıkardı, odanın köşesindeki palto

askısına astı, çabucak divandaki yerini aldı ve başına nasıl iki "kaza" geldiğini anlattı (çn: İngilizcede "başına kaza gelmek" aynı zamanda altına kaçırmak anlamına da gelir). Onu dikkatle dinlediğimi belli etmek için yalnızca "Hım! Hmm!" sesleri çıkarmakla yetindim. Bundan sonra hafta sonu ağabeyinin evindeki Noel toplantısından söz etmeye başladı. Oraya gittiğinde, küçükken bacaklarına boşaldığı kız kardeşi Dorothy'nin de orada olduğunu görmüştü. Georgia'da yaşayan Dorothy, bu aile toplantısına katılmak üzere Richmond'a gelmişti. Hamilton bana kendisini nasıl rahatsız hissettiğini anlattı. O sırada divanda da çok rahatsız görünüyordu. Hamilton'un pantolonunu ıslatmakla, dışkısını ve idrarını simgesel olarak menisiyle bağlantılandırdığını ve çocukluk yaşantılarını bedensel atıklarını analizde dramatik biçimde tekrarlamak üzere analistine getirdiğini düşündüm. Öyküsü henüz tam olarak açıklık kazanmış olmadığından sessiz kalmayı sürdürdüm ve onu dinledim.

Bundan sonra, kısa süre önce ağabeyinin evinin karşısındaki evi yeni birilerinin kiraladığını anlattı. Noel'deki aile toplantısı sırasında ağabeyinin yeni komşularından söz ettiğini işitmişti, nadiren gelip yeni evlerinde kaldıkları için onların tuhaf insanlar olduklarını söylemişti. Bunu duyduktan sonra Hamilton bu tuhaf insanların "terörist" ve "bomba imalatçısı" olabileceklerini ve burayı "hücre evi" olarak kullandıklarını hayal etmeye başlamıştı.

Hamilton'a "bomba imalatçıları" ile ilgili düşüncelerinin, önceki hafta düşüne giren tuvaletteki şişman adamla bağlantılı olabileceğini söyledim. Seansın ilk kısmında bana gösterdiği ve anlattığı şeylerden ne anladığımı ona yorumladım. Bir çocuğun (Hz. İsa) doğum günü olan No-

el'in yaklaşması ve benden (anne) ayrılmanın onda huzursuzluk yarattığını söyledim.

Volkan: Bryce Boyer (1983) Hz. İsa'nın doğumunun kutlandığı Hıristiyan bayramları sırasında ortaya çıkan ciddi çökkünlük vakalarının on yedisi üzerine bir inceleme yapmıştı. Boyer, bu çökkünlük ataklarının kısmen yeniden alevlenmiş kardeş rekabetiyle tetiklendiği sonucuna varmıştı. Hıristiyanların bunca el üstünde tuttuğu ve taptığı simgesel altın çocukla rekabet etmek mümkün değildi. Bir kardeşi olduğunda sevilen bebek konumunu kaybettiklerini hisseden gerilemiş hastalar bu tür çökkünlükler yaşamaya yatkındırlar. Hamilton'un kardeş rekabeti ve sürekli kusursuz kadını arayışı bunu aklıma getirdi ve yorumumu formüle etmeme yardımcı oldu.

Birlikte çalıştığımız süre boyunca, kaygısıyla kardeşlerinin doğumları ve ayrılıklar arasındaki bağlantının hep farkında olduğunu da ekledim. Ne var ki bu kez onda kaygı uyandıran diğer bir olayı da anımsıyor olabilirdi: Kız kardeşinin bedenine "kurşun" (meni) sıkması. Ayrıca ona bir keresinde bana anlattığı bir düşlemini anımsattım. Bu düşlemde, gece altını ıslatması aynı yatağı paylaştığı ağabeyinin olası eşcinsel saldırılarından kendini korumak içindi. Ağabeyi, Hamilton'un idrarına değmemek için uzağa kaçıyordu. Belki de bu seansa ıslak pantolonla gelerek sözünü ettiğim bu meselelere eğilebileceğimizi düşünmüştü. Bana "pisliğini" ve "spermini" göstermek konusundaki isteksizliğinin nedeninin, benim de Dolly veya anne-babası gibi davranacağım şeklindeki beklentisi olabileceğini ekledim. Ona, hazırsa bunu birlikte merak edebileceğimizi ve bundan sonra aramızda neler gelişeceğini birlikte görebile-

ceğimizi söyledim. "Bırakın zihniniz istediği gibi gezinsin" önerisinde bulundum.

Fowler: Hamilton'un "kaza"sı "kara pisliklerini" size getirmek için bilinçdışının bir oyunu gibi duruyor. Ona söylediklerinizin aktarım nesnesi olarak sizinle içsel nesneleri arasında bağlantılar kurmanın açık bir örneği bence. İçsel nesneleriyle klozette oturan şişman adama ait düş imgesi arasındaki bağlantıyı bir kez kurduktan sonra onu sizinle birlikte ikiniz arasında neler gelişeceğini merak etmeye davet etmişsiniz.

Volkan: Ben, Hamilton'un çatışmalarını derinlemesine çalışabilmesi için zemin hazırlıyorum ve terapötik işbirliğine dolaylı bir gönderme yapıyorum. Hamilton bilinçdışı çatışmalarını benim varlığımda hayata geçiriyor. Ona simgesel anlamların ve bağlantıların bazılarını anladığımı söylüyorum, ama aynı zamanda ben de onunla birlikte onun henüz bilmediği şeyleri öğreniyorum. Gerçekleşmeden önce öyküyü yorumlayamam ki! Önce öykünün kendiliğinden ortaya dökülmesine izin vermeliyiz. Bu seansta gerçek anlamda idrarını yapmadı ya da ejakülasyonu olmadı; pantolonun apış arasında sarımsı ıslak bir leke yarattı. Terapötik gerileme içinde olduğu için, ona saldırabilecek, onu cezalandırabilecek veya baştan çıkarabilecek bir nesne olarak benim üstümden çocukluk korkuları yeniden uyandı. Şimdi analizde benim önümde yoğun bir tekrarlama zorlantısı yaşıyor. Oysa önceleri tekrarlama zorlantısı yaşamında analizin dışındaki yerlerde yaşanıyordu, lokantada, kadınlarıyla veya iş arkadaşlarıyla. Şimdi, ben odadayken bu tür korkularını derinlemesine çalışma olasılığını sınamaya başlıyor. Bu, psikanaliz uygulamasının çok önemli bir parçasıdır: hastalar analizde tekrarlama zorlantısını yaşantıladıklarında analist onların yeni ve farklı bir son yaratmalarına yardımcı olabilir. Bu şekilde, aktarımda benimle farklı bir sona ulaşacak; bu içinde oturdukça, bir pislik yaptığını dü-

şündüğünde aşırı kaygıya kapılmayacak. Yani bu derinlemesine çalışmanın bir parçası. Benimle birlikte çalışması için onu yüreklendirmek üzere birkaç söz söylüyorum. Bu sürecin sonunda farkına varır ve "Tanrım, bunu sizinle tekrarladım ve ne cezalandırıldım ne de iğdiş edildim! Pisliklerle oynayabilirim artık!" derse, ben de ona yorumumu iletebilirim, ya da onun vardığı sonuçlarla aynı fikirde olduğumu aktarmak üzere yürekten "Hm, Hmmm!" demekle yetinirim.

Hamilton yapmakta olduğu yeni bir deneyden söz etmeye başladı. Birkaç ay önce Belçika kökenli boşanmış bir kadın olan Michelle ile tanıştırılmıştı. Açık tenli ve sarışın olan Michelle kırklarının başında, altı dil konuşan güzel ve zarif bir kadındı. Hamilton diğer kadınlarla çıkmayı bırakıp Michelle'den düzenli sevgilisi olmasını istemişti. Bana söylemeden, arka arkaya iki gece Michelle ile olarak bir deney "yapıyordu". Aslında, önceki hafta cesurca Michelle ile peş peşe üç geceyi birlikte geçirmiş ve onu bir "şeytan"a dönüştürmemişti.

Bu pazartesi seansından önceki gece de Michelle ile olmuştu. Uyandığında, çarşafta sevişmelerinden kalma bir ıslaklık fark etmişti. Sabah beni görmeye gelmek üzere arabasına bindiğinde, o gün eve gelecek olan temizlikçi kadının cinsel ilişkiden kalan bu lekeyi fark edip onu "kirli" biri olarak göreceğinden endişe duymaya başlamıştı. Bundan sonra, portakal suyunu pantolonuna dökme "kazasını" yapmış, sonra da benim tuvaletimde "daha büyük pislik" yaratmıştı. Pantolonunu "ıslatarak" cinselleştirilmiş "kara pisliklerini" benim ofisime getirmiş ve simgesel olarak ikimizin arasına koymuş olduğunu kabul etti.

Hamilton'la düzenli olarak pazartesi, çarşamba, perşembe ve cuma günleri görüşüyorduk. Bu yüzden de

pantolonunu "ıslattığı"nın ertesi günü seansımız yoktu. Yakın zamanda Hamilton, salı günlerini Michelle ile geçirmeye başlamıştı, bunlara "öğle sonrası tatları" (çn: Burada İngilizce "delight" sözcüğü kullanılmış, tat, keyif, haz, zevk anlamında. Turkish delight ise lokum için kullanılan bir tamlama) adını veriyordu. "Öğle sonrası tatları"nı ben hep "Türk lokumu" olarak "işitiyordum". Bu yüzden, Michelle'in aynı zamanda beni, Türk analisti temsil ettiğini düşündüm. Hamilton, "dışarıdaki" benimle bölünmüş olan kadın imgesini bütünleştirmeye çalışıyordu. Bu türden bir "ego etkinliğinin" ona yararı olacağını düşündüğüm için Michelle'in bana olan aktarımıyla bağlantılı olabileceği üzerine hiçbir yorum yapmadım. Analist ne zaman yorum yapacağını ve ne zaman yapmayacağını seçer.

Fowler: "Michelle adındaki bir kadınla yeni bir ilişkiye" girmiş. Salı günü, sizi görmeye gelmediği gün, sizin Türk lokumu olarak adlandırdığınız "öğle sonrası tatları"na başlamış.

Volkan: Okurun da bildiği gibi, ben Türk asıllı bir Amerikalıyım. Türk lokumu kesinlikle benim hayal gücümün ürünü. Benimle ne yapıyor olduğunu anlamak üzere kendimi Hamilton'un zihinsel dünyasına yaratıcı biçimde yerleştiriyorum. Ona bundan söz etmedim. "Öğle sonrası tatları" ile ilgili serbest çağrışım yapmasını istemedim. Bu benim onun iç dünyasına katılma tarzım.

Fowler: İlginç olan şu ki, Michelle'in dış gerçekliğini Hamilton'un çatışmaları üzerinde birlikte derinlemesine çalışabileceği "yeni bir nesne" olarak kabul edip bırakmadınız. Bunun yerine, kendinizi yeni nesne olarak zihinselliğe yerleştirdiniz ve Michelle'i aktarımın yer değiştirebileceği bir figür olarak gördünüz.

Volkan: Michelle bir anlamda ben, ama ben değil. Ben bir kadın değilim: onun annesi de değilim. İdealize edilmiş diğer bir anne arıyor. Yakın zamanlara dek iyi anne imgesini daima kötü anne imgesinden ayırıp bölüyordu. Üst üste iki geceyi aynı kadınla geçiremiyordu, çünkü "iyi" olan, ikinci gün daima bir "şeytan"a dönüşüyordu. Hamilton, Michelle ile iki geceyi üst üste geçirmekle iç dünyasında bir deney yapıyor. Bu yaptığı çok farklı. Buna yeni ego işlevleri kazanmak için "ego alıştırmaları" denir. Bu durumda, yakın bir nesnenin tezat imgelerinin onarılması için. Ben "yorumlarımla" müdahalede bulunmuyorum.

Fowler: Michelle'e Hamilton'a iyi gelen bir insan olarak odaklanmaktansa onun aktarımsal anlamından vazgeçmiyorsunuz. Bazı terapistlerin Hamilton'un içsel nesneleri üzerine nasıl çalıştığına odaklanmak yerine gerçek bir insan olarak Michelle hakkında daha fazla bilgi edinmek isteyeceklerini düşünüyorum.

Volkan: Ben Hamilton'la onun analitik çalışma yapmasına yardımcı olmak üzere o odadayım. İyi bir şeyler yaptığında ona aferin diyecek bir ebeveyn, öğretmen ya da arkadaş olarak bulunmuyorum. Bu onu çocuksulaştırmak ve ona düzgün kişisel ilişkiler kuran iyi öğrenci muamelesi yapmak olurdu. Yine de belirtmeliyim ki bazen ben de Hamilton'un ilerlemesini ve yeni bir ego işlevini etkin biçimde kullanma yetisini kazanmasını gördükçe keyifleniyorum ve mutlu oluyorum. Benim keyfimi doğru olarak sezerse, duygularımı yadsımıyorum çünkü bu noktada duygularımı "yadsımak" onun gerçekliği sınamasına karşı bir saygısızlık olurdu.

O hafta çarşamba günkü seansına gelmeden önce Hamilton, bir "öğle sonrası lokumu" daha tatmıştı. Simgesel olarak benimle (Türk analist) olduğunu ve aktarımında be-

nim onun sevgili Abigail'i ya da annesinin güzel "memişleri" olduğumu düşünüyordum. Bu anlayışın arkasındaki gizli korku, ne zaman ben onun zihninde bir erkek haline gelsem, "Türk" analistle birlikte olmanın onu eşcinsel biri yapacağıydı.

Çarşamba günü, bir önceki gün Michelle'in pek de hoş biri olmayabileceğini düşündüğünü söyledi. Birlikteyken onda "kötü" anne imgesini görmüş ve annesinin onu kamçılamasını anımsamıştı. Sonra, köpek yavrularının eğitimiyle ilgili çocukluk anısından söz etti: "Yavru, evi pislettiğinde burnunu kakasına sokarsın, sonra da bir gazeteyle döversin."

Suskun kaldım ve hemen ona yavru köpeğin küçük Hamilton'u temsil ettiğini söylemekten kaçındım. Onun, küçük Hamilton'un duygularını yeniden yaşamasını istiyordum. Bundan sonra, aklına ilk gelen şeyi anlattı: "Ben küçük bir çocukken kuzenlerimden biriyle özel bir oyun geliştirmiştik. Zenci bir kadının makatına lavman tüpü sokup onu şişiriyormuş gibi yapardık." Sonra büyük bir kaygıya kapıldı, konuşamıyordu, sanki korkudan felç olmuş gibiydi. Kaygısının etkisini yeniden yaşaması için ona birkaç dakika zaman tanıdıktan sonra Michelle'e de lavman yapıp onu patlatma arzusu duyuyor olabileceğini söyledim, ne de olsa salı günü ona cezalandırıcı annesini anımsatmıştı. Ona "kötü" Michelle'in aynı zamanda benim "kötü" imgemi de temsil ettiğini söyledim. Fısıltıyla, "İntikam ne tatlı!" dedi ve tekrar kendini felç olmuş gibi hissetmeye başladı.

Bir süre sonra Richmond'daki Türk asıllı bir işadamından söz etmeye başladı. Hamilton, alçakgönüllü ve kibar biri olan bu "Türk"le yeni tanışmıştı. Her ikimizden de yaşça büyük olan bu adamı ben yakından tanıdığım için

Hamilton'un onunla ilgili algısının doğru olduğunu biliyordum ama onu tanıyor olduğumu söylemedim. Bu kez, Hamilton'a bu "Türk"ün beni temsil ettiğini söylemeyi seçtim. "Anüsüne bir lavman tüpü sokarak bir kadını patlatmak" şeklindeki çocukluk hiddetini yaşaması ve bunu kabullenmesi durumunda reddedilme, dayak ve işkenceye uğramaktan hâlâ korktuğu için beni yumuşak başlı bir Türk'e dönüştürmekte olduğunu belirttim. Benim üzerime işeyip dışkılamayı istemekle kalmayıp bana bir lavman tüpü sokmak, ayrıca beni sperm kurşunlarına hedef yapıp Dorothy'yi, onu reddeden annesini paylaştıkları yatakta ona cinsel yaklaşımlarda bulunan ağabeyini ve "işkence odası"ndaki ürkütücü babayı öldürmek istediği gibi beni de "öldürmek" arzusunda olduğunu hayalinde canlandırmaya tahammül edip edemeyeceğini sordum. Cezalandırılma beklentisi olmadan olumsuz düşüncelerini ve duygularını açıkça ifade edebilmesi için ne türden bir güvenceye gereksinim duyduğunu merak ettiğimi yüksek sesle kendime sordum. Sonra, artık bir erişkin olduğuna göre, çocukken ehlileştiremediği bu tür düşünce ve duygularıyla şimdi oynayarak başa çıkabileceğini ekledim. Ayrıca, o tahammül edebilirse benim de bu tür duygu ve düşüncelere tahammül edebileceğimi belirttim.

Fowler: Bu seansta, sizi patlatmayı isteyip istemediğini merak ettikten sonra Hamilton kaygıya kapılıyor. Sonra siz bana ilginç gelen bir şey yapmışsınız. Cezalandırılma beklentisi olmadan olumsuz düşüncelerini ve duygularını açıkça ifade edebilmesi için ne türden bir güvenceye gereksinim duyduğunu merak ettiğinizi söylemişsiniz.

Volkan: Hamilton için saldırgan şeyler üstüne düşünmek korkunç bir şey: anlamalıyız ki hâlâ bir yanda duygu ve düşlem, öte yanda gerçeklik ve eylem arasında tam ayrım yapamıyor. Bu onun için ince bir çizgi. Beni patlatmakla ilgili düşlem kurarsa bana gerçekten zarar vereceğinden korkuyor. Çocukluktan kalan infantil düşlemler onu hâlâ korkutuyor. Beni görmeye geldiğinde yetişkin bir adamdı, ancak travmaları ve karakter oluşumu yüzünden aynı şeyleri tekrarlayıp duruyordu. Düşünsel anlamda kendisine bir yetişkin olduğunu söyleyebiliyor, ama söz konusu duygusal yaşamı olduğunda bu ona çok korkutucu geliyor; çok da gerçek. Ben onun öldürücü hiddetine tahammül edebileceğime güveniyordum çünkü ben de analizden geçmiştim ve yıllardır başkalarını analiz etme mesleğini sürdürüyordum. Bu odaya bir kaygılı insan yeter. Ben onun düşlemleri ve duygularından ötürü kaygılanmadığım için onun analisti rolünde kalabileceğim. Çerçeveyi korumak benim işim. Ona bunun bir oyun gibi olduğunu söylüyorum. Benimle birlikte pislikleriyle oynaması için onu özgür bırakıyorum. Ben onun için bir oyun yaratmadığım ya da bir öyküyü ona dayatmadığım sürece, o kendi terapötik öykülerini ve oyunlarını yaratabilir.

O gün öğleden sonra, 21 Aralık 1988 günü, seansımızın ardından haberlerde New York'a uçmakta olan 103 uçuş numaralı PAN AM uçağının, İskoçya'daki Lockerbie üzerinde havada patladığını, uçaktaki 259 kişinin ve uçağın düştüğü yerde bulunan 11 kişinin öldüğünü işittim. Haberleri izlediğimde hemen aklıma Hamilton geldi. Bu dış trajedinin onu büyük bir kaygıya sokmuş olabileceğini düşündüm, PAN AM'ın düşmesine yol açan bombayı kendi psişik "anal bombasıyla" bağlantılandırıp bağlantılandırmadığını merak ettim. Perşembe günkü seansına geldiğinde, söylediği ilk şey bana bir Noel armağanı getir-

miş olduğu idi. Demek, gerçekten de Lockerbie'deki facia, onun bilinçdışında "anal bombasını" patlatma arzusuyla yoğunlaştırılmıştı. Bunun onu dehşete düşürdüğünü hissettim. Bu yüzden iyi bir çocuk olup bana bir "armağan" getirmişti. Uçak kazasından hiç söz etmedi, ben de bana armağan vermesinin ardındaki öykünün nasıl evrileceğini görmek amacıyla bu konuyu hiç açmadım.

O zamana dek Hamilton bana bir armağan verme fikrini hiç getirmemişti. Dediğim gibi, bu perşembe seansına bana armağan getirdiğini söyleyerek başlamıştı ama elinde herhangi bir paket yoktu. Divana yattıktan sonra, armağanının elmalı pasta olduğunu söyledi, ne var ki, ofisime gelirken pastayı -hediye paketi içinde- seanslarımızı yürüttüğümüz evin önüne park ettiği lüks arabasının arka koltuğunda unutmuştu. Çok sıra dışı bir hareket yaptı ve başını divandan kaldırarak pencereden gözüken arabasına baktı. Armağan arabadaydı. Onu anal patlaması yüzünden cezalandırmamam için beni oral olarak doyurmak istediğini düşündüm. Ama aynı zamanda armağanının hâlâ saldırganlıkla kirlenmiş olduğunu biliyordum, benim odama getirememesinin nedeni de buydu. Ayrıca arabasını görüp PAN AM uçağı gibi patlamadığına emin olmak istemesinin nedeni de bu olabilirdi. Hamilton kaygı içindeydi, ben sessiz kaldım.

Yeniden divana yerleştikten sonra yüzüne gülümsemesini geri kondurdu, gevşemiş görünüyordu ve armağanını en ince ayrıntısına kadar betimlemeye girişti. Bu elmalı bir "alt üst" pastaydı. "Alt üst" sözünün simgesel olarak onun bedeninden çıkacak olan dışkı olduğunu düşündüm. Ayrıca, armağanının, çocukken nefret ettiği, annesinin bedeninden baş aşağı "alt üst" çıkmış olan kız kardeşlerine de bir gönderme olabileceğini düşündüm. Onları bana ve-

rerek "bok" gibi onları kendi ortamından uzaklaştırmayı arzuluyor da olabilirdi. Bu armağanın, saldırganlığıyla kirlenmiş çocukluk dışkısından ibaret olduğunu seziyordum. Hamilton bana pastanın koyu renk olduğunu söyledi. Üzümlü ve fındıklıydı... Pastanın "sıkı, şekilli ama yumuşak" olduğunu söylediğinde, ona daha önce aynı sıfatlarla başka bir şeyi betimlemiş olduğunu anımsattım. Bunu duyduktan sonra Hamilton patlarcasına bir kahkaha attı ve "Elimde değil!" diye haykırdı. "Sizin onayınızı istiyorum. Cezalandırılmak istemiyorum!"

Fowler: Hamilton pastayı size sıkı, şekilli ama yumuşak şeklinde tanımladığında aynı sıfatları kullanarak başka bir şeyi betimlemiş olduğunu söylüyorsunuz. O patlarcasına kahkaha atıyor ve "Sizin onayınızı istiyorum. Cezalandırılmak istemiyorum!" diyor. Bu eylemi nasıl tanımlardınız?

Volkan: Dolly ve/anneyle olan ürkütücü etkileşimini yeniden yaşıyor. Onun bunu görmesine ve bu olayın aramızda daha açık tekrarıyla oynamasına yardımcı oluyorum. Kuşkusuz, ona pastasının bir parça dışkı olduğunu söylediğimde sözlerim bir yorum şeklinde oluşturulabilir. Eğer Hamilton bilinçli olarak pastasının çocukluğundaki dışkıyı temsil ettiğini bilmiyorduysa ben ona bilgi veriyorum, ayrıca ona simgesinin temsil ettiği şeyin adını söylüyorum. Bilinçdışı bir şeyi bilinçli hale getiriyorum ve yorumumun aktarım öyküsüyle doğrudan bir bağlantısı var.

Fowler: Bunu sizin onun armağanının çoklu anlamlarını fark etmeniz şeklinde alabilir miyiz?

Volkan: Anal etkinlikler üzerine kendine özgü bir büyülenmeyle konuşuyor ve davranıyor. Ama tam da aktarımda bu düşlemler çevresinde oynamaya başladığı sırada gerçek dünyada hakiki bir trajedi ortaya çıkıyor: bir bomba patlıyor, bir uçak

düşüyor ve insanlar ölüyor. Hamilton gibi birisi cinai hiddete kapılırsa ve düşlemi gerçeklikten ayırma kapasitesi yetersizse, kendi hiddetinin başkalarına zarar verip vermeyeceğini bilemez. O bunlar üzerinde çalışırken, dış gerçeklikte müthiş tehlikeli bir şey oluyor ve dış olayla içsel beklentileri arasında bir bağlantı kuruyor. Terapötik oyununu durduruyor ve oyundan uzaklaşarak savunma amaçlı bir kaçışla geriliyor (regresyon). Beni yatıştırmaya çalışıyor (bu türden bir gerileme, öyküden ve oyuncu bir katılımdan kaçış olduğu için terapötik değildir). Bu tipte bir olay olduğunda, Hamilton'un terapötik oyuna doğru yolunu yeniden bulması için ona yardım etmem gerekir.

Huzursuz bir sessizliğe büründü, huzursuzluğunu bozmamak ya da seansa getirmiş olduğu psikolojik sürece karışmamak için ben de sessiz kaldım. Bundan sonra, biri bana olmak üzere, insanlara (adres defterindeki bazı kadınlar da dahil) armağan almak için bir mağazaya girmek üzereyken, PAN AM uçağının düştüğünü işittiğini anlattı. Sonra tezgâhtar bayan ona "ters" davranmış ve kendisi armağanları paketlerken onun mağazanın içinde beklemesini istemişti. Mağazada kalıp beklemezse ona yardımcı olmayacağını ve armağanları paketlemeyeceğini söylemişti. Tezgâhtar bayanın tutumu ya da "emirleri" ona annesinin veya Dolly'nin lâzımlıkta oturup "kusursuz" kakayı ("sıkı, şekilli ama yumuşak") yapana dek "beklemesini" tembihlemelerini anımsatmıştı. Beni hoşnut etmek istiyordu ama pastasının benim beklentilerimi karşılamayacağından korkuyordu. Ona göre, işte bu yüzden pastayı ofisime getirmeyi "unutmuştu".

Perşembe seansı bitmeden Hamilton'a şunu söyledim: Onun "kusursuz dışkısını" kabul etmiş olsaydım, Dolly'nin biyolojiyle bağdaşmayan emirlerine boyun eğ-

mekle ilgili duygularının ve erişkinlerin lavman tüpleriyle onun bedenine yönelik saldırılarının doğurduğu hiddetin üzerinde çalışmadan bu duyguyu geçiştirmiş olacaktık. Bana bir armağan vermekle ilgili düşüncelerini ve duygularını söze döküp dökemeyeceğini sordum. Bu jestinin anlamını kavradığını ama pastayı hâlâ Noel armağanı olarak bana vermek istediğini söyledi. Hem adı üstünde, armağan armağandır dedi. Bir Türk olarak Noel'i kutlama âdetim olmayabileceğini ama onun geleneklerine göre Noel'in armağan verme zamanı olduğunu ekledi. Gülümsemesini yüzüne yapıştırdı ve ofisimden ayrıldı.

Cuma günü, yani ertesi gün ofisime geldiğinde elinde yine hediye paketi yoktu. Divanıma yattıktan sonra pastayla ilgili hiçbir şey söylemedi, bunun yerine bir düş getirdi. Düşün ilk kısmında iki kadın, içinde şeker olup olmadığını anlamak üzere ona idrar testi yapıyordu. Burayı kendiliğinden yorumladı, iki kadın onun çocukluğunda idealize ettiği kişileri temsil ediyordu, hem onu besleyen Abigail ve/veya güzel "memişleri" olan annesi hem de onu reddeden "kötü" Abigail ve ilgisini kız kardeşlerine yöneltip yine onu reddeden annesi. Kadınlarını ya "iyi" ya da "kötü" algıladığını söyledi. Buna karşılık onun idrarı da "tatlı" veya "saldırgan" oluyordu. "Benim onlarla ilgili duygularımı sınıyorlardı" diye ekledi ve düşün kalan kısmını aktardı. İdrarı gerçekte Blue Ridge Hastanesi'nden yaklaşık sekiz kilometre uzakta olan ana üniversite hastanesindeki bir odada teste tabi tutuluyordu. Oda karanlıktı ve bir "arka girişi" vardı, buradan hastaneye bir tren yolu giriyordu (gerçekte böyle bir arka giriş yoktur). Rayların üzerinde kocaman bir lokomotif vardı ve odaya "girip çıkıyordu". Hamilton düşü gördüğü sırada çok huzursuzlandığının farkındaydı.

Düşün ikinci kısmını aktardıktan hemen sonra Hamilton bana uykuya dalmadan önce Michelle ile seks yaptıklarını ama kendisinin orgazma ulaşamamış olduğunu anlattı. Bu canını sıkmıştı. Onun sıkıntısını sezen Michelle "Gelmek zorunda değilsin ki!" demişti.

Michelle ile seks yaparken menisini ona vermekle kendi içinde tutmak arasında bir ikilem yaşamış olduğunu söyledim. Düşünde lokomotifin büyük olasılıkla dışkısını temsil ettiğini belirttim. Lokomotif (dışkısı) bedenine arka kapıdan (anüs) girebilir ve karanlık odada (karnı) kalabilir ya da bedeninden çıkabilirdi. Annesiyle Dolly'nin ona karşı davranışları, Hamilton'da onlar için dışkı üretmekle üretmemek arasında gidip gelen karışık duygular uyandırmıştı. Onları hoşnut etme arzusuyla, onları armağanından (dışkısı) yoksun bırakma isteği çatışıyordu. Bunu işittikten sonra Hamilton bana son seansımızdan çıktıktan sonra elmalı alt-üst pastayı arabasının bagajına (arka) koyup kilit altına aldığını söyledi. Cuma seansı için ofisime gelirken pastayı bana getirmeyi bir kez daha unutmuştu. Ama onu bana vermeyi hâlâ istiyordu.

Hamilton düşünü anlatırken, lokomotifin anüsüne "girip çıkması" ile bağlantılı cinsel bir simgesellik daha olduğunu fark etmiştim. Lokomotifin aynı zamanda lavman tüpleri ile babasının/ağabeyinin fallusunu da temsil ediyor olabileceğini düşündüm. Annesini hoşnut etmediğinde, kadın ona ceza vermeye başlıyor, sonra babası pantolonunu çıkarıp kalçalarına ustura kayışıyla vuruyor veya ağabeyi paylaştıkları yatakta ona saldırıyordu (düşlemde). Lavman yapılırken ve/veya kalçalarına vurulduğu sırada Hamilton'un cinsel saldırıya uğradığı şeklinde bilinçdışı bir düşlem geliştirdiğini sanıyordum. Düşteki olay benim eğitim verdiğim Virginia Üniversite Hasta-

nesi'nde gerçekleştiğine göre, demek ki Hamilton benim imgemi de düşe dahil ediyordu. Ama düşün Blue Ridge Hastanesi yerine ana üniversite hastanesinde geçmesi, çocukluğundaki tehlikeli insanları temsil eden bir aktarım figürü olarak benimle ilgili duygularıyla onda kaygı yaratan olaylar arasına bir mesafe koyduğunu (yalıtma-izolasyon) gösteriyordu.

Herhangi bir düşün görünür içeriği yakından incelendiğinde, birbirleriyle yoğunlaştırılmış birçok anlam açığa çıkar. Analistin ödevi hastaya düşün görünür içeriğinin olabilecek her türlü anlamını söylemek değil, "sıcak" olanlara odaklanmak ve hangi yorumun birincil terapötik öykünün gelişmesine yardımcı olacağına kafa yormaktır. Onun birincil terapötik öyküsünün annesi ile Dolly'yi hoşnut etmek ya da etmemeye odaklandığını ve "kara pisliklerinin" simgesel gücünü seziyordum. Dışkısını patlatırsa karşısındakini öldürebilirdi! Buna karşılık ben (baba/ağabey) ceza olarak ona cinsel saldırıda bulunabilirdim.

Hamilton'la konuşurken öncelikle düşün anal yönü üzerinde durmam gerektiğini düşünüyordum ama bir yandan da öfke dolu duygularına karşı ceza olarak benim/babasının ona saldırmasını, zihninde cinselliğe büründürüyor olabileceği fikrine dikkatini çekmek için erken olabilirdi. Ben onun bu cinselleştirilmiş düşlemlerini araştırmaya hazır olup olmadığını merak ettiğim sırada, aramızda yeniden canlandırılmakta olan terapötik öyküye Hamilton kendiliğinden babasının imgesini getirdi ve babasına/bana eşcinsel bir boyun eğişin onda yarattığı kaygıdan söz etti.

Eşcinsel boyun eğişe yaptığı bu gönderme, aynı seansta getirdiği ikinci düşte de kendini gösteriyordu. Bu düşte Hamilton'un evine bir "yabancı" geliyordu. (Ben ABD'de

göçmen olduğum ve İngilizceyi Türk aksanıyla konuştuğum için bu "yabancının" analistini temsil ettiğini biliyordu.) Düşte yabancı ve Hamilton birlikte bir şey yapıyorlardı. Hamilton birlikte okula gittiklerini sanıyordu. (Birlikte bir şey yapmanın onun analizi için kurduğumuz işbirliğini temsil ettiğini düşündüm.) Yabancı, bir gömlek istiyordu ve Hamilton kendisininkini çıkarıp yabancıya veriyordu. Sonra üzerine giyecek başka bir gömlek arıyor ama yalnızca kareli mavi bir gömlek bulabiliyor ve mecburen bunu giyiyordu. Tam bu sırada olağandışı bir şey oluyordu. Yabancı ansızın artık Hamilton'un gömleğini değil, bir Nazi üniforması ve bir Nazi şapkası giymiş görünüyordu. Bir Nazi subayına dönüşmüştü. Hamilton'un ailesinin Yahudi soykırımıyla hiçbir bağlantısı olmamakla birlikte, bu tür dehşet verici imgelemlerin etkisi yıkıcı nesnelerden oluşan iç dünyasında yankı buluyordu. Yahudi olmayan insanlar arasında bu türden yaygın ses getirmiş vahşetlerin psişik yapıların içine alınmasına, düş ve düşlem imgelerinde temsil edilmelerine sık rastlanır (Volkan, Ast and Greer, 2002).

İngilizcede birine sırtındaki gömleği vermek, onu hoşnut etmeye çalışmak veya ona boyun eğmek anlamı taşır. Daha önce birkaç kez Hamilton "işkence odasındaki" dayakları anımsadığında babasından Hitler diye söz etmişti. Düşte ben Hitler/babayı temsil ediyordum. Çocukken annesinin kareli mavi bir elbisesi olduğunu anımsadı. Aynı renk ve desende bir gömlek giymekle Hamilton kendisini kadınlaştırıyor ve kadın olarak kendini zalim babasının eline teslim ediyordu. Kendini eşcinsel bir konuma sokması, babası/benim tarafımdan cezalandırılmaktan kaçma çabasıydı. Bir anlamda, onun için tipik bir hareketle, eşcinsel konuma sığınarak babasından beklediği cezayı kendi "de-

netimi" altına almış oluyordu. Ayrıca, bana cinsel olarak boyun eğerse onu bırakıp gitmeyeceğimi düşündüğünü de seziyordum. Ne var ki bu seanstan sonra ben Noel iznine çıktım ve bu arada üç seans kaçırmış olduk.

Fowler: Ana temalar sanki eşcinsel temalara kayıyor ve düşüne getirdiği çağrışımlar sizi Nazilerle ve babasıyla ilişkilendiriyor. Siz bunu onun size boyun eğmek yoluyla sizi denetim altına alma çabası olarak anlıyorsunuz.

Volkan: Burada Hamilton merkezi karakter olarak bir "yabancı"nın (yabancı analist) bulunduğu düşler kurgulamaya başlıyor. Bu, beni daha merkezde yaşantıladığına dair bir işaret. Ben de onu karşılamak üzere oradayım. Aslında bu güçlü bir gelişme, çünkü onunla benim aramda hiçbir figüran yok. Hamilton için ben Hitler'im. Beni denetleyebilmek ve onu incitmeme engel olmak için beni hoş tutmak istiyor. Tam bu anda, "pişmiş" aktarımda gerçek hiddeti kabarmaya başlıyor.

Fowler: Bu gelişmeye karşı gösterdiğiniz coşku insanın içine su serpiyor. Hastanın nefret dolu duygularından söz ederken genç terapistlerin ses tonlarında korku işitmek o kadar olağan ki. Terapist bu tür olumsuz duygulanımları kötü bir işaret olarak yaşantılıyor, sanki terapide bir şeyler yanlış gidiyormuş gibi.

Volkan: Hamilton ve birçok hastada, bilinçdışı düşlemlerle ilişkilendirilen çocukluk travmaları, içsel olarak hissedilen veya dışarıdaki gerçek nesnelere (analist gibi) dışsallaştırılan tehlikeli nesnelerin gelişmesine yol açar. Bu kişiler başka insanların onlara örseleyici biçimlerde davranmalarını beklerler. Bu tekrarlama için beklentiye girmek koruyucu bir savunmadır ama aynı zamanda özgün travmayı yeniden çalışmak için bilinçdışı bir çabadır da. Bu yüzden, bu öyküde Hamilton için ben Hitler'im. Hamilton, beni hoşnut edecek şekilde davranmazsa onu cezalan-

dıracağımdan korkuyor. Düşleminde insanları ve aktarımdaki beni havaya uçuruyor. Ben onun düşleminin analizde tam olarak ortaya çıkmasını istiyorum; bu nedenle ona bunu bana getirebileceğine, benim tarafımda kaygı olmadığına dair üstü kapalı ipuçları veriyorum. Beni "Hitler" olarak adlandıran ilk analizanım değil. Mesleki eğitimim ve geniş klinik deneyimlerim bana buna tahammül etme yetisi kazandırdı. Hamilton'un bana "Hitler" demesi beni rahatsız etmiyor. Gerçekte, ürkütücü çocukluk travmasının, zihinsel çatışmalarının ve bunlarla ilintili düşlemlerinin bir yönünü bu kadar yoğun biçimde şimdi analize getirebildiği için memnunum. Bazen analizden geçmek çok sancılı ve kaygı uyandırıcıdır; ancak bir analizan onu neyin ürküttüğünü anlamadan çözümler bulamaz.

Noel tatilinden sonra Hamilton ile yeniden çalışmaya başladığımızda, bana, elmalı alt üst pastayı günlerce arabasının bagajında tutmuş olduğunu söyledi. Pasta kokmaya başladığında mecburen çıkarıp bir çöp kutusuna atmıştı. Kokudan kurtulabilmek için arabasının bagajını yıkatmak zorunda kalmıştı. Bundan sonra sakin bir ifadeyle işinden söz etmeye başladı ve bazı iş meselelerinde nasıl "kara pislikler" ürettiğini artık açıkça görebildiğini söyledi. Avukatının bürosunda veya bankalarda "kara pisliklerini" temizlemek için bu kadar çok zaman harcamaktan artık yorulduğunu dile getirdi. Noel tatilinden hemen önce aramızda gelişmiş olan terapötik öykünün yoğunluğundan kaçmaya çalışır gibi bir hali vardı. İş arkadaşları, avukatları ve bankacılar hakkında duygusal bir ifadeyle konuşmasına karşın, benimle veya kokmuş pastayı atmak ve arabasının bagajını yıkatmakla (simgesel lavman) ilgili doğrudan hiçbir şey söylemiyordu. İş meseleleriyle ilgili

soru sormamaya karar verdim. Yalnızca onu dinledim ve aktarımın yeniden ısınmasını bekledim.

Birkaç gün sonra Richmond'da yeni bir eve taşındı ve "ikinci kata" çıkan merdivenlere yeni bir halı döşetti. Halı üç renkliydi: Kırmızı, beyaz ve mavi, tam Amerikan bayrağının renkleri! Kendini Amerikan bayrağına sarınmış iyi bir çocuğa çeviriyordu. Bana, aklı başında hiçbir Türk'ün onu cezalandırmayacağını söylemekte olduğunu düşündüm. Ama bir gün "kazara" yeni halısına bir sıvı dökmüş ve leke yapmıştı, yani "kara bir pislik". Lekeyi çıkarmak için epey zaman harcamıştı, ama bu arada kendini bir Nazi'ye dönüştürmüştü. Sonra divanda, fırına bir hindi (çn: İngilizcede hindi; Türkiye anlamına da gelen "Turkey") koyup pişirdiğini hayal etti, bununla beni gaz odasına koymuş oluyordu. Arkasmda oturup hiddetinin bu kadar açık ortaya çıktığını görmek bana büyük keyif vermişti, çünkü bu benimle olan aktarım ilişkisinin ısındığını gösteriyordu ama duygularımı kendime sakladım. Buna karşın, "Hmm! Hmm!" deme şeklimden olsa gerek, benim duyduğum sevinci sezdi. Bu onun da hoşuna gitti ama bir yandan da ürkmüştü. Çocuksu hiddetinden kurtulup konuşabilirse bunun bir gelişme olacağını söyledi. Yine de hâlâ benim "yeni" bir kişi olarak değil, çocukluğundaki insanlar gibi davranmamı bekliyordu. Hâlâ onu cezalandırabilecek biri olabilirdim. Bekledim ve bu arada Hamilton'un, hiddetini açıkça dışavurarak "deneyi" ileri götürme riskini göze aldığını fark ettim. Bu kez düşlerinde her yere "sıçmakta" "serbestti". Bir iki düşte kendini kısa pantolon giymiş üç veya dört yaşındaki bir oğlan olarak gördü, odadan odaya gidiyordu. Her odada bir tuvalet vardı ve o bunların hepsini de kullanıyordu.

Fowler: Hamilton sizi bir Nazi olarak hayal ettiğinde ya da sizi bir Noel hindisine dönüştürüp gaz odasına sokmak yoluyla rolleri tersine çevirdiğinde bile aktarım ilişkisinin geliştiği biçimden keyif alıyorsunuz. Sanırım öğrenciler ve görece genç terapistler için aktarımı Hamilton'un duygusal ve psişik gelişiminin elzem bir parçası olarak kabul ederkenki rahatlığınız bir model oluşturuyor.

Volkan: Bu, Hamilton'un duygularını tahammül edilir ve güvenli biçimde yaşayabilmesi açısından elzem olan oyunun bir parçası. Görüyorsunuz ki anne-babasının onu cezalandırması onun aklını çok karıştırmış. Küçük Hamilton'u "Bu kadar kötü ne yaptım ki?" diye sorarken hayal edebiliriz. Anne-babaların nedenini açıkça ortaya koymadan fiziksel cezalar verdikleri kaotik evlerde çocuklar cezaya kendi açıklamalarını getireceklerdir. Hamilton şimdi bu öyküleri benimle yeniden sahneliyor, beni de öyküye katıyor. Tam da gitmesi gereken yer burası. Analist olarak bu türden olumsuz imgelemin onun bilinçli ve bilinçdışı çalışmasının parçası olduğuna emin olmalısınız. Olumsuz olandan kaçmak ve yalnızca hasta sizi iyi nesne olarak gördüğünde sürece katılmak istemezsiniz. Ben süpervizyon verirken bu yetersizlikle sık sık karşılaşıyorum. Bir terapist beni arayıp soruyor: "Ben bu hastanın öfkesiyle ne yapacağım?" Ben de "Aman Tanrım, o bir hasta!" diyorum ve terapiste gevşeyip gelişmekte olan öyküye kulak vermesini öneriyorum. Terapistin hastanın öyküsünden neden bu kadar sakındığını anlamasına yardımcı olmaya çalışıyorum. Bazen süpervizyon terapiste bu tür anlarda hastayla birlikte kalabilmeyi öğretmekten ibarettir.

Fowler: Aktarılması en önemli olan tutum işte bu. Hamilton bu kadar travmayla geliyor ve içi hiddet dolu. Bölünmeleri onarması ve duygularına tahammül etmesi ancak sizinle yeni bir deneyim yaşayabilmesine bağlı, bu yüzden onun iç dünya-

sını analiz sahnesine davet ediyorsunuz. Bundan da keyif alıyorsunuz.

Analizinin bu dönemi boyunca (birlikte çalışmamızın üçüncü yılıydı) Michelle ile ilişkisini sürdürdü ve başka hiç kimseyle görüşmedi. Michelle'in de onun yeni evine yakın güzel bir evi vardı. Ergenliğe yeni girmiş bir de kızı vardı. Hamilton, Michelle'in kızından hoşlanıyordu ama onunla yakın bir ilişkisi yoktu. Akşamları Michelle ile çıktıklarında kızını yanlarına almıyorlar ve seks için Hamilton'un evini kullanıyorlardı. Bir gün Michelle'in evine gittiği sırada Hamilton, kızın annesine ne kadar büyük bir öfke duyduğunu fark etmişti. Ertesi gün divanda bunu bana aktarırken büyük bir kaygı yaşadı. Genç kızın hiddetinin, *Hamilton ile çok zaman geçirdiği için kendini annesi* tarafından reddedilmiş hissetmesine bağlı olup olmadığını merak ediyordu. Michelle'in kızı, reddedilmiş bir çocuk olarak ona kendini anımsatmıştı. Bununla birlikte "sıcak" olan, Hamilton'un küçük kızı, Michelle'in (annenin/Abigail'in) sevgisi için onunla rekabet eden bir kardeş gibi algılamasıydı. Bu onun içindeki kardeş rekabetini uyandırmış ve onda yeni bir huzursuzluk dalgası yaratmıştı. Bu kez hiddetini serbestçe söze dökmek yerine, kendini uykulu hissediyordu. Bir zamandır, anlaşılır nedenlerden, divanımda uyuyakalma semptomunu bırakmıştı, şimdi de uyumuyor ama kendini uykulu hissediyordu. Cezalandırılmaktan korktuğunu seziyordum, tekrar köstebek olup gizlenmek istiyordu, bu yüzden onu uyanık kalıp benimle konuşmayı sürdürmesi için yüreklendirdim. Transa geçmişçesine, ikinci çiftlik evinin ikinci katında, "işkence odasının" önünde olma duygusunu yeniden yaşamaya başladı. "Banyo kapısının önündeyim. Kapı boyalı değil.

Çam ağacından yapılmış. Yalnızca renkli ahşap koruyucu sürülmüş" dedi. Bunu sanki oradaymış gibi yaşadığını seziyordum. "İşkence odası"na girişin en ince ayrıntılarını bile fark ediyordu. "Bekliyorum!" diye seslendi ve sonra felç olmuş gibi sustu. Bir dakika kadar geçtikten sonra ben "Bekliyorsunuz!" dedim. Sesinde büyük bir kaygıyla Hamilton yeniden konuşmaya başladı. "Çünkü babam ağabeyimi dövüyor... Ağabeyim bağırıyor... İşkence odası... Çok acıyacak... Canımın yanmasını istemiyorum. Kaçış yok. Nereye gidebilirim? Yakalanacağım! Yakalanacağım!" Onu kimin yakalayacağını sordum. "Annem! Bir çiftlikte yaşıyoruz... gidecek hiçbir yer yok... bu (işkence odasına girmesi) kaçınılmaz!" dedi ve yeniden felç suskunluğuna büründü, ben bekledim. Sonra yeniden yaşadıklarını betimlemeye başladı. "Babamın ağabeyimi dövmesini göremiyorum. Kapı kapalı... Ama gözümde canlandırabiliyorum... Babam ona pantolonunu indirtiyor. Babam diyor ki (Hamilton burada babasının sesini taklit etti), 'Dans et! Dans et hadi!... Off! Babamın öfkesinden korkuyorum". Bundan sonra, annesiyle babasının onu kamçıladıkları sırada ne kadar öfkeli olduklarını bana aktardı. Yine babasının sesini taklit etti. "Bu senin iyiliğin için. Bu senden çok benim canımı acıtıyor!" Sonra babasının sesiyle konuşmayı bırakıp şunu söyledi: "Onlara inanmıyorum. Onlara bir şey söylemek istiyorum. Onlara bir şey söylemek istiyorum." Ben, "Burada güvendesin. Onlara ne söylemek istiyorsan içinden geldiği gibi söyleyebilirsin" yanıtını verdim. Bundan sonra Hamilton çocukluğuyla ilgili olarak anne-babasına seslendi, daha doğrusu haykırdı: "Sizi cezalandırmak istiyorum! Sizin canınızı yakmak istiyorum!"

Sonra ağabeyinin "işkence odasına" girişine geri döndü. "İlk önce banyoya ağabeyim girer... Ağabeyim hıçkırıyor, ağlıyor! Annem babama bizi kamçılamasını söyledi. Ne suç işlediğimizi bilmiyorum."

Henüz kendini banyoya sokmadığının farkındaydım. Hâlâ dışarıdaydı ve bekliyordu. Bunun daha fazlasını anımsaması için "sıcak" bir an olduğunu düşündüm ve şunu söyledim: "Sen hâlâ kapıda bekliyorsun. Ağabeyin çıktıktan sonra neler olacak?" Hamilton, yeniden babasının sesini taklit ederek "İçeri gel! Yaramazlık yaptın!" diye seslendi ve uzun bir sessizliğe gömüldü. Ben de suskun kaldım, sonra o yine babasının sesiyle, "Giysilerini ortada bırakmışsın. Seni cezalandırmak istemiyorum. Size söylediklerimi yapmak zorundasınız. Annenize itaat etmelisiniz. Şimdi seni cezalandırmazsam, büyüdüğünde iyi bir insan olmazsın. Pişman mısın? Pişman mısın?" dedi. Ardından, kendi sesiyle "Pişmanım. Pişmanım. Bir daha yapmayacağım. Lütfen beni kamçılama... N'olur beni affet..." dedi. Gergin bir sessizlikten sonra, Hamilton fısıltıyla şunları söyledi: "Kendimi öyle güçsüz hissediyorum ki... paramparça olmuş... bu çok utanç verici!" Ben onunla eşduyum içinde olduğumu gösterecek biçimde "Hıhı! Hıhı!" demekle yetindim. Bu sırada seans sona ermişti, kalkıp gitti.

Fowler: Hamilton bu seanslarda banyo (işkence odası) kapısının önünde durduğu canlı anıları yeniden yaşıyor ve diğer bir terapötik gerilemeye giriyor. Anı ve yaşantı, tetikleyici ve dehşet verici.

Volkan: Hamilton, anılarına karşı duygusal bir tepki veriyor. Şimdi seansta benimle duygularına tahammül edecek ve yeni bir yaşantısı olacak: karanlık boş otoparklardan duyduğu paranoid

kardeşine yapmak istiyordu. Bu kez o benimle aynı fikirde olduğunu belirtir şekilde "Hıhı! Hı!" dedi.

Bir sonraki seansımızda kendisinde büyük bir değişiklik fark ettiğini bildirdi ve bu değişikliği açıkladı. Analizinin başından beri, ister bana söylesin isterse benden gizlesin, daima içsel bir öfke duygusu hissetmekte olduğunu itiraf etti. Divanda son yaşadıklarından sonra, "normal duygular" adını verdiği duygular yaşamaya başlamıştı. Bu onun için çok büyük bir değişiklik, çok sıra dışı bir şeydi. Son seansımızdan sonra yalnızca "normal" duygulara kapılmıştı. Bundan sonra "normal" duygular lafıyla ne kastettiğini anlattı. "Dün arabayla Anıt Caddesi'nden (Richmond'daki ana caddelerden biri) geçerken, bahçelerde bahar çiçekleri açmış olduğunu fark ettim. Çiçekler çok hoş ve güzeldiler; bana büyük zevk verdiler" dedi.

"Normal" duygular yaşamaya başladıktan sonra Hamilton, Michelle'in kızını bir kardeş, Michelle'in kendisini de yalnızca Hamilton'u seven ya da en azından Hamilton'u herkesten daha fazla seven ideal bir anne olarak görmeyi bir kenara bıraktı. O sırada Michelle ile dokuz aydır birlikteydi. Bir gün bana, Michelle'i "kurbanlık koyun" olarak kullanmakta olduğunun farkında olduğunu söyledi. Ardından bu sözcükle ne demek istediğini açıkladı. Geceleri peş peşe aynı kadınla yatma ve yalnızca tek bir kadınla çıkma alıştırması yapacak bir kadına gereksinim duymuştu. Artık yeterince alıştırma yapmış olduğunu hissediyordu, bundan sonra diğer sorunlarıyla ilgilenmeye başlayabilirdi. İlginç biçimde, Hamilton Michelle'den ve kızından çok hoşlanmaya başlamıştı. Ama yaşamının bu noktasında, evliliğe veya hatta uzun süreli bir ilişkiye kendisini adamaya henüz hazır değildi. Michelle'i "kurbanlık koyun" olarak kullanmasından biraz vicdan azabı duyduğunu da sezmiş-

tim. Cinsel ilişkileri konusunda Michelle ile konuşmaya karar verdi. Karşılıklı olarak, artık sevgili olmamaya karar verdiler. İkisi hep dost kalacaklardı.

BÖLÜM 5
Meryem Ana ve Ölü Bebek

Hamilton, psikanalizde yaklaşık üç buçuk yılını tamamladığı sıralarda, artık gamsız ve güven içinde doğayı keşfetmeye çıkmış küçük bir oğlan çocuğu gibi davranmaya başlamıştı. Michelle'den ayrıldıktan sonra başka kadınlarla da çıkmıştı ama her gece mutlaka bir kadınla yatma gereksinimi ortadan kalkmıştı. Dahası, ıssız ve yarı karanlık park yerlerinde yürürken artık "paranoid"leşmiyordu. Oturduğu mahalledeki bahçelerde açmış çeşit çeşit bahar çiçeklerinin ve etrafındaki başka güzel şeylerin farkına varıyordu. Sözgelimi, tanıdığı bir sanayicinin ofisini ziyaret ettiği sırada gördüğü resme hayran kaldığını söylüyordu. Divanda da daha canlıydı.

Bir gün bana, ona aylarca önce söylemiş olduğum bir şeyi gerçek anlamda kavramasına yarayacak bir anahtarı, ancak önceki gece keşfetmiş olduğunu söyledi. Bu, kendisini ve çevresindeki insanları "siyah" ve "beyaz" şeklinde bölmesiyle ilgiliydi. Kendisini ve çevresindekileri böldüğünün farkında olmasına karşın, ona "siyah" ve "beyazı" harmanlayarak "gri" elde etmesinin güç olduğuyla ilgili söylediklerimi duygusal olarak bir türlü kavrayamamıştı. Bir kadın bir an "melek" oluyor, hemen ardından bir "cadıya" dönüşebiliyordu. Aynı kişi nasıl olup da aynı anda hem sevilen bir "melek" hem de nefret edilen bir "cadı"

olabilirdi? Aramızda bu konuşmanın geçmesinden önceki gece, televizyonda bir mafya babası ve adamlarıyla ilgili bir film izlemişti. Filmin bir sahnesinde, Hamilton birdenbire "sevgi" ve "nefret"in nasıl aynı noktada buluşabileceklerini kavramıştı. Filmdeki adamlardan birinin, nasıl mafya babasının gözdesi olduğunu bana anlattı. Ne ki bu adam mafya kurallarını ihlal edince, baba onu önce dört dörtlük bir sofrada doyurmuş, ardından dudaklarından öpmüş ve sonra tek laf etmeden tabancasıyla öldürmüştü. Yani bir anlamda öpme ve öldürme zamanın tek bir noktasında kaynaşmıştı.

Hamilton "sevgi" ve "nefret"in bir araya gelmesi ve birbirine dokunmaları fikrinin onun için nasıl yeni bir duygusal deneyim olduğundan söz etti. Düşleminde cezalandırmak -hatta öldürmek- istediği kadının, önceki gün veya önceki ay idealize ettiği kadınla aynı olduğunu düşünsel olarak biliyordu elbette, ama yine de kadının aynı anda hem "seviliyor" hem de "nefret ediliyor" olmasını aklı almıyordu. Başka bir deyişle, o zamana dek Hamilton aynı anda birini sevmek ve ondan nefret etmenin nasıl bir şey olduğunu "bilmiyor" ya da tam olarak algılayamıyordu, çünkü "grilik" deneyimi onun psişik repertuvarının bir parçası değildi. Ona, eşzamanlı olarak "sevmeye ve nefret etmeye" ikideğerlilik (ambivalans) dendiğini söyledim. Hamilton'a, kişi ikideğerlilik yaşadığında, eşzamanlı olarak sevilen ve nefret edilen kişinin imgesini onardığını, bu sayede kendilik imgesini de onarabildiğini açıkladım. (Not: Bölme [splitting] olduğunda nesne [veya kendilik] iki kişi gibi algılanır. İkideğerlilik yaşandığında ise kişi, hem sevilen hem de sevilmeyen TEK kişi olarak algılanır. Yani nesne [ve kendilik] temsilinin iki ayrı kısmı BİRLEŞTİRİLEREK onarılır.)

Fowler: Hamilton büyümeyi teşvik eden gerilemesinden sonra "normal" duygular yaşamaya başlıyor ve sonra önemli bir gelişme gösteriyor -aynı anda aynı insana karşı hem sevgi hem nefret hissedilebileceğini anlamaya başlıyor. Sevgiden, nefretten ve artık ikisini nasıl birlikte görebildiğinden bahsediyor. bu nasıl gerçekleşti?

Hamilton, analizi başladıktan üç yıl altı ay sonra, imgeleri (kendisinin ve başkalarının imgelerini) onarmakla ilgili terapötik bir öyküye kendini kaptırdı. Bir yurtdışı yolculuğu yüzünden on günlüğüne ofisimde bulunamamıştım, dönüp Hamilton'la yeniden çalışmaya başladıktan iki hafta sonra, bu sefer başka bir yurtdışı yolculuğu yapmam gerekti ve üç hafta uzak kaldım. Hamilton'a orada bulunmayışımla ilgili herhangi bir gerekçe belirtilmemişti ama bu iki ayrı durumda ulaşılamaz olacağım önceden ona söylenmişti. Analizanlar daima analistlerinin yokluğuna duygusal olarak tepki verirler. Analizanlar, çocukluklarına ait hem gerçek hem de düşlemdeki arzularını, korkularını ve çevrelerindeki insanların beklentilerini "yeniden yaşamalarına" izin veren "terapötik gerilemeleri" ve/veya nevrozları yüzünden gerilemiş durumdadırlar. Kişi gerilemiş durumda olduğunda, önemli bir insandan (analist) ayrılmak onun üzerinde ciddi bir etki yaratır.

Gitmeden önce de üst üste iki kez yokluğumun Hamilton için çok talihsiz bir zamana rastladığının farkındaydım. O sıralarda, neden kendisinin ve yakınlarının zihinsel imgelerini "iyi" ve "kötü" kategorilerine "bölmekte (splitting)" olduğunu, neden bu imgelere iki farklı zamanda iki ayrı bireymiş gibi davrandığını anlamak için var gücüyle çabalamaktaydı. Ayrıca, başkalarına dair zihinsel algılarının yanı sıra kendiliğine ilişkin algılarını da onarmak üzere

ilk ciddi çabasını göstermekteydi. Neyse ki, iyileşmeye çok kararlı olması sayesinde benim iki kez yokluğum, Hamilton'un "onarma" etkinliklerini daha da hızlandırdı. Ayrıca benim yokluğum, iki kız kardeşini doğurduğu sırada annesinin "iki kez yokluğunun", çocukken onda bu kadar büyük bir psikolojik yıkıma yol açmasının en derindeki nedenlerini bilincine çıkarabilmesine izin verdi. Bunun neden annesinin biricik bebeği olmak, başta iki küçük kız kardeşi olmak üzere kardeşlerini "öldürmek"le ilgili bir bilinçdışı düşlemin doğmasına yol açtığını da anlayabildi.

Fowler: Analizdeki iki yokluk Hamilton'un anne yokluğuna dair çocukluk yaşantılarına paralel bir işlev görmüş. Ama terapötik gerileme içindeki bir analizan için yoksunluğu çağrıştıran herhangi bir şey benzer bir katalist işlevi görür mü? Başka bir deyişle bu süreci uyandırmak için Hamilton'un iyi ayrılık yaşaması gerekli miydi?

Volkan: Ben kasten onun zor bir zaman geçirmesini ya da iki küçük kız kardeşinin doğumlarının ardından annesinin "yokluklarını" anımsayıp derinlemesine çalışmasını istemiş değilim. Bu bizi "Düzeltici Duygusal Deneyim" denen şeye getiriyor. Ben daha gençken Franz Alexander ve Thomas French'in (1946) terapistin kasıtlı olarak hastanın çocukluk nesnelerinden daha iyi bir nesne olmaya çalışması şeklindeki terapötik kavramları çok tartışılmaktaydı. Alexander ve French bunun hastanın çocukluğundan kalmış kötü deneyimlerin dönüştürülmesine yardımcı olacağını düşünüyorlardı. Bu kavram analistin hastanın iç dünyasında zorla bir değişim olmasını sağlayabilecek her şeyi bilen bir otorite olduğu yanılsamasını yarattığı için psikanaliz çevrelerinde genellikle reddediliyordu. Hamilton'un tedavisine dönersek, ben kendi cephemde bazı eylemler tasarlayarak ona daha iyi bir anne ya da baba olmaya özellikle uğraşmadım. Benim iki yok-

luğum gerçekleşmemiş olsaydı da o, analitik seansların dışındaki eylemlerinde, ama daha da önemlisi "pişmiş" aktarımın içinde, annesinin iki gebeliğini anımsayıp bunların psikolojik anlamını derinlemesine çalışacağı başka dışsal uyaranlar ya da bir düş gibi, içsel uyaranlar bulurdu.

Ben ilk yolculuğuma çıkmadan önce Hamilton, benim iki farklı kadınla cinsel ilişkiye girmek üzere iki "izin" aldığım şeklinde bir düşlem geliştirdi. Gerçekte, benim bu gidişlerim "gayri resmi diplomasi" çalışmalarımla ve uluslararası ilişkiler psikolojisini araştırma girişimlerimle bağlantılıydı. Hamilton ile tanışmamdan on yıl önce Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) Dış İşler Komitesi'nin bir üyesiydim. Bu komite, dört veya beş ayda bir, İsrailli ve Mısırlı (ve daha sonra Filistinli) nüfuzlu delegeleri bir dizi "gayri resmi" diplomatik diyalog için bir araya getirmek üzere kurulmuştu. Bu toplantılar, 1986 yılına dek altı yıl sürdü. Ertesi yıl ben Virginia Üniversitesi'nde Zihin ve İnsan Etkileşimi Çalışmaları (CSMH) Merkezi'ni kurdum. Bu merkezin akademisyenleri arasında psikanalistler, psikiyatrlar ve psikologların yanı sıra eski ABD diplomatları ve tanınmış tarihçiler de yer alıyordu.

Volkan: Zihin ve İnsan Etkileşimi Araştırmaları Merkezi (Center for the Study of Mind and Human Interaction –CSMHI) ve merkezin etkinlikleri üzerine daha fazla bilgi için bkz. Vamık D. Volkan, The Need to Have Enemies and Allies: From Clinical Practice to International Relationships; Bloodlines: From Ethnic Pride to Ethnic Terrorism (Kan Bağı: Etnik Gururdan Etnik Teröre, Bağlam Yayınları, 1999) ve Blind Trust: *Large Groups and Their Leaders in Times of Crisis and Terror*) . *Merkez 2004*

yılında, ben Virginia Üniversitesi'nden emekli olup Emeritus Profesör unvanını aldıktan sonra kapandı.

Aslında yeni merkezimin çekirdek kadrosunu İsrail-Arap diyaloglar dizisine katılmış olanların birçoğu oluşturuyordu. Hiçbirinin Hamilton'un analize geldiği Blue Ridge Hastanesi'nde ofisleri yoktu, ancak ben bu binayı aynı zamanda CSMHI idari karargâhı olarak da kullanıyordum. Hamilton benimle çalışmaya başladıktan sonra etno-politik çalışmalarım için muazzam bir bağış aldım ve giderek bu yeni "kariyerime" daha çok enerji ve zaman ayırmaya başladım. İki yolculuğumun harcamaları da bu bağıştan karşılanıyordu. İçlerinde Hamilton'un da bulunduğu analizanlarımdan ayrılmak konusunda kendimi suçlu hissediyordum (itiraf etmeliyim ki bu çok yoğun bir suçluluk değildi). Aklıma gelen şuydu; yeni "kariyer" edinmek yeni bir "bebek" sahibi olmaya benziyordu.

Fowler: Hamilton analiz seansında olmadığında bile sizin analitik tutumunuz çok açık. Yeni kariyerinizle ilgili akıl yürütmeye başlıyorsunuz; kariyerin sizi Hamilton'dan uzaklaştıran yeni bir bebek olduğu fikriyle oynuyorsunuz. Bu öyküyle nasıl aynı dalga boyunda olduğunu görmek çok ilginç.

Volkan: Aynı dalga boyundayız; ama yalnızca benim düşlemimde. Bu düşünceler öyküyü koruma hizmetinde, karşı-aktarım ya da daha iyisi, karşı-tepki şemsiyesi altına girer. Bu akıl yürütmelerimi Hamilton'la paylaşmıyorum. Bu onun zihnine gereksiz bir yük yüklemek olurdu. Ama benim zihnimde bu onun kız kardeşlerinin doğumu ve Hamilton'un bu doğumlara verdiği tepkiyle örtüşüyor.

Fowler: Son yıllarda bazı psikanalistler bu düşlemlerin açıkça konuşulmasını öneriyorlar: Owen Renik'in (1999) "Kartları açık oynamak" dediği şey.

Volkan: Freud'la başlayarak bizler analiz yapmak için işler bir çerçeve geliştirdik ve bu çerçeve hastanın içinde güvenle oyun oynamasına özgürlük tanıyan bir alan sağlar. Analist hastanın ürettikleriyle oynar, ancak analizi kendi zihnini araştırma arzusunu doyurmak üzere kullanmaması gerekir. Hamilton kız kardeşlerinin doğum öykülerini getirirse ve ben de karşı-aktarım tepkimin daha fazla kanıt toplamamıza yardımcı olduğunu hissedersem bu, sıcak bir meseleyi ele alıyoruz demektir. Terapötik işbirliğini geliştirmek için buna uygun bir zaman gelirse, Hamilton'a aklıma gelenleri söyleyebilirim de. Gerçekte, ona yeni kariyerimin benim için yeni bir bebek sahibi olmak gibi olduğunu söylemedim. "Kartları açık oynamak" fikri genç terapiste yanlış bir mesaj veriyor. Birkaç yıl önce bir psikanaliz enstitüsünde bana sunulan bir vakayı anımsıyorum. Analizan divandayken yerde bir hamamböceği görür ve kadın analistine böceği işaret eder. Analist böceklerden korkmaktadır (nedenlerini bilmiyorum). Hastadan böcekten kurtulmasına yardım etmesini ister, bu sırada böcek divanın altında kaybolmuştur. Hem hasta hem analist yerlerinden kalkarlar ve yere eğilip birlikte böceği aramaya başlarlar. Bulamazlar. Yerdeki bu "birlikteliğin" ardından hasta divana analist de divanın arkasındaki koltuğuna dönerler ve analist hastaya hamamböceklerinden duyduğu korkuyu anlatır. Bu olay psikanalizin "modern" bir versiyonunda hastayla bir şeyleri paylaşmanın ne kadar harika olduğuna bir örnek olarak aktarılmıştı. Bu vaka sunumunu işitmek ve bu olayın ne kadar yararlı olduğu sonucuna varılması beni dehşete düşürmüştü. Bir analist olmak için çok emek harcamak, çalışmak, kişisel analizden geçmek ve uzun süpervizyonlar almak gereklidir. ABD'de psika-

nalizin günümüzdeki güya çoğulcu ve demokratik atmosferinde karikatürünün gerçek şeymiş gibi algılanması beni çok üzüyor.

Tıpkı annesinin iki bebeğini doğurmak üzere onu terk etmiş olması gibi ben de Hamilton'u terk edecektim. İlk yolculuğuma çıkmadan önce bu düşüncelerimi Hamilton ile paylaşmadım, aramızdaki bu ayrılığa nasıl tepki vereceğini onun ağzından duymak istiyordum. Benim kadınlar bulup onlarla cinsel ilişki kurmak üzere uzaklara gidiyor olduğum şeklindeki düşleminden söz açtım. Ona, geçmişteki ayrılıklarımız sırasında, beni kaybetmekle ilgili duygularıyla başa çıkmak için içlerinde bir Türk kadın da olmak üzere, kadın peşinde koşan kişinin kendisi olduğunu söyledim. Bu kez, kendi imgesini bana yansıtmakta olduğunu ve ayrılığımız sırasında kadınlar arayıp bulanın ben olduğumu hayal ettiğini söyledim. Düşleminin anlamını ikimiz arasındaki ayrılığı yadsıma çabası olarak açıkladım, nereye gidersem gideyim onu (bana yansıtmış olduğu kendi imgesini) içimde taşıyor olacaktım. Beni kendisiyle ya da kendisini benimle özdeşleştirmesinin, aynı zamanda yararlı bir şey olduğunu da ekledim. Bu, ayrılıklarla eski tepki kalıplarını tekrarlamayan biçimlerde başa çıkmasına yardımcı olacak yeni psikolojik işlevler geliştirmesi anlamına geliyordu. O güne dek yapmış olduğumuz çalışmalar sayesinde onun için önemli olan kişilerden ayrılmanın anlamı konusunda çok şey öğrenmiş olduğunu söyledim. Benimle edindiği deneyimlerle özdeşleşerek, benim yaklaşan ayrılıklarım yüzünden ortaya çıkacak itkilerini gözlemleyebilir ve bunları merak edebilirdi. Son olarak ona bu gözlemlerini duymayı hevesle beklediğimi söyledim. Ayrıldık ve ben ilk uzun yolculuğuma çıktım.

Pazartesi günü, benim dönüşümden sonraki ilk seansımızda Hamilton divana yatar yatmaz "Hoş geldiniz!" dedi. Yeniden kaldığımız yerden çalışmamızı sürdürmeye hazır olduğumu söyleyerek onu yanıtladım. Nereye gitmiş olduğum konusunda en ufak bir fikri olmadığını, ama mesleki bir toplantıya katılmış olduğumu sandığını söyledi. Bu seferki çıkarımı, yokluğum için daha gerçekçi bir açıklamaya dayanıyordu. Yeniden ona döndüğüm için mutluydu. On günlük yokluğum sırasında nispeten halinden memnun olduğunu ve "herhangi bir yaramazlık" yapmadığını söyledi. Bayan aranıyor ilanı vermediğini söyleyerek espri yaptı. Yeni bir kadın arayışına girmemişti.

O gün onu gördüğümde, rahat bir duygudurum içindeymiş gibi durmasına karşın, seans sırasında trençkotunu üzerinden çıkarmamıştı ve bu beni meraklandırmıştı. Serin bir bahar günüydü ve her zaman içeri pardösüyle girmesine karşın normalde divana yatmadan önce bunu çıkarıp asardı. Odam sıcaktı ve üzerinde trençkotuyla Hamilton bir karikatür dergisinin sayfalarından fırlamış bir casusu (çn: MAD adlı dergideki casus karakter) andırıyordu. İlk düşüncem, uzakta olduğum sırada neler yapmış olduğumu keşfetmek üzere bana casusluk yapmak istediği olmuştu. Yokluğum sırasında gerçekleştirdiğim etkinlikleri elbette çok merak ediyordu ama ben ona bunlardan söz etmedim, gelişmeleri görmek üzere beklemeyi yeğledim. Onu izlerken, divana trençkotla yatmasının ikinci bir anlamı daha olduğunu sezdim. Pardösüyü bedenini korumak amacıyla kullanıyordu, hatta ensesini korumak üzere yakasını da kaldırmıştı. Geçmişte nasıl beni palayla onun kellesini gövdesinden ayırabilecek "korkunç Türk" olarak düşündüğünü anımsadım. Beni gördüğü için sevinmesine ve yokluğumda ne kadar iyi olduğunu anlatmasına kar-

şın, benden korktuğu sonucuna vardım. Gelişmeleri beklemeye karar verdim, bu yüzden bu seansta fazla ağzımı açmadım.

Okur, Hamilton'u salı günleri görmediğimi anımsayacaktır. Çarşamba günü, Hamilton divana uzandığında üzerinde pardösü yoktu. Yokluğum sırasında, kuzeninin kızının kocasından ayrılmakta olduğunu duyduğunu söyledi. Kadın kırkına yaklaşmıştı ve epey uzakta yaşıyordu. Michelle'den ayrılalı beri Hamilton çok az "düzenli" ilişki yaşamıştı ve artık bazı geceler kadınsız olmaya tahammül edebiliyordu. Kuzeninin kızıyla ilgili haber, aklına bu kadınla çıkma fikrini getirmişti. Sonra, içinde "Bunu yapmamalısın" diyen sesimi duymuştu. Ben ona asla bu tür bir yaptırımda bulunmamıştım, açık ki kendi içinde, bana ait, kuzeninin kızıyla ilişkiye girmesini yasaklayan zihinsel bir imge yaratmıştı. Benim imgemle özdeşleşmemişti, bunu zihninde onunla konuşan ve ona emirler veren özümsenmemiş bir "yabancı cisim" olarak tutuyordu. Benimle gerçekten özdeşleşmiş olsaydı, beni ayrı biri olarak algılamazdı; yerim onun içinde olsa bile. Özdeşleşme gerçekleşmiş olsaydı, o kendi kendine konuşuyor olurdu. Hamilton, telefonunu almış olmasına karşın kadını aramadı. Kendisini bu şekilde gemleyebilmiş olmasını bir başarı işareti olarak görüyordu; daha önünde kat edeceği uzun bir yol olduğunu biliyordum ama o kendinden hoşnuttu. Oysa ensest benzeri böyle bir harekete kalkışmasını yasaklayan kendisi değildi, ona bunu yapmamasını emreden benim özümsenmemiş "sesimdi".

Hamilton çalışmaya döndüğümüz ilk gün, bana kuzeninin kızından neden söz etmemiş olduğunu merak edince, ona o gün divanda trençkotuyla yattığını anımsattım. Pazartesi günü beni yalnızca bir sansürcü olarak değil,

aynı zamanda eski ensestiyöz itkilerinin bir türevini sergilediği için onu cezalandırabilecek biri olarak da görmüş olduğunu söyledim. Beni onayladı ve ensestiyöz itkilerinin ve/veya yeni bir kadın bulma "gereksiniminin", ayrılığımıza karşı bir tepki olduğunu söyleyerek bir içgörü ortaya koydu. Hamilton, bir keresinde ona "gereksinimleri" "arzuları" haline geldiğinde itkilerini denetim altına alabileceğini söylemiş olduğumu anımsadı. Kuzeninin kızına sahip olması gerekmiyordu ona sahip olmayı yalnızca arzulamıştı.

Hamilton konuşmaya devam etti, önceki gün olan bir olay merakını uyandırmıştı. Kuzeninin kızıyla çıkmak için hissettiği itkiyi denetlemeyi başarmasına karşın, pazartesi ve çarşamba seanslarımız arasındaki zamanda "aptalca" bir şey yapmış ve dayanamayıp diğer bir itkisine uymuştu.

Salı günü Harold adında bir tanıdığı, satılık bir motelle ilgili konuşmak üzere Hamilton'un ofisine gelmişti. Söz konusu motelin 650 bin dolar civarında olduğunu varsayarak, Hamilton itkisel biçimde 600 bin dolar önermiş ve oracıkta anlaşmayı imzalamıştı. Moteli yeniden sattığında çabucak 50 bin dolar kâr elde edeceğini hayal ediyordu. Ne ki, Hamilton salı günü satın aldığı binaya yaptığı ziyarette acı gerçekle yüzleşmişti. Gerçekte bina 550 bin dolardan fazla etmezdi, yani düşünmeden yaptığı alım ona en az 50 bin dolara patlamıştı. Bu öyküyü dinlediğimde, ensestiyöz arzusu yüzünden simgesel olarak kendisini "iğdiş ettiğini" sezdim; salı günü trençkotunun yakasını kaldırmayı düşünememişti!

Hamilton, bir itkiye "hayır" deyip diğerine karşı koyamadığı için kendisine kızgındı. Tıpkı kadınlarını idealize ettiği gibi, hayalinde moteli de idealize etmiş ve kendisi

için iyi olup olmayacağına aldırmadan, anında ona sahip olması gerektiğine kendini ikna etmişti. Bu olayda ideal bir bina ona pahalıya mal olmuştu. İlk önce gerçekçi biçimde değerlendirilmesi gerektiğini bildiği cazip tekliflere verdiği ani tepkileri ehlileştirebilmiş olmayı arzuladığını söyledi. Bir kez daha benim geçmişte ona söylemiş olduğum bir sözü anımsayarak seansı bitirdi, ona bir grileştirme sorunu olduğunu, siyahla beyazı harmanlayarak ve itkilerinin çevresine bir sınır koyarak gri elde edebileceğini söylemiştim. Artık kadınları ve kendisiyle ilgili algılarını derinden onarmasının zamanı geldiğini ekledi. Ben, "Bakalım, neler gelişecek görelim" demekle yetindim.

Hamilton'un gri ve sınır koyma ile ilgili konuşması, çarşamba gece gördüğü düşte kendini gösterdi. Düşü perşembe günü getirdi.

> Düşümde büyüdüğüm, çocukluğumun geçtiği çiftliği gördüm. Çiftlikteki bir tarla buldozerler tarafından düzleniyordu. Burası doğal haline bırakılacak, yeni bitkiler yetişip hayvanların yaşamasına elverişli korunmuş bir alan olacakmış. İşçiler bu düzlenmiş tarlanın sınırlarını gösteren pirinç tabelalar çakıyorlar; bunların üzerinde Virginia Üniversitesi'nin logosu var. Gerçekte Virginia'nın o bölgesinde kırmızı olmasına karşın, toprağın rengi gri.

Hamilton, bundan sonra hemen ikinci bir düş daha aktardı. Bu düşte Abigail'in ağabeyi Morris ergenlik çağındaydı ve Hamilton'un ellerini sıkıca tutarak ona diz çökmesini emrediyordu. Gerçekte, Hamilton üniversite öğrencisiyken güreş takımındaydı ve bir keresinde elleri şaşırtıcı biçimde güçlü bir rakiple güreşmişti. Düş bunu

aklına getirmişti. Düşte Hamilton, dizleri üzerine çökmeye zorlanmıştı, bundan sonra Morris ondan kendisine oral seks yapmasını istemişti. Bunun eşcinsel bir eylem olduğunu fark eden Hamilton kaçmak için çeşitli güreş taktikleri denemiş ama Morris'i yenememişti.

Bu iki düşü anlattıktan sonra, Hamilton çağrışımlarını kendiliğinden aktarmaya başladı. Geçmişteki düşleri üzerine yaptığımız çalışmalar sayesinde, artık Hamilton gündüz gerçekleşen bazı olayların veya gözlemlerin o geceki düşü/düşleri uyarabileceğini seziyordu. Psikanalizde bu tür gözlemlere veya olaylara "gündüz tortuları" adını veririz. Hamilton bu teknik terimi bilmiyordu ama çağrışımları gerçekte düşlerinin başlangıç noktasını oluşturmuş olabilecek olaylarla ilişkiliydi. Yeni evine ilk taşındığında yatak odasındaki duvarların rengini sevmemiş olduğunu söyledi. Duvarlar pembeydi ve onun zihninde bu "kadınsı" bir renkti. Odanın duvarlarını yeniden boyatmaktan söz etmişti, benim on günlük yokluğum sırasında, adamlarından ikisini eve gönderip duvarları açık sarıya boyamalarını istemişti. Bu iki düşü görmeden önce, çarşamba günü, gündüz odanın duvarlarının sarı değil gri gibi durduğunu fark etmişti. Sarı boya, epeydir nefret ettiği ama değiştirme zahmetine ancak benim yokluğumda girebildiği pembe boyanın üzerine sürülmüştü. Duvarların gri rengini fark ettiğinde, benim gri rengi elde etmeyi psişik bütünlükle denkleştirmemi anımsamıştı. Bundan sonra bir yıl önce görmüş olduğu bir düşü anımsadı. Bu düşte üniversitede güreş takımındaydı ama üzerinde, onu efemine gösteren pembe bir mayo vardı. Uykuya dalmadan önce, gri renk elde etmenin yalnızca bir bütünleşme girişimini değil, aynı zamanda erkeksi olma çabasını da (pembeyi griye çevirmek) temsil ettiğini düşünmüştü. Çarşamba gecesi bu iki

düşü görmeden önce Hamilton, bir "kadın bağımlısı" olmasının erkeksiliğiyle ilgili sorunlarıyla bağlantılı olduğunu kendi kendine itiraf etmişti. Savunmacı biçimde, bitimsiz cinsel etkinlikler ayarlayarak, bir "erkek" olduğunu kendine kanıtlamaya gereksinimi vardı.

Çarşamba günü getirdiği düşe yaptığı çağrışımlarda, yeni yaşamın kutlanacağı toprak parçasının kendi arzuladığı bütünlüklü kendiliği temsil ettiğini düşündü. Virginia Üniversitesi'nin logosu beni temsil ediyordu, ben analizlerini Virginia Üniversitesi'ne ait topraklarda kurulmuş Blue Ridge Hastanesi'nde sürdüren bir profesördüm. Hamilton'un düşündeki logo, "V" harfinin (gerçek logoda "Virginia"nın V'si) altında çapraz iki kılıçtan oluşuyordu. Hamilton "V"nin aynı zamanda "Volkan"ı da temsil ettiğini anlamıştı, çapraz çatılmış iki kılıç beni bir oğula (ödipal) karşı duran fallik bir baba haline getiriyordu.

Pirinç tabelalar Hamilton'da başka bir çağrışım uyandırdı, bu altı ay önce getirdiği bir düştü. Bu düşte, pirinçten yapılmış ve kırılarak iki parçaya ayrılmış, Roma dönemine ait bir sancak sopası görmüştü. O sıralarda birçok kadına aynı anda sahip olma "gereksinimi"ni araştırıyorduk. İngilizcede pirinç anlamına gelen "brass" akla "big (büyük) brass"i (kodamanlar) getirdiği için bu temelde onun idealize edilmiş, narsisistik kendiliğini temsil ediyordu. Sancak sopasının tepesinde birçok yılansı çıkıntı (simgesel penisler) vardı ki bunlar onun iğdiş edilme (kırılmış sopa) ve ağabeyi veya babası kadar büyük olamama korkularını temsil ediyordu. Birçok penisi olursa, (buna uygun olarak birçok kadını) iğdiş edilmeyle ilgili kaygılarına karşı kendisini savunabilirdi.

Çarşamba gecesi gördüğü düşte "kodaman (big brass)" bendim; çocukluktan kalma tümgüçlülük hayalini baba/

analist imgesine yansıtmıştı. Düşte beni güçlü ödipal baba haline getirmişti. Onun psişik alanının bir kısmını temizleyip düzeltiyor ve yeni bir yaşam (ego ve süperego) için bütünlüklü (gri) bir yer hazırlıyordum. İçgörüyle, analizinin (benim imgemi kendisininkine alması) kuzeninin kızına yönelik itkilerine "hayır" diyebilmesini sağladığı şeklinde bir yorum yaptı.

Hamilton ilk düşüyle ilgili başka ayrıntılar da anımsadı, toprağın gri renginin yatıştırıcı bir renk olmadığını, ona Nazi üniformalarının rengini anımsattığını söyledi. Çocukluğunda babasıyla yaşadığı deneyimlerden ötürü, nasıl gri elde edeceğini ve sınırlar koyacağını göstermem için beni içine alma (benimle özdeşleşme) arzusunun onda alarm yaratmış olabileceğini öne sürdüm. Gerçekte onu dövmüş ve aşağılamış olan babasıyla özdeşleşmek istediğine dikkatini çektim. Benim onun içine girdiğim şeklindeki algısına (ki bu üniversite logosunun yeni gelişmekte olan psişik arenasına girmesiyle simgeleştirilmişti) ve Morris'in menisinin onun içine girmesine göndermede bulundum. Küçük Hamilton'un altını temizlemek Morris'in göreviydi. Erişkin Hamilton'un, Morris'in kendisine uygunsuz herhangi bir şey yapmış olduğuna dair hiçbir anısı yoktu, ama Abigail'in ağabeyinin onu cinsel olarak uyarmış olabileceğini düşünüyordu.

Fowler: Hamilton'un bu düşe çağrışımı gri toprak simgesiyle ilgili. Bu, aktarımı ikideğerliliğe bölmeye çok güzel bir örnek. Ancak eşcinsel korkuları da içeren birçok tehlike var gibi duruyor.

Volkan: Evet, Hamilton artık ikideğerliliğin gelişimine geri dönüyor. İkideğerliliği keşfetti, ancak henüz tam olarak koruyamıyor. Hamilton en azından bir süre daha, nesnelerin tümden iyi ve tümden kötü oldukları bölünmeyle ilişkili eski korkularını

yaşamaya devam edecek. Bir yandan ikideğerlikli ilişkilerle deney yaparken, öte yandan bu noktada gri toprak simgesi saldırgan duygularla dolu ve bu yüzden tehlikeli.

Hamilton'un güç kazanabilmesi için güçlü ve şefkatli bir adamı kendi içine alması gerekiyordu ama aynı zamanda boyun eğmek (eşcinsel duruş almak) fikri onu dehşete düşürüyordu. Babasının simgesel olarak saldırganca onun "ırzına geçmiş" olduğunu ve o sırada elinden hiçbir şey gelmeyen bir çocuk olmasına karşın, kendisinin de babasına karşı saldırganlık hissettiğini ve şimdi de beni dehşet verici biri olarak algıladığı için, bu saldırganlığın bana da uzandığını söyledim. Oysa benim bir özdeşim modeli olabilmem için, güçlü ve şefkatli olmama ihtiyacı vardı. Ama o hâlâ Nazi grisi haricinde beni grileştiremiyordu, gri toprak ona hâlâ yatıştırıcı gelmiyordu. Aramızdaki etkileşimde var olan saldırganlığı daha fazla anlamamız ve arzuladığı güçlü ve şefkatli erkek imgesini, gerçek babasının "tecavüzcü" imgesinden farklılaştırması gerekiyordu. Bunu duyabilmiş ve anlayabilmiş gibi duruyordu. Musevi olmamasının yanında, Hamilton'un çocukluk ortamından, özellikle "işkence odasına" ziyaretlerinden söz ederken, Hitler ve Nazi Almanyası imgelerini kullanmış olduğunu anımsayalım. Şimdi bana, çocukken babasından duyduğu korkuyla bir kez daha baş edebilmek için Hitler üzerine bir kitap okumakta olduğunu söylüyordu. Hamilton'a, zihninde benim bir analist olarak imgemin hâlâ Hitler/baba imgesiyle iç içe geçmiş olduğunu, en azmdan yarışmakta olduğunu söyledim. Beni, cezalandırıcı bir baba gibi Hitler kalıbına soktuğu sürece, içine almasının ve birlikte çalışmamızın doğurduğu içgörüleri korumasının zor olacağım söyledim.

Cuma günü Hamilton düşlerine çağrışımlar getirmeyi, kendi imgesini ve yakınlarının (babasının ve annesinin) imgelerini onarma arzusunu ve girişimlerini daha derinden araştırmayı sürdürdü. Evinde gül renkli (kadınsı) bir yer daha kaldığını söyledi, tuvaletlerden biri... Çarşamba günü, bu iki düşü görmesinden önce, bu tuvaleti gözden geçirmiş ve duvarlarının çatlamış olduğunu fark etmişti. Çatlağın (bölme-split) onarılması gerektiğinde kararlıydı. Sonra, epey sıra dışı, hatta tuhaf bir düşünce dile getirdi. İnsanların dişlerindeki çatlakları dolduran bir diş hekiminin, her türden fayans veya seramik yüzeydeki çatlakları da nasıl onaracağını bilmesi gerektiğini söyledi. O sıralarda diş hekimini bir "onarıcı" olarak düşünüyordu. İtkisel biçimde, tanıdığı yaşlıca bir diş hekimini aramıştı. Adam ilk başta Hamilton'un bu tuhaf isteğine gülmüştü. Ama sonra, perşembe günü Hamilton'un evine gelip çatlağı bir tür tutkalla onarmıştı. Hamilton diş hekiminin bu iyiliğine çok minnet duymuştu. Bu olayı bana cuma günü anlattı. O ve ben çatlağı onarmasına yardımcı olması için, nasıl bir erkeğe (bir baba imgesi) yönelmiş olduğunu tartışabildik. Bir diş hekimi olarak bu adam korkutucu, oyucu, iğdiş edici, saldıran bir babayı temsil ediyordu; ama sonra şefkatli, onarıcı, düzeltici babaya dönüşmüştü. Hamilton, korkutucu bir diş hekimini (veya analisti) iyi bir diş hekimiyle (veya analistle) kaynaştırarak gri elde ediyordu. Baba/analist imgesi daha iyi bütünleştikçe ve saldırganlıkla daha az yüklendikçe, grinin nasıl daha yatıştırıcı hale geldiğini tartıştık. Bundan sonra o da bu tür bir analistle özdeşleşebilir ve kendisinin ve kadınlarının önceden bölünmüş olan imgelerini biraz daha onarabilirdi.

İkinci yolculuğumdan önce bir haftamız vardı, bu kez yokluğum daha uzun, üç hafta... Yeniden ayrılmamdan

önceki iki haftalık dönemin ikinci pazartesi günü, seansa çocukluk evini gördüğü yeni bir düşü anlatarak başladı. Düşte, tavan arası gerçekte olduğundan daha büyük gözüküyordu, Hamilton, bu düşün, içsel psişik yapısını değiştirme çabalarıyla ilişkili olduğunu biliyordu. Eski aile mektupları tavan arasında saklanıyordu ve küçükken annesi ondan belli aralıklarla aile yadigârlarıyla dolu şu veya bu kutuyu oraya çıkarmasını istiyordu. Tavan arası, ailesinin hem iyi hem de kötü öykülerini sakladığı psişik bir kutuyu temsil ediyordu. Hamilton'un anne ve babası "iyi ailelerden" geliyordu ama ailenin "sırları" yok değildi: kamçılamalar, lavmanlar, kusursuz kakalar yapma gereksinimi ve çökkünlük gibi kirli sırlar... Hamilton, her ikisi de çok küçükken, kız kardeşi Dorothy'yi tavan arasına çıkardığını anımsadı. Orada kızı soymuş ve çıplak bedenini incelemişti. Aile sırları arasında "ensest" de yer alıyordu.

Düşte Hamilton, evin kendisinin çok sağlam olduğunu düşünmekle birlikte, tavan arasının tavanının zayıf olabileceğinden endişeleniyordu. Tavan arasıyla ilgili düş görmesinin ailesi ve kendi zihniyle ilgili "iyi" ve "kötü" şeyleri hâlâ bütünleştirmekte olduğunu gösterdiğini çıkarsadı. Daha yapılacak çok iş vardı. Ama asıl evin (kendisi) sağlam olduğunu fark etmek onu mutlu etmişti, içsel çalkantısı yatışıp onarım etkinliklerini bitirene dek tavan arasıyla (kendi kafası) ilgili karışıklığın katlanılabilir düzeyde kalacağını düşünüyordu.

İkinci çarşamba (salı günü seans yoktu) Hamilton yaklaşan ayrılığımın, Türkiye'ye gidişimle ilgili olabileceğini söyledi, dönüşümde aynı olup olmayacağımı merak ediyordu. Benim "iki tarafımdan" söz etti. Ona daima onurlu ve iyi davranmış olmama karşın, aynı zamanda elinde palası olan barbar bir Türk imgem de olduğunu söyledi.

İlk kez divanıma yattığında, onun kellesini koparmamı engellemek amacıyla ara sıra elini ensesine koyduğunun farkında olduğunu da ekledi. Ona, Türkiye'ye yapacağım bir yolculuğun bana saldırganlık bulaştırmasından, bu yüzden de dönüşte onu kesmemden veya dövmemden korkuyor olabileceğini söyledim. Sinirli bir gülüşle, "Sizin iki yönünüzü bir araya getirip sizi de bütünleştirmeye çabalıyorum!" dedi. Oğullarından birinin Türkiye'de muazzam büyüklükte bir açık pazardan söz etmiş olduğunu anımsadı. Oğlu, "Orada her türden mal bulabilirsin. Orayı seveceksin baba!" demişti. Hamilton'a benimle kurduğu özdeşimin "hep ya da hiç" olmadığını açıkladım. Açık pazardan istediğini seçebilirdi.

Ertesi gün, benim iki yolculuğumun arasına rastlayan iki haftalık dönemin ikinci perşembe günü, analizinde öğrendiklerine artık daha fazla tutunabildiğini bildirdi. Bir önceki gece çocuklarımdan birini ziyarete gitmiş, sağlıklı ve mutlu görünen torunlarıyla çok keyifli zaman geçirmişti. Aklına gelen düşünce, çocuklarını yetiştirmek konusunda kendi anne-babasından daha iyi bir iş çıkarmış olduğuydu; onlara bir fiske bile vurmamıştı. Karşılığında, oğulları da torunlarını yetiştirmek konusunda ondan daha iyiydiler; torunlarıyla çok gurur duyuyordu. Bundan sonra, Hamilton'un üstünde hiç düşünmeden 600 bin dolar ödediği, sonradan 50 bin dolar zarar ettiğini kavradığı otelin satıcısı Harold ile ilgili bir düş getirdi:

> Kocaman bir araziye gidiyormuşum. Arabayla oraya giderken yanımda bir kadın var. Oraya varmak için bir açık pazarın içinden geçmemiz gerekiyor. Burası siyahların yaşadığı bir Jamaika köyüymüş. Muzlar dahil, her çeşit şey satılıyor. Harold, batı tipi eyer-

lenmiş bir atın üzerinde. Meğer ayağı üzengiye takılmış, ona diyorum ki: "Sen ata binmeyi bilmiyorsun, in de ben bineyim." Sonra sahne değişiyor, ben varmak istediğim arazideyim. Buranın Virginia'da çocukluğumdan beri bildiğim Geyik Çatalı denen yer olduğunu fark ediyorum. Bu arazide, inşasının yarım kalmış olduğunu düşündüğüm bir ev duruyor.

Hamilton düşün, o gece bağış toplamak üzere düzenlenmiş bir geceye katılmasıyla bir ilişkisi olduğunu düşünüyordu. Bu gecenin yapıldığı binaya girer girmez, bir masanın arkasında davetiyeleri toplayan Afrika kökenli Amerikalı bir kadın dikkatini çekmişti. Kadını dansa davet etmiş, sonra da onun siyah bir eşle dans ediyor olması hakkında insanların ne düşüneceğini merak etmeye başlamıştı. Neden bu kadar endişelendiğini anlayamamıştı. Bundan sonra, ilk karısının ölümünden sonra, babası ve ablasıyla Jamaika'ya gitmiş olduklarını anımsadı. Bir haftalığına bir ev kiralamışlar ve Hamilton'un bir keresinde gizlice dans etmiş olduğu siyah bir aşçı tutmuşlardı. Partide, kaygısının Abigail'in imgesini dans partnerine aktarmış (yer değiştirme) olmasına bağlı olduğunu nihayet kavramıştı. Anne ve babasının Abigail'i kovmasını ve kendisinin ona olan bağlılığını hiç takdir edememiş olduklarını anımsadı. Bundan sonra, analizi sırasında benim onun çocuklukta Abigail'e olan bağlılığım nasıl "onaylamış" olduğumu ve kendisinin bu onayı içselleştirmiş olduğunu kavradı. Başka bir deyişle, Türk açık pazarından benim "onayımı" satın alıyor ve kendisine mal ediyordu. Bunu kavradıktan sonra kaygısının yok olduğunu ve bu siyah kadınla dans etmeyi sürdürmekte kendini özgür hissettiğini söyledi.

Sonra düşüyle ilgili çağrışımlarına geri döndü. Düşte, büyük araziye giderken arabada kendisine eşlik etmekte olan kadının yeni bir anneyi temsil eden ben olduğumu söyledi. Jamaika'daki açık pazar, oğlunun söz ettiği Türkiye'deki açık pazarla örtüşmüştü. Siyahların kurduğu açık pazar imgesi, yeni anne/Türk analist ve "iyi" Abigail imgelerini de içeriyordu. Muzlar memelerdi; çocukken bazen annesinin memelerine "nanas" (çn: İngilizcede "muzlar", yani "bananas") diyordu.

Hamilton, önceki gün ofisine gelmiş olan Harold'ın bu düşe neden girdiğini merak etmişti. Düşte Hamilton, Harold'ın atına binmek istemişti, çünkü hayvanı sürmeyi Harold'dan daha iyi bildiğini düşünüyordu. Bunun, "iyi" analist/Abigail/anneden kaynaklanan yeni ve daha çok hazmedilmiş (bütünleştirilmiş) bir besin olduğunu ekledi. Bu besin, Geyik Çatalı'na gidip Harold tarafından temsil edilen itkilerine "hayır" diyebilmesini sağlamıştı.

Düşte Jamaikalı/Türk açık pazarından ayrılmış ve Geyik Çatalı'na gelmişti. Hamilton, bu yeri seçmesinin "çatal" sözcüğüyle bağlantılı olduğunu düşünüyordu. O anda aklına şair Robert Frost'un gelmiş olduğunu ekledi. Frost, kişinin seçim yapmasını gerektiren yolun üzerindeki bir çatalla ilgili ünlü bir şiir yazmıştı. Kendisi de ikiye ayrılan, bir çatal oluşturan bir patikayla karşı karşıyaydı. Kişi bildiği yoldan şaşmayabilir, eski törenleri tekrarlayabilirdi ya da cesaretle "daha az çiğnenmiş patikayı" seçebilirdi. Hamilton düşte ikincisini seçmiş olduğunu söyledi. Bu onu yeni psişik çekirdeğini temsil eden bir eve götürmüştü, çevresiyle bütünleşmiş ama "inşası yarım kalmış": henüz yeterince gelişmemiş (tıpkı önceki düşünde gördüğü tavan arası gibi)... Çağrışımları gelmeye devam etti ve düşüyle ilgili daha çok şey anımsadı. Arka tarafta, işi bu ya-

rım kalmış evin içindekileri korumak olan birine ait başka bir ev daha vardı. Ona, benim onun arkasında oturmakta olduğumu anımsattım.

Ben üç haftalığına ayrılmadan önce ikinci cuma günkü seans, yani ayrılıktan önceki son seansımız, Hamilton'un analizinde en akılda kalan seanslardan biriydi. O seansta, yakınlarının imgelerini ve bunlara karşılık gelen kendi imgelerini bölmek şeklindeki saplantısından büyük ölçüde sorumlu olan durumun, yani çocukluğunda annesinin girmiş olduğu derin çökkünlüğün nedenini anlayabildik. Bu seans, Hamilton'un "tuhaf" dediği bir düşü getirmesiyle başladı:

> Düş iki sözcükten oluşuyordu: Rakamlar ve Koruma. Sonra birden altıya kadar olan rakamları gördüm. Ama rakamlardan biri eksikti. Üç rakamı... O dışarıda bırakılmıştı. Üç kayıptı.

Bu düşün gündüz tortusu, Hamilton'un hanım arkadaşlarından birinin verdiği akşam yemeğine katılmasıydı. Birbirlerini yıllardır tanıyorlardı ve zaman zaman sevgili de olmuşlardı. Michelle'den ayrıldıktan sonra Hamilton bu kadını (Margaret) görmeye başlamıştı ama onu idealize etmeye veya değersizleştirmeye çabalamıyordu. O sıralarda artık her gece bir kadınla olma zorunluluğu ortadan kalkmıştı ve bazen başka kadınlarla da çıksa bile, Margaret'le kendisini rahat hissediyordu.

Margaret'in yemek masasında, ev sahibesinin dışında, bir çift ve Hamilton'dan başka bekâr bir adam daha vardı. Beş kişi için altı iskemle konmuştu. Hamilton ve diğer bekâr adam dikdörtgen masanın iki başına, Margaret ve çift de karşılıklı olarak yanlara oturmuşlardı. Bir kişi eksik

gibiydi. Hamilton ilk başta kayıp olan üç'ün üç haftalığına gidecek olan analist olduğunu düşünmüştü, ama sonra eksik analistin daha önemli bir şeyi temsil ettiğini sezmişti. Aniden, o zamana dek (analizi üç buçuk yılını tamamlamıştı) bana kayıp bir kardeşten hiç söz etmemiş olduğu kafasına dank etmişti.

O seansta ilk olarak anne-babasının aslında altı çocukları olduğunu, kız olan en büyük kardeşlerinin daha bir yaşını doldurmadan zatürreeden ölmüş olduğunu öğrendim. Yalnızca beş çocuk sağ kalmıştı. Hamilton, kendisinden daima beş çocuktan biri şeklinde söz etmiş olmasına karşın, aslında kardeşler içinde sağ kalanların üçüncüsüydü. Bebeğin ölümünden ailede "trajedi" şeklinde söz ediliyordu, sonra çocukluğunda bununla ilgili duyduğu konuşmaları anımsadı. İlk başta ölmüş olan kız kardeşinin adını anımsayamadı ama annesinin çökkünlüğüyle ilgili anılarla birlikte bu da aklına geldi.

Hamilton koruma sözcüğünün annesinin zihninde ölü çocuğun, Julia'nın anısının korunmasıyla ilgili olduğunu artık anlamıştı. Son iki kızının her birinin doğumundan sonra annesinin doğum sonrası depresyonuna girmiş olduğuna ve bu çökkünlük ataklarının onun ilk bebeğinin ölümünün ardından tutmaya başladığı, suçluluk yüklü, bitmeyen, karmaşıklaşmış yasla bağlantılı olduğuna emindi. Abigail'in ayrılmasından sonra aile yeni bir yere taşındığı sırada annesinin kesinlikle çökkün olduğunu anımsıyordu. Anneannesi de tam bu sıralarda ölmüştü. Öyle görünüyor ki Julia'nın gömülü olduğu yerden taşınmak ve aynı zamanda annesini kaybetmek, Hamilton'un annesinin zihninde, ilk çocuğunun ölümüyle bağlantılı duyguları yeniden harekete geçirmişti. Çökkünlüğü yüzünden oğlunun normal gelişmesine hiç katkıda bulunamamıştı.

Daha genç meslektaşlara psikanalitik tedavi tekniğini öğretirken, daima onlara analizanların kendilerinin ve ailelerinin öyküleriyle ilgili ilk anımsadıkları her şeye "inanmamalarını" öğütlerim. Aktarım öyküleri evrilip işlendikçe ve bastırmalar kalktıkça, uzun zaman önce olmuş olanlara dair öykülerde çarpıcı değişiklikler veya eklemeler olabilir. Sözgelimi, ilk başlarda çocukluğundaki babayı despot biri olarak resmeden genç bir adam anımsıyorum. Analizinin ikinci yılında yaşlı adamın aslında nasıl iyi ve sevecen biri olduğunu kavramıştı. Babasının imgesinin bir despot imgesine dönüşmesinden sorumlu olan, oğlun çocukluk düşlemleriydi. Hamilton'un durumunda, üç buçuk yıllık analizden sonra gelişim yıllarının öyküsüne yeni ve dramatik bir veri eklenmişti.

Çocukluğunda Hamilton, Julia'nın öyküsünü dinlemişti. Bu bilgiyi bastırmamış, ama psişesi üzerindeki yıkıcı etkisinden ötürü bunu "yadsımıştı". Benim iki kez yokluğum, onun zihninde kız kardeşlerini doğurduktan sonra annesinin iki kez yokluğunu canlandırmıştı. Hamilton, Julia'nın öyküsünü ve annesinin ilk çocuğunun kaybından sonra yas tutmaktaki zorluğunu yadsımaktan vazgeçmişti. Her ikimiz de Hamilton'un analizinin ilk yılında annesinin bitimsiz yasına bir gönderme yapmış olduğunu anımsadık. Kendi evindeki hazin durumun yerine komşularının evindeki üzücü bir durumu koymuştu (yer değiştirme). Hamilton çocukken komşu çiftliğin ergen kızı ölmüştü. Anne-babası, ölümünden sonra kızlarının fotoğrafını çektirmişler ve oturma odalarına asmışlardı. Bu resim küçük Hamilton'u büyülüyordu. Fotoğrafta kız canlı gibi duruyordu. Küçük Hamilton bu genç kızın ölümüyle ilgili uğursuz bir öykü biliyordu. Anne-babası kızlarının gittiğine bir türlü inanamamış, gömmüş oldukları kişinin kendi

kızları olduğuna emin olmak istemişlerdi. Ayrıca, onu son bir kez görüp elveda demek istemişlerdi. Bu amaçla, gömüldükten altı ay sonra kızı mezardan çıkarmışlardı. Ama cesedin görünümünden büyük bir dehşete kapılarak çarçabuk yeniden gömmüşlerdi. Hamilton bu tuhaf öyküden çok etkilenmiş, birkaç kez bu olayı anlatmıştı. Şimdiyse, komşunun öyküsünü bu kadar canlı anımsayarak aslında kendi ailesinin, özellikle annesinin hazin öyküsünü gizlemiş olduğunu fark ediyordu.

Hamilton bence tipik bir "ikame" çocuk (annesinin zihninde ölmüş olan bir kardeşin yerine konan çocuk) değildi. Ama benzerlikleri göz önünde bulundurarak, Julia'nın ölümünün nasıl olup da onun savunma amacıyla, yas tutan çökkün anne imgesinden farklı idealize edilmiş bir anne/Abigail imgesi yaratmasına katkıda bulunmuş olduğunu anlamasına yardımcı oldum. "Topladığı" çok sayıda kadında ideal kadın imgesi aramak için duyduğu gereksinimin, gerçekte çökkün bir anneyle yaşadıklarını yadsımak olduğunu anlarsa, bunun genelde kadın imgelerini ve karşılığında kendi imgesini daha fazla bütünleştirmesini sağlayacağını ileri sürdüm. Bu sayede gerçekliği daha doğru sınayabilirdi.

Hamilton suskun kaldı, üzgün görünüyordu. İçinde annesinin yasını hissettiğini ve onun ruh halini anlayabildiğini söyledi. Sonra birdenbire yeni bir "keşifle" büyük bir heyecana kapıldı. Anne-babasının yatak odasında asılı resimde annesinin kucağındaki özel çocuk o değildi; resimdeki çocuk, ölmüş olan Julia idi.

Fowler: "Rakamlar ve Koruma" düşünün ardından çok önemli bir değişiklik olmuş. Annesinin çökkünlüğünün en azından kısmen, Julia'nın ölümünden duyduğu suçluluğa ve kedere karşı

bir tepki olduğunu anlamaya başlamış. Artık annesine dair elli yıldır taşıdığı temsilden çok daha karmaşık bir imge oluşturuyor gibi! Hamilton bundan bahsederken üzgün görünüyor, annesinin kederini hissediyor ve onunla eşduyum kuruyor. Annesini ya tümden iyi ya da tümden kötü görmekten çıkıp artık onu daha bütünlüklü ve karmaşık bir anne temsili olarak algılayabilir olmasındaki dönüşümü siz nasıl anlıyorsunuz?

Volkan: Anneyi zihninde, eşduyum kurabileceği, daha tam bir insan haline getirdi.

Fowler: Sonra, kendisinin duvardaki özel çocuk olmadığını kavradığı için heyecanlandı; resimdeki bebek Julia idi. Hamilton'un ergenliği ve yetişkin yaşamının tamamını resimdeki çocuğun kendisi olduğuna inanarak geçirmesi nasıl olabildi? Böyle yoğunlaştırılmış biçimde bir aydınlanma yaşaması nasıl gerçekleşti? Bir anının, annesine ve kendilik imgesine dair algılarının bu yeniden işlenmesi sanki analizdeki bir dizi yokluk ve ayrılıkla bağlantılı gibi duruyor. Bu ayrılığı onun için yeni bir tekrar ya da bir travma olmaktansa bu kadar analiz edilebilir, işlenebilir kılan nedir?

Volkan: Yanıt o zamana dek analitik süreçte yapmış olduklarıdır. Ben ona güvenli bir ortam sundum. İşkence odasında babayla yüzleşti. Kendisine beni "Korkunç Türk" veya Hitler olarak algılama izni verdi. Kötü hiçbir şey olmadı. İkimiz de sağ kaldık. Savunma amaçlı bölmeye başvuran hasta, saldırganlık ve libidoyla yüklü tezat ögeleri bütünleştirmekten bilinçdışı ve bilinçli olarak korkar. Düşlem şudur: Siyah ve beyazı yan yana koyarsanız, siyah beyazı yutar ve idealize edilmiş herhangi bir imgeye tutunma olasılığını yitirirsiniz. Tezatları bir araya getirme, onarma yetisinin gelişmesi zaman alır. Hamilton çeşitli şekillerde bu onarımı sınadı. Michelle ile bunu sınadı. Bir anlamda, kendi düzeltici duygusal yaşantılarını oluşturdu; bunları o başlattı, ben değil. Şimdi, ikideğerlilik geliştirme yetisini sı-

namaya ve savunmacı bölmeden kalıcı olarak vazgeçmeye hazır. Ayrıca aktarımda birçok ayrılığı sınadı ve kendisinin bunlara tepkileri gözlemleyerek ayrılığa verdiği tepkilerin nedenlerini anladı. Şimdi onun bir adım daha atmaya ve diğer acı verici bir anıyı yadsımaktan vazgeçmeye (bastırmayı kısmen bırakmaya) ve bununla bağlantılı çatışmanın üstesinden gelmeye hazır olduğunu görüyoruz.

BÖLÜM 6

İşkence Odasının "Küçültülmesi"

Hamilton, kendi içsel dünyasının ve bir dereceye kadar yakınlık duyduğu insanların, daha önce ikiye ayırdığı imgelerini birleştirerek "onardıktan" sonra, divanımdaki dördüncü yılında, bir kez daha gelişme çağında yaşadığı zorlukların ve ruhsal çatışmalarının üzerinden geçmeye başladı. Ancak bu kez çocukluğunu, beni ilk görmeye geldiği zamankinden çok farklı bir kendilik duygusuna sahip bir adamın bakış açısından "gözden geçiriyordu". Artık onda "sınırda" kişilik örgütlenmesi olduğunu düşünmüyordum. Bu aşamayı geçmiş, tipik bir "nevrotik" kişilik organizasyonuna yükselmişti. Bu, şimdi artık bütünlüklü bir kendilik duygusuna sahip olduğu ve yakınlarının her birini "iyi" ve "kötü" kategorilerine ayırıp sanki iki ayrı insanmış gibi algılamadan ilişki kurabildiği anlamına geliyordu. Hamilton'un gelişimsel zorluklarını ve ruhsal çatışmalarını yeniden yaşamaya başlaması beni şaşırtmıyordu, çünkü içsel dünyaları onunkine benzer analizanlarımla yaşadığım deneyimlerden bu kez bunu yapma gereksiniminin farklı bir nedeni olduğunu biliyordum. Bu kez, "gözden geçirmesini" tamamladığında iyileşmek için çaba gösterecekti. Çocukluktaki gelişimsel zorlukları ve çatışmaları, özellikle de ödipal çatışması üzerinde çalışarak kendilik duygusunu onarmanın ötesine geçecekti. Analize başladığında, ilk

önce "oral" arzularını ve korkularını ortaya koymuş, sonra "anal" aşırı uğraşlarını ve ardından da "fallik" ve "ödipal" savaşımlarını getirmişti. Dördüncü yılında, nevrotik biri haline geldikten sonra, ilk önce "ödipal" ve "fallik" meselelerini ilkel biçimlerde seanslara getirmeye başladı. Sonra gerilere gitti, "anal" ve "oral" aşırı uğraşlarını yeniden gözden geçirip bir kez daha ödipal meselelerine dönmeden önce, preödipal zorluklarını ve çocukluk çatışmalarını tümüyle çözümledi. Bu bölümde onun ödipal, fallik ve anal düzeylerle bağlantılı çatışmalarını tanımlayacağım. Bir sonraki bölümdeyse oral meselelere nasıl yeniden gerilediğini göstereceğim. Bunun ardından, daha karmaşık ve incelikli ödipal meselelere dönüşünü araştıracağım.

Onarılmış kendiliğiyle bir ödipal üçgene (oğul, anne ve baba) dahil olma girişiminde bulundu ama bu çok ilkeldi. Bir gün divanımda yatarken büyük bir huzursuzluk içinde olduğunu gözlemledim. Ellerini, korumak istercesine ensesine götürüp duruyordu. Bir kez daha eli palalı "korkunç Türk" haline gelmiş olduğumu anlamıştım. Ellerini ensesinden çektiğinde ceplerine sokuyordu, penisinin yerinde durup durmadığını kontrol ettiğini seziyordum. Daha önce düşünü gördüğü, birbirine çatılmış iki kılıçtan oluşan Virginia Üniversitesi logosu senaryosunu yeniden yaşıyordu. Ama bu kez benim "kılıcımı" daha büyük ve daha güçlü algılıyordu, onun "kılıcı" ise kesilip atılma tehlikesi altındaydı.

Suskundu, ellerini bir ensesine bir ceplerine götürüp duruyordu. Sonra, "üç taşıyıcı kolon" adını verdiği bir düş getirdi. Düşte, "üç taşıyıcı kolon" (evlerde "dikine uzanan" mimari yapı unsuru) sanki sıkıştırılmışlar gibi yan yana duruyordu.

Bu düşü getirdiği günden birkaç hafta önce Hamilton kırklarındaki bir çiftle dost olmuş, sık sık onlarla öğle yemeğine çıkmaya başlamıştı. Bu çiftin sıra dışı cinsel deneyimlere meraklı olduklarını işitmişti. Onlara hayrandı. Düşü dinlediğimde, içgüdüsel olarak bu çiftle üçlü cinsel ilişkiye girmiş olduğunu sezdim. Anlaşıldı ki düş, böyle bir şey olduğunu bana bildirme yoluydu. Çiftin yatağına davet edilmişti ve kadının kocası ve Hamilton sırayla kadınla seks yapmışlardı. Hamilton'un özellikle ilgisini çeken, diğer adamın sertleşmiş penisini ve cinsel performansını izlemekti.

Hamilton bana bu öyküyü anlatırken büyük bir utanç içindeymiş gibi duruyordu. Onun ayıp ve utanç duygularını yaşayabilmesi için bir süre bekledim. Sonra ona, düşün adının "iki taşıyıcı kolon ve bir oda veya benzeri bir şey" olması gerektiğini söyledim ne de olsa üçlü cinsel ilişkide iki penis ve bir vajina vardı. (Oda kadın cinsel organları için tipik bir düş simgesidir.) Düşüne neden "üç taşıyıcı kolon" adını vermiş olduğunu yüksek sesle merak ettim. Hamilton, diğer adamın sertleşmiş penisini izlerken bir yandan da benim penisimle ilgili düşlem kurmuş olduğunu itiraf etti. Benim imgemi çiftin yatak odasına taşımış, zihninde cinsel organlarımızı ve performanslarımızı karşılaştırmıştı.

Bu "ödipal/fallik" olay, ne kadar ilkel, hatta neredeyse somut (simgeleştirilmemiş) olsa da bir başlangıçtı ve Hamilton'a çözülmemiş ödipal çatışmasını yeniden yaşaması için yeni bir kapı açıyordu. Geçmişte, üvey kayınvalidesiyle seviştikten sonra kayınpederi tarafından vurulma korkusu içini sarıyordu. Paranoid düşüncelere kapılıyordu. Kayınpederinin imgesi Hamilton'un kendiliğinde içselleştirilmemişti, bu yüzden de kendi kendini cezalandır-

masına yol açmıyordu. Sözgelimi, alacakaranlıkta ıssız bir araba parkında yürürken, kayınpederinin dışsallaştırılmış imgesinin karanlıkların içinde ona saldırmak üzere beklediğini sanıyordu. "Üç taşıyıcı kolon" düşünü getirdikten sonra Hamilton bu çiftle ilişkisini kesti; bir anlamda, bu insanlar onun fallik/ödipal düşlemlerini yaşama geçirmek üzere kullandığı "kurbanlık koyunlardı". Bir daha asla bu tür üçlü ilişkiye girmeyecekti. İlk başta divanda utanç ve suçluluk duygularının pençesinde kıvranıyordu. Sanki işkence altındaydı. Ensestiyöz arzuları olduğunu itiraf ediyordu. Ama daha da önemlisi, utanç ve suçluluk duygularıyla kendini cezalandırmakta olduğunu biliyordu artık. Kayınpederinin veya bir hırsızın onu döveceği veya vuracağı şeklindeki bir imgeye gereksinim duymuyordu. Divanımda zor anlar yaşıyordu ve ben de onu kurtarmak için hiçbir şey yapmıyordum. Utanç ve suçluluk duygularına açıkça sahip çıkmanın onun için yeni bir deneyim olduğunu biliyordum. Yaşadıkları bir anlamda psikolojik büyüme sancılarıydı.

Fowler: Hamilton'u utanç ve suçluluk duygularından kurtarmıyorsunuz. Onun bu duyguları derinlemesine yaşamasının neden önemli olduğunu ve neden bunu gerekli bir adım saydığınızı anlatabilir misiniz?

Volkan: Hamilton artık bütünlüklü bir kendiliğe sahip ve bu yeni bütünlüklü kendiliğiyle ödipal itkileri daha ilkel bir biçimde eyleme döküyor. Bu eylemin psikolojik temsilini bir düşle aktarıma getiriyor. Kendi penisiyle benim/babasının penisini karşılaştırmak istiyor. Ama şimdi, kaygı ve cezalandırma beklentisinin yanı sıra, utanç ve suçluluk da hissediyor. Utanç ve suçluluk, ödipal itkilerine sahip çıkması için duygusal içgörüler kazandırıyor. Artık itkilerine sahip çıkabildiğinde bunları durdurabilir de.

Benim odada oluşumun sebebi her zaman ona kendini iyi hissettirmek değil. Ben, büyüme sancıları çekmesine yardımcı olmak için o odadayım. Bazen analitik çalışma analizan için çok sancılıdır. Bazen de önceleri hasta için ulaşılabilir olmayan yeni ego işlevlerinin bulunmasını sağlayarak büyük bir coşku yaratır.

Haftalar ve aylar geçtikçe, başka bir duygu daha yaşamaya ve dile getirmeye başladı; vicdan azabı. Geçmişte kız kardeşi, baldızı ve üvey kayınvalidesiyle girdiği cinsel ilişkilerden söz ediyor ve bu tür ilişkilere girmiş olmaktan ne büyük üzüntü duyduğunu anlatıyordu. Ne de olsa, baldızı ve üvey kayınvalidesiyle seks yaptığında her ikisi de yetişkindi, Hamilton'a en büyük vicdan azabını yaşatan, Dorothy'ye yaptıklarıydı. O ve Dorothy, küçük kızın odasına yaptığı gece ziyaretleri ve onun bacaklarına boşalması hakkında hiç konuşmamışlardı. Yetişkin olduktan sonra kız kardeşiyle aynı sosyal ortamlarda bulunduğunda kendisini hep rahatsız hissetmişti. Şimdi bu rahatsızlığa yol açan duyguları adlandırabiliyordu; utanç, suçluluk duygusu ve vicdan azabı. Kız kardeşiyle konuşması gerekip gerekmediğini sordu. Ona herhangi bir öneride bulunmadını, az sonra kendiliğinden henüz buna hazır olmadığını söyledi.

Bir gün divanda yatarken, bu tür "kötü" duygular yaşayıp bunlara sahip çıkabilmesinin onun için terapötik olduğunu söyledi. Bundan sonra, kendisiyle ve benimle ilgili olarak kendini daha rahat hissetmeye başladı. Çok geçmeden, başkalarıyla, özellikle de çocuklarıyla olan ilişkilerinde muazzam bir değişiklik olduğunu fark ettim. Artık kendini çocuklarını seven bir "baba" gibi hissediyordu. Çocuklarının da ondaki değişikliği fark etmiş olduklarını ve karşılığında ona daha yakın davrandıklarını anlattı. Bu

arada, torunlarından söz ederken ağzı kulaklarına varıyordu. Bir zamanlar yüzüne yapıştırılmış gibi duran gülümseme çoktan silinip gitmişti. Zorunlu olarak her gece bir kadın aramak yerine, akşamlarını Richmond veya Charlottesville'de yaşayan çocuklarıyla ve torunlarıyla geçirmeyi yeğler olmuştu. Hukuk fakültesini bitirmiş ve hâlâ bekâr olan kızı da oralara geri dönmüştü. Hamilton onu öğle yemeklerine çıkarıyor ve gururla dostlarıyla tanıştırıyordu. Küçük oğlu başka bir eyalette yaşamayı sürdürüyordu ama Hamilton bir Türk kadın veya başka ideal "memişler" bulmak adına uzak yerlere uçmaktansa, düzenli olarak onu ziyaret ediyordu. "Kadın bağımlılığından" kurtulmuş olan Hamilton, boş zamanlarında kitap okumaktan zevk alır olmuştu. Özellikle, geceleri uykuya dalmadan önce II. Dünya Savaşı üzerine kitaplar okuyordu. Şakayla karışık, II. Dünya Savaşı'yla ilgili öykülerden bazılarının çok kişisel olduğunu ve bunların, çevresindeki insanlarla kendi çocukluk "savaşlarını" temsil ettiklerini söylüyordu.

II. Dünya Savaşı sırasında Alman denizaltılarıyla ilgili bir öykü Hamilton'u çok etkilemişti. Öyküden, Amerikan donanmasında düşman denizaltılarına karşı bir "kör nokta" bulunduğunu öğrenmişti. Bu büyük bir hasar ve yıkıma yol açabilirdi. Düşlerinde büyük ve kudretli düşman denizaltıları görüyordu. Bunların analistin/ başka erkeklerin penislerini temsil ediyor olabileceklerini söyledim. Ayrıca, başka bir erkeğin "simgeleştirilmemiş" sert penisini gözlemlemek yerine, bu tür penisleri simgeleştirmesinin ve düşünde görmesinin daha iyi olduğunu söyledim. Bir kahkaha attı. Hamilton II. Dünya Savaşı üzerine okumayı sürdürdü ama artık denizaltılar yerine patlamalarla ilgili düşler getirmeye başlamıştı. Atom bombasıyla ilgili düşler getirdi. Bunları işittiğimde, artık bütünleşmiş olan ki-

şiliğiyle, yeni bir gözden geçirme için analize daha başka "anal" malzemeler getirmeye mi başlıyor acaba diye düşündüm.

Fowler: Hamilton önceleri analizde anal çatışmalar ve bu dinamiklere dair bir anlayış geliştirmek için mücadelesinde çok emek harcadı. Neden bu tür bir gözden geçirmenin ortaya çıktığını açıklayabilir misiniz? Ve neden şimdi?

Volkan: Analizanlar yeni yapılar ve güçler kazandıkça asıl meselelerini yeniden gözden geçirirler. Bu şekilde, yeni kazanılmış güçleriyle içsel çatışmalarını daha iyi bir biçimde çözerler. Bu tür gözden geçirmeler artık bu meseleler sorun yaratmaktan çıkana ya da iyice küçülene dek devam eder. Bu yüzden, Hamilton'un anal meselelere döneceğini sezdiğimde bunu analizin bir başarısızlığı olarak görmedim; daha ziyade ilerleyici bir hamle olarak aldım. Küçülmek derken kastım şu: Hamilton dışsal bir durum "ihtiyacını" körüklediğinde kendi şehrinde ya da başka bir şehirde kusurlu bir kadın aramaya başlıyor ve bunun için günler harcıyordu. Bu "ihtiyacını" derinlemesine çalıştıktan sonra, bunu yapmayı "istediğinde" kusursuz kadını bulmak için yarım gün, hatta yarım saat harcıyor, sonra bununla uğraşmayı bırakıyordu. Ciddi sorun yaratan meseleler analizin bitiş evresinde bile yeniden gözden geçirilir, çünkü artık analizan bunlara "veda" etmeyi arzulamaktadır.

Bir gün bana düşman denizaltılarının sekiz bin Amerikan denizcisini öldürmüş olduklarını bilip bilmediğimi sordu. Denizcilerin gıklarını bile çıkaramadan "güvercin gibi gafil avlanmış" olduklarını da ekledi. Neden yaygın kullanıldığı şekliyle "ördek gibi" değil de "güvercin gibi gafil avlanmışlar" dediğini yüksek sesle merak ettim. Aklına bir çocukluk anısı geldi. Büyüdüğü çiftlikteki bir sa-

manlık gözünde canlanmıştı. Samanlıkta yuva yapmış, ortalıkta uçuşan yüzlerce güvercin vardı. Küçükken hep bunların peşinde koşup onları yakalamaya çalıştığını anlattı. Sonra, güvercin pisliklerini ("kara pislikleri") anımsadı ve divanda burnuna güvercin gübresinin kokusu geldi. Ansızın haykırdı: "Ben lâzımlıkta oturtulup kaka yapmaya zorlanan güvercindim. Lavman tüplerini soktuklarında gafil avlanan güvercindim. Babam beni dövdüğünde gık çıkaramadan duran güvercindim." Sonra uyuyakaldı. Eski semptomu geri dönmüştü. Bir iki dakika içinde kendiliğinden uyandı ve belirsiz birçok imgenin aklına üşüştüğünü sonra bunların denizaltılara dönüştüğünü aktardı. Hamilton bana denizaltıların artık penisleri simgelemediğini, sudaki dışkı parçalarının yerine geçtiklerini söyledi. Çok güçlüler, diyordu. Ona göre bunlar aynı zamanda onun büyük öfkesi ve çaresizlik duygusuna karşı savunmasıydı. Hamilton, anal sadizmine sahip çıkıyordu.

Kısa bir zaman sonra Hamilton yeni bir iş girişimine kendini kaptırdı. Richmond'dan biraz uzaktaki bir kumaş fabrikasını satın almıştı. Buranın onarılması, döşemelerinin yenilenmesi ve yeni bir idareci bulunması gerekiyordu. Bu hareketinin simgesel olarak iç dünyasında yeni bir ev inşa edip içini döşemek anlamına gelip gelmediğini merak ettim. Benim aklıma gelenleri destekleyecek ya da yadsıyacak herhangi bir çağrışım getirmediği için hiçbir şey söylemedim. Otuzlarının sonuna yaklaşmış, oldukça güzel bir kadın kumaş fabrikasına yönetici olarak tutulmuştu. Hamilton bu kadını baştan çıkarmayı düşünse de birkaç gün içinde bu düşüncelerden vazgeçti. Bana, yeni fabrikadaki işçilerle ilgilenme görevini verdiği bu kadınla, yalnızca iş ilişkisi içinde olmanın ona yeteceğini söylüyordu. Çok geçmeden, Hamilton'un çocukluğundaki "işkence

odası" ile bağlantılı çatışmalarıyla başa çıkmasına yardımcı olan bu kumaş fabrikasıyla ilgili, sürükleyici bir psişik öykü gelişti.

Fowler: Hamilton tek bir seansta ödipal kaygılardan fallik olana, sonra anal olanlara geçiyor.

Volkan: Bu çatışma bölgelerini yeniden ziyaret ediyor. Daha önce tanımladığım gibi oluyor -ileri gidiyor, sonra geriliyor. Bu seansta çok çalışıyor! İkinci Dünya Savaşı'na olan ilgisini simgesel bir malzeme olarak kullanmak yoluyla bu bölgeleri yaratıcı bir biçimde yeniden ziyaret ediyor. Şimdi, simgeleştirilmiş hiddetinin yarattığı sorunlara geri dönüyor. Artık sorununun ne olduğunu biliyor; babasının onu hiddeti yüzünden cezalandırdığı işkence odasına geri dönüyor. Nasıl dışkısının tehlikeli, patlayıcı bir malzeme olduğunu sandığını fark ediyor. Ona lavman yapıldığı veya babası tarafından dövüldüğü sırada nasıl güvercin gibi gafil avlandığını ve onun da kendisini böyle algıladığını fark ediyor. Şimdi, travmalara egemen olmak ve kendi kendisinin efendisi olmak istiyor.

Hamilton adamlarından fabrikada kendisine bir ofis inşa etmelerini istemişti. Bir gün, Richmond'dan geldiği zamanlarda kullanacağı bu ofisin yapıldığı ve onun teftişine hazır olduğu haberini almıştı. Hamilton fabrikaya gidip yeni ofisine ilk kez girdiğinde, onu bir şok bekliyordu; ofisle bağlantılı olan banyo, ofisin kendisinden daha büyüktü. Ertesi hafta divanda vaktinin çoğunu bu banyoyu nasıl "küçülteceğini" (çn: Burada geçen "shrink" sözcüğü, İngilizcede "küçülmek, çekmek, büzüşmek" anlamları taşır; aynı zamanda, psikoterapistler ve psikanalistler için kullanılan argo sözcüktür; psikanalitik sürecin kendisinden de "shrinking a patient's head" [hastanın kafasının küçül-

tülmesi/büzüştürülmesi] şeklinde söz edilir.) planlayarak geçirdi. Hamilton, büyük banyoyu "küçültmeyi" planladığı sırada, analistle kurduğu özdeşimin farkındaydı. Yeni yeni planlar geliştirdikçe, bana "Büyük banyoyu (işkence odası) küçülterek yaptığım şey aslında özgürlüğüm üzerinde çalışmak" diyordu.

Bütün bunlar olup biterken, birkaç bankacı ona zorluk çıkardı. Yeni fabrikanın onarımı ve yeniden döşenmesi için bankacıların parasal desteğine gereksinimi vardı. Bir yanda banyoyu "küçültmeyi" planlarken, diğer yanda bu bankacılarla yüz yüze görüşme konusunda kaygılara kapılıyordu. Babasının yaptığı gibi, onların da kendisini "kamçılayacakları" düşüncesi aklına gelmişti. Bu yoğun kaygılarının arasında, banyonun şeklini değiştirmeyi, "küçültmeyi" ve "daha az bunaltıcı" hale getirmeyi başarmıştı. Bir gün divanda bana "Ben artık yetişkin bir erkeğim. Banyonun kapısının önünde babamın beni çağırmasını beklemem gerekmiyor. Kapıyı açıp onunla yüzleşebilirim. Artık beni incitemez" dedi. Bu seanstan sonra bankacılardan bir randevu aldı, onlarla yüzleşti ve parasal sorunlarını gerçekçi biçimde tartıştı. Bankacılar ondan etkilenmişlerdi, toplantı çok başarılıydı. Ertesi gün şu düşü getirdi:

> Williamsburg'daymışım, doğduğum yerin yakınlarında. Sarışın genç bir adam gördüm. Evet, bu benmişim. Sarhoş gibi duruyordu. Birden yere düştü ama sonra kalktı. Sonra yeniden düştü ve yeniden kalktı. Öleceğini biliyordu.

Ben hiçbir şey söylemeden Hamilton, sarhoş gözüken genç adamın bütün "deliliği" ile onun eski kendiliği olduğunu söyledi. "Deli" parçası ölmekteydi. Düşten uyandık-

tan sonra, eski törenini gerçekleştirdiği yere, salaş lokantaya gitmeyi aklından geçirmiş, ama sonra kendisine "oraya gitmeme gerek yok" demişti. Aynı gün başka bir eyaletteki bir düğüne gidecekti. Yeni bir kavrayışla, "özgürüm" dedi ve ekledi: "Yanımda bir kadın götürmek aklımın ucundan bile geçmiyor."

Ertesi seansa geldiğinde, bana, seansımızdan sonra Charlottesville'in merkezindeki şark halıları mağazasına gideceğini ve bir Türk halısı satın alacağını bildirdi. O zamanlar divanımın üzerinde, çok sevdiğim, renkli bir Türk halısı duruyordu. Halıya koyu mavi hâkimdi ve kenarlarında kuş motifleri vardı. Hamilton, pastel renkleri olan bir Türk halısı alacağını ve fabrikadaki yeni ofisine götüreceğini söyledi. Pastel renklerin, elinde palası olan "korkunç" Türk analist yerine "zararsız hale getirilmiş" bir Türk analisti temsil ettiğini ona gösterdim.

Fowler: Bu, onun zihinsel yaşamında temel bir geçiş gibi duruyor. Size işkence odasına ait eski travmalarının üstesinden gelmekte olduğunu söylüyor.

Volkan: Çocukluğu boyunca çok örselenmiş olduğunu birlikte anladık. Şimdi, çocukken onu çok ürkütmüş olan şeyleri küçültecek. Bunu nasıl yapabilir? Analistle daha fazla özdeşim kurmak yoluyla. Bu yüzden, Türk halısı bir simge haline geliyor ve yeni bir nesne olarak beni temsil ediyor (artık ben Korkunç Türk değil, simgesel olarak yumuşak bir Türk'üm) ve beni/halıyı yanında yeni kumaş fabrikasına götürüyor. Sonra da işkence odasını simgesel olarak küçültüyor.

Güldü, banyosunu küçülttüğünü ve "deli" kendiliğini öldürmekte olduğunu ve yaşamına yeniden başlamak üzere, simgesel olarak beni de yanında götürdüğünü söyledi.

Benimle çalışmaya başlayalı beri ilk kez olarak, analizinin günün birinde bitebileceği ve beni kaybedebileceği aklına geliyordu. Hatta ve hatta, beni kaybetmenin yasını nasıl tutacağını bile öğrenebileceğini söyledi. Bense, ilk önce öğrenmesi gerekenin kaybettiği "deli" kendiliğinin yasını tutmak olduğunu biliyordum.

Fowler: Hamilton travmalarının üstesinde gelmeye başlıyor. "Deli" kendiliğini öldürdüğü bir düş getiriyor. Simgesel olarak sizi yeni yaşamına alacak ve analizinin bitebileceğini kavrıyor. Sizi kaybetmenin yasını tutmayı öğrenebileceğini söyledi. Sonra siz onun deli kendiliğinin yasını tutmak zorunda kalacağını fark ediyorsunuz.

Volkan: Hamilton, iç dünyası bölünmüş olduğu için yas tutamamıştı. Karısı öleli on beş yıl olmuştu ve o hâlâ onun külleriyle yatmayı sürdürüyordu. Della'nın küllerini bir odaya koymuştu, başka bir odada canlı bir kadın bulunduruyordu. Yani ortada hiç yas yoktu, yas tutma kapasitesi yoktu. Yetişkin olarak Hamilton yas tutmayı öğrenecek, ama bunu ancak tutarlı, bütünlüklü bir birey haline geldikten sonra yapabilir. Sarışın, deli kendiliğin yasını tutacak. Elli yıldır kimliğiniz olmuş bir parçanızdan vazgeçmeyi hayal edebiliyor musunuz? Burada dikkatimizi çekmesi gereken bir şey daha var: Ellilerindeki bir insan da analiz edilebilir.

BÖLÜM 7

Sıcak Bir Meme Bulmak ve O Memeden Ayrılabilmek

Hamilton analizinin dördüncü yılının ikinci yarısında, anne-babasının çocukluğundan kalma etkilerinden artık kurtulmuş, siyah Amerikalılarla ilişkilerinden büyük keyif alır olmuştu. İşadamları, teknisyenler ve şirketinde ya da çok sayıdaki fabrikalarında çalışan siyah elemanlarla dostluklar kurmuştu. Bir pazar günü yeni fabrikasındaki yönetici yardımcılarından biri, Richmond'da Afrika kökenli Amerikalılara ait bir kilisede evlenmişti. Törende şarkılar söylenmiş ve Hamilton da diğer konuklarla birlikte bu şarkılara katılmıştı.

Düğün töreni sona erdikten sonra Hamilton en büyük oğlunun Charlottesville'deki evine gitmiş ve torunlarından biriyle oynamıştı. Oyunun bir yerinde küçük oğlan, dedesinin göğsünde duran bir bez bebek olmuştu. Hamilton torunuyla oynamaktan büyük bir zevk ve mutluluk duymuştu. Torunu bir ara gömleğini yukarı sıyırmış ve gülümseyerek dedesine çıplak göbeğini göstermişti, belli ki gıdıklanmak istiyordu. Hamilton, küçük oğlanın yumuşacık ve tombiş göbeğini görünce, torununun iyi beslenmiş, mutlu ve çatışmalardan uzak bir çocuk olduğunu hissetmişti. Hiç kimse bu küçük oğlanı yetiştirirken kılavuz olarak Dr. Schreber'in kitabını kullanmayacak, hiç kimse

onu bir işkence odasına sokmayacaktı. Hamilton kendisini iyi hissetmişti. Çocukluğundaki "işkence odası"nın imgesini "küçültmüştü", bu sayede artık çocukken kendisinin gördüğü muameleden çok daha iyisini gördüğü (şimdi ve gelecekte) için küçük oğlana haset duymadan, torunuyla gerçekten keyifli bir ilişki kurabiliyordu. Torunuyla oynarken Hamilton ansızın onun "bıngıl bıngıl" olduğunu düşünmüştü. Bu, çok küçükken oynadığı ve adı "Bıngıl" olan bir köpeği ona anımsatmıştı. O gece Hamilton yatakta yalnız yatıp kitap okumuş ve uyuduğunda şu düşü görmüştü:

> Siyah insanların gittiği bir kiliseye gitmişim. Başımı kaldırıp bakıyorum ve balkonda şarkı söyleyen, aşağıdaki cemaate bakan bir koro görüyorum. Balkondaki insanların arasında, gerçekte benim yeni kumaş fabrikamda çalışmakta olan James de varmış. Düşümde James koronun yöneticisiymiş. Daha şişman, daha yaşlı ve daha anaç gözüküyordu. Büyük bir tutkuyla şarkı söylüyor, ter içinde kalıyor. Sonra gömleğini çıkarıyor. Tombul göğüsleri bıngıl bıngıl, terle kaplanmış.

Ben hiçbir şey söylemeden Hamilton kendi düşünü yorumlamaya başladı. Analizinin ilk yılında balkonlarla ilgili düşler gördüğünü ve benim ona bu balkonların kadınların memelerini temsil ettiğini söylediğimi anımsadı. Bu düşlerde bir yerden bir yere gidiyor ve durmadan yukarıdaki balkonlara bakıyordu. "Bağımlısı" olduğu "memişleri" temsil eden balkonlar... "Şimdi biliyorum ki dün gece gördüğüm düşte cemaatin oturduğu yerin yukarısındaki balkon bir memeyi temsil ediyordu" dedi. Sonra, "Herhalde

bıngıl bıngıl göğsüyle James de meme başıydı. Onun ağzından dökülen tutkulu ve coşkun şarkılar da sütü simgelese gerek. Ben balkonun altında durdum ve sütü içtim. Bence bu düş benim emzirme dönemimle ilgili. Sanki annemin memesini emdiğimi hatırlayıverecekmiş gibiyim. Evet, evet şimdi biberondan süt içtiğimi anımsıyorum. Ucu lastikti" diye ekledi. Kısa bir sessizlikten sonra Hamilton bir kez daha "Ne komik! Sanki annemin memesini hatırlayıvereceğim" dedi. Belki bir zamanlar annesinin memesinin çökkün olmadığını, zevkle onu beslediğini ve onu sevdiğini ileri sürdüm. "Yitirdiğiniz en önemli şeyi anımsıyor olabilirsiniz" diye ekledim.

Onun arkasında otururken Hamilton'un yaşlarla dolmuş olan gözlerini kırpıştırdığını görebiliyordum. Derin bir hüzün yaşıyordu. Onun bu hüznünü dağıtmamak için konuşmayı kestim. Bir süre sonra eski "içgörüsünü" bir kez daha özetledi, ama bu kez anlattıklarına yerinde ve yoğun bir hüzün eşlik ediyordu. Kederle, tüm yaşamı boyunca nasıl yitik "iyi" anne/Abigail'i aramış olduğunu dile getirdi. Siyahların kilisesiyle ilgili düşü gördüğü gece içinde hiç kaygı hissetmediğini ve bir kadını arama gereği duymadığını söyledi. Tek başına yatıp kitap okumak çok hoşuna gitmişti. Düşünde simgesel biçimde güzel bir meme bulmasından söz ettim, demek ki artık bunun temsil ettiği şeyi bulmak için ne birtakım törenlere girişmesi gerekiyordu, ne de muazzam bir enerji harcayarak bunu başkalarında araması...

Hamilton çarşamba seansına eşofman ve koşu ayakkabıları giymiş halde geldi. Bu onun için çok sıra dışıydı ama hiçbir şey söylemedim. Divana uzandıktan sonra, koştuğundan söz etti, Charlottesville'ye seansına gelmeden önce üzerini değiştirip takım elbisesini giyecek vakit bu-

lamamıştı. Divanımda rahat giysileriyle yatarken bir "bebek" gibi olduğunu düşündüm. Hamilton durmadan bir önceki seans üzerinde düşündüğünü söyledi. Annesi çökkünlüğe kapılmadan önce kendisinin onun sevgilisi olduğuna emindi. Konuşurken divanda kıpırdanıp duruyordu, bu sırada eşofmanı yukarı sıyrılmış, çıplak göbeği açıkta kalmıştı. O bunun farkında değilmiş gibiydi, konuşmayı sürdürüyordu. "Bıngıl" Hamilton'a ya da bir memeye dönüşüyordu. Bu hali beni eğlendirmişti ama duygularımı kendime sakladım.

Fowler: Sizin işinizin dinlemek, anın keyfini çıkarmak ve o anda onunla birlikte olmak olduğunu telaffuz ediyorsunuz. Sanırım bu çok önemli, çünkü analitik sürecin başlarında çok daha etkinsiniz.

Volkan: Onun daha önceki bölünmüş aktarımını, ikinci bir terapisti olmasını, bir Türk kadın aramasını, zorlantılı biçimde duygulara karşı kendisini savunmasını anımsıyor musunuz? Şimdi, onun bölünmüş aktarımı ve eski zorlantıları ortadan kalkmış durumda. Oysa analizin ilk evresinde terapötik işbirliğimizi korumak, terapötik çerçeveyi tutmak ve dirençleriyle uğraşmak için ben etkin olmalıydım. O şimdi analizinin orta evresinde. Aktarım nevrozu dorukta ve kendisinin analize neler getirdiğini merak ediyor, büyük ölçüde kendini gözlemleyebiliyor ve aktarım belirtileriyle "oynayabiliyor". Evet doğru, onun analitik işin çoğunu kendi başına götürüyor olmasını izlemek bana keyif veriyordu.

Çıplak göbeğine gönderme yaparak, Hamilton'a kimin kimi emzirdiğinin zihnimde pek açık olmadığını söyledim. O divanımda yatan küçük bir bebekti ve ben mi onu emziriyordum, yoksa bıngıl bıngıl bir meme olmuş, o mu beni

emziriyordu? Ona kimin kimi emzirdiğinin gerçekte hiç önemi olmadığını belirttim. Asıl önemli olan, onun benim ofisime sıcak bir meme "getirmiş" olmasıydı ve küçük bir bebekken, yarım asır önce yitirmiş olduğu sıcak meme şimdi aramızda duruyordu. Üstelik, bu memeyi son düşünde kendisi yaratmıştı. Artık, duygularıyla ve algılarıyla çocukluğundaki esas kaybının ne olduğunu biliyor olmasının üzerinde durdum. Yitirilmiş bir insan veya bir şeyin imgesi bir kez içselleştirildikten (düşte gözükmesi buna işaret ediyordu) ve/veya analizanla analist arasındaki alanda yaratıldıktan sonra, insanın deli gibi çabalayarak veya kompulsif eylemlere kalkışarak o yitiği dış dünyada aramasına gerek kalmadığını ekledim. O noktada, insanın yitirilmiş nesnenin içsel imgesiyle ne yapmak istediğini kavradığını anlattım. İmgeyi saklamayı ya da onu bırakmayı, yani bir "anı" haline getirmeyi seçebilirdi.

Volkan: Veikko Tähkä'ya (1984) göre, kişi yitirdiği birinin veya bir şeyin ardından yasını başarılı biçimde tamamladığında, o yitirilmiş bireyin veya şeyin imgesi yas tutanın zihninde "geleceksiz" bir anı haline gelir. Bu tür bir anı yas tutanın zihninde "sıcak" değildir. Yas tutan bunu (ya da simgesel temsilcisini) kendi ortamında bazı arzularını doyurmak üzere kullanmaz. Sözgelimi, genç bir adam uzun süre önce ölmüş olan karısının kendisine cinsel haz vereceğini hayal etmeyi bırakır. Ya da bir kadın, yıllar önce kovulduğu bir işte elemanlara patronluk taslamayı arzulamaktan vazgeçer. Onu geleceksiz hale getirebildiğimizde, yitirilmiş bir kişinin veya şeyin nesne temsilini "gömdüğümüzü" söyleyebiliriz.

İdealize edilmiş bir meme imgesiyle ne yapmak istediğini seçebileceğine ilişkin sözlerimi tam olarak anlayabilmesi için Hamilton'un yitik sıcak memeyi düşünde "bulmasının" üzerinden iki buçuk ay geçmesi gerekti. Az sonra göreceğimiz gibi, bunu bir anı haline getirmek üzere "bilinçdışı" bir seçim yaptı. Sonsuza dek yitmiş bir şey olduğunu, delice araması için hiçbir neden olmadığını kavramıştı.

Şu düşü getirdi:

> Charlottesville'de siyahların yaşadığı bir mahalledeyim. Ama bu mahalle renk değiştiriyormuş. Burada bir ev satın almışım, ama orada siyah bir kadının yaşamakta olduğunu keşfediyorum. Aslında, çok tuhaf bir odada yaşıyormuş. Odanın çok tuhaf bir şekli var.

Hamilton, Charlottesville'in gerçekten de "renk değiştirmekte" olan bir kesiminden söz ediyordu. Geçmişte bu mahalleler tümüyle Afrika kökenli Amerikalıların oturduğu bir bölgeydi, ama şimdi evlerden birçoğu onarılıyor ve buralarda beyazlara ait işyerleri açılıyordu. Sonra düşünde siyah kadının odasının komik şekline odaklandı. Burası ona gramofonların boynuz şeklindeki hoparlörlerini anımsatmıştı. Küçük bir çocukken ailesinin bu tür bir gramofonu vardı. Aleti kurup ünlü İtalyan tenoru Enrico Caruso'nun şarkı söylemesini dinlemeye bayılırdı. Ansızın Hamilton kendi kendine şarkı söylemeye başladı, daha önce divanda yatarken hiç böyle bir şey yapmamıştı. Caruso'nunkiler gibi bir opera aryası söylemek yerine, uygun bir şiveyle Zenci şarkısı "Artık yağmur yağmayacak"ı söylüyordu.

Çok gerilemiş, hatta transa geçmiş gibiydi. Hiçbir şey söylemedim. Siyah insanlardan çocukluğunda alışık olduğu gibi "zenciler" şeklinde söz etmeye başladı, ama sesinde bir sevecenlik vardı. Huni şeklindeki odadaki siyah kadının saçlarının kırlaşmış olduğunu ve gözlük taktığını anlattı. Benim de saçlarım kırlaşmıştı ve gözlük takıyordum, demek ki aktarımda beni bu kadının imgesiyle yoğunlaştırmıştı. Birdenbire, bu kadının çocukluğunda ailesinin yanında çalışmakta olan çamaşırcı kadın olduğunu anımsadı. Kadının "teyze" diye çağrıldığını söyledi, sonra kendi söylediğini düzeltti, "Yok, yalnızca gerçek teyzelere 'teyze' denirdi. Yaşlı zenci kadın 'teyzanne' idi." "Artık teyzanne yok" diye mırıldandı. Küçük bir çocuk gibi oynuyor, çocukluğunda yaptığı gibi zenci aksanını taklit ederek "Teyzanne yok, Teyzanne gitti" deyip duruyordu. Sonra birdenbire "Abigail yok. Abigail gitti!" diye bağırdı. Düşündeki zenci kadının aslında Abigail'in teyzesi olduğunu anımsamıştı ve yeniden şarkıya döndü.

Artık yağmur yok.
Ensemi nasıl yıkayacağım peki, yağmur yoksa?
Artık Abigail yok!

Şarkısı sona erdiğinde Hamilton heyecan içinde düşündeki kır saçlı kadının, kocasının ve Abigail'in gerçekte yaşamış oldukları kulübeyi görür gibi olduğunu söyledi, burnuna oradaki çamaşır teknesinin kokusu gelmişti sanki. Mutfak da gözünde canlanmıştı. "Çok net görüntüler..." Sonra şu yorumu yaptı, "Onlara veda edebilirim. Ayrılıkları ve kayıpları kabul edebilirim, ama herkesi ve onlara ait anıları bir arada tutabiliyorum; iyi ve kötü bir arada." Bu çok dokunaklı bir seanstı ve orada bulunup Hamilton'un

temel bazı çocukluk sorunları üzerinde çalışmasını gözlemlemek benim için çok hoştu.

Fowler: Hamilton'un şarkı söylemeye başlaması en duygulandırıcı anlardan biri. Çok güzel biçimde, "teyze" sözcüğüyle oynayarak başlıyor ve nihayet Abigail'i buluyor. O anda, başından beri aradığı şeyi keşfediyor (duygusal bir düzeyde). Bu sadece bir oyun değil, duygusuyla birlikte derin bir içgörü.

Volkan: İçsel olarak ben de tıpkı bir oyunmuş gibi, analitik çalışmaya katılırım. Hem analizan hem ben oynarız. Bu oyun sırasında analizan, hazzı, acıyı, "ahaa!" deneyimlerini benden daha çok yaşar, ben de ona katılırım. Bu oyun çok ciddidir.

Yeniden keşfettiği sıcak memeyi, bir "anıya" dönüştürmeyi bu şekilde "öğrendikten" kısa süre sonra Hamilton, ergenlik yıllarında Dorothy'yi maruz bıraktığı ensestiyöz eylemleriyle ilgili olarak da kendi içinde huzur bulabildi. Artık kız kardeşinin bacaklarına ve göbeğine boşalmasının ona karşı bir aşk beslemekle değil, "sıcak memeyi" kaybetmenin içinde yarattığı saldırganlıkla ilişkili olduğunun tümüyle farkındaydı.

Gündelik hayatında Hamilton iyi bir baba haline geliyordu. Sanki çocuklarına sevecen davranması ve onlarla yakınlaşması için ona ikinci bir şans verilmişti. Bununla birlikte, kardeşleriyle olan ilişkisinde belli belirsiz bir düzelme vardı. Hepsi birbirleriyle konuşuyordu, ama yakın değildiler. Hamilton, kardeşlerinin de yakın olma arzusu duymadıklarını sezinlemişti.

Ağabeyinin evinde toplandıkları ender zamanlardan birinde Hamilton, erken ayrılmak için izin istemişti. O sıralarda ellili yaşlarında, evli bir kadın olan Dorothy, Virginia'daki bu aile toplantısına Georgia'dan kalkıp gelmişti.

Hamilton'a "Şimdi nereye gidiyorsun?" diye sorunca, Hamilton onun ne kastettiğini anladığını sanmıştı. Ona göre, kız kardeşi, onun kadın peşinde koşmak üzere aile toplantısından erken ayrıldığını ima ediyordu. Kız kardeşinin onun ne kadar değişmiş olduğunu henüz kavrayamamış olması ona kendini kötü hissettirmişti. Ciddi bir ifadeyle, "Eve gidiyorum, dua edeceğim" yanıtı kendiliğinden dudaklarından dökülmüştü. Bunu, yalan söylemediğini gösteren bir ses tonuyla dile getirmişti ve gerçekten de eve gidip dua etmeyi planlamıştı.

Eve giderken, Hamilton kız kardeşine verdiği bu içten yanıtın, dolaylı biçimde ondan af dilemek olduğunu kavramıştı. Divanda bana bu olayı anlatırken üzgün görünüyordu. Daha önce de belirttiğim gibi, o ve Dorothy, çok eskiden aralarında geçmiş olanlar hakkında açık açık hiç konuşmamışlardı ve erişkin olarak Hamilton onun yanında kendisini huzursuz hissediyordu. Erişkin yaşamları boyunca, kız kardeşinin ona olan öfkesini hep korumuş olduğunu sanıyordu. Aile toplantısından ayrılırken Dorothy'nin sorusuna verdiği yanıtla, kız kardeşine kendisinin değişmiş olduğunu, o da dahil olmak üzere kadınların peşinden koşmayı bıraktığını ve bağışlanması için dua edeceğini söylemiş oluyordu.

Hamilton ertesi seansa geldiğinde, önceki gün Dorothy'den beklenmedik bir telefon almış olduğunu bildirdi. Birkaç gün önce Georgia'daki evine dönmüş olan kız kardeşinin telefondaki sesi sıcak ve dostçaydı. Ona vermek istediği önemli bir şey, bir kutu olduğunu söyleyerek Hamilton'u çok şaşırtmıştı. Bu kutuyu yıllardır saklamakta olduğunu ve ölümlerinden sonra anne-babalarının evinden almış olduğunu da eklemişti. Kutuda Hamilton'un bütün ilkokul ve lise karneleri vardı. Ayrıca Hamilton'un okulda-

ki spor etkinlikleriyle ilgili gazete kupürleri de vardı. Belli ki oğluyla ilgili bu kâğıtları saklayan anneleriydi, çünkü kutuda ayrıca kendi akrabaları tarafından ona yazılmış mektuplar da vardı. Annesi, içinde Hamilton'a övgü dolu sözlerin yer aldığı bu mektupları saklamıştı. Bu kutunun ve içindekilerin varlığından habersiz olan Hamilton çok duygulanmıştı. Demek, onu "reddetmiş", cezalandırmış ve sevgisini açıkça gösterememiş olan annesi, gizlice onunla ilgili andaçları saklamış, yani aslında onu sevmişti.

Hamilton, divanda, bu kutunun ve neden Dorothy'nin bunu bunca yıl saklamış olduğunun üzerinde uzun uzun durdu. Ben çoğunlukla sessiz kaldım ve dinledim. Vardığı sonuca göre, kız kardeşi ona kızgın olduğu için, şimdiye dek annesinin onu sevdiğini bilmesini istememişti. Hamilton aile toplantısından ayrılırken ondan "özür" dilemesinin ve değişmiş olduğunu ona dolaylı yoldan söylemesinin ardından Dorothy'nin kendisini affetmiş olduğunu hissediyordu.

Birkaç gün sonra kutu Hamilton'un eline ulaştı. Divanda büyük bir rahatlamışlık duygusu içindeydi. Daha sonra da o ve kız kardeşi, aralarında olup bitenler üzerine açıkça hiç konuşmadılar ve asla yakın bir ilişki geliştiremediler ama Hamilton kutuyu aldıktan sonra huzurlu bir biçimde dost kaldılar.

BÖLÜM 8

Neden Atatürk Türk Kadınlarını Peçeyi Atmaya Yüreklendirdi?

Psikanalizinin başlarında Hamilton, ensestiyöz eylemlerinden söz etmişti. Ergenliğinin ilk yıllarında Dorothy'nin bacaklarına ve göbeğine boşalması, erişkin olduktan sonra da baldızı ve üvey kayınvalidesi ile seks yapması esas olarak çökkün, onu sevgiden yoksun bırakmış annesine yönelik çocukluk saldırganlığıyla, çökkün annenin (ve yitik Abigail'in) yerine, ideal bir kadını koyup onun tek sevgilisi olma arzusuyla bağlantılıydı. Bir dereceye kadar, bu eylemler dışavurulmamış ödipal arzularının da türevleriydi. Tedavinin dördüncü yılının başlarında Hamilton ilkel (tam olarak simgeleştirilmemiş) bir tür ödipal etkinliğe kalkışmış, evli bir çiftle onların yatağında cinsel ilişkiye girdiği sırada, bir yandan diğer erkeğin sertleşmiş penisiyle kendisininkini karşılaştırırken, bir yandan da benim cinsel organımın büyüklüğüyle ilgili düşlem kurmuştu. Bu, bir baba, bir anne ve anneye sahip olmak için babayla yarışan bir oğul arasında yaşanan bir oyundu. Analizinin dördüncü yılının sonuna doğru, ödipal kaygıları daha "sofistike", daha simgesel hal aldı ve aramıza yerleştirdiği terapötik öykülerde boy göstermeye başladı. "Normal" çocuk gelişiminde annesinin sevgisi için duygusal olarak babasıyla savaşan ve onunla yarışan küçük oğlan sonunda

kendisi de bir erkek olmayı "öğrenme" sürecinin bir parçası olarak büyük erkekle özdeşleşir. Küçük bir oğlanın Ödipus karmaşasını çözmesi şu şekilde olur: Babasıyla dövüşmek yerine, özdeşim yoluyla onunla güçlerini birleştirir. Bundan sonra babasının annesine sahip olmasına izin verir ve büyüdüğünde, tıpkı babası gibi, o da kendi kadınını bulmakta kendini özgür hisseder. Analizde bitmemiş ödipal meselelerin çözülmesine ya da Hamilton'un durumunda olduğu gibi, onarılmış bir kendilikle ödipal evrenin ilk kez yaşanmasına birkaç şey eşlik eder: Analizanın bir kadın için analistiyle yarışması, bir erkek olarak analistle özdeşleşmesi ve son olarak analistin ofisinde "iki erkek" olmasından rahatsızlık duymaması. Bu iki erkek, bir yandan analizanın bitmemiş ve/veya çatışmalı psikolojik sorunlarını incelerken, bir yandan da "erkek erkeğe" iletişim kurabilirler.

Analizinin dördüncü yılının sonuna doğru bir gün Hamilton Charlottesville'de yaşayan büyük oğlunu ziyarete gittiği bir sırada, tiyatroda beni görmüş olduğunu bildirdi. Yanımda şişman bir kadının oturduğunu görmüş, bu kadının benim karım olduğunu düşünmüştü. Ben tiyatrodayken onu görmemiştim, iki gün sonra bana ofisimin dışında bir yerde "birlikte" olduğumuzdan söz etti. Tiyatroya gittiği akşamın gecesinde Hamilton, düşünde bir kadın ve bir adam görmüş ama onları tanıyamamıştı. Hamilton kendisi de düşün içindeydi ve bu adama bir "şaka" yapmaya çalışıyordu. Düşe yaptığı serbest çağrışımlarda babasının "at alışverişinden" nasıl hoşlandığını anımsadı. Bir keresinde babası arkadaşlarından birine bir "şaka" yapmıştı. Yaşlı bir atı genç ve olduğundan daha sağlıklı gösterecek biçimde tımar etmiş ve arkadaşına satmıştı. Alıcı, Hamilton'un babasının onu nasıl kandırmış olduğunu sonradan kav-

ramıştı ama iki adam da olaya kötü gözle bakmamış, çok gülmüşlerdi. Hamilton babasının bu öyküyü tekrar tekrar anlatmaya bayıldığını anımsıyordu.

Hamilton, on yıl önce şişman bir kadınla seks yaptığını anımsadı, bu kadınla ilişkisi oldukça kısa sürmüştü. Kadını kilo vermeye yüreklendirmiş, ona bir diyet programının broşürünü getirmiş hatta parasını verip onu bu programa kaydettirmişti. Ne var ki kadın kilo verip çok daha hoş gözükmeye başlayınca, başka bir adama âşık olup onunla evlenmiş ve Hamilton'u terk etmişti.

Bu öyküyü anlattıktan sonra Hamilton zayıf bir kadınla birlikte olmadığım için beni azarlamaya başladı. Şişman kadınımı nasıl daha güzel bir kadına dönüştüreceğime dair beni "eğitmek" istiyordu. Hamilton'a, "kadınım" zayıfladıktan sonra ne yapacak diye sordum. Zayıfladığında onun şişman kadını gibi beni terk mi edecekti? Hamilton gülmeye başladı ve "benim kadınım" zayıf ve seksi bir görünüme bürünürse, onu benim elimden alabileceğini söyledi. Ona, babasının bir atın görünümünü değiştirdiğini ve onu arkadaşına sattığını ama gerçekte bunun bir şaka olduğunu anımsattım. Ayrıca, neyi alıp sattığımızı daha iyi anlamamız için bu "at alışverişine" daha yakından bakmamız gerektiğini söyledim.

Hamilton bana başka bir olay daha anlattı ve ruhsal yaşamında bir tek kadın için yarışan iki adamla ilgili olup bitenleri daha da aydınlatan bir düş getirdi. Katıldığı bir akşam yemeğinde, seksi ve zayıf bir kadın olan Charlotte'un yanında oturmuştu. Charlotte, Hamilton'unkinden daha büyük bir işletmenin yönetim kurulu başkanı olan bir adamın karısıydı. Yemek, "başkan" (simgesel bir baba figürü) diye hitap edilen bu adamın onuruna verilmekteydi. Hamilton bana, eskiden olsa (eski kendiliği) büyük olasılık-

la Charlotte ile flört edeceğini söyledi. Ama bunun yerine akşam yemeğinde o ve Charlotte kendilerini ABD Anayasa Mahkemesi'nin son zamanlarda verdiği bazı kararlar üzerine ciddi bir tartışmanın içinde bulmuşlardı. Charlotte ile konuşurken penisinde uyarılma hissetmiş, hatta bir ara sertleşmişti. Buna karşın, anayasa mahkemesiyle ilgili tartışmayı sürdürmüş ve kendisini rahat hissetmişti. O gece Charlotte ile koşuya çıktığı bir düş görmüştü. Kendisini mahcup hissediyordu çünkü onun başkasının karısı olduğunu biliyordu. Düşte yerçekimine meydan okurcasına sıçramış ve bir buldozerin sürücü koltuğuna düşmüştü. Aletin devasa bir buharlı kepçesi (kazmaç) vardı. Kepçenin apış arasında durduğunu hissetmişti.

Kepçe ona göre sertleşmiş penisiydi. Ama komik olan, cinsel itkisini anayasa mahkemesiyle ilgili bir tartışmayla birleştirmiş olmasıydı. Mahkeme, diğer görevlerinin yanında insanların hareketlerini de yargılıyordu. Hamilton'un simgesel biçimde psikanalistlerin "id itkileri" (sertleşmesi) dedikleri şeyle bu "id" itkilerini zararsız hale getirmeye çabalayan "süperegoyu" (mahkeme) bir araya getirmeye çalıştığını seziyordum.

Kısa bir süre sonra, Hamilton seksenli yaşlarındaki bir çiftle kurduğu dostluktan sık sık söz etmeye başladı. Ona göre bu iki insan hâlâ birbirlerine âşıktı. Hamilton, onu "genç bir adam" olarak kabul eden ve onaylayan, "birbirini seven bir çift" ile birlikte nasıl olunacağını "öğrenmek" üzere onlarla dolaştığını biliyordu. Hamilton, kendi yaşının da ilerlemekte olduğunu ve seksenlerine geldiğinde, yeni dostu gibi bir yaşlı adam olmayı umduğunu söylüyordu. Bunca yıldır, bir kadına karşı olgun bir sevgiyi tanımaksızın yaşamıştı. İçim acımıştı, ona ne yazık ki "yitik yılları" konusunda filozofça davranmaktan, bugünkü ve

gelecekteki yaşamına odaklanmaktan başka seçeneği olmadığını söyledim.

Hamilton ilk eşi Della ile ilgili anılara gömülmüştü. Çocukları ve güzel bir evleri vardı. O sıralarda yaşamında, seksenli yaşlarında olan başka bir kadın daha vardı. "Dostlukları" Hamilton'un kısa bir süre emlakçılık yaptığı sırada, bu kadının evini yüksek bir fiyata satıp yüklü bir komisyon almasıyla başlamıştı. Şimdi, ondan aldığı parayla, "gökkuşaklarını" seyredebileceği güzel bir çiftlik satın alma düşlemini anımsıyordu. Gerçekte bu kadın baskıcı bir tipti. Hamilton onun nasıl Dolly'ye benzediğini, hatta Dolly'nin yerine geçmiş olduğunu anlattı. Hamilton bu kadının "kölesi" haline gelmiş, onun şu veya bu işinin yapılması için verdiği "emirlere" uyacağım diye Della'yı ihmal etmiş ve onu incitmişti. Bu öyküyü anlatırken Hamilton'un gözleri yaşardı. "Şimdi vicdan azabı çekiyorum" dedi: "Della'ya yaptıklarım için çok pişmanım. Keşke daha iyi bir koca olabilmiş olsaydım."

Seksenli yaşlarındaki yeni dostları, iyi anne-baba için somut simgelerdi. Hamilton onların birbirlerine ve ona karşı "hep" hoş ve saygılı davrandıklarını söylüyordu. Sonra bana, "Siz de hep varsınız, benim dünyadaki en iyi dostum gibisiniz" dedi. Bundan sonra yaşamında onu çok zedelemiş ve tam ergenlik sırasında "iyi" ödipal babayla özdeşimini bozmuş olan bir olayı anımsadı. Aklına gelen, başka bir attı. Bu seferki güçlü ve iyi bir attı, satılması için daha genç gözükecek şekilde tımar edilmesine hiç gerek yoktu. Hamilton 14 yaşındayken ağabeyi üniversiteye gitmek üzere çiftlikten ayrılmıştı. Hamilton, ağabeyi gittiğine göre artık babasının ona ilgi göstereceğini ve onunla "bağ" kuracağını umduğunu anımsadı. Küçüklüklerinde babası iki oğlunu da "kamçılamasına" karşın, Hamilton, ağa-

beyinin babasının gözdesi olduğunu seziyordu. Ağabeyi üniversiteye gittikten sonra babası Hamilton'a güzel bir at almıştı. Hamilton bundan çok hoşlanmış, küçüklüğündeki sıkıntıları arkasında bırakıp babasıyla dost olacağına, ona benzeyeceğine dair gizli gizli umut beslemeye başlamıştı. Bir gün, yeşil bir elma yedikten sonra atın karnı şişmiş ve ölüvermişti. Onun ölümüyle, Hamilton'u "iyi", sevecen bir babaya bağlayan bağ (at) da kopmuştu. Şimdi Hamilton divanımda bu güzel at için(aynı zamanda babasının onun erkekliğini onayladığının simgesi), babasıyla dost olma fırsatını yitirdiği için ve kendi seçimi olan bir kadınla rahat bir ilişki kurmaksızın bunca yıl geçirmiş olduğu için açıkça yas tutuyordu.

Ne yazık ki, tam da "iyi" bir babaya yakın olma girişimlerinden yaşadığı düş kırıklığını gözden geçirdiği sırada, onu bir kez daha bırakmak zorunda kaldım. İki hafta sonra yeniden bir araya geldiğimizde, divana yerleştikten sonra, "Bu kez siz uzaktayken etrafımda eli palalı Türk aradım ama hiç bulamadım. Öyle görünüyor ki cezalandırılmayı beklemem gerekmiyordu. Bunun yerine, yokluğunuzda bol bol kendimi gözlemledim" dedi. Benim yokluğumda, gençliğinden beri dostu olan David'in çağrısı üzerine onu ziyarete Güney Carolina'ya gitmişti. David, Hamilton'un yaşındaydı ve o da çok zengindi. Hamilton yıllar sonra David'i gördüğünde, onun yüzünü gerdirmiş ve saçlarını boyatmış olduğunu fark etmişti. David ayrıca, Hamilton'a sertleşmesine yardımcı olacak ilaaçlar almakta olduğunu anlatmıştı. Kaptan dahil, mürettebatı yalnızca kadınlardan oluşan bir de yatı vardı. David, birçok kadının tek sevgilisi olma yanılsamasını gerçeğe dönüştürecek bir dünya "yaratmıştı". Hamilton bunun kendi eski arzularının gerçekleşmesi olduğunu görmüştü. Ama aynı zamanda, birçok

kadının sevgilisi rolünü oynayan yaşlı bir adamın yarattığı bu "dünyanın" komik, çocuksu bir düşün karikatüründen ibaret olduğunu da gözlemlemişti. Bana, "David'i kıskandığımı sanmıyordum, ama sonra belki de kıskanıyor olabileceğimi fark ettim, çünkü o gece Güney Carolina'da yatağımda yalnız yatarken eski çökkünlüğümün geldiğini hissettim. Ama sonra bunun kaynağını kavradım" dedi ve ekledi: "Çökkünlüğüm birden kalktı. Çözüm, kusursuz bir kadın bulmak değil. Aslında, artık kusursuz kadın bulmak derdinde değilim."

O sıralarda Hamilton ara sıra Lisa ile çıkıyordu. Lisa kırklarında dul bir kadındı. Birbirlerine âşık değildiler, yalnızca sık sık birbiriyle yatan iki dosttular. Lisa'nın annesi ve babası alkolikti ve ne zaman bir restorana gitseler, Lisa Hamilton'dan şarap içmemesini istiyordu. İlk başlarda Hamilton buna sinir olmuştu ama Lisa'nın onun sosyal içiciliğine neden karıştığını anladıktan sonra rahatlamıştı. Bunu "onun sorunu" olarak görüyordu. Bu yüzden restorana gittiğinde keyifle şarabını içmeyi sürdürmüş, Lisa'nın sorununun kendi iç dünyasını kirletmesine izin vermemişti.

Yokluğumda olup bitenlerle ilgili gözlemlerini fazla yorum yapmadan dinledim. Beni artık onun gerisinde oturan eli palalı bir Türk gibi görmeyen Hamilton canlı bir ifadeyle konuşuyor, kendinde gördüğü değişiklikleri heyecanla paylaşıyordu. Bana, ben yokken *National Geographic* dergisinin 1928-1940 yılları arasında çıkmış eski sayılarını bulduğunu aktardı. Bu sayılarda Türkler ve Türkiye (simgesel olarak analist) üzerine birçok yazı yer alıyordu ve hepsini okumuştu. Bu, onu, araştırmalarını derinleştirmeye yöneltmiş ve I. Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü ve modern Türkiye Cumhu-

riyeti'nin kuruluşu üzerine daha çok bilgi veren kitaplar bulmuştu. Türklerin cumhuriyetlerini kurduktan sonra, eski geleneklerinin birçoğunu değiştirmeyi başardıklarını öğrenmişti. Şimdi Türklerin alfabelerini değiştirdiklerini, Arap harflerini bırakıp yerine Latin yazısını benimsediklerini biliyordu. Ayrıca, laikleştiklerini, İslam hukuku yerine bazı Avrupa ülkelerindeki hukuk sistemini temel alan bir yasal sistem getirdiklerini de öğrenmişti. Modern Türkiye'nin kurucusu Kemal Atatürk'ün, Türk devrimlerindeki öncü rolünü çok takdir etmişti. Atatürk'ün "kötü" Osmanlı padişahını (Hamilton'un "kötü" baba figürü) kovduğunu ve onun yerine Türklerin yeni "babası" olduğunu anlıyordu. Atatürk konusunda onu özellikle büyüleyen nokta, Türk kadınlarını peçeyi atmaya yüreklendirmiş olmasıydı. Atatürk'ün neden Türk kadınlarının başkaları tarafından görülebilmeleri için yüzlerini açmalarını istediğini merak ediyordu.

Fowler: Hamilton şimdi ödipal meselesi ve süperego sorunları üzerinde çalışıyor. Size "iyi" Türk önderin "kötü" Padişahı kovmasını ve kadınları baskıcı bir denetimden kurtarmasını anlatırken, kendi baskıcı süperegosunu nasıl daha değişik algıladığıyla ve kadınlar için daha iyi bir erkek olma arzusuyla kurduğu simgesel bağlantıyı kolayca işitiyoruz.

Volkan: Bana ve kendisine, bunu yapabileceğini söylüyor. Türkler simgesel kötü baba karşısında özgürleşebilirlerse o da bunu yapabilir. Ben artık palalı bir Türk değil, devrimci bir Türk'üm. Bu ikinci kimliğimle özdeşleşecek ve içsel dünyasını değiştirecek, daha iyicil ve idealize edilmiş bir süperego geliştirecek. Ama bu ilk baştaki Hitlerimsi baba imgesiyle ödipal sorunlarının bazılarını yeniden gözden geçirmeyeceği anlamına gel-

miyor. Onun içinde yeni yapılar oturana dek gözden geçirmeler gereklidir.

Hamilton'un benim analizanım olmasından birkaç yıl önce, Princeton'da tarihçi olan dostum Norman Itzkowitz ile birlikte Atatürk üzerine kapsamlı bir psikobiyografi yazmıştık (Volkan ve Itzkowitz, 1984). Bu sayede, Atatürk'ün onu askeri bir liderin yanı sıra devrimci bir lider de olmaya iten içsel güdülenimleri üzerine birçok şey biliyordum. Benim iki haftalık yokluğum sırasında Türkler üzerine yürüttüğü bu "çalışma" sırasında Hamilton'un bizim kitabımızı görmemiş olduğu açıktı. Atatürk'ün yaşamıyla ilgili "uzmanlığımdan" ona söz etmek için narsisistik bir arzu duymama karşın, bunu yapmaktan kaçındım. Ayrılığımız sırasında bir Türk kadını ya da "kusursuz" bir kadın aramak yerine, Hamilton özdeşleşebileceği bir Türk erkeği imgesi yaratmak istemişti. Tedavisinin bu noktasında annesinin "memesini" bulmaktan çok, etkili ödipal bir baba bulmak derdindeydi.

Ona, kadın peçenin ardına gizlenmediğinde artık gizemli ya da güçlü olmaz dedim ve ekledim: "Onu olduğu gibi görebilirsiniz." Onun "kusursuzluk" kavramının da bir peçe gibi olduğunu açıkladım. Kadınları onun "kusursuzluğunu" "takındıklarında" güçlü oluyorlardı; onu vezir de rezil de edebiliyorlardı. Şimdi Hamilton'un kendisinin "kusursuz" kadınlarının peçesini kaldırabildiğini öne sürdüm. Artık kadınları oldukları gibi görebiliyor ve onlarla gerçekçi biçimde ilişki kurabiliyordu.

Benimle olan aktarım ilişkisinde giderek daha fazla "iyi" ödipal baba haline geldiğimin farkındaydım. Sanki onun Atatürk'ü olmuştum ve onun iç dünyasında devrim yapıyordum. Bununla birlikte, eski "kamçılayan" baba ve

buna karşılık gelen "örselenmiş" çocuk imgelerinin tümden silinmemiş olduğunu ve bu imgeleri başkalarına dışsallaştırdığını seziyordum. Bu dışsallaştırılmış imgelerle ne yapacağını ve bunları daha yakından incelememiz için ne zaman aramıza geri getireceğini henüz bilmediğim için bu konuda tek söz etmedim. Tam analizinin dördüncü yılının bitimine rastlayan seanslarında Hamilton, o sıralar başkan olan George Bush'un imgesini "kamçılayan baba" ve Nazi Almanyası'ndaki Yahudileri "işkence gören çocuk" imgelerine dönüştürdü. Biri güncel biri tarihsel iki olaydan söz ederek çocukluğunu bir kez daha incelemeye başladı, İran Körfezi'nde patlamaya hazır sorunlar ve Nazi Almanyası... Ama bu kez incelemesini onarıldıktan sonra evrilmiş olan bir kendilikle gerçekleştiriyordu. Şimdi kendiliği, çocukluğundaki eli kamçılı ödipal babadan farklı bir kişi olarak algıladığı analistiyle kurmakta olduğu özdeşimleri de içeriyordu. Ne var ki analistinin bu halini koruyacağından emin olamıyordu. Ara sıra da olsa, analistin yeni imgesini korku uyandıran çocukluk imgeleriyle kirletmeyi sürdürüyordu.

BÖLÜM 9
Erkeklerin Dünyasına Giriş

Kuveyt'in Irak tarafından işgalinden sonra, o sıralar Irak'ın başkanı olan Saddam Hüseyin, 2 Ağustos 1990 tarihinde Kuveyt'i, Irak'ın 19. eyaleti olarak ilan etmişti. Başkan George Bush'un başında olduğu Amerikan hükümeti, Irak'ın Suudi Arabistan'ı da işgal etmeye niyetlendiğini düşünüyordu. Suudilerin isteği üzerine, Bush'un, Amerikan birliklerini Suudi Arabistan'ı korumak üzere bölgeyi göndermesiyle, 6 Ağustos'ta "Çöl Kalkanı Operasyonu" başladı. Hamilton 1990 güzünün başlarında divanda Başkan Bush'tan söz etmeye başlamıştı. Başkanın Irak ve Ortadoğu ile ilgili görüşlerini korkutucu buluyor ve Başkan Bush'un ABD'yi savaşa sürükleyeceğinden endişeleniyordu. Herkes gibi Hamilton da Irak, Kuveyt, Suudi Arabistan, Filistin ve İsrail'de olup bitenlerle ilgili gündelik haberlerin bombardımanı altındaydı. Politik meseleleri divana getirmesinin benimle olan özdeşimiyle ilişkisi olduğunu seziyordum. Daha önce de belirttiğim gibi, o sıralarda Virginia Üniversitesi'ndeki Zihin ve İnsan Etkileşimleri Araştırmaları Merkezi'nin yöneticisiydim. Bu merkezin görevi, büyük etnik, dinsel veya ulusal grupların, uluslararası ilişkilerin psikolojisini incelemekti. Hamilton gelişmekte olan uluslararası olaylarla ilgili kısa bir görüşme yaptığım sırada, beni televizyonda görmüş, böylece tıbbi ve psikanalitik uğraş-

larım dışındaki mesleki etkinliklerimle ilgili bir şeyler öğrenmişti.

Bir analizanın psikanalistini, analistin ofisi dışında görmesi ve analist hakkında dış kaynaklardan bilgi alması, daima aktarım çarpıtmalarına yol açar. Analizan, analist hakkındaki bir dış olayı seanslarına getirdiğinde elbette bu incelenir. Sonra aktarım çarpıtmaları düzeltilir ve/veya analizanla psikanalist arasında yaşanmakta olan "terapötik öykü"ye dahil edilir. Ama bu dış bilgilerin meseleleri karmaşıklaştırdığı durumlar da vardır; bu analizanın oral anne, ödipal baba veya başka aktarım figürlerinden biri olarak algıladığı psikanalistiyle olan ilişkisini sekteye uğratabilir. Bu yüzden geleneksel psikanalistler, analizanlarının dışarıdaki ortamlarından uzak durmaya çalışırlar ve medyaya çıkmaktan kaçınırlar. Elbette her zaman bunu başarmak olanaklı değildir, özellikle de Charlottesville gibi görece küçük bir yerde yaşayan ve mesleği topluluk önünde konuşmayı da gerektiren bir üniversite profesörü olan benim gibi bir psikanalist için.

Analiz sürecinde, Hamilton'un fazla dindar biri olmadığını algılamıştım. Dine bağlı yetiştirilme tarzının gereklerine uyuyor, Noel'i kutluyor ve genellikle pazar ayinlerine katılıyordu. Ama kesinlikle bağnaz bir dindar değildi. Bu bende karmaşık bir tepki uyandırmamıştı, çünkü ben de dinsel inançlar veya ibadetle pek ilgili biri sayılmam. Bu zamana dek, Hamilton'un politik yönelimi konusunda da net bir fikrim yoktu. Ama, "Çöl Kalkanı Operasyonu" ile televizyonda yaptığım röportajı görmesi aynı döneme denk geldi ve işler değişti. 1990 güzünden Körfez Savaşı'nın sona erdiği 1991'in ilk aylarına dek geçen sürede, artık psikanalizinin beşinci yılında olan Hamilton, politik meseleleri seanslarına sık sık getirdi. Ben, onunla politik

görüşleri üzerine tartışmaktan kaçındım ve yalnızca bunlar içsel meselelerinin yeniden canlandırıldığı bir sahne haline gelince bunlardan söz ettim. O zaman bile, dışsal olaylara başkalarını da ilgilendirdiği şekliyle değil, canlandırılan mesele üzerine odaklanarak yaklaştım. Savaşlar ve savaş benzeri durumlara ilişkin görüşleri ve duygularının çoğunlukla benimkilere benzer oldukları ortaya çıktı. Elbette, bu benim onun görüşlerine gereksiz kişisel tepkiler vermekten kaçınmama yardımcı oldu. Ama bu tür tepkilerim olsaydı bile eminim psikanalist olarak eğitimim ve klinik deneyimim yine de terapötik konumda kalmamı sağlardı.

Fowler: Irak ve Kuveyt'teki tırmanan çatışmaların yarattığı küresel boyuttaki gerginlik ortamında herhalde kişisel tepkileri belli etmemek zordu. Siz bir analistsiniz, ama aynı zamanda savaş politikalarına infial duyabilecek bir vatandaşsınız. Bu ikinci aidiyetinize rağmen, kendi görüşünüzü seansa getirmemek sizin için çok önemli.

Volkan: Analizanımla doğrudan politika ya da bu "ikinci aidiyeti" tartışırsam, bunun onun yaşamını idare etmekten farkı kalmaz, çünkü o da benim politik görüşlerime kendisininkilerle aynı veya muhalif olarak tepki verecektir. Benim odağım, analizanın içsel dünyası ve dışarıdaki olayların onun içsel süreçleriyle ne şekillerde iç içe geçebileceğini anlamak üzerindedir. Analizan benim politik duygularımı sezebilir ve bunlara tepki verebilir ama bu, benim kendi politik görüşlerimi doğrudan seansa getirmemden farklıdır.

Başkan Bush, İran Körfezi'ne birliklerini yığmaya devam ettiğinden, Hamilton'un şimdilerde esas olarak başkana yansıtılmış olan "kamçılayan baba" imgeleri yeniden

canlı biçimde seanslara geliyordu. Başkan Bush'u banyoda gördüğü bir düş getirdi. Ancak bu kez düşün öyküsü bir banyoda simgesel bir baba tarafından "kamçılanmak" şeklindeki olağan öykü çizgisini izlemiyordu. Bu düşte Başkan Bush penisini dışarı çıkarıyor ve düşü gören Hamilton, başkanın penisinin kendisininkinden hiç de farklı olmadığına dikkat ediyordu. Hamilton bir anlamda, tehlikeli "baba"sınınkiyle aynı büyüklükte bir penise sahip olmaya "cüret ediyordu".

Düşe getirdiği çağrışımlar, babasının penisini "küçültmüş" (bkz. Bölüm 6) olduğunu gösteriyordu. Tıpkı yeni kumaş fabrikasındaki ofisine bitişik banyoyu değiştirerek çocukluğundaki "işkence odasını" "küçültmesi" gibi. Hamilton bu düşle ilgili konuşurken, lise günlerinde yaşadığı bir olayı anımsadı. Tanınmış bir yerel şahsiyeti konuk konuşmacı olarak okula çağırma görevi ona verilmişti. Bunu dinlerken aktarımda bana gönderme yaptığını sezdim, çünkü beni de bir televizyon programında "konuk konuşmacı" olarak görmüştü ama öykünün gelişmesi için aklıma geleni ona hemen söylemedim. Hamilton bu adamın konuşma ücreti olarak 1000 dolar istemiş olduğunu ama kendisinin onu yalnızca 800 dolara bu konuşmayı yapmaya ikna etmiş olduğunu anlattı. Okulun parasından nasıl tasarruf ettiğini öğretmenlerinden birine anlattığında, öğretmen ona "Ona (konuşmacıya) Yahudilik edip fiyatını indirtmişsin" yanıtını vermişti. Hamilton, öğretmeninin ırkçı sözlerinin hiç hoşuna gitmediğini anımsadı. Bundan sonra başka bir konuya geçmeye yeltendi ama ben ondan bu öyküde kalmasını istedim.

Babasının hep Yahudi işadamlarıyla "pazarlık etmenin" nasıl hoşuna gittiğini anlatmasını anımsadı; "Yahudiler belli ücret saptamak yerine pazarlık ederler" derdi

babası. Şimdi Hamilton, babasının söylediklerinin doğru olup olmadığını merak ediyordu. Kültürel farklılıklara odaklanmak ve birbirleriyle etkileşime girdiklerinde farklı kültürlerden ve/veya dinlerden insanların nasıl olup da kendilerini tipik yollarla ifade ettiklerini anlamak istiyordu. Ona, bu sözlerinin bizim için de geçerli olduğunu (bir FFV Amerikalı ve bir Türk-Amerikalı) söylemek yerine ondan devam etmesini ve öyküsünü kendi bildiği gibi evriltmesini istedim. Yeniden Başkan Bush'a döndü ve onu tanımlamak için pek de hoş olmayan ifadeler kullandı. Başkanı küçümsüyordu. Başkanın televizyondaki görüntüsünün ona o sıralarda 75 yaşında olan Oliver adındaki bir adamı anımsattığını söyledi ve bir kahkaha atarak ekledi: "Oliver'ın protez penis taktırmış olduğunu herkes bilir." Birkaç dakika içinde Hamilton kaygıya kapıldı. Yüzeyde Başkan Bush'un/analistin penisini küçültüyor (ya da onlara yapay bir penis veriyordu) ve bu sayede simgesel baba figürleriyle eşitlik sağlıyor, hatta onları aşıyordu. Onları "Yahudilikle aşağı çekiyordu". Ama "başarısının" altında yatan, kurbanlarla yani Yahudilerle kurduğu özdeşimdi. Ödipus karmaşasına getirdiği "çözüm", henüz gerçek bir çözüm değildi. Yüzeyde babasıyla yarışabiliyor hatta onu geçebiliyordu ama gizliden gizliye, "kaderi" kurbanlaştırılmak olan biri olarak kalıyordu.

Hamilton bir seansa kurban imgesini bana yansıtarak başladı ve yüksek sesle "Siz Yahudi misiniz?" diye sordu. Yanıt vermedim. Benim Türk olduğumu bildiğini, ama Türk Yahudi olabileceğimi söyledi. Türk Yahudi isem onu "Yahudilikle aşağı çekebilir" ve penisini küçültebilirdim. Bu arada, ikimizin de tanıdığı hoş bir Türk beyefendiyle tenis oynamakta olduğunu söyledi. Adam, onun benim analizanım olduğunu bilmiyordu. Psikolojik açıdan, bir yan-

dan Türk psikanalistle dostluk ilişkisini sürdürüp onunla özdeşim kurarken, öte yandan analistini hâlâ var olan kurbanlaştırılmış kendiliğinin hedefi olarak kullanıyordu.

Gayri resmi diplomasi ile uğraştığım yıllarda, ziyaret ettiğim farklı ülkelerden küçük andaçlar alma alışkanlığım vardı. Sözgelimi Mısır'dan minyatür metal bir sfenks, İsviçre'den üzeri boyanmış küçük bir inek çanı ve Sovyetler Birliği'nden bir Lenin madalyonu almıştım. Bunlar psikanaliz divanımın önündeki duvarı boydan boya kaplayan kitaplıktaki bir rafta duruyordu. Dört yıl boyunca Hamilton koleksiyonumu görmüş ve bunlara dikkat bile etmemişti. Ama saatlerini Başkan Bush ve Saddam Hüseyin'le doldurmaya başladığı sıralarda bu küçük nesnelere de ilgi göstermeye başladı. Seansı bittiğinde kalkıp odadan çıkmadan önce, kitaplığımın önünde bir iki saniye durup koleksiyonuma baktığını fark ediyordum. O ofisimden çıkana kadar ben divanımın arkasındaki rahat koltuğumda oturmayı sürdürüyordum.

Bir gün seansı bir düşle açtı. Düşte yanan devasa bir odun yığını görmüştü, alevler ve duman göğe yükseliyordu. Odunlar bir evin önündeki tarlanın bir ucuna yığılmıştı ve o, bir bebek arabasındaki Mary'yi kar, pislik ve dışkı dolu bu tarlanın içinden geçirmeye çalışıyordu. Dumanları tüten odun yığını, ona, Nazi toplama kampındaki bacaları anımsatmıştı, bebek arabasındaki Mary ise Naziler tarafından yakılmaya hazır bir Yahudi'nin cesedine benziyordu. Birkaç gün önce Hamilton bana, Mary'nin avukatının Hamilton'un avukatını, kadına daha fazla para verilmesi için sıkıştırdığını anlatmıştı. Boşanmanın parasal yönü henüz karara bağlanmamıştı. "Mary'yi düşümde kurban haline getirmeme şaşmamak gerek. Ona kızgınım" dedi.

Tam bu anda Hamilton divanımdaki yastıktan başını biraz kaldırdı ve raflarda duran andaç koleksiyonuma gözlerini dikti. Biraz kaygı, biraz da heyecanla "Hah!" diye bağırdı. "İşte düşüm!" Sonra sağ elini kaldırarak parmağıyla bir nesneye işaret etti. Neyi gösterdiğini anlamam birkaç saniyemi aldı, bu İsrail'deki Ben Gurion Üniversitesi'nin bir amblemiydi. Tahta bir altlığın üzerinde duran altın yaldızlı bu amblem 10 santime 8 santimlik bir pleksiglasın içine yerleştirilmişti. Bu bana, General Şlomo Gazit tarafından verilmiş bir armağandı. Şlomo Gazit, bir zamanlar İsrail askeri istihbaratının başı olan ve 1979-1980 arasında gerçekleştirilen Arap-İsrail diyaloglarına katılmış olan ünlü bir generaldir. İsrail, Mısır ve Amerikan hükümetlerinin onayıyla yürütülen bu toplantılar dizisinin sponsoru Amerikan Psikiyatri Birliği'nin Dış İşleri Komitesi'ydi (Volkan, 1988). Hamilton'un analizine başladığımızda ben bu toplantılara altı yıldır katılmaktaydım, son üç yıldır da kolaylaştırıcı ekibin başındaydım. O sıralarda Ben Gurion Üniversitesi'nin rektörü olan General Gazit, amblemi bana bu toplantılardan birinde vermişti. Hamilton'a bunu nasıl aldığımı söylemedim. Ben Gurion Üniversitesi amblemine dikkatle baktığımda gerçekten de bir aleve benzediğini fark ettim. Hamilton ise amblemin bir yanardağa (volkan, psikanalist "Volkan") benzediğini söyledi. Ben düşteki tüten odun yığınıydım; Nazi babaydım. Hamilton'a Naziler ve Yahudiler, işkence yapanla işkenceye uğrayan dikotomisinin şimdi ikimizin arasında yaratıldığını söyledim. Beni bir Yahudi olarak algılıyordu ama aynı zamanda Hitler'dim, dahası o da bir Yahudi ve aynı zamanda bir Nazi'ydi.

Naziler ve soykırıma ilişkin zihinsel imgelerin uçlardaki saldırganlık ve uçlardaki acı için nasıl evrensel bir simge haline gelmiş olduğunu bir kez daha fark ediyordum

(Volkan, Ast & Greer, 2002). Şimdi hem "Hitler" hem de "Yahudi" benim ofisimdeydi. Bu kimliklerle "oynayabileceğini" ve uçlardaki saldırganlığını ve utanç duygusunu daha da zararsız hale getirebileceğini düşünüyordum. Gerçekten de ona söylememe gerek kalmadan Hamilton, kitaplığımdaki "nesnelerle" "oynamaya" başladı. İzleyen seanslarda hâlâ Saddam Hüseyin ve Başkan Bush'a bazı göndermeler yapıyordu, ama hemen sonra ilgisini raftaki nesnelere yöneltiyordu. Zihninde bazıları cinsel nesneler haline gelmişti. Sözgelimi, küçük metal sfenksin benim penisimin simgesi olduğunda ısrarlıydı. Bu arada çeşitli gazetelerdeki köşe yazılarını okuyor ve divanda, kimin savaş yanlısı kimin savaş karşıtı olduğunu sayıyordu. Dışarıdaki dünyayı tehdit eden kapıdaki savaş, onun içindeki savaşta yansıyordu. "Yel değirmenleri" ile ilgili tekrarlayıcı düşleri vardı. Bu zihninde kendisini Don Kişot olarak canlandırmasına yol açmıştı. İçsel korkularını "yel değirmenlerine" aktarıyor, sonra onlarla savaşıyordu. Ayrıca "taç" giyme düşleri vardı; böylece kendisi de bir erkek ve simgesel "baba" haline geliyordu.

Bir gün seansın ortasında çok sıra dışı bir şey yaptı. Divandan kalktı, kitaplığıma doğru yürüdü, "andaçlarıma" yakından baktı ve sonra onlara dokundu, özellikle metal sfenksi alıp birkaç saniye avucunda tuttu. Analiz ofisinin dört duvarı içinde, analiz saatinde yaptığı bu hareketle, uçlardaki saldırganlığı, uçlardaki acıyı ve benzeri duyguları zihninde kişileştiren "penisimle" simgesel ama somut bir temas kurmuş olduğunu düşündüm. Hiçbir şey söylemedim ama kaygıya ya da bir eşcinsellik paniğine kapılıp kapılmayacağını merak ediyordum. Böyle bir şey olmadı. Divana geri döndü, hiç kaygı belirtisi göstermeden, utangaç genç bir erkek tavrıyla bana "Bu hastaneyi (Blue Ridge

Hastanesi) yönettiğinizi biliyorum. Ayrıca seyahat ediyorsunuz. Bana işinizden söz edin. Nasıl çalıştığınızı anlatın. Kimsiniz siz?" diye sordu. Ona dört yıldır benimle ilgili çeşitli deneyimler yaşadığını ve bu sayede beni zaten tanıdığını söyledim! Beni bu şekilde, yani analitik çalışmamızın sınırları dahilinde tanımasının, diğer etkinliklerim hakkında ona bilgi vermemden çok daha iyi ve çok daha önemli olduğunu söyledim.

Fowler: Hamilton'un ofisinizdeki simgelere fiziksel olarak dokunmasının önemini açar mısınız?

Volkan: Hamilton şimdi dışarıdaki savaşın tehdidiyle yeniden tetiklenen korkularını yenmeye çabalarken tehlikeli babadan duyduğu korkuları da yeniden ziyaret ediyor. Bu korkular üzerine derinlemesine çalışırken, simgesel olarak beni iğdiş ediyor ve karşılığında benden misilleme bekliyor. Sonra çok kayda değer bir şey yapıyor; benim simgesel penisime dokunuyor. Bu çok sıra dışı bir olay, ben hiçbir şey söylemiyorum. Bu defa, erken çocukluk travmalarını bir eylemle yenmeye çabalıyor! Hamilton hayvanat bahçesinde devenin kocaman ağzından ve uzun boynundan korkan çocuk gibi. Deveye dokunana kadar korkmaya devam ediyor. Bir kez "deve"ye dokunabildiğinde gevşiyor ve gülüyor. Korku heyecana dönüşüyor, çünkü şimdi artık devenin ısırmayan bir deve olduğunu ve canının yanmayacağını biliyor. Tehlikeli deve düşlemi bir düşlemden ibaret ve düşlem gerçeklikle aynı şey değil. Burada, bilinçdışı düşlem kavramını ve bunun "gerçekleşmiş" biçimini yeniden ziyaret emek yararlı olacaktır. Bilinçdışı bir düşlemin "gerçekleşmesi", bir travma yüzünden çocuğun dış dünyaya dair yaşantılarının düşlemin yalnızca ya da büyük oranda psikolojik âlemle kısıtlı kalmasına izin vermediği durumlarda ortaya çıkar. Tam babasıyla ilgili bilinçdışı ödipal cinsel düşlemler geliştirmekte olan küçük bir kız düşünün: Bu

tür bilinçdışı düşlemler rutin gelişim sürecinde psikolojik âlemin sınırları içinde kalır; bunlar sözgelimi çocuksu cinsel arzuları doyurmak, masturbatuvar etkinliklere eşlik etmek, özsaygıyı artırmak, "kötü" rakip-anne imgeleri yaratmak üzere kullanılırlar. Çocuk gelişim merdiveninin basamaklarını çıktıkça değişmeye açık bir dizi psikolojik süreçten ibaret kalırlar. Oysa bu küçük kız ödipal evrede babası ya da onun vekili tarafından cinsel tacize uğrarsa, bilinçdışı düşlemi "gerçekleşmiş" olur, çünkü bilinçdışı düşlemle gerçeklik arasında güçlü bir bağ kurulmuştur. Küçük kızın bilinçdışı düşlemi hem psikolojik âlemde hem de yaşantısal olanda var olacaktır. Buna karşın, birincil sahneye edilgin olarak ve kısa süreliğine tanık olan küçük oğlanın bilinçdışı düşleminin "gerçekleşme" olasılığı pek yoktur; bir düşlemin "gerçekleşmesi" için çocuğun bunu başlatan gerçek yaşantıya ağır ve/veya tekrarlayıcı biçimde maruz kalması gerekir.

Çocukluklarında ağır bedensel yaralanmalar, ameliyatlar, ölümden dönülen tehlikeler, başka örseleyici yaşantıların eşlik ettiği erken nesne kayıpları ya da kitlesel yıkımlara (örneğin deprem ya da savaş) maruz kalmak gibi deneyimler yaşamış bazı bireyler "gerçekleşmiş" bilinçdışı düşlemler geliştirmeye daha yatkındırlar. Örneğin bir depremden sağ çıkan bir çocuk, bu yaşantıyı cinsel veya saldırgan bir düşlemle ilişkilendirebilir ve süperegosuna boyun eğmezse kendi saldırganlığının bir afete yol açacağı gibi bastırılmış bir "öykü" geliştirebilir. Gerçekten de Bergmann (1982), Kogan (1998, 2000) ve Volkan, Ast ve Greer (2002) bir çocuğun anne-babası veya diğer yakınlarıyla -hatta çocuğun ait olduğu soykırım gibi kitlesel travmalar geçirmiş büyük grupla (yani etnik, dinsel veya milli grup) özdeşleşmesi sonucunda da bilinçdışı "gerçekleşmiş" (Bergmann ve Kogan "somutlaşmış" terimini kullanıyorlar) bilinçdışı düşlemler geliştirebileceğini gösterdiler. Bu gibi bir durumda, travmadan sağ kalanlar kendi hasarlı imgelerini bunlara eşlik eden duygulanımlar ve tarihsel

olayın temsilcileriyle birlikte çocuklarının kendilik temsillerine "yatırırlar" (Volkan, 1987). Böylece, aslında doğrudan örselenmiş olan kuşağa ait olan psikolojik ödevleri (örneğin yas tutmak, çaresizlik duygusunu tersine çevirmek) sonraki kuşaklara devretmiş olurlar.

Anne-baba veya kardeşlerden gelen cinsel veya saldırgan tacizler, akut ve tekrarlayıcı cinsel veya saldırgan tahrikler de çocuğun düşlemine gerçeklik katabilir. Örneğin, Hamilton'un "işkence odası"ndaki deneyimlerinin onun dışkının güçlü yıkıcı bir gereç olduğu şeklindeki bilinçdışı düşlemine, bir baba tarafından eşcinsel saldırı ve iğdiş edilmenin gerçekten mümkün olabileceği bilinçdışı düşlemine gerçeklik kazandırdığını düşünüyorum.

Klasik psikanaliz yalnızca "psişik gerçeklik" âlemini ele aldığı için "gerçekleşmiş" bilinçdışı düşlem kavramının sınıflamaya sokulmasına itiraz edenler var. Klasik psikanaliz tekniği zihinsel içeriği psişik âlemle sınırlı tutmaktaki zorlukları ele alan herhangi bir kavramı gereksiz bulur. Oysa ben klinik uygulamada aktarım-karşı aktarım ekseni içinde belli bilinçdışı düşlemlerin yeniden etkinleşmesinin klasik tekniği karmaşıklaştırdığını fark ettim. Bu, analizanın psişik gerçekliğinin ötesindeki dünyaya gönderme yapılmadan başarıyla üstesinden gelinemeyecek özgül sorunlar yaratır. "Gerçekleşmiş" bilinçdışı bir düşlemi olan bir insan yetişkin olarak analize başlarsa ve düşlemin "öyküsü" onun için ulaşılabilir hale gelirse, (artık bilinçli olan) düşleminin nerede bitip gerçekliğin nerede başladığını ayırt etmekte zorlanabilir. Bu insan için, "sıcak" aktarımı psikolojik âlemle sınırlı tutmak zor olacaktır. Hakikaten de bilinçdışı gerçekleşmiş düşlemleri olan insanlar, düşlemleri yeniden etkinleştiğinde gerçekliği değerlendirmelerinde genel bir bulanıklaşma ortaya çıkar. Bu tür hastalar, bilinçdışı gerçekleşmiş düşlemlerin çeşitli yanlarını temsil eden yer değiştirmeye uğramış simgeleri veya nesneleri "proto simgeler" (Werner ve Kaplan, 1963) olarak algılarlar.

Hasta için bunlar gerçekte temsil ettikleri şeydirler. Sözgelimi, bu tür bir hasta için bir mağara sanki annesinin rahmiymiş gibi değil, annesinin rahmidir. Başka biri, komşularını Nazi olarak algılayabilir, Nazi gibi değil. Düşünsel düzeyde hasta analistinin proto simgelerin anlamına getirdiği yorumu "işitebilir", ancak tek başına yorum hastanın yer değiştirmiş simgeleri veya nesneleri proto simgeler olarak kullanmaktan kendini alıkoyabilmesini sağlamaz. Böyle bir hastanın terapötik gerilemesinin onu bilinçdışı düşlemin "gerçekleştiği" noktaya götürmesi gerekir ki, "terapötik gerilemenin ardından terapötik ilerleme" süreci başarılı olabilsin. Bir anlamda, hasta bilinçdışı düşleme ait olanla, dış dünyaya ait olan arasındaki farkı yeniden oluşturabilmek için zihinsel içerikle dışsal gerçekliğin iç içe geçtiği an(lar)a "geri gitmek" zorundadır. Psikanalitik tedavide bu hastaların sağlam bir gerçeklik değerlendirmesi edinmeleri için "terapötik oyun"a katılmaları gerektiğine inanıyorum. Gözlemlediğimiz gibi Hamilton terapötik oyunlara girmişti. Burada, seans içinde sıra dışı bir eylem yapmış ve analistin simgesel penisine dokunmuştu. Sanırım bu da gerçekleşmiş bilinçdışı düşlemini yalnızca psikolojik âleme ait bir rutine dönüştürme işlevi gördü.

O seans sona erdi. O gece Hamilton bir düş gördü ve ertesi gün bana anlattı:

> İki katlı iki ev var, yan yana duruyorlar. Evler hemen hemen aynı, ama biri beyaz öbürü gri. Gri olan arazi ihlali yapmış, bir kısmı sınırın ötesine inşa edilmiş.

Hamilton evlerin ikimizi temsil ettiğini hemen gördü. Ben "Beyaz Ev"dim (White House - Aynı zamanda Beyaz Saray) (Başkan Bush/baba figürü). "Hem" dedi, "sizin saçlarınız da beyaz". O, bütünlüklü bir kendiliğe sahip "gri"

evdi. Artık "inşası yarım kalmış" değildi ve gözetim altında tutulması gerekmiyordu.

Önceki gün divandan kalkıp bana ait nesnelere dokunduğu zaman yaptığı "sınır ihlali"ni getirdim. Bu hareketinin onda kaygı yaratmadığını söyledi. Benimle "somut" bir temas kurmak, kendi gerçek (ödipal) babası gibi olup olmadığımı şüpheye yer bırakmayacak şekilde anlamak için beni sınamak istemişti. Bana (bana ait nesnelere) dokunmuş ve kendisine, benim Hitler olmadığımı kanıtlamıştı. Onu yakmamış, analitik konumumda kalmış ve merak etmekle yetinmiştim. Bir önceki seansından sonra, bu düşü görmesinden önce o ve kız arkadaşı Lisa, yaşlı Türk beyefendiyle ve onun Amerikalı eşiyle tenis oynamışlardı. Artık Hamilton bana, Türk adamdan daha iyi bir tenis oyuncusu olduğunu serbestçe söyleyebiliyordu. Bir noktada Türk adam şakayla karışık "Hadi intikam alalım!" demiş ve Hamilton'la kendisinin Lisa ve onun eşine karşı oynamalarını teklif etmişti. İki adam iki kadına karşı güçlerini birleştirmişler ve tenis maçını kazanmışlardı. Hamilton'a düşündeki "sınır ihlalinin" aynı zamanda kendi içinde aştığı diğer bir sınıra gönderme olabileceğini söyledim; kendisinden yaşlı erkeklerle ya da genelde erkeklerle çocuksu tarzda ilişki kurmaktan vazgeçebilir ve artık bir erkekle serbestçe takım oluşturup erkeklerin dünyasına girebilir miydi? Bunu işittikten sonra Hamilton benimle ilgili daha çok meraklanmaya başladı. Onun çocukluğundaki babasından çok farklı olduğumu kavramıştı. Bir gün zihninde benim niteliklerimin bir listesini yapmış olarak geldi ve bana bu listeden söz etti. Süreklilik göstermiş olmam hoşuna gidiyordu. Benim "soğukkanlı, zeki, iyi huylu ve dünyayla ilgili bir adam olduğumu" söylüyordu. Nerede yaşadığımı da bulmuş ve aldığı bilgiden memnun olmuş-

tu, çünkü kendisi de Charlottesville'in o kesimini beğeniyordu. Ama benimle ilgili hoşuna gitmeyen şeyler de olduğunu ekledi. Arabamın eski olması hoşuna gitmemişti. Tiyatroda gördüğü şişman kadın benim eşimse, daha seksi bir kadınla olmamı yeğleyeceğini belirtti. Giderek daha açık ve daha kesin bir biçimde onun zihninde psikanalistlerin "yeni nesne" dediği şey haline geliyordum. Ama aynı zamanda benimle hâlâ Hitler'mişim (işkence yapan baba) ve Yahudi'ymişim (bana yansıtılmış olan işkence kurbanı çocuk Hamilton) gibi ilişki kurmakta olduğunu fark ediyordu. Ne var ki, artık büyük bir kaygıya kapılmak yerine bana ait bu tür imgelerle "oynayabiliyordu". Hatta, benim "Hitler" ve "Yahudi" kimliklerimi "Hitler Yahudi kanı taşıyordu!" iddiasıyla bütünleştirme çabasına bile girişti.

Ertesi seans geldiğinde, beni bütünleştirme "oyununu" sürdürdü. Doğruca divana gitmek yerine, bir kez daha metal sfenksimi, sonra da duvardaki yağlıboya çiçek resmini inceledi. Bu kez sfenkse dokunmamıştı. Divana yattıktan sonra, "penisler" ve "çiçekler", "saldırganlık ve sevgi", "bunları bağlantılandırmak veya bağlantılandırmamak" konularını tekrarlayıp durdu.

Bu seanstan sonraki hafta sonu "üç doğum gününü bir arada" kutlama zamanı gelmiş ve yine Hamilton büyük bir parti vermişti. Bu kez başka bir eyalete gidip bir kadın bulmak ve "annesinin" biricik çocuğu olduğu yanılsamasını tekrarlamak gereksinimi duymamıştı. Ama, pazartesi seansına gelip olaysız hatta zevkli bir "üç doğum günü bir arada" kutlaması anlatırken ansızın "kazayla" mavi bir ceket ve siyah pantolon giymiş olduğunu kavradı. Bu aklını karıştırmıştı. Bu kez, "penisler" ve "çiçeklerle" uğraşmak yerine "siyah ve mavi" ile uğraşmaya başladı. Hamilton'a, geçmişte küçük kardeşlerinin doğumlarını ve annesini yi-

tirişini her anımsayışında büyük bir öfkeye kapıldığını ve cinayet düşlemleri kurduğunu söyledim. Bunun karşılığında da cezalandırılmayı bekliyordu. Artık bu tür duygularının ehlileşmiş ve/veya etkin biçimde bastırılmış olduğunu ona açıkladım. Bu yüzden de cezalandırılma beklentisi yalnızca simgesel biçimde kendini gösterecekti. Ona "mavi ve siyahın" büyük olasılıkla kamçılanmaktan cildi "mavi-siyah" renk almış çocuğun simgesi olduğunu açıkladım. Bunun doğru olabileceğini söyledi, zaten o sabahki seansına gelmek istememiş ve bu onu şaşırtmıştı.

Seansımızdan önceki günlerden birinde Hamilton, ofisimin kapısının açıldığı koridorda asılı duran resimlere yakından bakmıştı. Bunlardan biri, elinde purosuyla Sigmund Freud'un kocaman bir resmiydi. Hamilton "Freud'a baktım. Biraz üzgün göründüğünü düşündüm. Sonra üzgün olanın ben olduğumu düşündüm" dedi. Konuşmayı kesti, gerçekten de üzgün görünüyordu. Sonra ansızın, canlı bir ifadeyle bana bir fıkra anlattı. Bu tür bir şeyi ilk kez yapıyordu, bir düzeyde erkeklerin dünyasına girmek istediğini ve artık başka bir adamla bir espriyi paylaşabileceğini biliyordum. Ayrıca babasıyla özdeşleşiyordu, ürkütücü olanla değil fıkralar anlatmaktan hoşlanan babayla... Anlattığı fıkra şuydu:

> Doksan dört yaşındaki bir adam bankta oturmuş, ağlıyormuş. Oradan geçmekte olan bir adam durmuş ve adama neden bu kadar üzgün olduğunu sormuş. Yaşlı adam yanıtlamış: "Ben 24 yaşında güzel bir kadınla evliyim. Bu suç değil ya... İyi bir aşçı, yatakta iyi bir seks partneri..." Sonra susmuş ve bu kez hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamış. Diğer adam şaşırmış: "Bu tür bir kadına sahip olduğunuz için çok şanslı-

sınız. Neden kendinizi bu kadar üzdüğünüzü anlamıyorum." Yaşlı adam acı içinde haykırmış: "Sorun şu ki evimin adresini anımsayamıyorum. Kadınımı bulamıyorum."

Fıkrayı anlattıktan sonra kıkırdamaya başladı; ona üzüntüsünün "idealize edilmiş kadınını" yitirmekten kaynaklandığını söyledim. O artık yalnızca bir anıdan ibaretti. Söylediklerimi onayladı.

Bu arada Hamilton, Richmond'da şehircilikle ilgili birçok etkinliğe katılmaya başlamıştı. Richmond eyaletin başkenti olduğundan, bu etkinlikler sırasında Virginia Eyaleti Valisi Douglas Wilder ile tanışma fırsatı bulmuştu. Vali Wilder, Afrika kökenli bir Amerikalıydı. Hamilton, vali ile birlikte olmaktan çok hoşlanıyordu. Ben, valinin, konumunun yanı sıra, Hamilton'un Abigail'in ağabeyi Morris'le olan ilişkisi yüzünden de simgesel bir baba figürü olduğunu düşünüyordum. Bunu "yorumlamamayı" yeğledim. Hamilton valiyle olan ilişkisinde herhangi bir çatışma yaşamıyordu. Ona valinin kendisi için kimi temsil ettiğini söylemem yalnızca düşünsel bir alıştırmadan ibaret kalırdı, Hamilton'a ne kadar zeki olduğumu gösterme alıştırması! Valiyle kısa birlikteliği ise erkeklerin dünyasında bir alıştırma işlevi görmüştü. Bir keresinde valiyle bankacılık sistemindeki bazı sorunlarla ilgili teknik bazı konular hakkında konuşma şansı bulmuştu. Kendi katkısının takdir edildiğini hissetmişti. Bu arada, hem Başkan Bush hem de Saddam Hüseyin, onun için tehlikeli baba figürleri olmayı sürdürüyordu. Onların imgeleriyle ilişkili çatışmalar yaşadığı için hâlâ etrafta "kötü" babalar bulunmasından duyduğu korkudan söz edebiliyorduk. Divandayken, zih-

ninde bu liderlere ait imgelere serbestçe hitap edip onlara ağzına geleni söyleyebildiğini fark etmiştim.

Hamilton, erkeklerin dünyasına katılmak yolunda gösterdiği ilerleme ve ödipal sorunları üzerindeki analitik çalışmaları sayesinde, küçük oğluna yardım edebilecek hale gelmişti. Bu genç adam, annesi hastalanıp öldüğünde henüz küçük bir çocuktu. Şimdi başka bir eyalette yaşıyor ve veteriner olmak üzere eğitim görüyordu. Hamilton'un oraya yaptığı unutulmaz bir ziyaret sırasında oğlu, ona çocukluğunun ne denli zor geçtiğini, annesini kaybetmesinin ve babasının sevgisi olmadan yapayalnız kalmasının ona ne kadar ağır geldiğini anlatmıştı. Hamilton ondan özür dilemiş ve oğluna kendi çocukluğunun nasıl olduğunu, kendi ruhsal sorunlarının onu daha iyi bir baba olmaktan nasıl alıkoyduğunu anlatmıştı. Baba ve oğul birbirlerini anlamışlar ve aralarında "bağ kurulmuştu".

"Erkeklerin dünyasına girdikten" sonra Hamilton analizini bitirebileceğini düşünmüştü, ciddi olarak birlikte çalışmayı ne zaman bitirebileceğimizi sordu. Bu soru üzerine düşündüm ve aklıma şu geldi; Hamilton yaklaşık elli yıldır çocukluktaki örselenmelerin acısını çekmişti, tüm bu zaman boyunca bütünleşmemiş bir kişilik örgütlenmesini koruyarak, törenler ve semptomlar aracılığıyla bunlara çözümler bulmaya uğraşmıştı. Analizinde içsel yapısını değiştirmek ve kaygıdan kaçmasına yardımcı olan törenlere ve semptomlara duyduğu gereksinimden vazgeçmek için çok emek vermişti. Şimdi ödipal çatışmaları üzerinde derinlemesine çalışıyor ve tam bir "erkek" haline geliyordu. Tam bu sırada analizini bitirmek erken olurdu. Ortak çalışmamızı sonlandırmadan önce kendisindeki değişiklikleri gözden geçirmeye, "erişkin kendiliğini" billurlaştırmak üzerinde daha fazla çalışmaya ve bu yeni bütünleşmiş (gri)

kendiliğiyle daha fazla yaşam deneyimi edinmeye gereksinimi vardı. Aklıma gelenlerin hepsini ona söylemek istemedim. Bunun onun erkek rolü "oynamasına" düşünsel bir tepki olabileceğini düşündüm. Sonradan, belki düşüncelerimi onunla paylaşmış olsaydım iyi olurdu diye düşündüğüm oldu. Her neyse, yalnızca "Acelemiz ne!" demekle yetindim. Gülümsedi ve psikanalizi için bitim tarihi belirlememizi istemeyi bir kenara bıraktı. Yeniden Başkan Bush ve Saddam Hüseyin'e döndü. Saddam'ın yetiştirilme tarzıyla ilgili bir şeyler okumuştu ve Iraklı liderin yetiştirilmesiyle, cinai eylemleri arasında bir bağlantı buldu. Saddam'ı "psikanaliz"den geçirmekle, benimle özdeşim kurmuş oluyordu. Iraklılara sürekli "Kıçlarınıza kamçıyı basacağım. Bu sizin iyiliğiniz için. Sizi kamçılamak ve öldürmek sizden çok benim canımı acıtıyor!" diyen Başkan Bush'u, çocukluğunun "eli kamçılı babası" olarak algılamayı sürdürüyordu. Hamilton aynı zamanda Richmond ve Charlottesville'deki toplumsal etkinliklere de giderek daha çok katılır olmuştu. Sürekli olarak "Yaşamda benim rolüm ne?", "Toplum için iyi bir şeyler yapmakla kendi zevklerim arasında nasıl denge kurabilirim?" sorularını soruyordu. Charlottesville Film Festivali ve sanat etkinliklerine kendini ciddi olarak veriyordu. Ayrıca valiye bazı politik parasal meselelerle ilgili yeni fikirlerini sunmaya çabalıyordu.

Hamilton Irak'ta gerçek bir savaş olasılığı ve ülkenin savaşa gidebilecek çok sayıda asker gereksinimiyle ilgili giderek yoğunlaşan konuşmalardan çok endişeleniyordu. Endişesinin temel kaynağı en küçük oğlunun deniz kuvvetlerine çağrılıp Kuveyt'e gönderilebilecek olmasıydı. Bu gerçekleşmedi ama endişeleri Hamilton'u oğlunu yeniden ziyaret etmeye yönlendirdi. Oğluna analizinden söz etmiş

ve bunu yakında bitirmeyi düşündüğünü söylemişti. İlginçtir, oğlu, benim Hamilton'a söylediklerimi bilmeden, benim cümlemi tekrarlamıştı. "Acele etme baba!" Genç adam ayrıca Hamilton'a kansere yakalanıp ölmekte olan annesiyle ilgili çocukluk anılarından söz etmişti. Bir gün, oğlan ölmek üzere olan annesinin yatak odasındayken, kadın haykırmıştı: "Onu (oğlunu) buradan çıkarın!" Oğlan kendisini reddedilmiş hissetmiş ve perişan olmuştu. Şimdi Hamilton, oğluna Della'nın iyi yürekliliğinden, çektiği acılardan ve annesinin çığlığının anlamını nasıl yanlış anlamış olduğundan söz edebilmişti. Kadın oğlunu reddetmemişti, yalnıza büyük bir fiziksel ve ruhsal acı içinde olduğunu onun görmesini istememişti, o kadar. Hamilton oğluna, annesinin onu ne kadar sevdiğini anlatmıştı.

Baba oğul kendilerini çok üzgün hissetmişler ve birlikte ağlamışlardı. Hamilton, oğlunun duygulandığını hissetmişti. Genç adamı yemeğe çıkarmış ve oğlu babasına içsel yalnızlığından söz etmişti. Bir kız arkadaşı vardı ama yine de kendisini diğer insanlardan yalıtılmış hissediyordu. Hamilton bunu işitince kötü olmuştu. Oğlunda kendi sorunlarının bazılarını görmüştü. Oğluna bu içsel yalnızlığa yol açan şeyin, çocukluğundaki örselenme (genç adamın "sevilme ve terk edilme" yaşantısı) olduğunu açıklamıştı. Oğluyla kurduğu "bağ" billurlaşmıştı. Hamilton onu analize gitmeye yüreklendirmişti. Oğlu babasından para istememişti; Hamilton'dan parasal destek alırsa kendini onun tarafından "kontrol edilmiş" hissedeceğini düşünmüştü. Bu konuda açıkça konuşmuşlar ve sonunda oğlu (en azından kısa bir süreliğine) babasından parasal yardım almayı kabul etmişti. Çok geçmeden Hamilton'un oğlu da kendi analizine başladı.

Oğluyla konuşmasını anlatırken Hamilton'un aklına Della'nın hastalığı ve ölümüyle ilgili başka ayrıntılar geldi. Önemli bir ayrılıkla karşı karşıya kaldığında paniğe kapıldığını fark etti. Karısının yanı başında kalmak yerine evden "kaçmış" ve kısa bir süre önce şirketinde çalışmaya başlamış olan evli bir kadınla seks yapmıştı. Karısının durumu kötüleşince, ardındaki gerekçeyi düşünmeden evli kadını işten kovmuştu. Divanda ilk önce kadınla sevişmekle ilgili vicdan azabından söz etti. Sonra da onu kovarak yaptığı haksızlıkla ilgili pişmanlığını dile getirdi. Yavaş yavaş, benim yardımımla bu hareketinin, rolleri tersine çevirmek olduğunu anlayabiliyordu. Önce birini seven sonra da onu terk eden aslında kendisiydi. İlk karısını yitirmiş olmakla ilgili derin bir üzüntü içindeydi ve ona daha iyi davranmamış olduğu için suçluluk duyduğunu da kabul ediyordu. O sıralarda Della'nın yirminci ölüm yıldönümü yaklaşıyordu. Şimdi, onun küllerini gömmesinin üzerinden iki yıl geçtikten sonra, suçluluk, vicdan azabı ve sonra da yas duygusunu yaşayabiliyordu. Divanda yaşadığı acıya karşın, yas tutma sürecinden geçtiğini ve bunun erişkinlere özgü olduğunu biliyordu. Benim için geçmişteki davranışlarından ve geçmişteki kayıplarından ötürü bunca acı çeken bir adamın, tam da bunlar sayesinde kendilik değerini yükseltmesini ve "erkeklerin dünyasına" girmesini gözlemlemek çok duygulandırıcıydı.

Fowler: Hamilton erkeklerin dünyasına girmeye cesaret ederken oynamayı sürdürüyor. Aynı zamanda hem erkek hem de oğluna baba oluyor. İlişkileri olgunlaşıyor. Karısının, Della'nın kayıplarından duyduğu vicdan azabına geri dönüyor.

Volkan: Bu önemli bir gelişme. Vicdan azabı duyabiliyor. Dahası, analistle ve onun analiz etme işlevleriyle daha fazla öz-

deşleşmek yoluyla Hamilton kendisini de daha fazla analiz etme yetisi kazanıyor ve gördüğümüz gibi, oğlunun ruhsal sorunlarını çözmesine de yardımcı oluyor. Della'yı yitirmenin yasını ve o sağken ona daha iyi davranmamış olmaktan duyduğu vicdan azabı, onun psişesinin geliştiğinin işaretleri. Ama daha yapacak işlerimiz vardı.

BÖLÜM 10

Senin Kendi Aletlerin Var Benim de Kendi Aletlerim

Analizinin beşinci yılının başlarında, yine Noel yaklaşmıştı ve Hamilton geçen yıl bana vermek istediği ama arabasının bagajında unuttuğu için bozulup kokan "elmalı alt-üst pastayı" kıkırdayarak anımsadı. Bana bu Noel bir armağan getirme çabasına girmediğini söyledi. Bunun yerine, benim kalçalarıma tuhaf bir ilgi geliştirmişti.

Uzun yıllardır benim alışkanlığım, analizanlarım için kapıyı açık tutmaktır. Seans saati geldiğinde içeri girer ve divana yönelmeden önce kapıyı arkalarından kapatırlar. Ofisime girdiklerinde, genellikle beni divanın gerisindeki rahat koltuğumda onları bekler bulurlar. Analizanlarım ve ben birbirimizle "Selam", "Nasılsınız?" veya "İyiyim, teşekkürler, siz nasılsınız?" vesaire gibi havadan sudan konuşmalar yapmayız. Aslında, analizanlarımın hemen tamamı divanda yerlerini alana dek hiç konuşmazlar. Birlikte çalışmaya başladığımızdan bu yana Hamilton da aynı rutini izlemişti.

Elmalı alt-üst keki anımsadığı günün ertesi günü ofisime girdiğinde masamın arkasında durmuş, bazı kâğıtları düzenlemekteydim. Onu görür görmez koltuğuma yöneldim ama bu sırada bir iki saniyeliğine ona arkamı dönmüş oldum. Divana uzandıktan sonra arkam ona dönükken

kalçalarıma bakmış ve kaslarımın sıkı mı yoksa gevşek mi olduğunu merak etmiş olduğunu söyledi. Bir yıl önce, elmalı alt-üst pastayı bana getirmek yerine arabasında bıraktığı sıralarda, onun simgesel bağırsak hareketleri üzerinde durmakta olduğumuzu anımsattı. Onun bedensel ürünlerini onaylayıp onaylamayacağımı merak ediyordu. Pastayı vermeyi önce geciktirip sonra da hiç vermemekle yaptığı şey aslında, Dolly'nin/analistin "emirlerine" karşı isyan edip edemeyeceğini sınamaktı. Söylediğine göre bu kez benim kalçalarım dikkatini çekmiş ve benim bağırsak alışkanlıklarımı merak etmişti. "Bırakın zihniniz gezinsin" yanıtını verdim. Bundan sonra bana, Mary'nin yakınlarda bir hekimle görüşmüş olduğunu ve ondan araba kullanmasını güçleştirecek bir nörolojik bozukluğu bulunduğuna dair bir rapor almış olduğunu söyledi. Hamilton ve avukatı, bu "sahtekâr" hekimin yardımıyla, boşanmadan daha fazla para kopartabilmek için Mary'nin bu "yeti yitimini" kullanacağına inanıyorlardı. Ödenecek paranın miktarı için mahkeme kararının çıkması yakındı. Hamilton'a mahkemenin, ne yapması ve ne kadar dışkı/para çıkarması gerektiği konusunda ona emirler vereceğini söyledim. Dış dünyadaki bu durumun onun içsel dünyasını yankıladığını ekledim. "İlginizi benim kalçalarıma ve kaslarıma yöneltmekle kendinizi bana yansıtmış oluyorsunuz. İşinizi sizin adınıza benim yapmamı istiyorsunuz, hem de daha az çatışmalı biçimde yapacağımı umuyorsunuz. Ben bunu daha az çatışmalı biçimde yapmayı becerebilirsem, belki de benden ne çıkarılacağı ve ne kadar çıkarılacağı üzerine gerçekçi olmayı öğrenebilirsiniz." Sözlerimi şöyle sürdürdüm: "Birinin bağırsak hareketleri mahkemeyi tatmin etmezse, sizinkiler yerine benim kalçalarımın kamçılanma-

sını istiyorsunuz. Ama biliyorsunuz, sizin aklınızdan geçenler, sizin kaygılarınız size aittir, bana değil."

Hamilton'a, son zamanlarda kendi erişkin özerkliğini geliştirmekle, "erkeklerin dünyasına" katılmakla uğraştığını anımsattım. Kalçalarıma gösterdiği ilginin ardında, esas olarak nasıl sıçılacağına ve ne sıçılacağına karar vermekte özerk olan biriyle özdeşim kurmak arzusunun yattığını umduğumu söyledim.

Ertesi gün Hamilton seansını bir düşle açtı:

> Plastikten yapılma bir yolda yürüyorum. Yürürken bu plastik yolun ne kadar uzun olduğunu görmek için sürekli arkama bakıp duruyorum.

Düşün gündüz tortusu, önceki gün bankaya gidip para çekmek için plastik banka kartını kullanmış olmasıydı. Bunu yaparken, Mary'nin banka hesabına muazzam miktarda para aktarmak zorunda bırakılırsa, bu plastik kartla ne kadar para çekebileceğini merak etmişti. Hamilton'a, düşünde arkasındaki plastik yolun onun dışkısını/parasını temsil ettiğini söyledim. Bir kez daha, yaklaşmakta olan mahkeme kararının çocukluk "anılarını" uyandırmış olduğunu anımsattım. Kaka yapma biçiminin Dolly'yi ve/veya annesini memnun edip edemeyeceği üzerine çatışması canlanmıştı.

Kısa süre sonra Hamilton, para konusunun bir karara bağlandığını bildirdi. Mary'ye bir milyon dolara yakın bir para ödemesi gerekiyordu. Bu miktar çok yüksek gözükse de o çok hoşnuttu. Aslında daha fazlasını bekliyordu. Ayrıca hâkim bu miktarı yalnızca bir seferliğine vermesine, daha sonra aylık nafaka ödemesi gerekmediğine karar vermişti. Yüzündeki rahatlamayı görebiliyordum. Hamilton,

önceleri kadınlara Noel armağanları almak üzere hissettiği içsel baskının da geçmişte kaldığını söylüyordu. Onu bu kadınlara "ödeme yapmaya" zorlayan şeyin, çok büyük olasılıkla bir tür suçluluk duygusu olduğunu divanda tekrarladı. Suçluluğunun ne konuda olduğu üzerine onu bir kez daha düşünmeye çağırdığımda yanıtı şu oldu: "Ensestiyöz duygularımın uyandırdığı suçluluk!"

Armağanlardan konuşurken, Hamilton haberim olmaksızın benden bir "armağan" almayı başarmış olduğunu ve bu bilgiyi sır olarak sakladığını açıkladı. İlk karşılaştığımızda bana "küçük oğlan gülümsemesiyle" nasıl baktığını ve bu sayede seansları için ondan daha fazla ücret almamı nasıl engellediğini anlattı. Aklınca beni bir "armağan verici" haline getirmişti. Bunu işittiğimde, ilk karşılaşmamızda gerçekten de ondaki küçük oğlan çekiciliğini hissetmiş olduğumu anımsadım. İngiliz lordu görünümünün ardındaki küçük oğlanı fark etmemiş olsaydım, onun gibi zengin bir adamdan daha fazla ücret talep edip etmeyeceğimi kendi kendime sordum. Yine de ondan daha fazla para istemezdim, bu konuda içim rahattı. Sonra Hamilton'a birlikte çalışmaya başladığımızda onu "özel" yapmayı arzulamadığımı söyledim. Herhangi bir şeyin analitik yaklaşımıma sekte vurmasını istemiyordum. Küçük oğlan gülümsemesiyle gizlice beni yönlendirdiğine inanmakla, onun kendisini "özel" yapmış olduğunu ona gösterdim. "Simgesel konuşursak, ikimizi birlikte bir resmin içine yerleştirmiş ve bu ofisteki bir duvara asmışsınız. Anne-babanızın yatak odasında asılı duran resimde, annenizin yanındakinin siz olmadığını anlamanız birkaç yıl aldı; meğer 'özel' olan ölmüş kız kardeşiniz Julia imiş. Şimdi ikimize ilişkin sırrınızın da açığa çıkmış olmasına memnunum."

Bundan sonra Hamilton bana, bunca yıldır içinin derinliklerinde, çalışmamızda ona "en iyi tedavimi" uygulamıyor olduğum yolunda bir kuşku barındırdığını açıkladı. Aklınca, beni ondan normalde alacağımdan daha az bir para almaya yönlendirdiği için, ona karşı mesleğimin gereğini en iyi şekilde yerine getirmemiş olabilirdim. "Armağanlar" vererek reddedilmeyi, ayrılıkları yadsımaya ve "sevgi" satın almaya çabaladığını ona açıkladım. Bu tür bir yöntemle satın alınan "sevginin" daima "sahte sevgi" olacağını da ekledim. Benim onun tarzında bir "armağan verici" olduğum şeklinde bir yanılsama içindeyse, analitik çalışmamızın da sahte olduğunu varsayması normaldi.

Hamilton'a bu sırrı saklamasının amacının, gerçekten sevilip sonra da terk edilmeye karşı kendisini korumak olduğunu açıkladım. Ona yalnızca sahte bir sevgi vermiş olsaydım, onu terk etmem fazla acı vermezdi. Bu sır, onun kendini analize tümden bırakmasına karşı bir dirençti. Kısa süre önce analitik çalışmamızı bitirmekle ilgili sorularını anımsattım. Şimdi, benden ayrılmadan önce analizde başardıklarının tümünü kendine mal etmeye gerçekten karar verebilmesi için bu direnci gözden geçirmemizin zamanı olduğunu söyledim. Aksi halde analizinin bitişi de sahte olacaktı.

Bu sözlerim üzerine Hamilton derin düşüncelere daldı ve sonraki iki seansı benim dürüstlüğümle (çn: İngilizce "integrity") ilgili duygularını inceleyerek geçirdi. Sonra rahatladı ve ona asla "sahte sevgi" vermemiş olduğumu kabul etmeye hazır olduğunu bildirdi, ama onu asla "özel" biri yerine de koymamıştım. Benim özel bir hastam olmuş olsaydı bunun kendisi için büyük bir yük olacağını ekledi. Bu sonuca vardıktan sonra, artık kalçalarına duyduğu il-

ginin ikinci anlamını da bana söylemeye hazırdı. Bu onun bana karşı hissettiği eşcinsel aşkla ilişkiliydi.

Kalabalık bir caddede beni izlediği ve gözlerini kalçalarımdan ayırmadığı bir düş anlattı. Kalçalarımı görebildiği sürece kaybolması olanaksızdı. Kalabalık caddenin sonundaki inşaat alanına gidiyorduk. Düşte amacı, bu noktaya güzel bir ev yapmaktı. Ben alet kutumu açıyordum ve ona kutunun içinde bulunan çekiç, pense, çivi gibi "aletlerimi" gösteriyordum. Benim "aletlerime" hayran kalıyordu. İşe koyulmak istiyor ve aletlerimi kullanıp kullanamayacağını soruyordu. Ama sonra kendisinin de bir alet kutusu olduğunu fark ediyordu. Kutuyu açıyor ve aletlerini bana gösteriyordu. Düşte, kendi "aletlerinin" de benimkiler kadar iyi olduğunu biliyordu.

Düşü anlatmayı bitirdikten sonra Hamilton, "Düşümü yorumlamanıza hiç gerek yok. Ne anlama geldiğini biliyorum: siz bir erkeksiniz, ben de bir erkeğim".Ben sessiz kaldım, o ise gülmeye başladı. Tek başına düşünü yorumlamamı istememesinin bile, onun kendi "aletleri" (zihin/penis) olduğunun ve benimkilere bağımlı olmak yerine bunları kullanabileceğinin pek güzel bir göstergesi olduğunu söyledi. Çok geçmeden kalçalarıma duyduğu ilgi de yok oldu.

Hamilton'un düşü aynı zamanda Richmond yakınlarında satın almış olduğu eski bir binayla da ilgiliydi. Amacı bu binayı onarıp yeniledikten sonra lüks bir pansiyona dönüştürmekti. İşle ilgili kısmı bir yana, tam bu zamanda bu harap binayı satın alıp işlevsel ve güzel bir yere dönüştürme çabasının "iyi" ödipal baba/analistle özdeşim kurmasıyla yakından ilişkili olduğunu düşünüyordum. (Düşte beni bir inşaat alanına dek izlemesi ve benim analist [onarıcı] olarak işlevim.) Hamilton benimle kurduğu aktarım

ilişkisinde, "normal" bir çocuğun ödipus karmaşasını çözme (kendi aletlerine sahip olma) yolunda aşması gereken, psikanalistlerin "eşcinsel konum" adını verdikleri aşamadan geçmişti.

Bana yeni mülkünü işlevsel bir yere dönüştürmesinin aylar alacağını söylüyordu. Bu lüks pansiyonun açılış törenine, Virginia'nın Afrika kökenli Amerikalı valisini de çağırmayı hayal ediyordu. Tam bu sıralarda Hamilton "kazara", hâlâ Mary ile birlikteyken tuttuğu bir günlüğü buldu. Bana, yazdıklarına bakınca, Mary'nin ona "deli" demekte haklı olduğu sonucuna vardığını söyledi. Günlüğünde, geçmişteki deliliğinin "kanıtları" bulunduğu ekledi. Belli ki notları onun içsel yalnızlığını, çökkünlüğünü ve paranoyasını anlatıyordu. Ayrıntıya girmedi, ben de zaten her ikimizin de bildiği şeyleri araştırma gereği duymadım.

Günlüğünü bulmasının, Hamilton için "ikinci bakış" etkinliklerinin başlangıç noktası olduğu açıktı (Novey, 1968). Birçok analizan içsel çatışmalarını çözdükten sonra, gerçekte nasıl olduğunu görmek üzere geçmişlerini "ziyaret eder". Sözgelimi, bir analizan fiziksel gerçekliğini sınamak ve aynı yerin psişik gerçekliğiyle karşılaştırmak üzere çocukluğunun geçtiği yere bir yolculuk yapabilir. Hamilton gibi, yoğun bir ayrılık kaygısı yaşayan başka bir analizanım vardı. Yaşamındaki ilk anılarından birinde kendisi bir derenin içindeydi ve kollarını uzatmış, kıyıda duran annesinden onu yukarı çekmesini istiyordu. Bu anıya büyük bir kaygı eşlik ediyordu. Analizimi bitirmeden önce bir yolculuğa çıktı ve düştüğü (en azından düştüğünü sandığı) dereyi buldu. Gerçekte derenin genişliği olsun olsun bir buçuk metreydi ve su çok sığdı. Bir erişkin için hiç ürkütücü değildi, ama bir çocuk için kendisini sürükleyip götürebilecek, annesinden kopartacak azgın sular ka-

dar korkutucuydu. Hamilton'un günlüğü, geçmişine ait, gözden geçirmesi gereken başka meseleler olup olmadığını araştırmasına yol açmıştı. İçlerinde eski resimler, mektuplar ve belgelerin bulunduğu çok sayıda sandık tavan arasına kaldırılmış duruyordu. Bunları açtı ve kendisinin ve atalarının yaşamlarını öğrenme çabasına girişti.

Hamilton bu "ikinci bakış" etkinliklerine gömülmüş olduğu sıralarda Körfez Savaşı da hızla yaklaşıyordu. Amerikan toplumunda herkesi etkileyen "paranoid" bir hava egemendi. Charlottesville'de Saddam Hüseyin'in hava kuvvetlerinin kenti bombalayabileceğine inanan "normal" dostlarla karşılaştığım bile oluyordu! Hamilton ise Saddam, Başkan Bush veya diğerlerinden söz ederken, gerçek korkularını içsel korkularından ayırabiliyordu. Ben onu dinlemekle yetiniyordum.

Başkan Bush, Saddam Hüseyin'e ordularını Kuveyt'ten çekmesi için nihai bir tarih vermiş, bu tarihte hâlâ çekilmediyse sonuçlarından onun sorumlu olacağını bildirmişti. Bu tarih yaklaştıkça Hamilton'un savaş karşıtı konuşmaları da giderek artmıştı. Keşke savaşlara harcanan bütün bu paralar kanser araştırmalarında kullanılmış olsaydı diyordu. Della'nın kanserden ölmüş olduğunu anımsadık. Hamilton güzel bir kadınla bir partiye gitmiş ama ondan kendisiyle yatmasını istememişti. Bu kadınla çıkmanın onda bir tür "suçluluk duygusu" uyandıracağını söyledi, bu sanki o sıralarda düzenli olarak görüştüğü Lisa'yı aldatmak gibi olacaktı. Ama Lisa'ya âşık değildi. Lisa'yı idealize etmiyordu. Lisa'ya ömür boyu birlikte olma vaadi vermemişti, böyle bir niyeti zaten yoktu. "Suçluluk duygusu" Hamilton'u Saddam'dan duyduğu korkuyu konuşmaya itti ve tıpkı benim "normal" arkadaşlarım gibi o da Iraklıların Richmond veya Charlottesville'yi bombalama olasılığından söz

etti. Ama çabucak bu düşünce tarzını "suçluluk duygusu" ve "cezalandırılma" arzusu ile bağlantılandırdı ve ben hiç karışmadan, çatışmasının üzerinde analitik olarak çalıştı. Sonra, bir şey söylemek istediğini, ama Türk olduğum için bunu işitmekten hoşlanmayabileceğimi belirtti. Türklerin, Türkiye'de Kürt bir grupla savaşmakta olduklarını biliyordu, bu yüzden benim de Irak'ta Saddam Hüseyin tarafından zulme uğratılan Kürtlere eşduyum kuramayacağımı sanıyordu. Oysa kendisi, Kürtlerin neler çektiklerini anlayabiliyordu. Önemli olan onun özgürce aklından geçenleri söyleyebilmesiydi, bu yüzden benimle ilgili gereksiz düşlemler geliştirmesini engellemek amacıyla ona kendim hakkındaki gerçeği söylemeye karar verdim. Basitçe "Ben de anlıyorum" demekle yetindim.

Fowler: Hamilton ezilmiş ve işkenceye uğramış Iraklı Kürtlerle eşduyum yapıyor ve Türkiye'deki Kürtlerle Türkler arasında bir bağlantı kurarak sizin onun duruşunu onaylayıp onaylamadığınızı merak ediyor. Sonra ne düşündüğünüzü anlamak istiyor, ve siz "Ben de anlıyorum" diyorsunuz. Bu noktaya dek dış dünyayla ilgili hiçbir görüşünüzü açık etmemiştiniz. Bu noktada bu bilgiyi vermeye neden karar verdiğinizi söyleyebilir misiniz?

Volkan: Analizin bu noktasında Hamilton ödipal geçidini etkin olarak yeniden yaşıyordu. Bu sırada, beni, yeni bir ödipal baba olarak çocukluğundaki asıl babaya ait birçok imgeyle karşılaştırıyordu. Ben Saddam gibi olsaydım ve Kürtlere işkence edip onları öldürseydim, iyicil bir ödipal baba figürü olamazdım. Ben Türk asıllı bir Amerikalı olduğum ve Türkiye'de bir Kürt sorunu olduğu için, benim Kürtlere karşı olduğumu düşünürse bana karşı gelmiş olmanın onda kaygı yaratacağını sezdim. Ona Kürtlerle eşduyum kurduğumu söylememin bir anlamda onun akta-

rım çarpıtmasını düzeltmek olacağını düşündüm. Bununla birlikte, Türkiye'deki Kürt meselesinin ayrıntılarını onunla tartışmaya kalkışmadım.

Fowler: Merak ediyorum, bir analizan farklı bir psikolojik düzeyde işlev gördüğünde bu türden bir ifşaatın daha az sorun yarattığı, hatta gerekli olduğu durumlar var mıdır?

Volkan: Bir hasta analistle ilgili doğru bir saptama yaptığında analistin onun gerçekliği sınamasının sağlamlığını bozmamak için dikkatli olması gerekir. Bu, analistle analizanın oturup birbirlerinin iç dünyalarını tanımakla vakit harcayacakları bir durum yaratmak anlamına gelmez. Analizan, analisti "tedavi edeceği" bir konuma sokulmamalıdır. Anımsayacağınız gibi, daha önceleri hiç karışmadan onun beni Saddam veya Hitler olarak görmesine "izin" vermiştim. Burada da bir süreliğine onun beni Kürtlerden nefret eden biri olarak görmesine ses çıkarmayabilirdim. Ama, ödipus karmaşasının çözülmesi üzerinde çalışmaya devam edebilmesi için benim iyicil bir baba figürü olarak kalmamı istediğini sezmiştim. Bu noktada onunla yandaş olmak için başka bir gerekçem yoktu.

Bu arada "ikinci bakış" etkinlikleri sırasında, babasının komik bir bıyık ve gözlükten oluşan bir maske takmış bir fotoğrafını buldu. Kendi çocukları ufakken, özellikle de pazar günleri anne-babasının evine gittiklerini anımsadı. Babası bu maskeyi takıp torunlarını eğlendiriyordu. Bunu anlatırken Hamilton'un gözleri yaşardı. Babasının bu imgesinin Saddam Hüseyin ya da Başkan Bush'la ilgili algılarıyla hiç benzerliği yoktu. Hamilton çocukken babasının onu "işkence odasına" götürmek yerine, ona iyi davranmış olmasını arzuluyordu. Babasının torunlarına gösterdiği "hoş tarafını" anımsayınca Hamilton'un aklına, kuşaklar

arasındaki "kötü" bağlantının kopması geldi. Şimdi kendi torunları da mutluydular. Bir "işkence odasından" haberleri bile yoktu. Hamilton ayrıca onların savaşla ilgili korkuları yaşamalarını da istemiyordu. Yaklaşan Körfez Savaşı onu diğer bir savaşı araştırmaya itti, Amerikan İç Savaşı ve bu savaşın ataları, sonra da kendisi üzerindeki etkilerini...

BÖLÜM 11

Körfez Savaşı ve Amerikan İç Savaşı'nın Vitrin Mankenleri

Hamilton, 17 Ocak 1991 günkü seansına ondan beklenmeyecek biçimde on dakika geç geldi. Onu beklerken endişeye kapıldım, başına ne gelmiş olabileceğini düşündüm. Bir kaza mı geçirmişti? Geldiğinde bu düşüncelerimi kendime sakladım ve ilk olarak o konuştu. Önceki gece televizyonda Körfez Savaşı'nın başlamasını (Irak ve Kuveyt'teki hedeflere ağır bir hava saldırısı gerçekleştirilmişti) izlemek üzere çok geç bir saate kadar oturmuştu. Bunun bir spor karşılaşması, sözgelimi bir futbol veya basketbol maçıymış gibi sunulduğunu söyledi. Bu onu kızdırmıştı, çünkü orada insanların öldürüldüğünü ve ailelerin mahvolduklarını biliyordu. Televizyondaki hava saldırısını izlerken bir tür yalnızlık ve yalıtılmışlık hissettiğini söyledi. Bunların çocukluğundan kalma duygular olduklarını biliyordu. "Çok geç yattım ve zamanında kalkıp seansıma yetişemedim" diye ekledi, bunun için özür dilemedi. Savaş ve savaşın bütün dehşeti göz önüne alındığında, analiz edilme lüksüne on dakika geç kalmak için özür dilemeyi yersiz bulduğunu sezmiştim. Ayrıca bir araya gelişimiz bu tür kibarlıkları gerektiren sosyal bir olay da değildi. Geç kalarak, on dakikalığına beni yalıtılmış ve öfkeli çocuk haline getirmişti. Bunu

anlayınca, onu beklerken neden huzursuzlandığımı, başına kaza gelmiş olmasından endişelendiğimi de kavradım. Bunu Hamilton'la paylaşmamaya karar verdim. O, "kötü" duygularını geri almış gibi duruyordu, bu yüzden kendi huzursuzluğunu bana yansıtmış olduğu için onu "suçlamama" gerek olmadığını düşündüm. Hem onun çocukluğundaki çökkün ruh haline ilişkin birinci elden duygusal bilgi edinmemin bir zararı yoktu. Üstelik, o on dakikanın yoğun bir huzursuzluk içinde geçmesinin ve bitmeyecek gibi gözükmesinin tek nedeni uzaktan da olsa Hamilton'un yansıtmalarını sezmiş olmam değildi.

Savaş veya savaş benzeri durumlar bana, 1950'lerde Ankara Üniversitesi'nde tıp öğrencisi olduğum sıralarda iki yıldan uzun süre oda arkadaşım olmuş bir gencin ölümünü anımsatır. Adı Erol'du, benden küçük sınıftaydı ve neredeyse küçük kardeşim gibi olmuştu. 1957'de ben yeni mezun bir hekim olarak ABD'ye geldim. Birkaç ay sonra Erol yaşlı ve hastalıklı annesini ziyaret etmek üzere Kıbrıs'a gitti. Kıbrıslı Rum EOKA (Ethniki Organosis Kyprion Agoniston) teröristleri adayı Yunanistan'la birleştirmek amacıyla, yönetimi elinde bulunduran İngilizleri adadan çıkarmaya uğraşıyorlardı. (Ayrıntılar için bkz. Volkan, 1979, 2011.) Ayrıca birleşmeye karşı çıkan ada Türklerini de dehşete boğuyorlardı. Erol, annesine bazı ilaçlar almak üzere eczaneye girdiği sırada EOKA teröristleri ona yedi el ateş etmişlerdi, sırf parlak bir Türk öğrencisi olduğu için. Onun ölümü Kıbrıslı Türk toplumunu şok etmişti. Tüm bunlar olurken ben Chicago'da güven içinde yaşıyordum. Ağır bir "sağ kalan suçluluğu" geliştirmiş olduğumu fark etmek çok uzun zamanımı aldı. Öldürülenin pekâlâ ben olabileceğimi kavrıyordum, ama Erol ölmüş ve ben sağ kalmıştım. Kendi eğitim analizim (gelecekte analist olacak

birinin kendisinin de analizden geçmesi şarttır) sırasında sağ kalmakla ilgili suçluluk duygularım üzerinde derinlemesine çalışmış olsam da bu suçluluk duyguma ilişkin "anılarım" silinmemişti. Televizyonda Körfez Savaşı'nın başlamasını izlerken (Hamilton gibi) ben de bunu televizyondaki zararsız bir savaş oyunu gibi algılamamıştım. Hamilton divanda yatarken bu duygularımı ve düşüncelerimi kendime sakladım.

Seanstan sonraki gece Hamilton, Saddam Hüseyin'le ilgili bulanık bir düş görmüştü. Düşte Saddam'ın tehlikeli olduğunu seziyordu. Ertesi gün, kendisini "bazı yasal meseleler" için Mary'yi ararken bulmuştu. Aslında onunla avukatı ilgileniyordu ve Hamilton artık içsel olarak Mary ile aşırı meşgul değildi. Sıra dışı bir şey yaptığının farkındaydı. Telefonda Mary ona kötü davranmıştı. Hamilton bana Saddam düşünü ve sonra Mary'yi aramasını anlattığında, bir çocuğun annesi (Mary) tarafından cezalandırılmaya, babası (Saddam Hüseyin) tarafından cezalandırılmaktan daha kolay katlanabileceğini öne sürdüm. Bu düşüncemi onayladı.

Hamilton, Mary'yi aradığını bana söylemekten çekindiğini bildirdi. Onu "kamçılayabileceğimi" düşünmüştü. Televizyonda savaşı izlemesi üzerine, başkalarında tehlikeli bir baba yaratmak şeklindeki eski belirtisi, en azından kısa bir süreliğine, geri dönmüştü. Ekranda savaş esirlerinin teşhir edildiğini görmüştü. Bu tür sahnelerin çocukken kendi yaşadığı utanç ve çaresizlik duygularını anımsattığını söyledi. Çocukluğuna "ikinci kez bakma" fırsatı bulmuştu. Beni, elinde palası olan "korkunç Türk" olarak düşündüğü zamanları anımsadı. Şimdi, IBM füzesiyle "cerrahi vuruşlar" yapan Başkan Bush imgesinin yanında,

benim o zamanki ürkütücü imgemin ne kadar yumuşak kaldığını kavramak onu eğlendiriyordu.

O gece, Irak ve Kuveyt'teki hedeflere hava saldırıları sürmekteyken, Hamilton görkemli bir akşam yemeği davetine katıldı. Ertesi gün bana söylediğine göre, yanına İranlı zengin bir hanım düşmüştü ve Hamilton onun da savaş yüzünden içsel bir çalkantı yaşamakta olduğunu sezmişti. Kadın İran'daki baskıcı rejimden kaçmıştı ama yine de ülkesiyle böbürlenmek ve narsisistik biçimde kendisini saldırgan Amerikalılara karşı savunmak istiyordu. Aslında o da İranlılara karşı savaşmış olan Iraklıları sevmiyordu. Bir noktada İranlı kadın, altı yaşındaki İranlı çocukların 12 yaşındaki Amerikalı gençlerden daha iyi eğitimli olduklarını öne sürmüştü. İran'da çocukların Amerikalı çocuklardan daha uslu olduklarını, çünkü İranlı anne-babaların yaramazlık eden çocuklarını kamçıladıklarını eklemişti. Hamilton bu İranlı kadının doğrudan kendisine saldırdığını hissetmişti. "Buna göz yumamazdım. Yaramazlık etmek istiyordum ve bu kez kimsenin beni kamçılamasına izin vermeyecektim." Hamilton, herkesin işitmesi için sesini yükselterek İranlı kadına çocukları kamçılamanın bir tür çocuk tacizi olduğunu nasıl söylediğini aktardı. Sonra ona, "Bilmenizi isterim ki Amerikalı çocuklar da İranlı çocuklar kadar eğitimlidir ve ayrıca Amerika'da küçük kızlara zorla peçe taktırılmaz" demişti. Belli ki masadaki diğer insanlar Hamilton'la İranlı kadın arasındaki bu "savaşı" izlemeye başlamışlardı. Aslında Hamilton çocukluğundaki çaresizlik duygusuna "ikinci kez bakıyor" ve bunu tersine çeviriyordu. Bunu kavrar kavramaz İranlı hanımla "atışmayı" kesmişti. Ama o gece Iraklı askerlerin ona ateş ettikleri bir düş görmüştü, kurşunlar neredeyse bir metre kalın-

lığındaki tahtayı delip geçiyordu. (Okur küçük Hamilton hasta olup ateşlendiğinde annesinin onu kendi odalarında yatırdığı küçük yatağın yanında yükselen tahta yatak ucunu anımsayacaktır.) Düşte Hamilton vurulmuş ve ölmüştü. Bir mezara konmuştu ve ölü olmasına karşın mezarının çevresinde toplanmış insanları görebiliyordu. Hepsi iyi giyimliydi. Annesi güzel bir kürk manto giymiş bir kadının (İranlı kadın) yanında duruyordu. Sonra tuhaf bir şey olmuş ve Hamilton "yeniden doğmuştu". Mezarından çıkmış ve etrafta gezinmeye başlamıştı. Oradaki insanların hepsi vitrin mankenlerine dönüşmeye başlamıştı, bazıları Afrikalı Amerikalılardı. O bu mankenleri kendisinin az önce boşalttığı mezara koymak istemişti.

Hamilton İranlı kadınla olan etkileşiminin, kendisini çocukluğuna götürmüş olduğunu düşündü. Mankenler çocukluğundaki önemli figürler ve atalarıydı. Bir erişkin olarak "yeniden doğduğunu" hissediyordu, şimdi bu figürlere bakabilir, onların kendi üzerindeki etkilerini anlayabilir ve onları mankenlere dönüştürdükten sonra gömebilirdi (bastırma-represyon).

Hamilton, o doğduğunda çoktan ölmüş olanlar da dahil, geçmişindeki önemli insanlara acilen yeniden bakma arzusunun İranlı kadınla atışmasından çok, televizyonda hava saldırılarını izlemesinden kaynaklandığının farkındaydı. İlk önce bana Amerikan İç Savaşı'ndan söz etmeye başladı. Sanki ben onun öğrencisiydim. "İç savaş sırasında kaç kişinin yaşamını kaybettiğini ya da sakat kaldığını biliyor musunuz?" diye soruyor, sonra kendisi yanıtlıyordu. "İç savaşta kurşunların ve süngülerin öldürdüğünün iki katı insan hastalık yüzünden öldü. Bekleyin ve görün. Bu Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'taki siviller çok çekecek." Öldüğünde yalnızca on sekiz yaşında olan bir büyük amca

haricinde, Hamilton'un ailesinden hiç kimse Amerikan İç Savaşı'nda ölmemişti. Ama Hamilton divanda bu savaşın ailesinde açtığı yaraları sayıp döküyordu. İç savaş Dolly'nin aklından da hiç çıkmamıştı, Hamilton onun evinde içi iç savaş resimleriyle dolu bir sandık anımsıyordu. Çocukken ailede bu resimlerle ilgili öyküler tekrar tekrar anlatılırdı.

Şimdi Hamilton kişilik örgütlenmesindeki aksamaların, törenlerin ve diğer semptomların gelişmesinde gerçek çocukluk yaşantılarının etkilerinin yanında, kuşaktan kuşağa aktarılanların da anahtar bir rol oynadığını her zamankinden daha çok kavrıyordu.

Hamilton Körfez Savaşı'nın dirilttiği hortlakları incelemeye ve atalarının öyküsünü bir araya getirmeye başladı. Benim gibi, okur da Hamilton'un atalarının öyküsüne ait bazı parçaları zaten bildiğini anımsayacaktır.

Fowler: Belki bu noktada durup psikolojik öğelerin kuşaktan kuşağa aktarılması fikri ve özellikle de travmanın kuşaklar arası aktarımı kavramına daha yakından bakmalıyız.

Volkan: Psikolojik öğelerin, özellikle de travmanın etkisinin sonraki kuşak(lar)a nasıl geçirildiğinin anlaşılması, soykırımdan sağ kalanların ve Üçüncü Krallık elinden doğrudan örselenmiş diğer insanların ikinci ve üçüncü kuşakları üzerinde yürütülen çalışmalar sayesinde olmuştur (bu konudaki birçok çalışmaya dair referanslar Kogan 1998, Kestenberg ve Brenner, 1996; Volkan, Ast ve Greer, 2002 yayınlarında bulunabilir). Psikanalitik klinik çalışma ve araştırmalar (burada sayılamayacak kadar çokturlar) bir çocuğun "psişik sınırları" ile annesininkiler (veya diğer bakımverenlerinkiler) arasında bir akışkanlık vardır. Çocuk-anne (bakım veren) yaşantıları genellikle çocuğun gelişmekte olan zihni için bir tür "kuluçka" işlevi görür. Daha eski kuşaktan

olan bakım veren büyümeyi başlatan ögelerin yanı sıra, çocuğa istenmeyen psikolojik ögeleri de aktarabilir. Kuşaklar arası aktarımın görece basit bir türüne en iyi örnekleri Anna Freud ve Dorothy Burlingham'ın (1943) Londra'ya Nazi saldırıları sırasında kadınlar ve çocuklar üzerinde yaptıkları gözlemler sunar. Freud ve Burlingham üç yaşın altındaki çocukların, bombalamalar sırasında anneleri korkuya kapılmadıkça kaygılanmadıklarını fark etmişlerdi. Yukarıda sözü edilen akışkanlık, ötekinin elinden çıkan kitlesel felaketler sırasında ve sonrasında olduğu gibi, belli gerileme (regresyon) koşulları altındaki yetişkinler arasında da müthiş biçimlerde ortaya çıkabilir.

Kuşaklararası aktarmanın birçok biçimi vardır. Kaygı, çökkünlük, coşku veya endişelerin yanı sıra, bir insanın ötekine "verebileceği" çeşitli psikolojik ödevler vardır. İyi bilinen "ikame çocuk" (Cain ve Cain, 1964; Poznanski, 1972) görüngüsü psikolojik ödevlerin aktarılmasına bir örnektir. Bir çocuk ölür, çok geçmeden anne gebe kalır ve ikinci çocuk yaşar. Anne, ölmüş çocuğun imgesini (ölmüş çocukla kendi duygusal ilişkisiyle birlikte) ikinci çocuğun gelişmekte olan kimliğine "yatırır" (Volkan, 1987). Artık ikinci çocuğun ödevi bu "yatırılmış" kimliği kendi içinde tutmaktır. Çocuğun bu ödeve karşı çeşitli yanıt verme biçimleri olur. Yatırılmış olanı başarıyla "kendine mal ederek" ikame çocuk olmaya uyum gösterebilir. Diğer bir seçenek, çocuğun "çifte kimlik" geliştirmesidir, buna "sınırda kişilik örgütlenmesi" diyoruz. Ya da, ikinci çocuk ölmüş kardeşin kendi içindeki idealize edilmiş imgesine layık olmaya çabalamaya mahkûm olur ve saplantılı biçimde mükemmel olmaya çalışır. Benzer şekilde, feci biçimde örselenmiş yetişkinler örselenmiş kendilik imgelerini çocuklarının gelişmekte olan kimliklerine yatırabilirler. Çok iyi uyum sağlamış gözüken bir soykırım kurbanı, belki de örselenmiş kendilik imgelerini çocuklarının gelişmekte olan kendiliklerine yatırmış oldukları ve bu

imgelerle baş etme "ödevlerini" çocuklarına vermiş olduğu için "normal" davranabiliyordur (Brenner, 1999). Artık soykırım dehşetine tepki verenler çocuklardır; bu sayede eski kurban kendi yükünden "kurtulmuş" olur. İkame çocuklarda olduğu gibi, böyle çocukların hasarlı ebeveyn kendilik-imgelerinin taşıyıcısı olmaya verdikleri tepkiler değişkendir, çünkü her çocuğun bireysel psikolojik yapısı yatırılmış imgelerden ve çocuğun özgül dış koşullarından bağımsızdır.

Söylediğim gibi, Irak ve Kuveyt'teki hedeflere hava saldırıları 16 Ocak 1991'de başlamıştı. Kara savaşı, 24 Şubat'ta başladı ve yalnızca dört gün sürdü. ABD ve koalisyon güçleri 26 Şubat'ta Kuveyt'in başkentine girdiler. Iraklılar 500'ü aşkın petrol kuyusunu ateşe verip Kuveyt'ten çekildiler. Bizse, bu cehennem ateşini televizyon ekranlarından izledik. 3 Mart'ta Irak, BM kararlarının tümüne uyacağını bildirdi ve 6 Nisan'da resmi ateşkes imzalandı. Hamilton bu olaylara tanık olurken bir yandan da atalarının tarihiyle ilgili bilgileri elinden geldiğince tamamlamaya uğraşıyordu. Bu bölümün geri kalanında bu araştırmasının onun psikolojik gelişimini nasıl etkilediğini anlatacağım. Bir sonraki bölümde ise Hamilton'un psikanalizinin bu dönemine geri dönecek ve başka terapötik öyküler de aktaracağım.

Hamilton'un babaannesi Dolly, yedi kardeşin en küçüğüymüş. Amerikan İç Savaşı sona erip güney yenildiğinde altı yaşındaymış. Bir iki yıl önce babası savaşa katılmak üzere çiftlikten ayrılmışmış. Savaş sırasında çiftlikleri talan edilmiş veya yakılıp yıkılmış olabilir de olmayabilir de, bu konuda bir bilgi yok. Dolly'nin öykülerine göre aile sürekli açlık, ölüm ve ırz korkusuyla yaşamış. Dolly annesinin ve

büyük kardeşlerinin hep kaygı içinde oldukları, eski rahat yaşam tarzlarından çok uzak bir ortamda büyümüş.

Zenci kölelerle beyaz efendilerin ilişkileri değişmiş olsa da çiftlikte King (çn: kral) isimli, yaşamının çoğunu Dolly'nin babası için çalışarak geçirmiş olan bir kölenin güvenilir ve sadık olduğu düşünülüyormuş. Dolly'nin babası savaşa gittiği sırada, iyi yürekli King artık yaşlı (en azından Dolly'nin zihninde) bir adammış. Dolly, King'in kendisine "koruyucu" olarak atandığını biliyormuş ama babası mı savaşa gitmeden önce küçük kızını ona emanet etti, yoksa o mu kendiliğinden bunu üstlendi bilmiyormuş. Hamilton büyürken Dolly, sık sık "King'i çok severdim" dermiş. İleri yaşlarında bile çocukluktaki sevgi yoldaşını anmak için hiçbir fırsatı kaçırmaz ve "King'i çok severdim" diye tekrarlarmış.

İç savaş sona erdiğinde Dolly'nin çok hırpalanmış, örselenmiş olan babası çiftliğine ve ailesine dönmüş. Kısa süre sonra, King kimseye bildirmeden kuzeye kaçmış. Aile King'den bir daha asla haber alamamış. Şimdi, ailesinin öyküsünü araştırıp parçaları bir araya getirirken Hamilton, Dolly'nin de "sevilmiş ve terk edilmiş" biri olduğunu kavrıyordu. Abigail'in kendisini terk etmesi ve sonra bir daha ondan haber alamaması, Hamilton'un yaşamında tekrarlanmış, benzer bir öyküydü. Artık Hamilton oğlunun ve gelininin (Hamilton'un anne-babası) Abigail'i "kovmalarında" Dolly'nin parmağı olduğunu düşünüyordu. Tıpkı Hamilton'un Abigail'i "sevmeyi" sürdürmesi gibi, Dolly de onu "sevmekten" vazgeçmese de King'i asla affetmemişti. Hamilton şimdi onun Abigail'i sürgüne gönderterek intikam aldığına inanıyordu.

Hamilton, Dolly'nin ayrılıklardan korkarak büyümüş olduğunu söylüyordu. İç savaşın ardından, bütün kardeş-

leri çiftlikten ayrıldıktan sonra bile Dolly kendisini anne-babasına bakmaya mecbur hissettiği için kalmış. Kardeşlerine diktiği elbiselerin yanında para kazanmak için dışarıya da dikiş dikmiş. Bu arada erkek ve kız kardeşlerinin hepsi teker teker evlenmişler. Bazıları öğretmen veya vaiz olarak meslek edinmiş, ancak bütün kardeşleri çiftlikten ayrıldıktan sonra kendisini kalıp anne-babasına bakmak zorunda hisseden Dolly "kız kurusu" olarak kalmış. O günlerde kadınların yirmi yaşına gelmeden ya da en geç yirmili yaşlarda evlenmesi beklenirmiş. Dolly ise otuz yaşına gelene dek evlenmemiş.

İç savaştan sonra Dolly'nin ağabeylerinden biri Almanya'ya gidip tıp eğitimi almış. Bu büyük dayının neden Almanya'ya gittiğine ilişkin Hamilton'un hiçbir fikri yoktu. Döndüğünde, hâlâ çiftlikte yaşamayı sürdüren ailesinin yanına yerleşmiş ve yörede doktorluk yapmış. Dolly'nin doktor ağabeyine ilişkin birçok anısı varmış ve Hamilton büyürken ondan sık sık söz edermiş. Hamilton, "Alman doktor"un yazılarını ilk bulan kişinin bu büyük dayı olduğunu kavramıştı. Şimdi adını da bildiği bu "Alman doktor", Daniel Gotlob Moritz Schreber 1861 yılında ölmüştü, tam da Amerikan İç Savaşı'nın başladığı yıl. Belli ki ona göre "büyük bir adam" olan Dr. Schreber'in imgesi, büyük dayının zihninden silinmemiş ve davranışlarını da yönlendirmiş. Hamilton bana Dr. Schreber'i tanıyıp tanımadığımı sorduğunda, gerçekten de onu çağının devleri arasında sayan başka insanların da olduğunu söylemeye karar verdim. Hamilton'a, Dr. Schreber öldüğünde, onu tanıyan bir hekimin ona övgüler düzdüğünü ve ondan bir "dev" diye söz ettiğini aktardım.

Hamilton Dolly'nin doktor ağabeyinin, Amerikan İç Savaşı ve bu savaşta ailesinin servetini kaybetmesi yüzünden

örselenmiş ve kızgın bir adam olabileceğini düşünüyordu. ABD'ye döndüğünde, o sıralar henüz evlenmemiş olan kız kardeşini kendi "zencisi" haline getirmiş. Hâlâ anne-babasına bakmakta olan Dolly, o zaman ağabeyinin bakımını da üstlenmiş. Hamilton, Alman eğitimi almış bu ağabeyin küçük kız kardeşiyle ilişkilerinde Dr. Schreber'in görüşlerini uygulamaya koyduğuna inanıyordu. Sonra, Dolly'nin ağabeyinin kendisine karşı davranışlarıyla ilgili anılarını anımsadı. Adam "Zenci, bana su getir!", "Zenci, bana bir iskemle getir!" dermiş. Hamilton ve ben, kız kardeşini "zenci" yerine koymakla bu adamın, ailenin kölelere sahip olduğu, iç savaş öncesi halini yeniden yaratmaya çalıştığını düşündük. Dolly, "gönül rızasıyla" ağabeyinin kölesi olduğunu söylermiş.

Hamilton ve ben, Dolly'nin neden böyle mazoşistik biçimde ağabeyine boyun eğdiğini merak ettik. Bana Dolly'den söz edildiğinde o çoktan ölmüştü. Hiçbir zaman benim divanıma yatmamıştı. Ama, Dolly'nin davranışlarına bir anlam verebilmesinin, Hamilton'a yardımcı olacağını düşündüm. Bu yüzden onun Dolly'nin bu davranışıyla ilgili fikir yürütmelerine ben de katıldım. Belki de bir "zenci" haline gelip bir "efendiye" (ağabeyi) gözü kapalı itaat etmekle, tersten olsa da King'le olan "güvenli" yaşamını yeniden yaratmış oluyordu. Ağabeyi ise Dr. Schreber'in çocuk yetiştirme yöntemini benimseyip bunu kendi içsel arzularına ve korkularına yanıt verecek şekilde değiştirmekle, Dolly'nin içindeki ürkmüş iç savaş dönemi çocuğunun duygularını susturuyor ve karşılığında kendi örselenmelerini de yadsımış oluyordu.

Dolly otuz yaşında evlenmiş ve ağabeyinin "zencisi" olmaktan kendisini kurtarmış. Hamilton'un bu evlilikle ilgili de bir öyküsü vardı. Dolly'nin içten içe kendini incin-

miş ve aşağılanmış hisseden biri olduğunu varsayıyordu. Otuzundan önce evlenmiş olmak onun için önemli olsa gerekti, çünkü otuzunda bekâr bir kadın gerçekten de "evde kalmış" sayılırmış. Kocası Dolly'den birkaç ay gençmiş, bu yüzden Dolly evlenmeden önce insanlara yalan söylemiş, herkese kendisinin yirmi dokuz, evleneceği adamın da yirmi dokuz buçuk yaşında olduğunu yaymış. Hamilton bu öyküyü anlattığında, onun otuzlarındaki bir kadın peşinde koşmasında, babaannesinin otuz yaşında gelin olarak bilinmeyi reddetmesinin payı olup olmadığını birlikte merak ettik. Dolly'den kötü davranışlar gören Hamilton, otuzlarına gelmiş bir kadın bularak babaannesinin sırrını açığa vurmak mı istiyordu? Bu sorunun yanıtını bulmamız olanaksızdı, ama sorunun kendisi aklımıza gelmişti işte. Yanıtlanmamış diğer bir soru daha vardı. Hamilton, ideal kadınının otuzlarında olmasında ayak diretmek yoluyla, Dolly'den kurtulmanın bir yolunu bulmaya mı çalışıyordu? Ne de olsa, zorba Dolly evlendiğinde otuz yaşında olduğunu itiraf edememişti.

Dolly'nin, Hamilton beş yaşındayken ölmüş olan kocası, çok yumuşak başlı biri olarak tanınırmış. Erişkin Hamilton, Dolly'nin kocasının yaşamını yönettiğini, onu tıpkı ağabeyinin onu yaptığı gibi, kendi "kölesi" haline getirdiğini biliyordu (büyürken bunu başkalarından da duymuştu). Öyle görünüyor ki evli Dolly ağabeyiyle ve onun Dr. Schreber imgesiyle özdeşleşmişti.

Kocası öldüğünde Dolly, kızının, yani Hamilton'un halasının evine taşınmış ve çok geçmeden onu gölge gibi izleyen siyahi bir oğlanı "evlat edinmiş". Hamilton'un anlattığına göre, Dolly, pazar günleri onların evine geldiğinde yanında genellikle siyah oğlanı getirmiyordu. Getirdiği günlerde oğlan, ana evin dışında bekliyordu.

Dolly bu siyah oğlanı "sevdiğini" söylüyordu. Hamilton ve ben Dolly'nin çocukluk travmasını tekrarlamak ve belki de ölene dek, tekrar tekrar bir "Dolly-King" çifti yaratmak zorunda olduğunu düşündük. Ayrıca, küçük siyah oğlanın bir düzeyde, şimdi Dolly'nin mutlak denetimi altında olan King'i temsil ettiğini çıkarsadık. Bu kez onu bırakamazdı. Hamilton'un bir sevgi yoldaşını bu şekilde denetleme yöntemini kısmen Dolly'den "öğrenmiş" olduğu açıktı.

Daha önce yazdığım gibi, Hamilton'ların evine her gelişinde Dolly, bütün dünyadaki aç çocuklardan (büyük olasılıkla kendi "aç" çocuk kendiliğinin temsili olarak) söz açıyor ve sürekli Amerikan İç Savaşı'ndan bahsediyordu. Elbette oğlunun çocuklarının, oğlanların, ağlamayı kesene dek kamçılanmaları gerektiğini öne sürüyordu. Bu onların kişiliklerinin oluşması açısından iyiydi. Hamilton şimdi Dolly'nin kendini nasıl aşağılanmış ve kızgın hissettiğini, iç savaş günlerinden kalma kendi "aç" çocukluğuna ait imgeleri torunlarına nasıl yansıttığını anlayabiliyordu. Ayrıca, Dr. Schreber'i Hamilton'ların evine sokarak King'in kendisini terk etmesinin intikamını almıştı.

Hamilton, Dolly'nin kendi çocuklarını nasıl disipline soktuğunu da biliyordu. İşittiğine göre, kocası asla çocuklara vurmaz, onları Dolly hizaya getirirmiş. Hamilton babasından duyduğu bir öyküyü anımsadı. Çocukken Hamilton'un babası annesinin emirlerine karşı gelerek, ayakkabılarını avluda bırakmış. Kadın küçük oğlanı dışarı atmış, evin kapısını kilitlemiş ve çocuğu (Hamilton'un babası) bütün gece dışarıda, soğukta bırakmış. Sonra çocuğa bunun ondan çok kendi canını acıttığını ama bunu, onun karakterini güçlendirmek için yaptığını söylemiş.

Hamilton, oğullarına kişilik kazandırmak için kendi annesiyle (belli ki o da ağabeyi/Dr. Schreber ile özdeşleşmiş) özdeşleşmiş olan babasının da aynı taktikleri uyguladığını görebiliyordu.

Hamilton'un annesinin çocuklarını yetiştirirken, neden kayınvalidesinin kurallarına uyduğunu merak ediyorduk. Hamilton, büyük kardeşleriyle konuşarak anneannesi hakkında bilgi topladı ve anneannesinin ailesinin de Amerikan İç savaşı sırasında çok örselenmiş olduğunu öğrendi. Hamilton'a anneannesinin "mükemmeliyetçi" biri olduğu ve kızının (Hamilton'un annesi) ona çok bağımlı olduğu, daima ondan onay istediği söylenmişti. Hamilton şimdi, annesinin ilk çocuğu Julia'yı kaybettiğindeki duygularının belki artık annesi için "mükemmel kız evlat" olamamakla ilgili olabileceğini düşünüyordu. Annesi kendi annesinin ölümü yüzünden çökkünlüğe girdiği sıralarda Hamilton üç yaşındaymış. Taşınmaları da tam bu zamana denk gelmiş ve kadın, kızı Julia'nın ve annesinin gömülü oldukları yerden uzaklaşmak zorunda kalmış. Hamilton'la birlikte akıl yürüttük ve annesinin dışsal bir cezalandırıcı kuvvet (psikanalitik açıdan cezalandırıcı bir süperego) olarak Dolly'yi kullandığı sonucuna vardık. Bu, oğullarını dövdüğü zaman olduğu gibi, onun öfkesini doğrudan dışavurmasına izin veriyor, böylece saldırganlığının kendisine yönelmesini (çökkünlüğünü) geçici olarak engelliyordu.

Hamilton, düşündeki "mankenleri" inceledikten sonra, artık onları kendi boşaltmış olduğu "mezara" gömmeye hazırdı.

Fowler: Hamilton'un ailesini yeniden gözden geçirme süreci üzerine yorumunuz nedir?

Volkan: Hamilton kazanımlarını gözden geçiriyor ve analizinin bu evresinde "bir döküm yapmak" diğer önemli bir mesele (bir sonraki bölümde bu konuyu daha uzun ele alacağım). Analizini bitirmeye hazırlandığını düşünmüştü. Ama sonra, dışarıdaki bir savaş onun iç savaşlarıyla iç içe geçti. Bu ona atalarından kendisine kalmış olanları inceleme fırsatı verdi. Aktarım hâlâ orada. Ama şimdi "yeni bir nesneye". O yaşamındaki kuşaklar arası aktarılmış travmanın önemini araştırırken ben ona yoldaşlık ediyorum. Biz birlikte çalışan iki erkeğiz. Yaşamı boyunca Hamilton anne-babasını ve Dolly'yi kah canavar kah Nazi olarak algılamış ve bu tür "kötü" imgeleri bölünmüş ve sürekli biriktirmeye çalıştığı, savunma amaçlı idealize edilmiş "iyi" imgelerden uzak tutmaya çabalamış. Analizi sırasında, tezat nesne (öteki) imgelerini ve bunlara karşılık gelen kendilik imgesini onarıp bir araya getirebildi. Şimdi, atalarının tarihine bakarak Dolly'yi ve anne-babasını örseleyici bir ortama kısılıp kalmış, buna karşılık gelen içsel sorunlar yaşamış insanlar olarak görüyor. Canavar olmaktan çıkıyorlar, küçülüp kendi sorunları olan insanlar haline geliyorlar. Çok daha önemli olan, hastanın kendi psikopatolojisinde kuşaklar arası aktarmaların rolünü fark etmiş olması. Bu sayede Hamilton geçmişinden gelen hortlakları bırakabiliyor. Bir anlamda, "Bunlar bana ait değil. Gitmelerine izin verebilirim" demiş oluyor. Düşündeki "mankenleri" inceledikten sonra onları yaratmış olduğu "mezara" gömmeye hazır.

Bu sırada Hamilton ve ben fazladan bir adım atmış olduk ve atalarının dramını ve bunun Hamilton üzerindeki etkilerini analize getirdik. Sanırım bu onun daha kapsamlı bir analizden geçmesini sağladı. Bunun sonucunda, sonraki bölümde de göre-

ceğimiz gibi, kendi torunlarına daha fazla ilgi duymaya başladı ve atalarının Amerikan İç Savaşı'yla başlayan sorunlarının onlar üzerinde herhangi bir etki yaratmasını engelleme arzusu duyar oldu. Hamilton gelişme yılları sırasında atalarının tarihsel olaylara tepkilerinin iç dünyasında kendi kişisel travmalarıyla nasıl iç içe geçtiğini incelememiş olsaydı analizini başarıyla bitirmiş olduğunu söyleyebilir miydik? Belki yanıt "evet". Ama onun kendisini bir savaş tarafından incitilmiş, aşağılanmış ve bu yüzden mazoşistik, sadistik karakter özellikleri geliştirmiş bireylerin zihinsel imgelerinin bir "rezervuarı" olarak görebilmesi bence Hamilton'un kendisiyle ve çevresiyle ilişkilerinde daha büyük bir içsel özgürlüğe kavuşmasını sağladı.

Savaşlar, savaş benzeri koşullar ve köklü politik değişimleri psikanalitik sürece getirmenin yol açabileceği tehlike çelişkili bir mesele olmayı sürdürüyor. Ben, dış dünyadaki bu tür değişimlere ve fiziksel ortamlarımıza kadar girebilecek akut ya da süregen tarihsel krizlere önem vermekten yanayım. Dahası, atalarımızın başına gelen tarihsel olayların zihinsel temsilinin bazen bizlerin psikolojik yapısında ne kadar önemli bir rol oynayabileceğini göstermeye çalıştım. Analistin çeşitli kuşaklar arası aktarmaların her türünü dikkate alması gerektiğini öne sürüyorum. Ayrıca, tarihe ancak ve ancak geçmiş gerçek travmaların, savaşların ve savaş benzeri durumların, köklü politik değişimlerin (bunların zihinsel temsillerinin) iç dünyada gelişimsel meseleler, arzular, savunmalar, çatışmalar ve düşlemlerle nasıl iç içe geçtiklerini aydınlatacak biçimde önem verilmesi gerektiğini tekrarlamak isterim. Analitik ortam içinde, analizanlarımız bazı belirtilerinin veya kişilik özelliklerinin aslında atalarına ait olduğunu veya geçmiş tarihsel olaylardan kaynaklandıklarını fark ettiklerinde, kendilerini bu tür belirtilerin veya karakter özelliklerinin sıkıntı verici etkilerinden kurtarma şansları artar. Aynı zamanda,

savaş, savaş benzeri durumlar ya da köklü politik değişimlerle yüz yüze geldiklerinde, atalarıyla ve kendi doğumlarından önce yaşamış insanlarlabağlantılı aktarım belirtilerini derinlemesine çalışma şansları da daha yüksek olur.

BÖLÜM 12
Analizin Dökümü

Iraktaki hedeflere karşı tarihin gelmiş geçmiş en ağır hava saldırıları düzenlendiği sıralarda Hamilton, yeni bir çift ayakkabı almıştı. O gece düşünde yeni ayakkabılarının ayağma uymadığını görmüştü; numaraları yanlıştı, ayağına çok küçük geliyorlardı. Divanda bana, düşünün ne anlama geldiğini sordu. Ondan, düşünü aktarırken cümlesini tersten söylemesini istedim. "Ayaklarım bu ayakkabılara göre çok büyük" dedi ve ekledi, "büyümüşüm". Zihni, çocukluktaki yalnızlığına kaydı. Ama bu kez, babasının onun kendisini yalnız hissettiğini bildiğinin farkına varıyordu. Anlattığına göre, o çocukken, Büyük Buhran döneminde babası çiftlikteki işleri denetlemek üzere sabah erkenden evden çıkardı. Ama çıkmadan önce, sık sık küçük Hamilton'a öğle yemeğine dönme sözü verirdi. Ayrıca "babacığı", Hamilton'un yalnızlığıyla baş etmesi için bir de yöntem önerirdi. Oğluna, kendini yalnız hissetmemesi için onu beklerken "saymasını" söylerdi. Divanda Hamilton, babasının ona belli bir tarlanın bir ucundan öteki ucuna koşmanın ne kadar zaman alacağını bulmasını söyleyişini anımsadı. Ya da yüklenmekte olan bir at arabasının tam yüklü olması için kaç balya saman eksik olduğunu zihninden hesaplamasını isterdi. Bundan sonra, oğlan isterse,

çiftlikteki şu veya bu işi yerine getirmek için kaç adam gerektiğini bulabilirdi.

Hamilton'a babasının önerilerine uymasının, başarılı bir sanayici olmasında rol oynamış olabileceğini söyledim. Babasının "yöntembilimi", ona işleri gözünde canlandırmasını ve onları bitirmek için nasıl hesap yapacağını öğretmişti. Ama aynı zamanda babasının, onun kötü duygularıyla baş etmek üzere törenler (saplantısallığı) geliştirmesine katkıda bulunmuş olduğunu da ekledim. "Çocukluktaki yalnızlığınızla başa çıkmak üzere çeşitli şeyleri saymanız bir törendi ve bu yöntemi size babanız aktardı."

Çok geçmeden benimle olan aktarım ilişkisinde de bu türden bir etkileşim ortaya çıktı. Hamilton, artık yetişkin bir insan olduğuna göre, ona bir "komut" verip "İyileştiniz! Şimdi analitik çalışmanızı bırakıp gidebilirsiniz" demem gerektiğini söyledi. Ona neden benim "komutuma" gerek duyduğunu sordum. Tıpkı çocukluğunda babasının yaptığı gibi, benden psikolojik bir görevle başa çıkabilmesi için bir yöntem önermemi istediğini kavradı. Bu kez görev, benden ayrılmasıydı. Bunun yanı sıra benim ona bir "komut" vermem beni bir "Alman" yapacaktı, çünkü onun zihninde Almanların çocuklarına emir verme alışkanlığı vardı. Ona yalnızca tek bir Almandan söz ediyor olabileceğini söyledim, Dolly'nin zihninde yaşamış olan Dr. Schreber... Aramızdaki bu söz alışverişi, Hamilton'u "karşılıklılık" fikrini tartışmaya götürdü. Ona sordum, "Çalışmamız için bir bitirme tarihine birlikte karar verdiğimizi gözünüzde canlandırabiliyor musunuz? Bizim aramızdaki ayrılığın, çocukluğunuzdaki yıkıcı ayrılıklardan daha farklı olacağını düşünebiliyor musunuz?" Ayrıca şunu da ekledim, "Ayrıca bizim ayrılığımızın örsele-

yici değil, tersine zenginleştirici olacağını düşünebiliyor musunuz?"

Ertesi gün televizyonda bazı savaş esirlerini izlemişti ve divanda, bu tür esirlerden, televizyondaki sunucunun yaptığı gibi uygar bir tarzda söz etmenin ona gülünç geldiğini söyledi. Benden de söz etmekte olduğunu düşündüm. O hâlâ çocukluktaki yalnızlığını hissederken, ben uygar ve entelektüel bir tarzda ona "karşılıklılıktan" söz ediyordum. Yalnızlık, savaş esirlerinin içinde bulunduğu koşullarda da kendini gösteriyordu. Onları gördüğünde aramıza ayrılık gireceğini düşünmüştü. Demek ki düşündüklerim doğruydu. Hamilton, analizini nasıl bitireceğimizle ilgili olarak benimle daha fazla "pazarlık" yapmak istiyordu. Hâlâ benden bir "komut" veya "tören" önerisi bekliyordu. Yanıt vermedim ve bir sonraki seansına şunları söyleyerek başladı: "Analizimin bitmesiyle başa çıkabilmek için ayrılıklarla uğraşırken geçmişteki kalıplarımı kullanmak istediğim konusunda size katılıyorum. Ama şimdiki kalıplarım geçmişte kullandıklarımdan farklı." Ben sessiz kaldım ve o, benden ayrılırken kullanacağı örüntünün nasıl farklı olacağını anlattı. Onun nevrozuna çok uzun süredir katlandığımı ve ona karşı misilleme yapmayacağıma güvendiği için bana kötü şeyler (benimle ve başkalarıyla ilgili) söylemesinin artık daha kolay olduğunu söyledi. Benden ayrılma zamanı geldiğinde, aklından geçenleri özgürce söyleyebilirdi, ayrılık onu kızdırıyorsa bunu da rahatça dile getirebilirdi.

Bundan sonra Hamilton yine benim tarafımdan verilmiş bir emre uymanın onun için daha kolay olduğunu söyledi. Her şeyin ötesinde, bana bağımlı hale gelmişti, ben onun zihninde aile bireylerinin rolünü üstlenmiştim ve şimdi beni yol gösteren baba vekili olarak algılıyordu.

Algılarının doğru olduğunu ama benimle bu tür deneyimler yaşamasının işlevinin, uzun vadede kendi özerkliğini kazanmak olduğunu ona söyledim.

Ertesi gün Hamilton, ne yaptığının farkında olmadan, kendisindeki değişikliklerin bir dökümünü çıkarmaya başladı. Benim için, yeni davranış ve duyuş biçimlerine, bundan sonra yaşamını nasıl yaşayacağına karar verirken, kendi özerkliğini kullanacağına dair "kanıtları sayacağını" hissettim. Bu türden "saymanın", yeni kendiliğini ve yeni ego işlevlerini billurlaştırması açısından da iyi olacağını düşündüm. Bana düşen, divanın arkasında oturup dinlemekten ibaretti. Aşağıda, nasıl "yeni biçimlerde" davrandığını göstermek üzere "saydığı" olaylara bazı örnekler verdim.

O seansı heyecan içinde açtı. Sanki ben başma gelen komik bir şeyi paylaşacağı bir erkek arkadaşı gibiydim. "Oh! Oh!" dedi, "Size anlatacak bir 'kuku hapı' öyküm var." Bundan sonra, otuzlu yaşlarda, güzel bir kadının lüks spor arabasıyla onun işyerine nasıl geldiğini anlattı. Kadın ipek bir eşarp takmış, kısacık bir etek giymişti, tek kelimeyle muhteşemdi ve o da boşanmıştı. Bir önceki gün Hamilton'u aramış, onunla tanışıp işle ilgili bir konuda ondan öğüt almak istediğini söylemişti. Sonra Hamilton'a ne tür bir öğüdün işine yarayacağını anlatmış, Hamilton ise ona sorduğu konularda kendisinin uzman olmadığını söylemişti. Yine de, kadın ertesi gün çağrı beklemeden Hamilton'un kapısında belirmişti.

Hamilton bu kadını bana anlatırken gülüyordu. Kadının, onun çapkın biri olarak eski ününü işitmiş olduğunu ve yalnızca iyi zaman geçirmeyi arzuladığını biliyordu. Bir aşk macerasına atılmaya hazırdı. Hamilton, gururla "Oltaya gelmedim!" dedi.

İkinci bir olay da ona çocukluğunu anımsatmış ve kendisindeki değişikliklere ilişkin bir "kanıt" sunmuştu. Olayın geçtiği yer Charlottesville'de adı "Genç Erkeklerin Dükkânı" olan bir giysi mağazasıydı. Hamilton'a göre bu isim çok uygundu, çünkü o da kendi zihninde "genç bir erkek"ti. Mağazada takım elbiselere bakarken, altmışlarının ortalarında zengin bir kadın olan bir tanıdığına rastlamıştı. Kadın Hamilton'un yanına gelip bir yerel organizasyona para bağışlamış olduğunu söylemiş, sonra onun da aynısını yapmasını "buyurmuştu". Hamilton, bu kadının ona Dolly'yi anımsattığını fark etmişti. Geçmişte bu tür bir karşılaşma onu huzursuz ederdi ama bu kez kendisini kötü veya kaygılı hissetmemişti, kadının "emirlerine" uymaya da hiç niyeti yoktu. Sonra, tanıdığı ve beğendiği siyah bir rahibin de dükkânda olduğunu görmüş ve bu adama armağan olarak 45 dolarlık bir kravat satın almıştı. Rahip, Hamilton'un bu jestinden çok hoşlanmıştı. Sonradan Hamilton, cömertliğine bile içindeki "çocuğun" karar verdiğini kavramıştı. Ama bunun üzerinde biraz daha düşününce, bunun bir sakıncası olmadığı, "çocuğun" ne yapılacağına kendi başına karar verebileceği sonucuna varmıştı. Birine karşı cömert olmayı seçerken, ait olmadığı bir organizasyona cömert davranmamayı seçebilirdi.

O gece Hamilton genç bir erkek olduğu bir düş gördü. Düşte, Charlottesville'in yaklaşık 45 mil kuzeyinde olan Culpeper şehrindeki bir liseye gitmek zorundaydı. Arabası yoktu, ama okula kadar yürüyebileceğine karar vermiş ve yürümeye başlamıştı. Uyandığında Hamilton düşünü analiz etmişti. Babasının yanında çalışan Culpeperli siyah bir adam vardı. Bu siyah adamın da arabası yoktu, ama otostop çekiyor ve iş bulabildiği herhangi bir yere yürü-

yerek gitmeyi dahi göze alıyordu. Hamilton, bu adamın "bağımsızlığına" hayran olduğunu anımsıyordu. Düşün kendisinin yeni alışkanlıklarını ve "bağımsızlığını" yansıttığını söyledi.

Ertesi günkü seansında Hamilton, ona çocukluğunu anımsatan şeylere karşı tepki verirken kullandığı yeni yollara örnek oluşturan başka bir olay daha "saydı". Bir önceki gün sandviç yemek üzere, salaş lokantaya uğramıştı. Oradayken, işletmenin ortağı olan siyah kadın ona bir iki ay içinde evleneceğini, başka bir şehre taşınacağını ve kendi payını uzun süredir ortağı olan siyah adama satacağını söylemişti. Hamilton bu haberi duyduğunda çocukluktaki çökkünlüğünün geri geldiğini gözlemlemişti. Sanki Abigail ona gideceğini haber veriyordu. Siyah kadın "anaç"tı, ama aynı zamanda seksiydi ve mizah duygusu gelişmişti. Eskiden ona şarkılar söylerdi. Hamilton onu özleyeceğini hissetmişti, ama aynı zamanda kendi mutluluğunun bu kadının Richmond'da kalmasına bağımlı olmadığının da farkındaydı. Çökkünlüğü geçmişti. Lokantadan ayrıldıktan sonra onu eğlendiren başka bir şey daha gözlemlemişti. Arabayla ofisine dönerken, felaketlere karşı kendisini sigortalatması gerektiğini düşünmüştü. Körfez bölgesi ve Ortadoğu kaynıyordu ve ABD'de de kötü şeyler olabilirdi. Sonra, "felaketin" aslında, lokantanın kadın ortağının ayrılması, yani Abigail'in ayrılması olduğunu kavramıştı. Bu onu eğlendirmişti. Yeni bir sigorta yaptırmaktan da vazgeçmişti.

O gece Hamilton, düşünde Amerikan İç Savaşı zamanından kalma tuğla bir duvar görmüştü. Bu yer, bazı resimlerini gördüğü Pompei harabelerine benziyordu. Düşte onun işi, tarladaki eski tuğlaları ve ortalığa saçılmış cam kırıklarını temizlemekti. Tuğlaların ve camın daha önce

düşüne girmiş olan "vitrin mankenlerini" temsil ettiğini söyledi.

"Döküm yapmasına" ve nasıl değişmiş olduğunu gözlemlemesine karşın, benden ayrılma fikri hâlâ onu kaygılandırıyordu. Bir düşünde, uçağa binmiş ve "toprak ana" ile bağlantısını kesmişti ama yeterince yüksekten uçamamıştı. Başka bir düşte kendisini bornoz giymiş ve elinde yastığa benzer bir bavul taşıyan küçük bir çocuk olarak görmüştü. Bir tren istasyonundaydı. Orada bir çift görmüştü. Kadının başında, gençliğinde Hamilton'un annesinin taktığına benzer kahverengi bir şapka vardı ve adam da babasının giydiğine benzer bej rengi bir palto giymişti. Düşte Hamilton bu çiftin anne-babasını temsil ettiğini seziyordu ama onların sanki yabancıymışlar gibi davrandıklarını düşünmüştü. Kendisini yalnız hissetmişti. Gidecek bir yön seçmesi gerekiyordu ama o nereye gideceğini bilmiyordu.

Düşe getirdiği çağrışımlarda Hamilton, tren istasyonunun ABD ordusunda askerlik görevine çağrılan ağabeyini uğurladıkları istasyon olduğunu söyledi. O sıralarda Hamilton henüz yirmisine gelmemişti. İstasyon çok kalabalıktı ve keşmekeş hâkimdi. Hamilton'un babası bir hamala 5 dolar bahşiş vermiş ve ondan oğlunun yolculuk boyunca oturabileceği bir yer bulmasını istemişti. Hamal, Hamilton'un ağabeyi için bir koltuk bulmayı başarmıştı. Hamilton, o sırada, becerikli bir babası olduğu için ne kadar gurur duymuş olduğunu anımsadı. Ona göre, düşteki arzusu, "ayrılmamızın zamanı geldiğinde onu bir trene bindireceğim, oturacağı bir koltuk ayarlayacağım, gideceği yeri seçeceğim ve onu oraya göndereceğim" idi. Divanda çok üzgün gözüküyordu. Şimdi 63 yaşındaydı. Aklında yaşlanmak fikri vardı. Psikolojik olarak kendi kararlarını

verebilen "genç bir erkek" oluyordu ama önünde farklı biçimde yaşayacağı yılların sayısı sınırlıydı. Yine de analizini nasıl sonlandıracağına ilişkin ona yönergeler verirsem bunu yapmaya razıydı.

Bu kez, onu uslu olması için kamçılayan kötü bir baba yerine, iyi ve yardımcı bir baba imgesinden söz ettiği dikkatimi çekti. Ama, iyi bir babayla kurmayı arzuladığı özdeşimin, kamçılayan bir babayla ilgili "anıları" tarafından kirletilmiş olacağını da fark ediyordum. İlk evliliğinden ve balayından söz etti. O sıralarda erken boşalma sorunu vardı. Ne var ki, ona sertliğini daha uzun süre nasıl koruyacağını öğreten kendisinden daha yaşlı bir kadınla yatarak erken boşalmasını "tedavi ettikten" sonra bile, karısı, kendisinin nasıl orgazma ulaşacağını bir türlü bilememişti. Hamilton kendisini aldatılmış hissetmişti. Aklına, kamçılayan babasıyla kurduğu özdeşimle ilgili bir anı geldi. O ve ilk karısı Washington DC'deki bir otel odasında, yatakta çıplaktılar. Karısı orgazm olamadığı için kızgındı ve surat asıyordu. Hamilton sekse devam etmek istemişti, ama karısı havasında değildi. Hamilton ona bir tokat atmıştı. Divanda bana, o zaman kendini ne kadar suçlu hissetmiş olduğunu anlattı. Ertesi gün ona gül göndermiş ve bir daha asla el kaldırmamıştı. Bu olayı anımsadıktan ve bana anlattıktan sonraki gece Hamilton, düşünde gençliğinde sahip olduğu siyah köpeğin boşaldığını gördü. Köpeğin, onu reddeden kadınlara karşı öfke duyan Hamilton'u temsil ettiği üzerinde konuştuk. Dorothy'nin bacağına ve karnına boşaldığı sırada, o da boşalan bir köpekti. Bana "aferin oğlum" dediği sıralarda ise boşalan köpek imgesini bana aktarmış oluyordu.

Hamilton, analizini bitirdiğimizde ona neler olacağıyla ilgili beklentilerini incelemeyi sürdürdü. Bu dönemde,

düşleri Maryland'deki askeri okula gitmek üzere ayrılması ve uzaktayken yaşadığı kaygılar çevresinde yoğunlaşmıştı. Bir önceki bölümde de aktardığım gibi, atalarının "mankenlerini" incelemeyi de sürdürüyor ve Körfez bölgesinde olup bitenleri yakından izliyordu. Başkan Bush 27 Şubat 1991'de tek taraflı ateşkes ilan ettiğinde, Hamilton, Amerikalıların zafer kazandıklarını öne sürebilmek için yaklaşık 100 bin Iraklıyı öldürmüş olduklarını bildirdi. "Bu bize (Amerikalılara) büyük bir coşku veriyor" dedi ve ekledi, "sanki savaş bir atletizm yarışmasıymış ve biz de bunu kazanmışız gibi". Sonra, "Saddam'ı öldürmek istiyoruz, çünkü o aynı zamanda hepimizin içinde yaşıyor". O kendi içindeki Saddam'ı öldürmek istediğini söyledi ve bundan coşku duyması gerekmediğini ekledi. Konuşmayı sürdürdükçe, kendi içindeki Saddam'dan hepten kurtulması, bilinçdışında önceleri var olan kardeşlerini ve onu reddetmiş anneleri "öldürme" düşlemini silip atması durumunda, artık benim varlığıma gerek veya arzu duymayacağını kavradı. Birlikte çalışmamız sona erecekti ve böylece beni de "öldürmüş" gibi olacaktı. Amerikan İç Savaşı'ndan sonra genç Dolly'nin anne-babasının evinden ayrılamaması konusunu düşündü. Analizi sırasında kendisinin de bir savaş geçirdiğini ama Dolly gibi olmayı arzulamadığını söyledi. Örselenmiş (ve örseleyici) anne-babayla çakılıp kalmak ve onların bakımını üstlenmek istemiyordu. Benden ayrılmak için cesarete gereksinimi olduğunu bildirdi. Atalarının da gittiği askeri okulla ilgili anıları silinse de orada geçirdiği bir iki yılda oraya katlanmak zorunda olma duygusuna ilişkin anıları yakasını bırakmıyordu. Çalışmamızı bitirip ayrılırsak (o askeri okula giderse) bağımsız kalmaya katlanabilecek miydi?

İzleyen seanslarda benden ayrılma konusundan uzaklaşamadı. Bana, babasının bir partiye katıldıktan sonra uykusunda ölmüş olduğunu anlattı. Biz ayrıldıktan sonra ben de "ölürsem", ölümümün sancılı olmadığına emin olmak istiyordu. Buna karşılık divanıma özlem duymaması için benden ona "ayrılma tavsiyeleri" vermemi istiyordu. Sonra gençliğinde gönderildiği bir yaz kampını anımsadı. Babası ona orada yüzmeyi öğrenmesini tembihlemişti, gerçekten de oradaki genç bir adamın yardımıyla yüzmeyi öğrenmişti. Eve dönmeye hevesli değildi, ama döndüğünde babası yüzmeyi öğrendiği için onunla gurur duymuştu. Bu anıyı anlatırken Hamilton'un yüzünde bir gülümseme belirmişti. Ona, "ümit var" dedim. Gülümsemesi yüzüne iyice yayıldı.

Hamilton yeniden divanda "döküm yapmaya" döndü. Bu, atalarının mankenlerine daha yakından bakmayı da içeriyordu. 1945 yılında ağabeyinin askerde olduğunu ve birliğinin Güney Carolina'da bulunduğunu anımsadı. Eve izinli geldiği bir seferinde ağabeyi Hamilton'a, Güney Carolina'daki bazı beyaz insanların siyahlara davranış biçimlerine inanamadığını söylemişti. Divanda Hamilton, Dolly'nin siyahlara karşı davranışlarını anımsadı. Torunlarının zencilere aşağılayıcı herhangi bir söz söylemeleri yasaktı. Siyahlar hastalandığında Dolly onlara bakıp iyileştiriyordu. Bir siyah öldüğünde Dolly, onun cenazesine çiçek yolluyordu. Yine de siyah bir hizmetkâr geçerli bir nedeni olmadan evin ön kapısına yaklaştığında Dolly'nin canı sıkılıyordu. Hemen bağırıyordu: "Zenci, evin ön tarafında işin ne?!" Hamilton bir kez daha Dolly'in iyi ve kötü imgelerini bir araya getirebilmişti. Bunu yapmayı bitirdikten sonra benim hakkımda konuşmaya başladı. Bazı törenlerini tekrarlamasından sıkıldığımda ona, "Size bağırmak isti-

yorum" gibi şeyler söylediğimi anımsadı. Sonra, ne zaman ona sıkıldığımı söylesem, bu bitimsiz tekrarlardan kim bilir onun ne kadar sıkıldığını, can sıkıntısını kendisi yerine bana yaşattığını da eklediğimi söyledi. Onu asla cezalandırmamış olduğumu söyledi, yumuşak ve istikrarlıydım, ama sesimi her yükseltişimde Türklerin savaşçı olduklarını anımsıyordu. "Neden bazen bana bağırıyordunuz?" diye sordu. "Çünkü nevrozunuz daha yüksek sesle bağırıyordu ve ben söylediklerimin işitilmesini istiyordum" yanıtını verdim. Kahkahalara boğuldu.

O gece Hamilton bir düş gördü ve ertesi seansına getirdi. Düşte, büyükbaş hayvanların bulunduğu bir çiftlikte yürüyordu. Sonra yere bağlı küçük hayvanlar dikkatini çekmişti. Bunlar lahanaya benziyordu. Düşte, bu küçük hayvanların Kuveyt'teki tarlalarda bırakılmış mayınlar gibi olduğunu düşünmüştü. Bunları yok etmek için üzerlerinde tepinmeye başlamıştı.

Divanda bu düşü anlattıktan sonra Hamilton, bir keresinde düştekine benzer bir çiftlik satın almış olduğunu anımsadı. Çiftlik, içindeki hayvanlarla birlikte satılmıştı. Çiftliği 90 bin dolara almış, epey ucuza kapatmıştı. Kısa süre sonra bu çiftliği açık artırmada 200 bin dolara satmıştı. Bu çiftliği satın alması için babası ona para yardımı yapmıştı. Benim ona, analizinden kâr sağlaması için yardım etmiş olduğumu ekledi (gerçekte yakınlarda borsada büyük paralar kazanmıştı) ama hâlâ psişesine (toprağa) bağlı bazı nevrozlar kalmıştı. Bir bitirme tarihi belirlemeden önce nevrozunun kalıntılarını öldürmekte olduğunu söyledi. Sebzeyi kesip aldıktan sonra bile lahana köklerinin toprakta nasıl kaldığını bana anlattı. Lahananın üstüne basılırsa, kökleri ölürdü ve lahana bir daha canlanamazdı.

Düşünde nevrozunun son kırıntılarından kurtulmakta olduğunu kavradı.

Düşünden ve buna kendisinin yorum getirmesinden sonraki birkaç gün Hamilton, "ölüm" fikriyle uğraştı. Kendisi de ölümle ilgili düşündüklerinin, analizini bitirmekle olan aşırı uğraşıyla bağlantılı olduğunu biliyordu. Hâlâ Lisa ile birlikteydi ama ara sıra başka kadınlarla da görüşüyordu. Bana şu soruyu sordu: "Tümüyle iyileştiğimi düşünmek için kendimi tek bir kadına adamamı mı bekliyorsunuz?" Sonra, "İyi olmam için ölçütünüz, bir erkeğe bir kadın mı?" Ona bu tür ölçütlerim olmadığını söyledim. Çalışmamız sırasında öğrendiğimiz şey, küçük kız kardeşlerini ve onu reddetmiş anneleri "öldürme" düşlemi kurduğu ama aynı zamanda "kuku haplarına" bağımlı olduğuydu.

Düşlemi artık bilinçdışı değildi ve bağımlılığı da ortadan kalkmıştı, o halde, kadınlarla ilişkilerinin gelecekte alacağı şekli de kendisi bilebilirdi.

Bu seans cuma günüydü. Pazartesi günkü seansına geldiğinde Hamilton bana hafta sonu, hayatında ilk defa, çok sıra dışı bir şey yapmış olduğunu söyledi. Bütün cumartesi gününü evde tek başına geçirmiş, kendisi için mükellef bir sofra hazırlamış ve ekmek bile pişirmişti. Yemek yaparken kendisini mutlu hissetmişti. Hiç yalnızlık duymadığını söylüyordu. Bu yaptığının "bir kadın" fikriyle ilgili konuşmamıza ve onun geçmişte "kuku haplarına" duyduğu gereksinime bir tepki olduğunu söyledim. İçinde onu fiziksel ve duygusal olarak besleyecek şefkatli bir kadın bulunduğunu kanıtlamak istemişti. Demek ki, gerçek yaşamda kadınlarla ilişkilerinde daha erişkin beklentileri olabilirdi.

Hamilton, divanda, yaşamının analiz-sonrası döneminde neler yapabileceğini merak etmeye ve yüksek sesle dile getirmeye başlamıştı. Yedi sekiz yıl daha şirketin başında kalmaktan söz etti. Ayrıca ikimizden laf açtı ve bir ay içinde beni iç rahatlığıyla bırakabileceğini söyledi, ama bunun ani bir ayrılık olup olmayacağını merak ediyordu. "Sizin ofisinize gelmem, daima bir gün ayrılmak zorunda olacağımı bile bile birinin evini ziyaret etmek gibiydi. Evet, belli bir tarihte ayrılmak iyi olacak." Ona çalışmamız için bir bitiş tarihi belirlemeye hazır olduğumu söyledim.

Ertesi seansı bir düşle açtı:

> Terk edilmiş bir elektrik üretim tesisindeyim. Binalardan birine girmek istiyorum ama giriş kapısına çıkan merdivenler iptal edilmiş. Etrafta oraya buraya atılmış bir sürü alet var. Düşteki duygum, bu yerin depresyonu temsil ettiği şeklinde. Bu yerin üretken olabilmesi için kendi enerjisine gereksinimi var, diye düşünüyorum. Burayı yeniden işler hale getireceğimi biliyorum. Kendimi iyi hissediyorum.

Bana düşü aktardıktan sonra, önceki gün ne kadar keyifli olduğunu anlattı. Bir kez daha, baharın ortasında yeşil çimenleri, çiçekleri ve havanın sıcaklığını fark ediyordu. Enerji doluydu. Zihninde elektrik tesisi, onun eski kendiliğiydi ve o buraya tek başına yeniden enerji vermek zorundaydı. "Elektrik tesisini toparlayıp bir ay içinde işletmeye başlayabilecek miyim?" diye sordu. Ona "Üç aya ne dersiniz?" deyince, "tamam" dedi. Böylece Hamilton'un benimle olan analizini bitirme tarihi belirlenmiş oldu.

Fowler: Hamilton'un bir döküm yaptığı çok açık; iyicil bir babaya ilişkin daha çok anısı var. Analizinden sonra neler yapabileceğini merak etmeye başlıyor ve bir ay sonra sizi rahatça bırakabileceğini söylüyor, ama bunun çok ani bir ayrılık olup olmayacağını da merak ediyor. Şimdi siz onunla bir bitirme tarihi üzerinde anlaşıyorsunuz. Sizi bu noktaya getiren ne oldu?

Volkan: Benim için tam bir analiz hastanın büyüme aşamalarından geçmesini ve yeni geliştirdiği ve/veya dönüştürdüğü kendilik temsili ve eşlik eden ego işlevleriyle yeterince deneyim kazanmış olmasını gerektirir. Analitik çalışmanın başından sonuna analizan dirençlerle uğraşır, terapötik işbirlikleri geliştirir ve bunları korur, çeşitli terapötik gerilemeler yaşar, "sıcak" aktarım belirtilerini ve bunlara eşlik eden zihinsel çatışmaları derinlemesine çalışır, yeni veya dönüştürülmüş kendilik temsili yaratır, yeni ego işlevleri kazanır ve ödipal düzeydeki meselelere gelerek aktarımda bunları da yeniden oluşturur. Bu macera sırasında düz bir çizgi izlemez.

Analizanın bir kat merdiven çıktığını hayal edin. Dört basamak çıkar, beşinci basamağa tırmanmadan önce birinci veya ikinci basamağa geri döner ve böylece devam eder. Analist de analizanla birlikte iner çıkar. Birlikte kalırlar. Analist, yön değişiklikleriyle ilgili kendi duygularını ve düşüncelerini incelemeyi öğrenir, ki bu tür hamlelere ve nihai ilerlemeye köstek olmasın. Bu süre boyunca analizan bazı arkaik nesne imgeleriyle "özdeşleşmeyi bırakır", bu arada analistin analiz etme işleviyle özdeşleşir. Buna rağmen analizan ara sıra alt basamağa inebilir de. Ama artık analizan ve analist bir bitiş tarihi üzerine düşünebileceklerini "sezerler". Sonunda analiz merdivenin tepesindeki bir yere ulaşır. Analizan etrafına bakıp bu yeni çevreyi görebildiğinde, kendini orada yerleşebilecek kadar güvende ve rahat hissettiğinde, zalimlikleri de dahil olmak üzere gündelik hayatla oynayabilir

olduğunda, yetişkin yaşamını zorunlu (bu yüzden de patolojik) biçimlerde çocukluk çatışmalarıyla karıştırmaz olduğunda analiz sona erebilir.

Bu kitapta tanımlandığı şekliyle tam bir psikanalitik süreci Peter Blos'un (1979) "ergenlik geçidi" şeklinde tanımladığı süreçle karşılaştırabiliriz. Blos bu geçide "ikinci bireyleşme" süreci adını verir. Erken nesne ilişkileri psişik yapı oluşumlarıyla iç içe geçmiştir. Erken nesnelerle ve onların gerçekçi veya düşlemsel işlevleriyle kurulan özdeşleşmeler çocuğun ego etkinliklerinin doğasını belirler ve süperego öncüllerini oluştururlar. Anna Freud'un (1958) izinden giden Blos ergenlik sırasında çocuksu nesne bağlarının dönüştürülmesi üzerine odaklanır. Benzer şekilde, bir psikanalitik süreç sırasında analizan erken nesne imgelerini yeniden ziyaret eder, onlarla olan bağlarını gevşetir ve onların yerine idealize edilmiş ve hatta daha saldırgan olanları koyar. Sonunda, aktarımda bir "analitik nesne" bulur. Bu "yeni nesne" ile ve onun işlevleriyle özdeşleşmek, analizanın kendilik temsili içindeki çekirdek özdeşim haline gelir. Bu şekilde, analizanın önceleri rahatsız edici nesne imgeleri olduğu kadar bu yeni idealize edilmiş veya abartılı saldırgan imgeler de bu çekirdeğin içine alınır ve analizanın iç dünyasını bozma güçlerini yitirirler. Ödipal düzeyin nesnelerini yeniden ziyaret etmek ve bunları dönüştürmek süperegoyu daha iyicil hale getirir. Blos ayrıca ergenlik geçidi sırasında "tortu travma"lara neler olduğunu da inceler. Travmanın "bebeklik ve erken çocukluk boyunca evrensel bir insan durumu" olduğunu ve "en olumlu koşullar altında bile kalıcı bir tortu bıraktığını" öne sürer (s. 183). Ergenlik geçidi sırasında tortu travma "bir kez egonun ayrılmaz parçası haline geldikten sonra, işaret anksiyetesi yoluyla egoyu sürekli uyarmayı bırakır. Tortu travma karakter oluşumu sürecinde bir düzenleyici haline gelmiştir" (s.183). Psikanalitik süreç boyun-

ca analizan, Hamilton gibi, çocukluğun örseleyici deneyimlerini "yeniden yaşar". Bu şekilde "tortu travması" küçülür. Analizden geçen kişi küçülmüş tortu travmayla başa çıkmak üzere daha fazla uyuma yönelik kişilik özellikleri kullanabilir. Ergenlikte tek başına mecburi bir gerilemeyle yüzleşen genç, kişiliği dönüştürücü bir deneyimden geçer. Bu deneyim bazen çok yararlıdır, bazen de yararlı olamaz. Terapötik gerilemeleri yaşayan ve ayrıca bir analistin "eşlik ettiği" yetişkin analizanın geçtiği kişilik dönüşümü deneyimi daha iyi ve daha sağlıklıdır. Bu bir anlamda uyuma daha fazla yönelik bir ergenlik geçididir.

Blos ayrıca ergenlik geçidi sırasında karşılaşılan diğer bir gelişimsel zorluktan söz eder. Çarpıtılmış bir aile öyküsünün, bir "aile miti"nin çocuğa zorla dayatıldığına ve gencin ergenlik geçidinden geçerken dolaylı veya doğrudan yollarla kendi aile geçmişini yeniden değerlendirdiğine inanır. Bu düzeltici önlem gencin duygularının bütünlüğünü en azından bir dereceye kadar onarır. Analitik bir süreçte de Hamilton'un analizinde gördüğümüz gibi, "aile miti" düzeltilir. Böylece, analizanın kimliği için gerçekçi bir tarihsel süreklilik sağlanır ve analizan artık bunu kendini daha iyi tanımak için kullanır.

Son olarak, Blos bize ergenlik geçidindeki mecburi gerileme sırasında daha sağlam bir cinsel kimlik edinme şansı olduğunu söyler. Bu psikanaliz süreci için de geçerlidir. Kuşkusuz "iyi" kadınlara bağımlı olan (ve pre-ödipal nedenlerle "kadınların erkeği" olarak işlev görmekte olan) Hamilton mecburi aciliyetler olmadan daha "olgun bir erkek" haline gelebilmişti.

Beni Hamilton'un analizi bitirmeye hazır olduğuna onay vermeye iten neydi? Bunun için özgül bir kural veya özgül bir işaret yok. Açık ki analizini bitirebileceği fikri aklıma çabucak gelmedi. Bunu ben seziyordum, o da seziyordu. Ortak çalışmamızı bir ay sonra bitirmeyi teklif ettiğinde, ben de üç ay içinde

bitirebileceğimizi söylemeye hazırdım. Onun ayrılıklarla ilgili en başlardaki kaygılarının farkındaydım. "Resmi" bitiş tarihinden sonra ortaya çıkıp çıkmayacaklarını anlayabilmemiz, bu tür kaygıları yeniden ziyaret edebilmemiz için üç ayımız daha olmasını istemiştim.

BÖLÜM 13
Mavi Kurdeleli Aile

Fowler: Dr. Volkan'la sohbetimizin sonuna geldik. Dr. Volkan ve Hamilton'un bu öyküyü kendi tarzlarında bitirmelerine izin vermek bana daha uygun göründü. Kuşkusuz başka sorular da akla gelecektir ama analizin bu aşamasında Hamilton'un zor elde edilmiş kazanımları açıkça ortada. Bu sürece bir tanık ve araştırmacı olarak katılmak benim için çok ilginç ve zenginleştirici bir deneyim oldu. Böylesine mahrem ve tam bir tedavi sürecine tanık olmak çok az bulunur bir fırsat.

Analizini bitirmek üzere bir tarih belirlediğimiz günün ertesi günü Hamilton, seansa gülümseyerek geldi. Kendisini coşkulu hissettiğini söyledi. Üç ay daha birlikte çalışmamızı önermem çok hoşuna gitmişti. "Benim bir ay önerimi kabul etmiş olsaydınız, beni umursamadığınızı hissedebilirdim. Şimdi bitirmeden önce, ortalığı iyice bir kolaçan etme şansımız daha fazla" dedi. Hamilton bitirme tarihini belirlememizden sonraki gece, düşünde babasını gördüğünü, ama o kişinin gerçekte ben olduğumu düşte sezdiğini anlattı. Düşle ilgili başka bir şey anımsayamıyordu. Benim, onun zihninde olduğumu ve beni, enerjisini kendisinin sağlayacağı "elektrik tesisine" (önceki düşü) götüreceğini söyledi. "Orada tutulmak size kendinizi nasıl hissettirir?" diye sordu. Birlikte uzun ve anlamlı bir deneyim yaşamış

olduğumuzu ve bu anlamda onun "elektrik tesisine" ait olduğumu söyleyerek onu yanıtladım. Benim de bu yaşadıklarımızı aklımda tutacağımı ekledim. Bunu işitmek hoşuna gitti ama birlikte çalışmamızdan kendisinin çok daha fazla şey kazanmış olduğunu ekledi.

Analizi bitirme tarihi belirlendikten sonra analizanlar genellikle iki ana konuyla uğraşırlar. Sanki onlara veda etmek istermişçesine, eski kişilik özelliklerini ve semptomlarını gözden geçirirler ve analistin kaybının yasını tutarlar. Buna karşılık analist de analizanın serbest çağrışımları, düşleri ve aktarım belirtileriyle ilintili anlamları yorumlarken kendi yaklaşımını değiştirir. Analizan zaten bu tür anlamlar üzerinde daha önce derinlikli olarak çalışmış olduğundan, analist, yorumcu olarak daha az devreye girer ve bu işi analizanın yapmasına, daha fazla özerklik üstlenmesine ve terapötik gerilemesini ardında bırakmaya başlamasına izin verir. Analist de yıllardır kendisinin yakın bir yoldaşı olmuş olan analizanın gitmesine izin vermenin yasını tutmak ihtiyacı ile (gerekçesiyle) yüz yüze gelir.

Birlikte çalışmamıza bir bitiş tarihi belirlediğimiz için Hamilton'un coşku duyduğunu ama öte yandan aramıza bizi fiziksel olarak ayıran bir çizgi çekmişiz gibi bir bölünme algıladığını da seziyordum. Kuzey Irak'ta açlıktan ve soğuktan ölen zavallı Kürtlerden söz etmeye başladı. Kuzey Irak bir sınırla Türkiye'den ayrılır. Onun Kürt benim Türk olduğum açıktı. Duygusal açlık içindeki çocuk Hamilton, ofisime geri dönmüş ve "gıda" arıyordu. Sınırın ötesindeki Türk'ün ona yardım edip etmeyeceğini bilmiyordu. Bana, Dolly'nin bile fakirlerin, garibanların halinden anladığını söyledi. "Fakir"in beni temsil ediyor olabileceği de aklıma geldi. Ne de olsa o bana ödeme yapmayı kesince, ben "zengin" bir yoldaşı yitirmiş olacaktım. Bu durumda ben Kürt

o Türk olacaktı. Ama kimin Kürt kimin Türk, kimin fakir kimin zengin olacağı önemli değildi. Önemli olan, onun çocukluktaki "duygusal" açlık çeken kendiliğinin ve buna karşılık gelen annenin dönmüş olmasıydı. Hamilton bana, karın ağrısı olan bir kadından söz etti. Bilincini yitirmeden önce, eline geçen bir keçeli kalemle, ağrısı olan bölgenin üzerine bir daire çizmişti, böylece, bayılmadan önce çağırabildiği ambulans görevlileri sorunun nerede olduğunu hemen anlamışlardı.

Karnına daire çizen kadını anlatana dek, ben ağzımı pek açmadan onu dinledim. Sonra Hamilton'a sordum: "Sizin daireniz nerede?" Bu, ağrısının çökkün küçük Hamilton olduğunu "yorumlaması" için yeterli oldu. Çocukluğundaki "kötü" anne-babayı temsil eden Saddam Hüseyin'in zulüm uyguladığı Kürtler konusundaki sözleriyle, az önce onu simgesel olarak odaya getirmişti zaten. Sonra gülümsedi ve bana karşı çok sıcak duygular hissettiğini söyledi. Dediğine göre zihninde, ben, onun "kamçılayan anne-baba" imgelerinden gerçek anlamda farklılaşmıştım. Bu tür bir deneyimin, küçük çökkün Hamilton'un geri dönüp onun yaşamını ele geçirmesine karşı bir panzehir olduğunu ekledi.

Kısa süre sonra belirtilerinden bir diğerini gözden geçirmesi gerekti. Şirketindeki küçük ortaklardan birine kanser tanısı konunca, Hamilton, kendisini bu adamın karısını almayı düşünürken bulmuştu. Ama bu düşünce kısa ömürlü olmuş ve herhangi bir eyleme kalkışmamıştı. Sekreterler Günü geldiğinde, olayı "kuku hapı" koleksiyonuna dönüştürmeden, şirketindeki birkaç kadını güzel bir restorana götürdü.

Bitirme tarihi belirlendikten üç hafta sonra Hamilton, Dorothy'den bir aile toplantısı için Georgia'ya gelme da-

veti aldı. Davette sevgi dolu cümleler de vardı. Hamilton kız kardeşinin onu tamamen affetmiş olduğunu hissetmişti. Bunu söylerken gözlerine yaşlar doldu ve sonra hıçkırmaya başladı. Sürekli mırıldanıyordu, "Babam ağlamaya inanmazdı" sonra şunu ekledi, "ama ben bazen filmlerde ağlıyorum". İlk önce, üzüntüsünü yaşayabilmesi için sessiz kaldım. Sonra o sordu: "Gözyaşları neden? Gözyaşları neden?" Onu yanıtlardım, "Gözyaşları üzücü gerçekleri kabullenmemize yardım ederler". Ölmüş ve onu terk etmiş olan insanlar hakkında konuşmaya başladı. Annesinin ve babasının mezarlarını tarif etti ve sonra Dolly'nin ölümü aklına geldi. Bana atalarıyla ilgili başka bilgiler verdi ve öldüğünde Dolly'nin 102 yaşında olduğunu söyledi. O sırada Hamilton yalnızca 29 yaşındaydı. Ölümünden on yıl önce Dolly düşmüş ve kalçasını kırmış, ardından başarısız bir ameliyat geçirmişti. Bundan sonraki on yıl yatalak kalmıştı ama ölene dek zihni berraktı. Yatalak babaannesine yaptığı ziyaretleri ve onun ölümünü anlatırken, Hamilton'un sesi çatallandı ve yeniden hıçkırmaya başladı. Dolly'nin imgesine de veda ediyordu.

Hamilton, Birlik Güçleri'nin, ataları tarafından yaptırılmış bir kiliseyi nasıl yıktıklarına dair bir öyküyü anımsadı. 1865 yılında Amerikan İç Savaşı sona erdiğinde, aile, tuğlaları tek tek yerleştirerek kiliseyi yeniden inşa etmişti. Kendisinin de içsel "elektrik tesisimi" tuğla tuğla inşa etmekte olduğunu bildirdi. Ailesinin geçmişiyle büyük gurur duyuyordu. Yine de ertesi günkü seansta ailenin "karanlık yüzünü" bir kez daha ziyaret etti. Sonra, Körfez Savaşı'ndaki ölümler ve şiddetin, Irak'taki gelecek kuşakların zihninde nasıl canlı kalacağından bahsetti. O, ABD'nin güneyinde yaşayan insanlarda Amerikan İç Savaşı'na ait olayların, 1865'ten sonra da kuşaklar boyu canlı kaldığını

artık biliyordu. Elbette o sıralarda hiçbirimiz, Amerikalıların on iki yıl sonra bu kez Bush'un oğlu George W. Bush'un başkanlığı sırasında bir kez daha Irak'ta savaşa gireceğini ve savaşla ilgili başka trajedilerin de yaşanacağını tahmin edemiyorduk.

Hamilton ofisimde, yaşamını son kez gözden geçirip geçmişteki kayıplarının ve beni kaybedecek olmasının yasını tutmaktayken, işleri de almış başını yürümüştü. Kısa süre önce yalnızca 1 milyon dolar yatırdığı bir iş anlaşması için 2 milyon dolarlık bir çek almıştı. Bir iki gün sonra bana yeni kazandığı bu paranın bir kısmını, onarıp pansiyona çevirdiği eski eve kemer eklemek için harcayacağını bildirdi. Amacı eve Türk görünümü vermekti. Ayrıca yenilenmiş evin içini, oraya Türk kişiliği kazandıracak duvar kâğıtlarıyla kaplamayı tasarlıyordu. Kemerlerden söz açarak, bunların büyük olasılıkla memeleri temsil ettiğini (şekillerinden dolayı) ve analistinin memelerini içselleştirmekte olduğunu ya da binasını (kendisini) yenileyerek analitik çalışmamızı da geliştirmekte olduğunu söyledim. Güldü ve "yabancı" bir analistle özdeşiminin ayrıca son zamanlarda "döviz"e yatırım yapmasıyla da ilişkisi olabileceğini söyledi. Bu yatırımının gerçekçi ve kârlı bir yatırım olduğunu bilmemi istiyordu. Düşlerinden birinde Della ile yatmıştı. Düşte ona karşı sevgi hissediyordu ve her ikisi de seksi ve sıcaktılar. Ertesi gün Hamilton bu düşü anlatırken yine ağladı. Bir kez daha yas tutuyordu, bu kez ölmüş karısı için.

Hamilton'un üç aylık bitirme aşamasının ortalarında, bir toplantı için Charlottesville'den ayrıldım ve Hamilton ve ben üç seans kaçırdık. Yeniden başladığımızda seansı bir düşle açtı:

Güzel bir ön cephesi olan yeni bir evdeymişim. Girişte etrafı kapalı olmayan bir klozet var. İşiyorum. İçimden bol miktarda sarı idrar çıkıyor. Evet, biraz utanıyorum. Ama büyük bir zevk de hissediyorum. Özgürlük!...

Analizinin bitirme aşamasında olduğu için ben herhangi bir öneri getirmeden, düşleriyle kendi başına uğraşmasını istiyordum. Düşü getirdikten sonra, yaklaşık on beş yıl önce bir Fransız filmi görmüş olduğunu anımsadı. Bir sahnede iki adamın girdiği tren kompartımanında genç bir kadın bebeğini emziriyordu. Kadın utanıp bluzunu iliklemişti. Adamlardan biri kadına arkadaşının öksüz olduğunu, onun memesinden süt emmesine izin verirse kadına para vereceğini söylemişti. Sonunda kadın para için öksüz adamın memesinden süt emmesine izin vermişti.

Fransız filminin bu sahnesini anlattıktan kısa süre sonra Hamilton konuyu değiştirdi ve ben uzaktayken, döviz spekülasyonuyla bir sürü para kazanmış olduğunu bildirdi. Ben hiçbir şey söylemeyince Hamilton aklına gelen şeyi "yorumladı": Benim ayrılığım aklına eski "semptomunu" getirmişti, yani önemli birinden ayrıldığında sıcak bir meme arayışına girmesi. Kaygıya kapılmak ya da ideal bir kadın bulmak için eyleme geçmek yerine, öksüz bir yetişkinin sıcak bir meme bulduğu Fransız filmini anımsamıştı. Bu karakter Hamilton'u temsil ediyordu. Filmde beslenmek üzere memeyi elde etmek için para vermek gerekiyordu. Gerçekte Hamilton, "dövizle (yabancı para-analist)" ilişkileri sayesinde çok para kazanmıştı. "Şimdi düşümü anlıyorum" dedi. Sonra ekledi: "Geçmişte bir meme ararım ve bunu kaybettiğim için delice, canice öfkelenirdim. Sözgelimi kız kardeşimin bacağına menimi fışkırtır sonra

da cezalandırılmayı beklerdim. Oysa bu kez, düşümde meni kurşunları yerine, penisimden ırmak gibi idrar aktı. Ne büyük zevk!.. Ne büyük özgürlük!.." İdrarının altın rengi olduğunu da belirtti. Geçmişte onun ve benim, "altın" veya "parayı", dışkıyla ilişkilendirdiğimizi anımsadı. Sonra tekrarladı: "Öfke olmadan, cezalandırılmayı beklemeden işemek veya sıçmak ne büyük zevk! Ne büyük özgürlük!.." Biraz sonra, bir dergide başka bir dedenin genç kadın arayan ilanını görmüş olduğunu söyledi. "Zavallı iblis!" dedi ve yeniden güldü.

Bu seansı izleyen hafta sonu, aile toplantısı için Dorothy'nin Georgia'daki evine uçtu. Kardeşlerine yeniden baktı. Özel bir şey olmamıştı, ama her şey yolunda gitmiş ve kendisini kız kardeşine yakın hissetmişti. Virginia'ya dönerken uçakta kendi kendine "Hayat güzel!.." demişti. Sonra bir kez daha babasının yüzme öğrenmesi için onu yaz kampına göndermesini anımsadı. O sırada on bir yaşındaydı ve iyi kalpli bir öğretmenin yardımıyla yüzmeyi öğrenmişti. "Siz de bana yüzmeyi öğrettiniz" dedikten sonra ağlamaya başladı. Sonra bana sordu: "Aramızda çözülmeden kalmış bir şeyler var mı?" Ona, bu tür bir şey varsa, kendiliğinden su yüzüne çıkacağını söyledim.

Hamilton en küçük oğlunu görmek üzere bir yolculuğa çıktı ve döndüğünde kurdukları "bağın" hâlâ çok güçlü olduğunu bana bildirdi. Kısa bir süre sonra Lisa ile konuşmuş olduğunu, karşılıklı olarak cinsel ilişkilerine son vermeye karar verdiklerini söyleyerek beni şaşırttı. Hamilton'a göre, Lisa ondaki değişiklikleri sezmişti. O artık aynı insan değildi. Hamilton ara sıra Lisa'nın onu alkolik babasıymış gibi algıladığını ve değiştirmek istediğini sezmişti, restoranlarda bir kadeh şarap bile içmemesini istemesi de bu yüzdendi. Hamilton sağlıklı ve bağımsız biri haline gel-

dikçe, Lisa ondan uzaklaşmaya başlamıştı. Diğer yandan Hamilton da Lisa ile evlenmeyeceğini biliyordu. Analizini bitirmeden Lisa ile ilişkisini de bitirip, gelecekte kendini adayabileceği bir eş bulmakta özgür olmak istiyordu. Hem ayrıca Lisa, Virginia'dan taşınmak istiyor ve bunun planlarını yapıyordu. Gerçekten de cinsel ilişkilerini bitirme kararını Hamilton bana bildirdikten bir hafta sonra, eyaletten ayrıldı.

Hamilton'un, analizini bitirmeden yalnızca bir hafta önce Lisa'dan ayrılmaya karar vermiş olmasıyla ilgili aklıma bazı fikirler gelmişti. Annesi/Abigail'in onu reddedişini bu aşamada bir gözden geçirme olarak tekrarlıyor muydu? Baba/analistle yalnız kalıp onunla daha da fazla özdeşleşebilmek için kadınını uzağa mı gönderiyordu? Analizinin böyle geç bir noktasında bu tür düşünceleri açıkça söylemem gerekip gerekmediğini tartıyordum. Önce hiçbir şey söylemedim. Lisa'nın Virginia'dan ayrıldığı gün Hamilton, divanda kendini terk edilmiş hissettiğini dile getirdi. Tam ona son bir gözden geçirme olarak bir reddedilme sahnesini tekrarlamakta olabileceğini söylemek üzereyken, Hamilton konuştu ve bana Lisa ile dostça ve karşılıklı bir kararla ayrılmasının gerekçelerini analiz etmekte olduğunu söyledi. "İyi bir kadından vazgeçmenin kolay ve belki hoş olup olmayacağını görmek istedim" diye ekledi. Böylece benim bir şey söylememe gerek kalmadı.

Sonra bana Maui Adası'ndaki yanardağın (Volkan) resimlerine baktığını ve buranın ona çok ıssız gözüktüğünü, yalnızlığı temsil ettiğini söyledi. Bana, acaba onu özleyecek miyim diye sordu. "Evet" yanıtını verdim. Gülümsedi ve "Biliyorum ki bensiz de hayatınızı sürdürebileceksiniz..." dedikten sonra cümlesini tamamladı: "Ben de hayatımı sizsiz sürdürebileceğim."

Analizinin sona ermesi çok yakındı, bir seansta bana, önceki gün en büyük oğlunun karısının, çocuklarını bir kasaba panayırına götürmüş olduğunu ve çocukların eve, girdikleri yarışlardan kazandıkları "Mavi Kurdelelerle" gelmiş olduklarını aktardı. Hamilton o gece onları ziyaret etmiş, gurur ve coşkuyla mutlu torunlarını gözlemlemişti. Bana, "Analizim boyunca size ailemin altı kuşağına dair öyküler anlattım. Amerikan İç Savaşı'nı yaşamış olan kuşaktan torunlarımın kuşağına kadar... Hamilton ailesinin psişik sağlığı iyileşti. Kendimi onurlu ama örselenmiş bir Virginia ailesinin, üzerinden daha parlak bir geleceğe geçtiği bir köprü gibi görüyorum. Bu köprüyü inşa etmemde bana yardımcı olduğunuz için sağ olun" dedi. Çok duygulanmıştım.

Hamilton ellerini ceketinin cebine sokup iki fotoğraf çıkardı ve divanda yatmaktayken fotoğrafları bana uzatıp bakmamı istedi. Bu resimlerde Hamilton, yüzünde koca bir gülümsemeyle bir sürü mutlu çocuğun, torunlarının ortasında duruyordu. Resimleri ona geri verdim ve beni torunlarıyla tanıştırdığı için teşekkür ettim. Sesinde gururla ve gözünde yaşlarla Hamilton

"'Mavi Kurdeleli' torunlarım var" dedi.

Öyle duygulanmıştı ki konuşmaya devam edemedi. O kendini toplayıp başka bir konuya geçene dek ikimiz de suskun kaldık. Sık sık öğle yemeği yediği gözde restoranlarından biri el değiştirmişti ve artık öğlenleri kapalı olacaktı. Bunun onun açısından bir sakıncası yoktu, çünkü yeni yerler denemekten hoşlanıyordu. Ansızın bizim hakkımızda konuşmakta olduğunu kavradı. Divanım ona "kapalı" olacaktı ve yeni yerler deneyecekti. Üzgün olduğunu görebiliyordum, ben de üzgündüm.

Hamilton ilk karşılaşmamızdan dört yıl on ay sonra, son seansına geldiğinde, ofisimin kapısını arkasından kapatır kapatmaz bana bir soru sordu: "Son saatimde divana yatacak mıyım?" Koltukta oturmayı istiyorsa benim açımdan sorun olmadığını söyledim. Divandaki olağan konumunu almayı yeğledi ve "Sizden ayrılırken kendi ayaklarım üzerinde duracağım!" dedi.

Benim, "Bu, sizin kitabınızda yazılı" sözlerimi kullanmam hakkında konuştu. Analizinin ilk zamanlarında, iç dünyası onu gündelik yaşamındaki belli örüntüleri tekrarlamaya zorladığında, ona nevrozunun yalnızca onun için yazılmış bir kutsal kitap gibi olduğunu açıklamak için bu sözleri birkaç kez kullanmıştım. Bu kutsal kitapta, onun törenler repertuvarı yazılıydı ve kendini bunlara uymak zorunda hissediyordu. Hamilton "Bu, sizin kitabınızda yazılı" sözlerimin ona ne kadar iyi geldiğini açıkladı, bu onun psikopatolojisinin gücünü anlamasına ve sonra da üzerinde çalışıp bunları geride bırakmasına yardımcı olmuştu. Sonra kendisindeki değişikliklere bazı örnekler verdi. Kanser olmuş olan küçük ortak pek iyi değildi ve Hamilton onun karısına herhangi bir cinsel ilgi duymaksızın adamın durumuyla ilgilenebiliyordu. "Belki de kusursuz kadın başkasına ait olandır" dedi. Sonra beni tiyatroda şişman bir kadınla görmesini anımsadı. Bana belki "kadınımı" değiştirip "kusursuz bir kadın" bulmam gerektiğini söyledi. "Bu yazılı" görüngüsünü ve önceki nevrozunun kendi üzerindeki etkisini ziyaret ettiğini biliyordum. Nevrozunun küçük bir parçasını bana vererek canlı tutacaktı. Ona, "Bu sizin kitabınızda yazılı! Geri alın! Nevrozunuzdan artakalanları bana verirseniz hep canlı kalır. Bir lahananın üzerinde tepinmemi mi istiyorsunuz?" dedim. Ha-

milton uzun süre güldü. "Ne yaptığımı biliyordum" dedi. "Tanıdım."

Sonunda, "Kusursuz bir kadın bulmak gerekmiyor ve kusursuz olmak da gerekmiyor" dedi. Onu irkiltmiş olan bir şeyin, gerçekte tehlikeli olmadığını anlamış bir çocuk gibi, durmadan gülüyordu.

Hamilton bana "Son zamanlardaki 'Amerikan Doları' ve 'döviz' etkileşimlerini size anlatmak istiyorum" derken ben sözünü kestim, "...ki varmak istediğiniz yer..." dedim. Buna "Biz ikimiz!" diye yanıt verdi. Sonra ekledi: "Bir zamanlar kusursuz bir analiz ümit ediyordum. Şimdi biliyorum ki siz kusursuz değilsiniz, ben de kusursuz değilim." Bu kez gülümsedim ve ona "Ne büyük rahatlık!.." yanıtını verdim. Kendiliğinden aynısını tekrarladı: "Ne büyük rahatlık!.." İkimiz de sessiz kaldık. Seansının bitmesine on dakika daha vardı. Sanırım her ikimiz de artık söylenecek bir şey kalmadığını biliyorduk. Vaktimiz dolmadan divanımdan kalktı, ben de koltuğumdan kalktım. Elimi güçlü biçimde sıktı ve çıktı.

BÖLÜM 14
Yıllar Sonra

Hamilton analizini bitirdikten sonraki beş yıl onunla hiç temasım olmadı. Bu beni hiç şaşırtmadı. Tipik olarak, başarılı bir analizin ardından analizanlar analistlerini aramazlar. Hâlâ Richmond'da yaşadığını biliyordum, çünkü ara sıra Charlottesville'de de satılan Richmond gazetelerinde adına rastlıyordum. Bu süre içinde yavaş yavaş psikanaliz yapmaktan elimi çektim ve kendimi, uluslararası ilişkilerin psikolojisini, büyük grupların (yani etnik grupların) saldırganlığını, politik lider-izleyici etkileşimlerini daha çok anlamaya ve "gayri resmi diplomasi" için disiplinler arası ve psikanalitik bilgileri temel alan yöntemler geliştirmeye giderek daha çok adadım (Volkan, 1988, 1997, 2004a, 2006a). Bu amaçla dünyanın çeşitli yerlerine gittim ve Charlottesville'den uzakta epey zaman geçirdim.

Hamilton ve ben birlikte çalışmayı bitirdikten beş yıl sonra, bir gün Charlottesville'de bir aile dostumuzun kızının düğününe katıldım. Düğün töreninden sonra kutlama için şehir kulübüne gittik. Ansızın, kutlamanın yapıldığı büyük ve kalabalık salonun öbür ucunda Hamilton'u gördüm. Dış görünüşü fazla değişmemişti. Beni gördüğünde, yanındaki elli yaşlarında hoş görünümlü kadının elini yakaladı ve bana doğru gelirken onu da arkasından sürükledi. Her ikisi de kalabalığı yarıp koşarcasına yanıma

geldiler. Elimi sıktı, sonra yanındaki kadına dönüp beni işaret ederek, "Analistim! Benim analistim!" dedi. Adımı bile söylememişti. Ben yalnızca onun analistiydim, o kadar. Kadının yüzünde büyük bir gülümseme belirdi, o da elimi sıktı, bana adını söyledi ve ekledi: "Ben Hamilton'un eşiyim. Sizinle tanıştığıma çok memnun oldum. Hamilton size ne kadar minnettar olduğunu hep söyler. Çok teşekkürler... Çok teşekkürler... Biz çok, çok mutluyuz." Sonra o ve kocası kalabalığın arasında kayboldular. O anın heyecanıyla Mrs. Hamilton'un ilk adını duymamış olduğumu fark ettim. Eski kız arkadaşlarından biri miydi, yoksa analizini bitirdikten sonra tanıştığı biri mi bilmiyorum. Aklıma gelen düşünce şu oldu, kim olursa olsun, "kusursuz bir kadın" değildi, çünkü ikisinin çok çok mutlu olduklarını söylemişti ve gerçekten de çok mutlu görünüyorlardı.

Bu olaydan sonra, Hamilton'u bir daha asla görmedim, ama birlikte çalışmayı bırakmamızın ardından geçen yıllarda orada burada adına sık sık rastladım. Birkaç yıl önce emekli olduğunu ve karısıyla birlikte bir tatil kasabasına yerleştiklerini öğrendim. Bana karısını tanıştırdıktan sonra onu son görüşüm bir düğünün yapıldığı kalabalık bir salonda oldu. Karısıyla genç âşıklar gibi el ele tutuşuyorlardı.

Teşekkür

Austen Riggs Merkezi'nden Liz Thomson, Kathy Arment ve Nancy Warren-Pitha'ya metni hazırlarken bana verdikleri büyük yardımlardan dolayı teşekkür ederim.

Dianna Downing kitabın editörlüğünü üstlendi. Ona minnettarım.

Kaynaklar

Apprey, Maurice (1993). The African-American experience: Forced immigration and transgenerational trauma. ***Mind and Human Interaction,*** 4:70-75.

Arlow, Jacob (1969). Unconscious fantasy and disturbances of conscious experience. ***Psychoanalytic Quarterly,*** 38: 1-27.

Blos, Peter (1979). ***The Adolescence Passage: Developmental Issues.*** New York: International Universities Press.

Boyer, L. Bryce (1983). ***The Regressed Patient.*** New York: Jason Aronson.

Cain, Albert C. and Cain, B. C. (1964). On replacing a child.

Journal of the American Academy of Child Psychiatry, 3: 443-456.

Erikson, Erik H. (1963). ***Childhood and Society.*** New York: W. W. Norton.

Erikson, Erik H. (1964). ***Insight and Responsibility.***

New York: W. W. Norton.

Freud, Anna (1936). The ego and the mechanism of defense. In ***The Writings of Anna Freud, Vol. 4,*** pp. 356

376. New York: International Universities Press, 1966. Freud, Sigmund (1905). Three essays on the theory of sexuality. ***Standard Edition, 7:*** 125-245. London: Hogarth

Press, 1959.

Freud, Sigmund (1908). Hysterical phantasies and their

relation to bisexuality. ***Standard Edition, 9:*** 155-166.

London: Hogarth Press, 1959.

Giovacchini, Peter (1969). The inşuence of interpretation upon schizophrenic patients. ***International Journal of Psycho-Analysis, 50: 179-186.***

Inderbitzin, Laurence B. and Levy, Steven T. (1990). Unconscious fantasy: A reconsideration of the concept.

Journal of the American Psychoanalytic Association, 38: 113-130.

Israëls, Han (1989). ***Schreber: Father and Son,*** Trans.

from Dutch, H. S. Lake. Amsterdam, Elandsstraat 127, 1981.
Leowald, Hans W. (1960). On the therapeutic action of psychoanalysis. ***International Journal of PsychoAnalysis, 41:*** 16-33.
Lothane, Zvi (1992). ***In Defense of Schreber: Soul Mur der and Psychiatry.*** Hillsdale, NJ: The Analytic Press. Mahler, Margaret S. (1968). ***On Human Symbiosis and the Vicissitudes of Individuation.*** New York: International Universities Press.
Modell, Arnold (1976). The holding environment and the therapeutic action of psychoanalysis. ***Journal of the American Psychoanalytic Association, 24:*** 255-307. Niederland, William (1968). Clinical observations on the "survivor syndrome." ***International Journal of Psycho-Analysis, 49:*** 313-315.
Niederland, William (1974). ***The Schreber Case:***
Psychoanalytic Profile of a Paranoid Personality.
New York: Quadrangle/The New York Times Book Co. Novey, Samuel (1968). ***The Second Look: The Reconstruction of Personal History in Psychiatry and Psychoanalysis.*** Baltimore: Johns Hopkins Press. Olinick, Stanley L. (1980). ***The Therapeutic Instrument.***
New York: Jason Aronson.
Poznanski, E.O. (1972). The "replacement child": A saga of unresolved parental grief. ***Behavioral Pediatrics, 81:1190-1193.***
Pyles, Robert L. (2003). The good fight: Psychoanalysis in the age of managed care. ***Journal of the American Psychoanalytic Association, 51 (Supplement):*** 23-41.
Schreber, Daniel Gottlob Moritz (1839). ***Das Buch der Gesundheit: Eine Orthobiotik nach den Gesetzen der Natur und dem Baue des menschlichen Organismus. (The Book of Health).*** Leipzig: Friedrich Volckmar.
Schreber, Daniel Paul (1903). ***Denkwürdigkeiten eines Nervenkranken nebst Nachträgen und einem Anhang über die Frage: Unter welchen Voraussetzungen darf eine für geisteskrank erachtete Person gegen ihren erklärten Willen in einer Heilanstalt festgehalten werden? (Memories of my Nervous Illness).*** Leipzig: Oswald Mutze.
Tähkä, Veikko (1984). Dealing with object loss. ***Scandinavian Psychoanalytic Review, 7:133-159.***
Volkan, Vamık D. (1976). ***Primitive Internalized Object Relations: A Clinical Study of Schizophrenic, Borderline and Narcissistic Patients.*** New York: International Universities Press.
Volkan, Vamık D. (1979). The glass bubble of a narcissistic patient. In Joseph Le Boit and Attilio Capponi (Eds.), ***Advances in Psychotherapy of the Borderline Patient,*** pp. 405-431. New York: Jason Aronson.

Volkan, Vamık D. (1984). ***What Do You Get When You Cross a Dandelion With a Rose?*** New York: Jason Aronson.

Volkan, Vamık D. (1987). ***Six Steps in the Treatment of Borderline Personality Organization.*** New York: Jason Aronson.

Volkan, Vamık D. (1988). ***The Need to Have Enemies and Allies: From Clinical Practice to International Relationships.*** Northvale, NJ: Jason Aronson.

Volkan, Vamık D. (1995). ***The Infantile Psychotic Self and its Fates: Understanding and Treating Schizophrenics and Other Difficult Patients. Northvale, NJ: Jason Aronson.***

Volkan, Vamık D. (1997). Bloodlines: From Ethnic Pride to Ethnic Terrorism. New York: Farrar, Straus and Giroux.

Volkan, Vamık D. (1999). The Tree Model: A comprehensive psychopolitical approach to unofficial diplomacy and the reduction of ethnic tension. ***Mind and Human Interaction,*** 10: 142-210.

Volkan, Vamık D. (2004). ***Blind Trust: Large Groups and Their Leaders in Times of Crisis and Terror.*** Charlottesville, VA: Pitchstone Publishing.

Volkan, Vamık D. and Ast, Gabriele (1994). ***Spektrum des Narzißmus.*** Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. Volkan, Vamık D. and Ast, Gabriele (1997). ***Siblings in the Unconscious and Psychopathology.*** Madison, CT: International Universities Press.

Volkan, Vamık D. and Itzkowitz, Norman (1984). ***The Immortal Atatürk: A Psychobiography.*** Chicago: University of Chicago Press.

Volkan, Vamık D., Ast, Gabriele and Greer, William F. (2002). ***The Third Reich in the Unconscious: Transgenerational Transmission and its Consequences.*** New York: Brunner-Routledge.

Werner, Heinz and Kaplan, Bernard (1963). ***Symbol Formation.*** New York: Wiley.

Psikoloji/Psikiyatri serisi kitapları:

Majör Depresif Bozukluk Hastalarının Tedavileri İçin Uygulama Kılavuzu, *Çev. Ayla Yazıcı*

Şiir ve Psikiyatri Kavşağında, *Yusuf Alper*

Duygudurum Bozukluklarında Atipik Antipsikotik Kullanımı, *Editör: Simavi Vahip*

Öteki Peygamberler, *Anthony Storr, Çev. Aslı Day*

Biz - Romantik Aşkın Psikolojisi, *Robert A. Johnson, Çev. Işılar Kür*

Buradan Böyle / Hayatın Psikososyopolitiği, *Erol Göka*

İç Bahçe, *Betül Yalçıner, Lütfü Hanoğlu*

Psikiyatri ve Sinema, *Krin O. Gabbard, Glen Gabbard, Çev. Yusuf Eradam, Hasan Satılmışloğlu*

Psikiyatri Tarihi, *Ali Babaoğlu*

Yaşlılık ve Depresyon, *Cem Mumcu, Çağrı Yazgan*

Kadın ve Depresyon, *Cem Mumcu, Suzan Saner, Peykan G. Gökalp*

Az Rastlanır Psikiyatrik Sendromlar, *David Enoch, Hadrian Ball, Çev. Banu Büyükkal*

Nöroloji ve Psikiyatrinin Örtüşen Yüzleri, *Betül Atabey Yalçıner, Lütfü Hanoğlu*

Âşiyan'daki Kâhin - Tevfik Fikret'in Melankolik Dünyası, *Serol Teber*

Aşk ve Kıskançlık, *Ayala Malach Pines, Çev. Canan Yonsel*

Kozmik Kahkaha, *Vamık D. Volkan, Çev. Banu Büyükkal*

Cesur Yeni Beyin, *Nancy C. Andreasen, Çev. Yıldırım B. Doğan*

Atlarla Yaşayan Kadın, *Vamık D. Volkan, Çev. Banu Büyükkal*

"Bilimsel Bir Peri Masalı" - Sigmund Freud'un "Aile-ve Tarihsel Romanı", *Serol Teber*

Kusursuz Kadının Peşinde, *Vamık D. Volkan, J. Christopher Fowler, Çev. Banu Büyükkal*

Şizofreni: Sesler, Yüzler, Öyküler, *Editör: Haldun Soygür*

Depresyon Atlası, *Andrew Solomon, Çev. Berna Çapçıoğlu, Gülderen Dedeağaç, Funda Tatar*

Şizofreni Hastalığı Anlamak ve Onunla Yaşamayı Öğrenmek, *Dr. Mustafa Yıldız*

Kış Bakışı, Bir Ruh Hekiminin İç Bahçesi, *Haldun Soygür*

Canavar ve Kurbanı, Çocuk Ruhunu Anlamak, *Türkay Demir*

İnsan ve Sembolleri, *C. G. Jung, Çev. Ali Nahit Babaoğlu*

Aşk ve İrade, *Rollo May, Çev. Yudit Namer*

Kim Bu Çılgın Türkler?, *Ali Nahit Babaoğlu*

Dinamik Psikiyatri, *Edwin R. Wallace, Çev. Hakan Atalay*

İnsanın Anlam Arayışı, *Viktor E. Frankl, Çev. Selçuk Budak*

Uykusuz Çocuklar: Şizofreni Yazıları, *Haldun Soygür*

Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Depresyon İlkbahar/1999, *Cem Mumcu, Oğuz Karamustafalıoğlu*

Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Depresyon Yaz/1999, *Cem Mumcu, Oğuz Karamustafalıoğlu*

Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Depresyon Kış/1999, *Cem Mumcu, Oğuz Karamustafalıoğlu*

MSS ve Bağışıklık Sistemi 01, *E. Timuçin Oral*

MSS ve Tiroid 02, *Erhan Ata*

MSS ve Kronik Yaygın Ağrılar 03, *Arif Dönmez*

Sesler, Yüzler, Öyküler Şizofreni Olgu Kitaplığı: 02, *Haldun Soygür*

Sesler, Yüzler, Öyküler Şizofreni Olgu Kitaplığı: 03, *Haldun Soygür*

Depresyon ve Eşlik Eden Anksiyete, *E. Timuçin Oral*

Panik Bozukluğu, *Şeref Özer*

Edebiyatta Demans, *Ali Babaoğlu, Cem Mumcu*

Kişi Olmaya Dair, *Carl R. Rogers, Çev. Selçuk Budak*

Özgürlük ve Kader, *Rollo May, Çev. Ali Babaoğlu*

Yaratma Savaşı, *Steven Pressfield, Çev. Erdem İlgi Akter*

Köpek Gibi Büyütülmüş Çocuk, *Bruce D. Perry, M. D., Ph. D. & Maia Szalavitz, Çev. Elif Söğüt*

Yalan Söylediğimi Nasıl Anladın?!, *Paul Ekman, Çev. Erdem İlgi Akter*

Ben OK'im - Sen OK'sin, *Thomas A. Harris, M. D. Çev. Uzm. Psk. Nilgün Sağlam, Psikolog Hanife Uğur, Dilara Akıncı*

Özerk Benlik, Kul Benlik, *Prof. Dr. M. Orhan Öztürk*

Ben, *Red Hawk, Çev. Tülin Er*

Yarının İnsanı, *Carl R. Rogers, Çev. F. Cihan Dansuk*

Varoluşun Keşfi, *Rollo May, Çev. Aysun Babacan*

Karizma Miti, *Olivia Fox Cabane, Çev. Nalan Tümay*

Subliminal: Bilinçaltınız Davranışlarınızı Nasıl Yönetir?, *Leonard Mlodinov, Çev. Nuray Önoğlu*

Kusursuz Kadının Peşinde *(Genişletilmiş Baskı)*, *Vamık D. Volkan, J. Christopher Fowler, Çev. Banu Büyükkal*

okuyanus.com.tr

okuyanusyayinevi
dizustuedebiyat
uegunlukdunyaedebiyati
floradizisi

@okuyanus
@dizustuedebiyat
@uegunlukdunyaed

okuyanusyayinevi

@okuyanus

Kusursuz Kadının Peşinde *Genişletilmiş Baskı*

Kusursuz Kadının Peşinde, dünyaca ünlü psikiyatr Vamık Volkan'ın analiz öykülerinden biri. Bu kez terapi koltuğunda, yaşamı boyunca "ideal" kadını aramış 57 yaşındaki başarılı işadamı Hamilton var. Vamık Volkan, kitapta Hamilton adıyla andığı analizanıyla, 5 yıldan uzun süren analiz öyküsünün tümünü detaylarıyla anlatıyor.

Kusursuz Kadının Peşinde, daha önce okurlarla buluşmuştu. Genişletilmiş bu basımı diğerlerinden ayıran, meslektaşı J. C. Fowler'ın Vamık Volkan'la yaptığı, öykü boyunca süren ve analize ışık tutan söyleşisi. Bu kitap:

* Psikanaliz sürecinin neleri ortaya çıkardığını ve insan yaşamını nasıl değiştirdiği ortaya koyan bir kaynak.

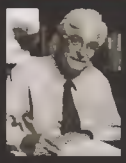
* Bizlerin yaşamıyla da bağ kurarak hayatımızı gözden geçirmemizi sağlayan, çocuklarımıza "işkence odaları" yaratmamız için bir uyarı.

* Sadece bireysel geçmişimizin değil, tarihsel olayların da öznel yaşamımızı etkilediğini gösteren bir örnek.

* "Bir insan yıllarca, haftada dört kez bir psikiyatra neden gider"in yanıtı.

* Psikiyatri öğrencileri ve meraklıları için, usta bir psikiyatrın analiz sürecinde nasıl davrandığını, nelere dikkat ettiğini, analizanıyla nasıl bir ilişki kurduğunu gösteren doğru bir kaynak.

"Umarım benim gibi, okur da Hamilton'un iyileşmek için büyük cesaretle verdiği savaşına hayran kalacak ve duygulanacaktır." -Vamık D. Volkan

Vamık D. Volkan

Kitapları ve makaleleri 12 dile çevrildi. Çok sayıda ödül aldı. Dünya Psikoterapi Konseyi'nce Sigmund Freud Ödülü'ne layık görüldü. Ortaya koyduğu psikopolitik teoriler ve dünyanın çatışan birçok yerinde barış için yaptığı çalışmalar nedeniyle 2005 yılında Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterildi. Vamık D. Volkan'ın Okuyan Us Yayın'dan çıkan diğer kitapları:

*Kozmik Kahkaha, Psikanalitik Öyküleri -1
*Atlarla Yaşayan Kadın, Psikanalitik Öyküleri -2
*Körü Körüne İnanç - Kriz ve Terör Dönemlerinde Geniş Gruplar ve Liderleri

psikoloji/ psikiyatri - 54

ISBN: 978-605-4054-96-1

9 786054 054961

002197 ADY

okuyan us